

A close-up, black and white photograph of a dog's face, likely a German Shepherd, looking towards the camera. The dog's eye is strikingly colorful, showing a rainbow-like pattern. The background is blurred.

De aard en omvang van dierenwelzijnszaken en de stand van zaken
van de handhaving van de regelgeving op dat gebied in Nederland

Dierenwelzijn in het vizier

Ilse van Leiden

Manon Hardeman

Bo Bremmers

Tom van Ham

Anton van Wijk

Beke *reeks*

Dierenwelzijn in het vizier

De aard en omvang van dierenwelzijnszaken en de stand van zaken
van de handhaving van de regelgeving op dat gebied in Nederland

Dierenwelzijn in het vizier

Ilse van Leiden

Manon Hardeman

Bo Bremmers

Tom van Ham

Anton van Wijk

Beke *reeks*

In opdracht van

Ministerie van Veiligheid en Justitie, Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC)

Met medewerking van

Antoon Smulders

Karin Tijhof

Vertaling samenvatting

Willy Schaap & Ingrid Smeets

Omslagfoto

Laura Morarui

Omslag en opmaak

Marcel Grotens

Drukwerk

GVO Drukkers & Vormgevers B.V.

Ilse van Leiden, Manon Hardeman, Bo Bremmers, Tom van Ham en Anton van Wijk

Dierenwelzijn in het vizier

De aard en omvang van dierenwelzijnszaken en de stand van zaken van de handhaving van de regelgeving op dat gebied in Nederland

ISBN/EAN

978-90-75116-82-3

© 2012, WODC, ministerie van Veiligheid en Justitie, Auteursrechten voorbehouden.

Inhoud

	Voorwoord	9
1	Inleiding	11
2	Onderzoek naar de dierenpolitie	13
2.1	Probleemstelling en onderzoeksvragen	13
2.2	Onderzoeksmethoden	14
	2.2.1 Oriëntatiefase	15
	2.2.2 Documentanalyse	15
	2.2.3 Data-analyse	15
	2.2.4 Interviews	17
	2.2.5 Dossieranalyse	18
	2.2.6 Databeoordeling	20
	2.2.7 Literatuurstudie	20
3	Omvang dierenwelzijnszaken	23
3.1	Politie registraties	23
3.2	Justitie registraties	24
3.3	Meldpunt 144 en dierenpolitie in twee regio's	27
	3.3.1 Gegevens Meldpunt 144	27
	3.3.2 Aantal, aard en afdoening meldingen in twee politieregio's	31
3.4	Registraties Dierenbescherming	33
3.5	Resumé	35
4	Samenwerking op het gebied van dierenwelzijn	39
4.1	De betrokken partijen	39
	4.1.1 Handhavingspartners	40
	4.1.2 Hulpverleningspartners	43
4.2	Afspraken en samenwerking op papier	45
4.3	De samenwerking op het gebied van dierenwelzijn in de praktijk	49
	4.3.1 Meldpunt 144	49
	4.3.2 Samenwerking	52
	4.3.3 Vervolging en afhandeling	57

4.4	Resultaten en toekomst	61
4.5	Resumé	65
5	De dierenpolitie in de praktijk	69
5.1	Achtergrond	69
5.2	De praktijk	71
5.3	Resultaten	79
5.4	Resumé	80
6	Dierenwelzijn in de literatuur	83
6.1	Bestudeerde literatuur	83
6.1.1	<i>Onderzoek naar de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld</i>	84
6.1.2	<i>Onderzoek naar kinderen met negatieve ervaringen en het zelf plegen van dierenmishandeling</i>	87
6.1.3	<i>Onderzoek naar dierenmishandeling als voorspeller van later gewelddadig gedrag</i>	91
6.1.4	<i>Overige onderzoeken naar de relatie tussen dierenmishandeling en intermenselijk geweld</i>	96
6.1.5	<i>Overige onderzoeken naar kenmerken en achtergronden van daders van dierenmishandeling</i>	98
6.2	Methodologische kanttekeningen en gevolgen	101
6.3	Literatuurreviews	106
6.4	Resumé	108
7	Samenvatting en conclusies	111
7.1	Omvang, aard, afdoening en registratie van dierenwelzijnszaken	111
7.1.1	<i>Omvang, aard en afdoening</i>	111
7.1.2	<i>Registratie</i>	115
7.2	De maatregelen en samenwerking op het gebied van dierenwelzijn	116
7.2.1	<i>Maatregelen</i>	117
7.2.2	<i>Samenwerking</i>	119
7.2.3	<i>Resultaten</i>	122
7.3	Dierenwelzijn in de literatuur	124
7.4	Slotbeschouwing	125
	Summary	129
	Referentielijst	145

Bijlagen

1. <i>Respondentenoverzicht dierenpolitie</i>	155
2. <i>Respondentenoverzicht instanties</i>	157
3. <i>Interviewformat instanties</i>	159
4. <i>Interviewformat dierenpolitie</i>	163
5. <i>Analyseformat politiedossiers</i>	165
6. <i>Zoektermen literatuurstudie</i>	171
7. <i>Matrix literatuuronderzoek</i>	173
8. <i>Afdoening OM naar type en soort zaak</i>	197
9. <i>Afgedane zaken naar beslissing rechter</i>	199
10. <i>Overzicht van wetten en artikelen</i>	201

Voorwoord

Eind 2011 is de dierenpolitie ingevoerd en is het centrale Meldpunt 144 ‘red een dier’ voor het publiek opengesteld. In dezelfde periode is een strenger strafvorderingbeleid ten aanzien van verwaarlozing en mishandeling van dieren in werking getreden. Met deze nieuwe ontwikkelingen heeft de handhaving van de regelgeving op het gebied van dierenwelzijn extra aandacht gekregen. De dierenpolitie is een intensivering van de politietaak ten aanzien van dieren en de dierenagenten vormen een aanvulling op de organisaties die zich al lange tijd intensief bezighouden met dierenwelzijn.

De kernvraag bij de nieuwe maatregelen ten aanzien van dierenwelzijn is in hoeverre deze op termijn effectueren. Alvorens daar antwoord op te kunnen geven, is het van belang de status quo – de stand van zaken van de aard en omvang van verwaarlozing en mishandeling van dieren en de handhaving van de regelgeving op het gebied van dierenwelzijn – in kaart te brengen. In onderhavige publicatie beschrijven we de resultaten van een onderzoek naar deze stand van zaken. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Veiligheid & Justitie.

Het onderzoek heeft in de zomermaanden van 2012 plaatsgevonden, een half jaar nadat de dierenpolitie en het Meldpunt 144 operationeel geworden zijn. In die relatief korte periode hebben wij op veel partijen een beroep gedaan om informatie en data te verschaffen en wij zijn hen allen veel dank verschuldigd.

Ten eerste zijn dat de dertig dierenagenten die ons te woord hebben gestaan over hun ervaringen tot nu toe, zij staan met naam genoemd in bijlage 1. Daarnaast danken wij de medewerkers van de diverse instanties op het terrein van dierenwelzijn hartelijk voor het delen van hun ervaringen en visie ten aanzien van de handhaving en hulpverlening in het kader van dierenwelzijn. Zij staan genoemd in bijlage 2.

Voor de dataverzameling over de aard van en aantallen dierenwelzijnszaken zijn wij veel dank verschuldigd aan Marisca Brouwers van de afdeling Statistische Informatievoorziening en Beleidsanalyse (SIBa) van het WODC en aan John Baart en Rutger Rienks van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). Onze dank gaat tevens uit naar Hilleke Wakkee

van de Dienst Operationele Samenwerking van het KLPD, voor haar ondersteuning bij de steekproeftrekking en dataverzameling voor de dossieranalyse. René Massen van de Spoorweginpolitie van het KLPD danken wij voor zijn gastvrijheid en het aanbieden van een werkruimte, zodat wij de dossieranalyse op een centrale plek konden uitvoeren.

In het bijzonder bedanken wij ook de personen die zich inzetten voor het landelijke Meldpunt 144, het Expertisecentrum Dierenwelzijn van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) en het Nationaal Programma Dierenpolitie (NPDP) voor hun betrokkenheid bij en medewerking aan het onderzoek in de vorm van interviews en data en bemiddeling naar sleutelfiguren. Wij danken speciaal: Ellen van Scherpenzeel, René Bastiaansen, Michiel Maters, Thom Verlinden, Okke van Gelderen en Jeroen Ogier.

Ons laatste dankwoord gaat uit naar de voorzitter en de leden van de begeleidingscommissie die ons in het onderzoek en bij de rapportage hebben ondersteund en begeleid. We zijn Annelies Freriks (Universiteit Utrecht, Faculteit REBO) zeer erkentelijk voor haar voorzitterschap van de commissie. Daarnaast danken wij de leden van de commissie: Willemien de Jongste (Ministerie van Veiligheid & Justitie, WODC), André Timmerman (Ministerie van Veiligheid & Justitie, Directie Rechtshandhaving en Criminaliteitsbestrijding), Iaira Boissevain (Universiteit Utrecht, Faculteit Diergeneeskunde), Mony Adriaansen en Madeleine Albregtse (Ministerie van Veiligheid en Justitie, Directoraat-Generaal Politie).

Arnhem, 2012

Ilse van Leiden, Manon Hardeman, Bo Bremmers, Tom van Ham en Anton van Wijk

1 Inleiding

Een man heeft in Terneuzen twee pony's die in een wei stonden de hals doorgesneden. De dieren hebben het niet overleefd, maakte de politie bekend. De man kwam zijn daad zelf opbiechten op het politiebureau. Agenten spoedden zich naar de wei, waar een van de pony's al was overleden. Een dierenarts moest de andere pony laten inslapen. Volgens de politie verkeerde de man onder invloed van alcohol. Hij zit vast.

Bron: ANP, 29 juli 2012.

Met de inzet van een palet aan maatregelen wordt gestreefd naar een verbeterde en hardere aanpak van dierenmishandeling en dierenverwaarlozing (Tweede Kamer, 2011). Zo is per 1 oktober 2011 een strenger strafvorderingbeleid ten aanzien van dierenmishandeling en dierenverwaarlozing in werking getreden. En in aanvulling op de bestaande organisaties die zich inzetten voor de handhaving van de regelgeving op het gebied van dierenwelzijn is eind 2011 de dierenpolitie in het leven geroepen. De dierenpolitie werd daarmee een van de landelijke prioriteiten van de politie. Ten tijde van het schrijven van deze rapportage is circa een kwart van het beoogde aantal 'animal cops' actief; eind 2014 moeten er volgens het regeerakkoord 2010-2014 500 zijn opgeleid. Aan de politieke samenwerking tussen regeringspartijen VVD en CDA en gedoogpartner PVV kwam op 21 april 2012 echter een einde en twee dagen later viel het kabinet-Rutte. Kort daarop, op 26 april 2012, heeft de Tweede Kamer de motie van Bernds en Kuiken aangenomen om de functie van dierenpolitie voor de betreffende agenten niet als voltijd, maar als taakaccent in te vullen om op deze manier de agenten tevens te behouden voor het overige politiewerk. De motie is verwerkt in het concept Inrichtingsplan Nationale Politie van 25 juni 2012 waarin staat dat 500 dierenagenten de functie van dierenpolitie als taakaccent gaan vervullen (Ministerie van Veiligheid en Justitie, 2012). In diezelfde periode werd het zogeheten Lenteakkoord gesloten tussen de twee regeringspartijen en D66, GroenLinks en ChristenUnie. De maatregelen uit het akkoord zijn verankerd in de Voorjaarsnota 2012 (Ministerie van Financiën, 2012). Hierin werd het plan voor de aanstelling van 500 'animal cops' teruggedraaid. De betreffende politiefunctionarissen zullen volgens de nota worden ingezet voor reguliere

politietaken. Het nieuwe kabinet zal uiteindelijk besluiten over het voortbestaan van de dierenpolitie.

Om de aanpak van verwaarlozing en mishandeling van dieren te coördineren, is op 15 november 2011 een centraal Meldpunt voor dieren in nood opengesteld: *'144 red een dier'*. Met Meldpunt 144 wordt een effectievere en efficiëntere opvolging van dierenverwaarlozing en -mishandeling door politie en partners beoogd. Meldpunt 144 is ondergebracht bij een expertisebureau van het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD). Behalve dat het expertisecentrum zorg dient te dragen voor een professionele *front office* voor het Meldpunt 144 en ondersteuning biedt aan de dierenpolitie op straat, heeft het expertisecentrum als taak politieke kennis op te bouwen op het terrein van dierenmishandeling en -verwaarlozing. Daarnaast dient het expertisecentrum onderzoek uit te (laten) voeren naar het verband tussen geweld tegen dieren en andere strafbare feiten, zoals intermenselijk geweld, en naar de internationale verbanden op het terrein van illegale dierenhandel en dierenmishandeling. Meldingen bij 144 worden beoordeeld door speciaal opgeleide politiemensen en doorgeschakeld naar de instanties die zich bezighouden met hulpverlening aan dieren en handhaving van de regelgeving inzake dierenwelzijn. Behalve de dierenpolitie kunnen dit, afhankelijk van de aard van de melding, de dierenambulances zijn of andere gespecialiseerde diensten zoals de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit (NVWA) en de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID). De taakverdeling en rollen van de verschillende betrokken instanties zijn vastgelegd in convenanten.

Verwaarloosde dieren weggehaald

De Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming en de dierenpolitie hebben in Deurne in totaal negen verwaarloosde dieren van een weiland weggehaald. De eigenaren huurden het weiland om hun vijf pony's, twee schapen en twee hangbuikzwijnen in te laten lopen. Alle dieren waren te mager door een gebrek aan eten en drinken. Een van de pony's was op de tweede helft van de dracht en had een open schimmelinfectie bij de hoeven. Ook was een pony van nog geen jaar zo mager, dat snel hulp geboden moest worden. Omdat de eigenaren een eerdere waarschuwing hadden genegeerd, werd in opdracht van Dienst Regelingen van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) besloten de dieren mee te nemen. De dieren zijn op een opvangadres waar ze aan kunnen sterken en medische verzorging krijgen. *Bron: LID, 3 februari 2012.*

2 Onderzoek naar de dierenpolitie

De belangrijkste taak van de dierenpolitie is de aanpak van dierenmishandeling en dierenverwaarlozing door preventief, hulpverlenend, handhavend en strafrechtelijk op te treden. Een belangrijke vraag is in hoeverre de intensivering van de aanpak van dierenmishandeling en -verwaarlozing door de komst van de dierenpolitie effectueert. Omdat de dierenpolitie en het Meldpunt 144 eind 2011 van start zijn gegaan, is het echter nog te vroeg voor een resultaatmeting. Allereerst is het van belang inzicht te verkrijgen in de stand van zaken bij de handhaving van de regelgeving op het gebied van dierenwelzijn in Nederland. Daarnaast is het – ruim een half jaar na de komst van de dierenpolitie – belangrijk na te gaan hoe de implementatie van de nieuwe aanpak verloopt. In opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Veiligheid en Justitie heeft Bureau Beke ten aanzien van voornoemde onderwerpen een onderzoek uitgevoerd. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de probleemstelling en onderzoeksvragen en de toegepaste methoden van onderzoek.

2.1 Probleemstelling en onderzoeksvragen

Het onderzoek moet in kaart brengen op welke wijze de regelgeving op het gebied van dierenwelzijn in de periode rondom de invoering van de dierenpolitie gehandhaafd wordt. Daarbij is tevens getracht zicht te krijgen op de aard en omvang van verwaarlozing en mishandeling van dieren.

Voordat we de probleemstelling en onderzoeksvragen presenteren, is het volgende van belang:

- Met het aantasten van het dierenwelzijn en aanduidingen van gelijke strekking wordt in deze rapportage bedoeld op het toebrengen van pijn of letsel aan dieren, het onthouden van zorg aan dieren en andere strafbare gedragingen die met dieren te maken hebben.

- De probleemstelling en de onderzoeksvragen die daaruit voortvloeien, reiken verder dan de dierenpolitie; ze beslaan het bredere terrein van het dierenwelzijn. De dierenpolitie vormt echter de aanleiding en het uitgangspunt voor het onderzoek en de probleemstelling en onderzoeksvragen worden in het licht van de komst van de dierenpolitie beantwoord.

De probleemstelling die ten grondslag ligt aan het onderzoek, is als volgt geformuleerd:

Wat zijn de aard en omvang van dierenmishandeling en dierenverwaarlozing en wat is de stand van zaken van de handhaving van de regelgeving op het gebied van dierenwelzijn in Nederland?

Uit de probleemstelling vloeien de hiernavolgende onderzoeksvragen voort.

1. Wat is bekend over (de ontwikkeling van) het aantal meldingen, overtredingen en misdrijven dat betrekking heeft op dierenwelzijn (in het bijzonder dierenmishandeling en dierenverwaarlozing), voorafgaand aan en rondom het tijdstip van de invoering van de dierenpolitie?
2. Wat is bekend over de aard van de meldingen, overtredingen en misdrijven met betrekking tot dierenwelzijn en over de afdoening van dierenwelzijnszaken?
3. Op welke wijze worden de meldingen, overtredingen, misdrijven en uitgevoerde maatregelen vastgelegd en in hoeverre is deze registratie geschikt c.q. voldoende voor een resultaatmeting?
4. Welke maatregelen zijn en worden door de betrokken instanties gezamenlijk en door iedere instantie afzonderlijk getroffen om overtredingen en misdrijven die betrekking hebben op dierenwelzijn tegen te gaan? Wat zijn de capaciteit en de inzet op de handhaving en wat zijn de te verwachten ontwikkelingen daarbij?
5. Wat is de stand van zaken bij de implementatie van deze maatregelen, voldoen de afspraken in de convenanten en welke knelpunten worden ervaren?
6. Wat zijn de verwachte resultaten van deze maatregelen op het gebied van dierenwelzijn?
7. Wat is uit Nederlandse en buitenlandse studies bekend over de samenhang van deze delicten met andere delicten naar aard (bijvoorbeeld huiselijk geweld) en naar omvang? Wat is de methodologische kwaliteit van deze studies?

2.2 Onderzoeksmethoden

Voor de beantwoording van de onderzoeksvragen zijn diverse onderzoeksmethoden gehanteerd die we hierna beschrijven.

2.2.1 Oriëntatiefase

Om zicht te krijgen op de werkwijze en de wijze van registratie van meldingen en maatregelen aangaande dierenwelzijn is het onderzoek gestart met een oriëntatie bij het expertisecentrum van het Korps Landelijke Politiediensten. Daar is het Meldpunt 144 ondergebracht en vinden de aansturingen van het operationele werkveld plaats. In een groepsinterview met de projectleiding van de dierenpolitie en de teamleden van het expertisecentrum zijn afspraken gemaakt over dataverzameling en het delen van informatie.

2.2.2 Documentanalyse

Om inzicht te krijgen in de maatregelen die de betrokken partijen afzonderlijk en in samenwerking met elkaar treffen in de aanpak van verwaarlozing en mishandeling van dieren zijn beschikbare documenten, zoals jaarverslagen en rapporten, bestudeerd. In de documenten is nagegaan hoe de inzet van de instanties met betrekking tot dierenwelzijn eruit ziet, welke bevoegdheden zij hebben en hoe zij te werk gaan. Belangrijke geraadpleegde documenten zijn ook de convenanten die in het kader van de komst van de dierenpolitie met de betrokken partijen zijn opgesteld. Daarin is vastgelegd wie welke taken, rollen en verantwoordelijkheden heeft. In de convenanten staan afspraken over de handhaving van regelgeving met betrekking tot dierenmishandeling en dierenverwaarlozing.

2.2.3 Data-analyse

Om de (ontwikkelingen in de) omvang van het aantal misdrijven en overtredingen op het gebied van dierenwelzijn in kaart te brengen, is gebruikgemaakt van geregistreerde data van de politie. Ook is het aantal meldingen dat bij 144 binnenkomt, meegenomen in de omvanganalyse. Daarnaast zijn de cijfers betrokken uit de registraties van twee politieregio's en van de Dierenbescherming. Om inzicht te krijgen in de mate waarin en de wijze waarop dierenmishandeling en dierenverwaarlozing vervolgd worden, zijn de gegevens van het Openbaar Ministerie geraadpleegd. Met de data-analyse is een voorlopig beeld verkregen van de cijfermatige ontwikkelingen in relatie tot de dierenpolitie. Hierna lichten we de diverse geraadpleegde databronnen toe.

Politie

In de Basisvoorziening Handhaving (BVH) is door middel van BlueView een analyse uitgevoerd over de jaren 2010 en 2011 en over de eerste helft van 2012. In BVH worden misdrijven en overtredingen weggeschreven onder maatschappelijke klassen. Omdat er in de politieregistratiesystemen geen unieke maatschappelijke klasse voor dierenmishandeling of dierenverwaarlozing bestaat, is een analyse gemaakt van de maatschappelijke klassen die betrekking kunnen hebben op dieren.

Het betreft:

A60 Diefstal van een dier
E8 Meldingen betreffende dieren
E80 Aantreffen dood/gewond dier
E81 Loslopend dier
E82 Gevaarlijke hond
E83 Overige meldingen betreffende dieren
H16 In beslagname dier
M05 Dieren
M051 Gezondheid en welzijn dieren en dierenvervoer
M101 Flora en fauna
M102 Cites (uitheemse planten en dieren)
M103 Visserijwet

Een kanttekening bij deze analyse is dat deze niet honderd procent dekkend is wegens mutatiefouten. Politiefunctionarissen registreren zaken niet altijd onder de juiste categorie. Omdat de analyse echter over elk jaar op dezelfde wijze (over dezelfde klassen) kon worden uitgevoerd, biedt deze wel een goed inzicht in de cijfermatige ontwikkeling van de registraties die betrekking hebben op dieren(welzijn) in algemene zin.

Openbaar Ministerie

Om zicht te krijgen op de (ontwikkeling in de) omvang en afdoening van zaken met betrekking tot dieren is een analyse over de jaren 2007 tot en met de eerste helft van 2012 gemaakt van het aantal zaken dat aan het Openbaar Ministerie is ingestuurd voor vervolging. Deze analyse is uitgevoerd in de Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD).¹ De OBJD is een geanonimiseerde kopie van het Justitieel Documentatie Systeem (JDS). In het JDS worden de zogenaamde strafbladen bijgehouden: alle misdrijven en een deel van de overtredingen worden in het JDS geregistreerd. De afdeling Statistische Informatievoorziening en Beleidsanalyse (SIBa) van het WODC heeft toegang tot dit systeem en heeft de data met betrekking tot zaken aangaande dieren aangeleverd. In de analyse zijn de wetsartikelen meegenomen waartegen de dierenpolitie conform het ‘Convenant Samenwerking Dierenhandhaving’ moet optreden:²

Dierenmishandeling	art. 36 uit de Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren (GWWD)
Dierenverwaarlozing	art. 37 uit de Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren (GWWD)
Ontuchtige handelingen met een dier	art. 254 uit het Wetboek van Strafrecht (WvS)
Porno tussen mens en dier	art. 254a uit het Wetboek van Strafrecht (WvS)
Opzettelijk doden/beschadigen van een dier ³	art. 350 lid 2 uit het Wetboek van Strafrecht (WvS)

Aanhitsen van/onschadelijk houden dier	art. 425 uit het Wetboek van Strafrecht (WvS)
Stroperij Flora en Fauna	art. 9 en 13 uit de Flora en Faunawet (FEFW) ⁴
Stroperij / Visserij	art. 10 en 21 uit de Visserijwet (VIW) ⁵

Meldpunt 144 en overige registraties dierenpolitie

In aanvulling op de cijfers van politie en justitie is een analyse gemaakt van de meldingen die bij 144 zijn binnengekomen. Omdat de 144-registraties feitelijk aan dierenwelzijn zijn te relateren, bieden deze concreter zicht op de omvang van zaken die naar de dierenpolitie worden doorgeschakeld. De dierenpolitie houdt in de verschillende regio's ook eigen registraties bij aangaande de zaken waarbij zij is betrokken. De registraties van Meldpunt 144 zijn beschreven over de periode half november 2011 tot half augustus 2012. Om een diepgaander beeld te geven van de meldingen en de wijze waarop daarbij operationeel is gehandeld, zijn de registraties van twee politieregio's beschreven. De informatie uit deze regio's is illustratief en niet representatief bedoeld.

Dierenbescherming

In aanvulling op de cijfers van politie en justitie is op basis van de jaarcijfers van de Dierenbescherming in kaart gebracht wat de omvang van meldingen en klachten aangaande dieren is in de jaren voorafgaand aan de komst van de dierenpolitie (2009 en 2010). De Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) houdt zich bezig met meldingen en klachten over gezelschapsdieren en hobbymatig gehouden landbouwhuisdieren. De bijzondere opsporingsambtenaren (BOA's) van de LID zijn bevoegd om strafbare feiten op te sporen, kunnen proces-verbaal opmaken en eventueel in overleg met de Dienst Regelingen (DR) van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I) dieren bij hun eigenaar weghalen.

2.2.4 Interviews

Om goed zicht op het werkveld te krijgen, is gesproken met partijen die betrokken zijn bij de hulpverlening aan dieren en de handhaving van de regelgeving op het terrein van dierenwelzijn. Omdat de focus in het onderzoek op de dierenpolitie ligt, zijn aparte interviews met dierenagenten uitgevoerd.

Sleutelfiguren

In de interviews met sleutelfiguren van partijen die betrokken zijn bij dierenwelzijn, is nagegaan op welke wijze de implementatie van de afspraken – zoals vastgelegd in de convenanten – is verlopen, welke veranderingen de komst van de dierenpolitie in de praktijk met zich heeft meegebracht en wat de ervaringen daarmee en de verwachtingen daarvan zijn. In totaal is met 28 respondenten gesproken die de hiernavolgende partijen vertegenwoordigen. Zie bijlage 2 voor het respondentenoverzicht.

- Politie (KLPD en regiopolitie)
- Dierenbescherming en Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID)
- Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA)
- Dienst Regelingen (DR) – Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie
- Hondenbescherming – Inspectiedienst voor Gezelschapsdieren (IDG)
- Federatie Dierenambulances Nederland
- Openbaar Ministerie
- Dierenartsen
- Gemeente⁶

Hen is ten aanzien van dierenwelzijn onder andere gevraagd naar de inzet en capaciteit, de onderlinge verhoudingen, de handhaving van de regelgeving door de diverse partijen, de samenwerking daarbij en hoe de eventuele knelpunten en succesfactoren die bij de implementatie van de nieuwe werkwijze worden ervaren. Voor de interviews is een semigestructureerde vragenlijst ontwikkeld, zie bijlage 3.

Dierenpolitie

Omdat het onderzoek – weliswaar in nauwe samenwerking met andere instanties die zich bezighouden met dierenwelzijn – gericht is op de dierenpolitie hebben we daar specifiek onze aandacht op gericht. De dierenagenten zijn immers degenen die uitvoering moeten geven aan hun specifieke taakstelling. De kernkwestie is wat de invoering van de dierenpolitie in de praktijk van het dierenwelzijn uiteindelijk betekent.

Op het moment van onderzoek waren er ongeveer 130 politiemensen voor de dierenpolitie inzetbaar. Er is met in totaal 30 dierenagenten een interview gehouden. Daarmee is ongeveer een kwart van het aantal dierenagenten in het onderzoek betrokken. De selectie van de dierenagenten is random gemaakt, waarbij rekening is gehouden met een spreiding over de regiokorpsen. In bijlage 1 is een overzicht van de dierenagenten opgenomen. Aan de dierenagenten is een vaste set vragen voorgelegd met betrekking tot de werving en selectie, hun inzet in termen van uren per week, eventuele andere taken binnen de politieorganisatie, samenwerking met derden, implicaties van de nationale politie voor hun werk, de aard van de zaken en ervaringen. De topiclijst staat in bijlage 4.

2.2.5 Dossieranalyse

Aanvullend op de andere onderzoeksactiviteiten is een analyse van politiedossiers uitgevoerd, met als doel inhoudelijk meer zicht te krijgen op de aard van de zaken waarmee de dierenpolitie te maken krijgt en van de acties die daarop worden verricht. In totaal zijn 250 politiedossiers geanalyseerd.

Voor de dossieranalyse was het van belang dat er een selectie van zaken werd gemaakt die enkel betrekking hadden op het werk van dierenagenten. De maatschappelijke klassen bin-

nen het politieregistratiesysteem die betrekking hebben op dieren (zie 2.2.3) bleken geen betrouwbare bron, omdat daarin ook veel zaken geregistreerd worden waarbij de dierenpolitie niet betrokken is.

Wat wel zuivere dierenpolitiezaken op bleek te leveren, is een selectie van zaken op basis van de projectcodes die de dierenpolitie feitelijk moet gebruiken. Met het van start gaan van de dierenpolitie hebben de politieregio's namelijk een aparte projectcode vastgesteld voor registraties van de dierenagenten. Door de projectcode als uitgangspunt te nemen, omvatten alle registraties waaraan deze code is toegekend zuivere dierenpolitiezaken en kunnen alle maatschappelijke klassen die betrekking hebben op dieren vertegenwoordigd zijn. Omdat niet alle korpsen dezelfde projectcode gebruiken, zijn de codes bij alle regio's opgevraagd.

Begin augustus 2012 leverde een zoekvraag met alle (regionale) projectcodes in BlueView een totaal aantal van 5.581 registraties op sinds de start van de dierenpolitie.⁷

Het aantal registraties bleek echter sterk te verschillen in de 25 politieregio's. De ruim 5.000 registraties zijn een onderrapportage, aangezien niet elke regio en niet elke individuele dierenagent consequent de projectcode blijkt te gebruiken. Belangrijk om hierbij op te merken, is dat het gebruik van de projectcode niet verplicht is gesteld. Bij ongeveer de helft van de korpsen leek de projectcode op basis van de relatief hoge aantallen redelijk tot goed te worden gebruikt. Om deze aanname te toetsen, is het aantal registraties dat op basis van de regionale projectcode uit de BlueViewanalyse naar voren kwam, voorgelegd aan de coördinatoren van de dierenpolitie in de betreffende regio's. Zij hebben namelijk zicht op de mate waarin de regionale dierenpolitie gebruikmaakt van de projectcode en op het aantal zaken dat de dierenagenten draaien. Alle bevroagde regiocoördinatoren bevestigden dat de voorgelegde data de werkelijkheid benaderden. Binnen de regio's die goed bleken te registreren, is gekeken welke korpsen een goede spreiding over het land en over landelijke en stedelijke gebieden vertegenwoordigden. Daarnaast zijn we uitgegaan van een selectie van een regiokorps per regionaal verzorgingsgebied.⁸

De hiernavolgende zes regio's (met de daarbij behorende verzorgingsgebieden) vormen via deze weg uiteindelijk de bron voor het dossieronderzoek.

1. Flevoland (Midden)
2. Drenthe (Noordoost)
3. Noord-Holland-Noord (Noordwest)
4. Hollands-Midden (West)
5. Limburg-Noord (Zuid)
6. Rotterdam (Zuidwest)

Een zoekvraag in BlueView leverde begin augustus 2012 een totaal aantal op van 2.544 registraties over de genoemde zes regio's.⁹ Van deze registraties is, naar rato verdeeld over de regio's, een steekproef van 250 registraties getrokken (bijna tien procent). De steekproef

is gecontroleerd gespreid over de tijd om ervoor te zorgen dat zowel zaken uit de koude als de warmere maanden zijn vertegenwoordigd. Specifiek voor de dierzaken geldt namelijk dat deze in de winter van een andere aard kunnen zijn dan in de zomer. Denk daarbij aan dieren die in de zomer in een warme auto worden achtergelaten en aan dieren die, hoewel ze daar niet geschikt voor zijn, in de wintermaanden buiten staan.

De selectie van registraties is in BlueView uitgevoerd en de dossiers zijn in papieren vorm geanalyseerd aan de hand van een digitaal opgesteld analyseformat. In dit format komt onder andere aan bod wat de herkomst van de melding of de constatering is, om welk type dieren het gaat, welke acties de dierenpolitie in de zaak heeft verricht, met welke partners de dierenpolitie heeft samengewerkt en hoe de zaak is afgehandeld. Voor het volledige analyseformat verwijzen we naar bijlage 5.

2.2.6 Databeoordeling

Om de resultaten van de dierenpolitie in de toekomst te kunnen monitoren, is een betrouwbare registratie van zaken en handelingen van belang. Op basis van de andere onderzoeksactiviteiten is zicht gekregen op de wijze waarop de zaken en handelingen van de dierenpolitie worden vastgelegd.

Met het oog op latere (kwantitatieve en kwalitatieve) resultaatmetingen is aan de hand van de ervaringen met de data en dossiers een oordeel te geven over in hoeverre deze houvast bieden voor herhaalde metingen. Aansluitend daarop is nagegaan welke informatie nodig is en hoe die informatie verzameld en veredeld moet worden om een gedegen resultaatmeting uit te kunnen voeren in de toekomst.

2.2.7 Literatuurstudie

Een van de onderzoeksvragen heeft betrekking op de relatie tussen geweld tegen dieren en geweld tegen mensen. In een internationale literatuurstudie is een antwoord gezocht op de sterkte en aard van deze zogenoemde cruelty link. Bij de search is in het bijzonder aandacht besteed aan de kwaliteit en betrouwbaarheid van de studies en aan de generaliseerbaarheid van de bevindingen. Relevante publicaties zijn gevonden in onder andere peer reviewed tijdschriften.¹⁰ Op voorhand zijn een aantal zoekmachines geselecteerd op basis van grootte en onderwerp van de zoekmachine. De zoekmachines die geselecteerd zijn, zijn: PsycINFO, Picarta, PubMed en Google Scholar. Er is gezocht over een periode van tien jaar (2002 tot 2012), waardoor alleen de meest recente artikelen zijn meegenomen. De hiernavolgende zoektermen zijn gehanteerd in de zoekslag naar literatuur. De zoektermen zijn bepaald op basis van de begrippen die we zijn tegengekomen in een aantal reviews over het onderwerp. Zie bijlage 6 voor een overzicht per zoekmachine en zoekterm.

- Cruelty link
- Animal cruelty
- Graduation hypothesis

- Animal abuse
- Battered pets
- Childhood bestiality
- Human-animal abuse
- Human animal abuse
- Domestic violence

In totaal heeft de literatuursearch 61 relevante publicaties opgeleverd, respectievelijk 44 artikelen en 17 literatuurreviews. Uit de verzamelde artikelen bleek al snel dat de artikelen naar deelonderwerp konden worden ingedeeld. Daarbij is gekozen voor een onderverdeling naar de richting van de onderzoeksvraag. De volgende vijf categorieën zijn onderscheiden:

1. onderzoek naar de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld,
2. onderzoek naar kinderen met negatieve ervaringen en het zelf plegen van dierenmishandeling
3. onderzoek naar dierenmishandeling als voorspeller van gewelddadig gedrag op latere leeftijd,
4. overige onderzoeken naar de relatie tussen dierenmishandeling en intermenselijk geweld,
5. overige onderzoeken naar achtergronden/kenmerken van daders van dierenmishandeling.

De artikelen zijn aan de hand van een opgestelde matrix geanalyseerd op een aantal hoofdvariabelen. De variabelen die in de matrix zijn opgenomen, richten zich op definiëring van de onderzochte gedragingen, steekproefgrootte en populatie, de onderzoeksvraag, methoden van onderzoek, uitkomsten en conclusie, generaliseerbaarheid en kwaliteit van het onderzoek.

De inhoud van de matrix maakte het mogelijk de artikelen met elkaar te vergelijken en uitspraken te doen over de waarde van het tot nu toe uitgevoerde onderzoek en het bestaan van de veronderstelde cruelty link. Zie bijlage 7 voor de ingevulde matrix.

Eindnoten

1. We hebben voor OBJD gekozen omdat dit databestand rijker is dan OM-data. OM-data bevat alle gegevens over misdrijven en overtredingen die door het OM in behandeling zijn genomen (en mogelijk door de rechter in eerste aanleg zijn afgedaan). Dit betekent dat zaken die geheel door de politie of bijzondere opsporingsdiensten/opsporingsambtenaren zelf worden afgehandeld, niet in OM-data geregistreerd worden. Het CJIB regelt de afhandeling van deze zaken en registreert ze (tenzij er bijv. niet betaald wordt en het OM zich alsnog over de zaak ontfermt). Deze zaken worden wel opgenomen in OBJD, tenzij het om een geldbedrag van minder dan 100 Euro gaat en het een overtreding i.p.v. een misdrijf betreft.

2. Voor de genoemde delicten geldt dat alleen de artikelen 425 WvS, 9 en 13 FEFW, mits niet opzettelijk gepleegd, en de artikelen uit de VIW niet in het JDS geregistreerd hoeven te worden als deze zijn afgedaan met een transactie of strafbeschikking van minder dan 100 euro. Deze worden door het Centraal Justitieel Incasobureau (CJIB) geïnd. De rest wordt in het JDS geregistreerd en is daarmee in de OBJD terug te vinden.
3. In het Wetboek van Strafrecht valt dit onder vernieling. Het strafmaximum voor het doden of beschadigen van andermans dieren is met ingang van 1 oktober 2012 verhoogd van twee naar drie jaar gevangenisstraf.
4. De strafbaarstelling is geregeld in artikel 1a van de Wet op de Economische Delicten.
5. De strafbaarstelling is geregeld in artikel 56 van de Visserijwet.
6. Het betreft hier de bijzondere opsporingsambtenaren, de BOA's, die werkzaam zijn in de Gemeente Capelle aan den IJssel.
7. De ingevoerde zoektermen zijn in het vrije tekstveld in BlueView gebruikt: DIEPOL or GM0004 or 00DIE-PO or 21DIEPOL or 22DIEPOL or DIERPO or DIEPO or HMDIER or 00DIPO or (animal AND dierenpolitie).
8. De Nederlandse politie is met betrekking tot de ICT-structuur ingedeeld in zes regionale verzorgingsgebieden en één landelijk verzorgingsgebied.
9. De steekproeftrekking heeft op 8 augustus 2012 plaatsgevonden.
10. De veronderstelling hierbij is dat er een deugdelijk onderzoeksdesign ten grondslag ligt aan de studies waarbij (in omvang) acceptabele onderzoeksgroepen zijn onderzocht.

3 Omvang dierenwelzijnszaken

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de resultaten van de analyses van de verschillende datasystemen van de politie (BlueView) en het openbaar ministerie (OBJD) om zicht te krijgen op de geregistreerde zaken die met dierenwelzijn te maken hebben. In de opeenvolgende paragrafen komen voornoemde systemen aan de orde. De informatie uit de verschillende systemen kan niet zonder meer met elkaar worden vergeleken en op elkaar betrokken. De resultaten moeten met andere woorden per bron afzonderlijk worden beschouwd, want de registratiesystemen zijn voor verschillende doeleinden ontwikkeld en bevatten om die reden ook andersoortige informatie. Voor de analyses is per systeem bepaald welke delictcodes/wetsartikelen van belang kunnen zijn voor de dierenpolitie. Op voorhand is geen code/artikel uitgesloten om de scope zo breed mogelijk te houden. Uit de codes/artikelen valt echter niet af te leiden in hoeverre de dierenpolitie de betreffende zaak zelf heeft aangeleverd dan wel een andere instantie. In dat geval wordt de algemene term ‘dierenwelzijnszaken’ gehanteerd. Naast de registraties van politie (paragraaf 3.1) en OM (paragraaf 3.2) zijn er gegevens beschikbaar die wel direct gerelateerd kunnen worden aan zaken voor de dierenpolitie. Hierbij gaat het om de meldingen die bij het Meldpunt 144 zijn binnengekomen en – ter nadere verdieping en illustratie – gedetailleerde gegevens van de dierenpolitie uit twee regio’s (paragraaf 3.3). Tot slot wordt er op basis van jaarverslagen van onder meer de Dierenbescherming een beeld geschetst van zaken die te maken hebben met dierenwelzijn (paragraaf 3.4).¹ In het resumé aan het einde van dit hoofdstuk wordt een korte samenvatting van de resultaten gegeven.

3.1 Politiele registraties

Politiefunctionarissen kunnen in hun bedrijfsprocessensysteem (BVH) activiteiten registreren die betrekking hebben op dieren (in de breedste zin van het woord).² Binnen BVH wordt gebruikgemaakt van zogenoemde maatschappelijke klassen en niet van wetsartikelen. Door middel van het systeem BlueView kan er op landelijk niveau inzicht worden verkregen in alle BVH-registraties. Ten behoeve van dit onderzoek zijn alle maatschappelijke klassen geselecteerd die te maken kunnen hebben met dieren en is gevraagd naar aantallen

registraties binnen die klassen in de periode 2010–eerste helft 2012. Zie tabel 3.1 voor een overzicht.

Tabel 3.1 – Aantal politieregistraties in maatschappelijke klassen in BlueView (2010 t/m eerste helft 2012)

Klasse	2010	2011	2012 1ste helft
Diefstal van een dier	413 (1%)	414 (1%)	173 (<1%)
(overige) meldingen betreffende dieren	17.983 (37%)	17.568 (38%)	12.405 (43%)
Aantreffen dood/gewond dier	2.921 (6%)	2.500 (5%)	1.667 (6%)
Loslopend dier	10.531 (22%)	10.071 (22%)	4.495 (16%)
Gevaarlijke hond	2.779 (6%)	2.893 (6%)	1.372 (5%)
In beslagname dier ³	-	-	-
Dieren ⁴	-	-	-
Gezondheid en welzijn dieren en dierenvervoer	6.537 (13%)	6.203 (13%)	5.311 (18%)
Flora en fauna	5.584 (11%)	4.856 (10%)	2.560 (9%)
Cites (uitheemse planten en dieren)	75 (<1%)	76 (<1%)	37 (<1%)
Visserijwet	1935 (4%)	1.685 (4%)	755 (3%)
Totaal	48.758 (100%)	46.266 (100%)	28.775 (100%)

Uit het overzicht blijkt er in de klasse (overige) ‘meldingen betreffende dieren’ veel wordt geregistreerd. Als de aantallen uit de eerste helft van 2012 worden vergeleken met de jaren ervoor, dan lijkt er sprake van een (forse) stijging. Mogelijk is dit het (registratie)effect van 144. Dat lijkt met name te gelden voor de maatschappelijke klassen ‘Gezondheid en welzijn dieren en dierenvervoer’ en ‘(overige) meldingen betreffende dieren’.

3.2 Justitiële registraties

Bij de justitiële registraties gaat het om het datasysteem OBJD. De Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD) is een geanonimiseerde kopie van het Justitieel Documentatie Systeem (JDS). In het JDS worden de zogenaamde strafbladen bijgehouden: alle misdrijven en een deel van de overtredingen worden in het JDS geregistreerd. Ten aanzien van dierenwelzijnszaken zijn de volgende wetsartikelen van belang:⁵

- artikelen 254, 254A, 350 lid2 en 425 uit het Wetboek van Strafrecht (WvS)
- artikelen 36 en 37 uit de Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren (GWWD)
- artikelen 9 en 13 uit de Flora- en Faunawet (FEFW)
- artikelen 10 en 21 uit de Visserijwet 1963 (VIW)

In tabel 3.2 staat een overzicht van de zaken die zijn afgedaan door het parket of CJIB over de periode 2007 tot en met de eerste helft van 2012.⁶ De betreffende feiten kunnen eerder zijn gepleegd. Wat betreft de aard van de zaken valt op dat, over de gehele periode bezien, grootschalige visserij zonder akte of toestemming van de rechthebbende de grootste groep vormt van het aantal afgedane zaken. Handel in beschermde dieren vormt qua aantal de tweede groep en dierenverwaarlozing de derde groep. Wat betreft de ontwikkelingen in de aard over de periode 2007 tot en met de eerste helft van 2012 is te zeggen dat de zaken van dierenverwaarlozing, handel in beschermde dieren en visserij zonder vergunning afnemen. Daarentegen stijgt het aantal zaken van grootschalige visserij zonder akte of toestemming van de rechthebbende fors in 2011 ten opzichte van de jaren ervoor (hetgeen ook tot gevolg heeft dat het totaal aantal zaken in 2011 groot is in vergelijking met de voorgaande periode). Deze toename kan het gevolg zijn van wijzigingen in de handhavingsprioriteiten en hoeft niet per se te duiden op een reële toename van het aantal feitelijke overtredingen ten opzichte van de voorgaande jaren.

Tabel 3.2 – Aantal door het OM afgedane 'dierenwelzijnszaken' naar aard (2007 t/m eerste helft 2012; N = 12.837)⁷

Aard	jaar beslissing zaak					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012 1ste helft
Seks/porno met dieren ⁸	0	0	0	0	6 (<1%)	8 (<1%)
Aanhitsen/onschadelijk houden dier	82 (4%)	94 (4%)	100 (4%)	67 (4%)	44 (1%)	22 (2%)
Dierenmishandeling	184 (8%)	240 (10%)	165 (7%)	122 (8%)	107 (3%)	40 (4%)
dierenverwaarlozing	307 (14%)	325 (14%)	277 (11%)	180 (11%)	153 (5%)	47 (4%)
Doden/vangen of handel beschermd dier	804 (36%)	819 (34%)	712 (29%)	496 (31%)	393 (13%)	227 (21%)
Grootschalig vissen zonder akte of toestemming rh ⁹	849 (38%)	900 (38%)	1175 (48%)	717 (45%)	2429 (78%)	746 (68%)
Totaal	2.226 (100%)	2.378 (100%)	2.429 (100%)	1.582 (100%)	3.132 (100%)	1.090 (100%)

Bron: OBJD

Van het totaal aantal dierenwelzijnszaken in de periode 2007 tot en met de eerste helft van 2012 (N=12.837) heeft 94 procent uitsluitend betrekking op dieren. We noemen dit de 'zuivere' dierenwelzijnszaken. In de resterende gevallen (803; 6%) is er daarnaast sprake van andere strafbare feiten, zoals mishandeling en diefstal, dit noemen we de 'gemengde' dierenwelzijnszaken. In de hiernavolgende tabel staat een overzicht van de wijze waarop de zaken zijn afgedaan. Voor alle duidelijkheid: dit zijn de zaken over de gehele onderzoeksperiode.¹⁰ Daarbij gaat het om zaken die alleen dierenwelzijnszaken betreffen en zaken waar ook sprake was van andere delicten. De afdoening door het OM staat naar type zaak en afdoening nader gespecificeerd in de bijlage 8.

Tabel 3.3 – Beslissing OM zuivere en gemengde dierenwelzijnszaken (2007 t/m eerste helft 2012, N=12.837)

OM beslissing zuivere dierenwelzijnszaken (n=12.034; 94%)					
sepot	politietransactie	OM-transactie	strafbeschikking	voeging	dagvaarding
493 (4%)	4.466 (37%)	1.595 (13%)	3.107 (26%)	80 (<1%)	2.293 (19%)
OM beslissing gemengde dierenwelzijnszaken (n=803; 6%)					
32 (4%)	0	103 (13%)	0	51 (6%)	617 (77%)
Totaal					
525 (4%)	4.466 (35%)	1.698 (13%)	3.107 (24%)	131 (1%)	2.910 (23%)

Bron: OBJD

In de zuivere dierenwelzijnszaken volgt in ongeveer driekwart van de zaken een financiële sanctie: de transacties en strafbeschikkingen¹¹ zijn vrijwel allemaal de betaling van een geldsom. In een op de vijf zaken volgt een dagvaarding. Een klein deel van de zaken wordt geseponeerd. Wanneer er ook sprake is van een ander delict (gemengde zaken) volgt in ruim driekwart van de zaken een dagvaarding. Bij de overige gemengde zaken volgt een OM-transactie of worden de zaken gevoegd.

Bij de zuivere dierenwelzijnszaken volgt een dagvaarding naar verhouding vaak bij het aanhitsen/onschadelijk houden van een dier en bij dierenverwaarlozing en -mishandeling. Het doden of vangen van een beschermd dier wordt vaak afgedaan met een OM-transactie, terwijl het bij de handel in beschermde dieren¹² en bij grootschalige visserij zonder akte of toestemming van de rechthebbende vaak gaat om een politietransactie (zie bijlage 8).¹³

Tevens is op basis van OBJD bekend wat de beslissing van de rechter is na een dagvaarding (zie bijlage 9). In tabel 3.4 staat een algemeen overzicht naar type straf. Dit betreft de zuivere dierenwelzijnszaken.¹⁴ Straffen worden vaak in combinaties opgelegd; in de tabel zijn deze combinaties samengevat. De onvoorwaardelijke vrijheidsstraf wordt als zwaarste sanctie aangemerkt en kan voorkomen in combinatie met bijv. voorwaardelijke straf, taakstraf of boete. In de tabel telt dan alleen de onvoorwaardelijke vrijheidsstraf. Bij combinaties van voorwaardelijke vrijheidsstraffen en/of taakstraffen met een boete tellen de eerstgenoemde en niet de boete.

Tabel 3.4 – Aantal afgedane zaken naar beslissing rechter (2007 t/m eerste helft 2012; twee kwartalen; N=2268)

Beslissing rechter									
Vrijspraak	techn. ¹⁵	geen straf (orv) ¹⁶	anders ¹⁷	boete	vw vrijheids straf	taak- straf	vw en taakstraf	onv. vrijheids- straf	totaal
164	14	88	25	1731	76	135	28	7	2268
7%	<1%	4%	1%	76%	3%	6%	1%	<1%	100%

In ruim driekwart van de zaken legt de rechter alleen een boete op.¹⁸ In zeven procent van de zaken volgt vrijspraak.¹⁹ In ruim een kwart van de zaken met betrekking tot het doden of vangen van beschermde diersoorten volgt vrijspraak. Voor dierenmishandeling en -verwaarlozing is dat in ruim een op de tien zaken het geval. Als er taakstraffen worden opgelegd, geldt dat vaak voor dierenmishandeling of -verwaarlozing.²⁰ De (on)voorwaardelijke vrijheidsstraf wordt in ongeveer vier procent van de zaken opgelegd.²¹ De zaken hebben in die gevallen meestal betrekking op dierenmishandeling of -verwaarlozing.

Over de hoogte van de opgelegde straffen in de periode 2007 tot de eerste helft van 2012 is het volgende bekend, zoals weergegeven in tabel 3.5. Hierbij wordt uitgegaan van gemiddelden.²² Hier tellen alle straffen mee, ook als zij in combinatie met een andere straf zijn opgelegd.

Tabel 3.5 – Gemiddelde straffen in euro's, uren en dagen (2007 t/m eerste helft 2012)²³

	euro's/uren/dagen	n
Transactie	€ 232	5721
Strafbeschikking ²⁴	€ 119	3107
Boete	€ 379	1415
Taakstraf	57 uur	163
Voorwaardelijke vrijheidsstraf	32 dagen	74
Onvoorwaardelijke vrijheidsstraf	44 dagen	7

De transacties liggen gemiddeld genomen op € 232.²⁵ Strafbeschikkingen liggen gemiddeld op € 119²⁶ terwijl de boetes gemiddeld een stuk hoger liggen, waarbij de tendens is dat de gemiddelde boetebedragen de laatste jaren toenemen.²⁷ De taakstraffen liggen gemiddeld op 57 uur.²⁸ Het gemiddeld aantal voorwaardelijke gevangenisstraffen ligt op 32 dagen. Er is een klein aantal onvoorwaardelijke gevangenisstraffen opgelegd met een gemiddelde duur van 44 dagen.²⁹

3.3 Meldpunt 144 en dierenpolitie in twee regio's

In deze paragraaf staan de gegevens centraal die direct kunnen worden gekoppeld aan de dierenpolitie. Het betreft de informatie van het Meldpunt 144 'red een dier' en de registraties van de dierenpolitie uit twee politieregio's.

3.3.1 Gegevens Meldpunt 144

Het Meldpunt 144 'red een dier' is ondergebracht bij het Korps Landelijk Politiediensten (KLPD). Hier kan naar gebeld worden wanneer er mogelijk sprake is van een dier in nood of men een melding wil doen over dierenmishandeling of -verwaarlozing. De meldingen bij 144 worden beoordeeld door speciaal opgeleide politiemensen. De centralisten kunnen

de regionale politie inschakelen in geval van een melding van acute nood. Ook kunnen zij meldingen overdragen aan een dierenambulance of gespecialiseerde diensten zoals de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit (NVWA) en de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID). De instantie die de melding krijgt, draagt – al dan niet in samenwerking met partners – zorg voor de opvolging.

Uit cijfers van de afdeling Bureau Operationele Expertise Dierenpolitie van het Expertisecentrum Dierenwelzijn van het KLPD blijkt dat het Meldpunt 144 in de periode van 15 november 2011 tot 15 augustus 2012 in totaal 135.701 gesprekken heeft aangenomen.³⁰ Gemiddeld neemt het Meldpunt 144 ongeveer 495 gesprekken per dag aan. Van deze aangenomen telefoontjes werd ruim een kwart (28%) verwerkt tot een melding inzake dierenwelzijn. De overige aangenomen telefoontjes (72%) werden niet verwerkt tot een melding.³¹ In deze gesprekken ging het voor een groot deel om broekzakbellers, mensen die voor de lol belden en mensen die belden en direct weer ophingen. Deze telefoontjes werden door 144 geregistreerd als ‘registratie overlast 144’, omdat ze voor overlast binnen de alarmcentrale zorgden. Daarnaast werd in veel gesprekken informatie verstrekt aan de beller. Een klein deel van de overige telefoontjes gaat over gesprekken waarin verkeerd is verbonden en over gesprekken waarin een anonieme melding wordt gedaan. Anonieme meldingen worden in de regel niet verwerkt als een melding omdat de informatie dan niet voldoende geverifieerd kan worden, tenzij de melding door de centralist als zeer ernstig beoordeeld wordt. Van anonieme meldingen is bekend dat het kan gaan om een burenruzie of om ruzie binnen een familie. Mensen proberen elkaar dan dwars te zitten door een valse melding over het (huis)dier te maken.

Interessant is om te zien hoe het aantal aangenomen gesprekken en meldingen over de negen maanden verdeeld is (zie tabel 3.6). Het aantal aangenomen gesprekken is in negen maanden flink toegenomen; van respectievelijk 12.610 gesprekken in de eerste maand naar 17.481 gesprekken in de negende maand. Opvallend is de piek in maand drie (15 januari tot 15 februari). Een mogelijke verklaring kan zijn dat er meer gebeld werd vanwege kouder weer in deze periode van het jaar. Het aantal meldingen ten opzichte van het aantal aangenomen gesprekken heeft zich in negen maanden bijna verdubbeld. In de eerste maand mondde slechts zestien procent van de aangenomen gesprekken in een melding uit, in de negende maand was dit 33 procent.

Tabel 3.6 – Overzicht van het aantal aangenomen gesprekken en meldingen over de eerste negen maanden³²

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Totaal
Maanden	nov- dec	dec- jan	jan- feb	feb- maa	maa- apr	apr- mei	mei- jun	jun- jul	jul- aug	
aangenomen gesprekken	12.610	11.139	18.742	12.574	15.489	14.065	16.641	16.960	17.481	135.701
meldingen	2.016 (16%)	2.166 (19%)	6.249 (33%)	3.799 (30%)	3.836 (25%)	4.995 (36%)	6.270 (38%)	3.393 (21%)	5.719 (33%)	38.443

In tabel 3.7 wordt weergegeven naar welke instanties Meldpunt 144 de meldingen door- schakelt. Uit de cijfers van het Expertisecentrum Dierenwelzijn over de periode van negen maanden blijkt dat meer dan de helft van de meldingen (52%) wordt doorverwezen naar de Dierenbescherming en het Loket Hulpverlening Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren. Bijna een op de vijf meldingen (19%) wordt overgedragen aan de dierenpo- litie. Daarnaast wordt bijna veertien procent van de meldingen doorverbonden naar de Landelijke Telefoon Politie (0900-8844), bijna vijf procent naar het vertrouwensloket van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren en ruim één procent naar de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit (NVWA).

Tabel 3.7 – Verdeling van de meldingen over de backoffices (N=38361; periode 15 november 2011 tot 15 augustus 2012)

Backoffices	n	%
Politie (noodhulp)	2.396	6
Brandweer	890	2
LTP (politie)	5.194	14
Dierenpolitie	7.223	19
Dierenambulance	12.551	33
Loket Hulpverlening ³³	7.347	19
Dierenbescherming	479	1
Vertrouwensloket ³⁴	1.746	5
NVWA	535	1
Onbekend	82	<1
Totaal	38.361	100

Wanneer wordt uitgegaan van 495 aangenomen telefoongesprekken per dag, waarvan 138 (28%) meldingen worden opgenomen, gaan er per dag ongeveer 26 meldingen naar de die- renpolitie (19%). Dat komt neer op bijna tienduizend meldingen voor de dierenagenten op jaarbasis.

Uit tabel 3.8 blijkt welke incidenten bij Meldpunt 144 gemeld zijn in de periode van 15 juni 2012 tot en met 14 augustus 2012. De meeste meldingen die bij Meldpunt 144 binnenkomen, gaan over een gewond dier (37%). Ook komen er relatief veel meldingen binnen over gevonden dieren (19%) en dierenverwaarlozing (15%).

Tabel 3.8 - Verdeling van incidenten die bij 144 gemeld worden (15 juni 2012 tot 15 augustus 2012)

Soort incident	n	%
Dier in acute nood	532	6
Dierenmishandeling	240	3
Dierenverwaarlozing	1.407	15
Dood dier	322	3
Gevonden dier	1.721	19
Gewond dier	3.367	37
Hulpvraag dier	786	9
Klacht (over 144)	3	0
Mens in gevaar	3	0
Openbare orde in gevaar	60	1
Overlast dier	138	1
Sociaal probleem	52	1
Overige	481	5
Totaal	9.112	100

Uit tabel 3.9 blijkt welke soort incidenten het meest naar de verschillende organisaties worden doorgeschakeld. Wanneer de politie (noodhulp) en de brandweer een melding binnenkrijgen via Meldpunt 144 gaat dit meestal over dieren in acute nood. Meldingen die worden doorverbonden met de Landelijke Telefoon Politie gaan vooral over hulpvragen inzake dieren. Wanneer de dierenpolitie en de dierenbescherming meldingen krijgen via Meldpunt 144, gaat dit in driekwart van de gevallen om dierenverwaarlozing. De dierenambulance krijgt vooral meldingen over gewonde en gevonden dieren. Meldingen over dierenmishandeling komen minder voor, maar als daar sprake van is, gaan deze meldingen naar de politie en in het bijzonder naar de dierenpolitie.

Tabel 3.9 – Verdeling van soort incident over backoffices (15 juni 2012 tot 15 augustus 2012)

Soort incidenten	Politie (nood- hulp)	Brandweer	LTP	Dieren- politie	Dieren- ambulance	Dieren- bescher- ming
Dier in acute nood	77%	82%	3%	1%	<1%	x
Dierenmishandeling	6%	x	2%	12%	<1%	2%
Dierenverwaarlozing	x	x	3%	75%	<1%	64%
Dood dier	1%	1%	4%	1%	4%	3%
Gevonden dier	2%	1%	7%	<1%	30%	3%
Gewond dier	4%	5%	8%	1%	61%	6%
Hulpvraag dier	2%	11%	49%	2%	1%	2%
Openbare orde in gevaar	9%	x	2%	<1%	x	x
Sociaal probleem	x	x	<1%	<1%	<1%	7%
Klacht	x	x	9%	x	x	x
Overige	< 1%	x	12%	7%	2%	13%

Aantal processen-verbaal

Voordat het Meldpunt 144 bestond, konden incidenten met betrekking tot dieren bij de LID worden gemeld. In 2010 werden door de LID 158 processen-verbaal opgemaakt (stichting Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming, 2011). Volgens het rapport (2012) van het Expertisecentrum Dierenwelzijn zijn er in de periode van november 2011 tot en met maart 2012 357 processen-verbaal opgemaakt door de LID en door de dierenpolitie.³⁵

3.3.2 Aantal, aard en afdoening meldingen in twee politieregio's

Hiervoor is ingegaan op de gesprekken die bij Meldpunt 144 zijn binnengekomen en hoe de verdeling is naar de backoffices. Een deel van de gesprekken mondt uit in een melding die onder meer naar de dierenpolitie kan gaan. De vraag is hoe zij in de praktijk die meldingen afhandelt. Om een indicatie van die praktijk te krijgen, zijn gegevens verzameld van twee politiekorpsen.³⁶ In december 2011 zijn er in die korpsen negen dierenagenten aangesteld en opgeleid. Op 31 december zijn zij officieel gestart met hun werkzaamheden. Om de opstartfase te monitoren, hebben de dierenagenten en coördinatoren de operationele resultaten bijgehouden. Het betreft hier het aantal binnengekomen meldingen, het aantal dossiers dat naar het OM gezonden is, de lopende onderzoeken en de zaken die op een bestuurlijke wijze zijn afgedaan. In de periode van 31 december 2011 tot en met 31 mei 2012 behandelen de dierenagenten in totaal 589 meldingen (zie tabel 3.10). Ongeveer de helft van deze meldingen komt binnen via het Meldpunt 144, een kwart via het nummer 0900-8844 en een kwart komt binnen via collega's uit de politieorganisatie. Gemiddeld handelt een dierenagent ongeveer 65 meldingen af over een periode van vijf maanden.³⁷

Uit een evaluatie van het korps en uit interviews blijkt dat de werkzaamheden met name bestaan uit controles naar aanleiding van meldingen. In ongeveer vijf procent van de gevallen leidt een melding tot het inzenden van een dossier naar het OM.

Tabel 3.10 – Aantal meldingen en afdoeningen (Van 31 december 2011 tot en met 31 mei 2012.)

	n	%
Dossiers OM	27	5
Lopende onderzoeken	24	4
Bestuurlijk afgedaan	10	2
Anders afgehandeld ³⁸	528	90
Totaal aantal meldingen	589	100

Aantal, aard en afhandeling van meldingen door twee dierenagenten

Twee dierenagenten uit die betreffende regio's hebben voor zichzelf bijgehouden met welke meldingen en zaken zij in het eerste half jaar na invoering van de dierenpolitie bezig zijn geweest. In totaal heeft het koppel 61 meldingen binnengekregen. Bij acht van deze 61 meldingen is er uiteindelijk een dossier ingezonden naar het OM. Dit betekent dat 53 meldingen op een andere manier zijn afgehandeld door de dierenagenten (zie tabel 3.11). Om een beeld te krijgen van de dagelijkse werkzaamheden bespreken wij kort deze 53 afgehandelde meldingen en ook de acht bij het OM ingezonden dossiers. Op basis van de mutatiebeschrijvingen zijn de zaken onderverdeeld naar zeven categorieën. We zullen elke categorie kort beschrijven aan de hand van aantallen en voorbeelden.

Tabel 3.11 – Indeling in categorieën van ingekomen meldingen in aantallen en procenten

	n	%
Na controle: loos alarm/advies	37	60
Overgedragen aan collega's/andere instantie	4	7
Na controle: contact veearts, loos alarm/advies	3	5
Civiele zaak	3	5
Officiële waarschuwing	1	2
Onduidelijk ³⁹	5	8
Ingeleverde dossiers bij OM	8	13
Totaal	61	100

Niet-ingestuurde dossiers

De grootste groep meldingen betreft 'loos alarm' zaken. Dit is bij 37 van de 61 behandelde meldingen het geval. De dierenagenten gaan na een melding ter plaatse kijken en voeren een controle uit. Tijdens de controle blijkt dat er geen sprake is van verwaarlozing. De binnengekomen meldingen gaan met name over verwaarloosde honden, pony's en paarden. Zo kan het bijvoorbeeld gaan om een oude, en niet om een verwaarloosde hond of blijken de

paarden naar het oordeel van de dierenpolitie helemaal niet zo mager te zijn als aangegeven wordt in de melding. In een enkel geval wordt er naar aanleiding van deze melding nog een hercontrole uitgevoerd, maar ook dan blijkt er volgens de registraties van de dierenpolitie geen sprake te zijn van verwaarlozing.

Er zijn enkele zaken die worden overgedragen aan collega's binnen de politie of al in behandeling zijn bij andere instanties. Dit is bij vier meldingen het geval. Zo wordt een melding over een advertentie op marktplaats doorgestuurd naar een ander korps, pakt de KLPD een aangifte op naar aanleiding van een beeldfragment op YouTube en blijkt een van de meldingen over mager vee al in behandeling te zijn bij de NVWA.

Er zijn meldingen waarbij er na een controle een veearts aan te pas moet komen om uitsluitel te geven over de toestand van het dier. Na controle blijkt ook hier dat er geen sprake is van mishandeling of verwaarlozing. Dit is bij drie afgehandelde meldingen het geval. Eenmaal betreft het een telefonisch overleg tussen de dierenagent en de veearts met betrekking tot een paard. Na overleg tussen de dierenagent en de veearts blijkt er niets aan de hand te zijn. Bij twee andere gevallen komt de veearts de situatie beoordelen.

Eenmaal geven de dierenagenten een hondeneigenaar een officiële waarschuwing, omdat de hokken niet in orde lijken te zijn. De dierenagenten geven de eigenaar de gelegenheid om de hokken aan te passen. Bij een nieuwe controle blijkt dat de eigenaar de waarschuwing serieus genomen heeft en de nodige aanpassingen heeft gedaan. Enkele controles worden via een civielrechtelijk traject afgedaan. Bij twee van de drie gevallen zijn dit bijtincidenten van honden. Het is niet duidelijk welke rol de dierenagent in de kwestie heeft gespeeld. Wel blijkt dat er diverse gesprekken zijn gevoerd met de betrokkenen bij het incident.

Ingestuurde dossiers

Acht van de 61 meldingen (13%) hebben na een controle door de dierenagenten uiteindelijk geleid tot het indienen van het dossier bij het OM. Bij deze zaken zijn een veulen en een hond op strafrechtelijke grond in beslag genomen. Daarnaast zijn een hond en een kat bestuursrechtelijk in bewaring genomen. In totaal worden er tien personen als verdachte aangemerkt. Uit de mutaties blijkt dat er dertien dieren op advies van de veearts zijn afgemaakt. Bij de strafrechtelijk afgedane zaken moet een veearts worden betrokken om de verwaarlozing of aandoening van het dier officieel vast te leggen. Naast de zaken die betrekking hebben op dieren is er bij een van de ingeleverde dossiers sprake van diefstal en heling van een fiets. Mogelijk is deze fiets aangetroffen bij een controle, maar dat is uit de gegevens niet duidelijk op te maken.

3.4 Registraties Dierenbescherming

De Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) maakt een onderscheid tussen meldingen en klachten. Een melding is 'een uiting van ongenoegen over of het attent maken op een tekortkoming op het gebied van dieren en hun welzijn'. Meldingen worden voornamelijk behandeld door vrijwillige afdelingsinspecteurs en niet door de districtsinspecteurs

van de LID. Dit is anders wanneer het een klacht betreft. Er wordt gesproken over een klacht wanneer een melding is ‘aangevuld met feiten en omstandigheden, verkregen uit eigen waarneming van de melder en/of een afdelingsinspecteur waarbij al een redelijk vermoeden van een strafbaar feit is’ (LID, 2009; 2010).⁴⁰

Het aantal meldingsgerelateerde oproepen dat de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) ontvangt, bedraagt zowel in 2009 als in 2010 circa 40.000. Van deze meldingsgerelateerde oproepen wordt circa een vijfde als melding of klacht uitgezet. De overige oproepen hebben mede betrekking op voorlichting of geven geen dan wel onvoldoende indicatie dat er sprake is van overtreding van de wet. Uitgezette meldingen en klachten hebben vooral betrekking op gezelschaps- en landbouwhuisdieren. Daarbij dient wel te worden opgemerkt dat meldingen over landbouwhuisdieren met name betrekking hebben op paarden en pony's. Deze dieren worden veelal als gezelschapsdier gehouden, maar gelden volgens de wet- en regelgeving als landbouwhuisdier. Een klein deel van de meldingen en klachten uit 2009 en 2010 heeft betrekking op exoten, in het wild levende dieren en overige dieren (zie tabel 3.12).

Tabel 3.12 - Aard en omvang van uitgezette meldingen en klachten in 2009 (N=7.824) en 2010 (N=7.742).

	2009	2010
Over gezelschapsdieren	59%	61%
Over landbouwhuisdieren	38%	36%
Over exoten, in het wild levende en overige dieren	4%	3%

De uitgezette meldingen en klachten worden door verschillende partijen behandeld. In tabel 3.13 staat weergegeven welke instanties meldingen in 2009 en 2010 hebben behandeld. Uit deze tabel blijkt dat circa zes van de tien meldingen en klachten worden behandeld door de afdelingsinspecteurs. De LID behandelt in beide jaren circa een derde van alle uitgezette meldingen en klachten.

Tabel 3.13 - Afhandeling uitgezette meldingen en klachten in 2009 en 2010 per partij in aantallen en percentages.

	2009		2010	
	n	%	n	%
LID	2.617	33	2.737	36
Afdelingsinspecteurs	4.730	61	4.660	60
Overige partijen	477	6	345	4
Totaal	7.824	100	7.742	100

Van de meldingen en klachten die de LID in 2009 en 2010 heeft behandeld, blijkt meer dan de helft ongegrond te zijn⁴¹ of wordt ter plaatse niets aangetroffen. Derhalve geldt voor beide jaren dat minder dan de helft van de meldingen en klachten als (gedeeltelijk) gegrond te classificeren is. Uitgaande van de in de jaarverslagen van de LID gerapporteerde cijfers⁴¹

zijn in 2009 in totaal 1.256 meldingen en klachten die de LID heeft behandeld (gedeeltelijk) gegrond gebleken. In 2010 bedraagt dit aantal 1.259.

De resultaten van de acties van de LID en de afdelingen zijn onder andere terug te zien in het aantal en soort dieren waarvan afstand is gedaan door de eigenaar. In 2009 werd met name afstand gedaan van katten, honden en konijnen (zie tabel 3.14). Dit verliep met name via de afdelingen. Via de LID is afstand gedaan van 37 katten, 29 honden en 22 konijnen. In 2010 is het aantal dieren waarvan afstand is gedaan, gedaald.

Tabel 3.14 - Aantal en soort afstandsdiere in 2009 en 2010 via afdelingen en LID

	2009				2010			
	Via afdeling		Via LID		Via afdeling		Via LID	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Katten	285	80	37	37	112	73	27	49
Honden	52	15	29	29	38	25	27	49
Konijnen	21	6	22	26	4	4	1	2
Totaal	358	100	88	100	154	100	55	100

In 2009 en 2010 zijn tevens dieren in beslag genomen. Het gaat in deze jaren om ongeveer 1.000 in beslag genomen dieren. Het gaat daarbij met name om honden, vogels en kippen. In mindere mate zijn katten, paarden, pony's en konijnen in beslag genomen.

3.5 Resumé

In dit hoofdstuk is op basis van verschillende registratiebronnen van diverse instanties een beeld geschetst van de aard en omvang van zaken die betrekking hebben op dierenwelzijn. Het betreft registraties die verder reiken dan alleen verwaarlozing en mishandeling van dieren, het gaat om alle handelingen of zaken die betrekking hebben op dieren en dierenwelzijn. De politietak omvat niet alleen opsporing van strafbare feiten, maar ook handhaving van de openbare orde (denk aan loslopende dieren) en het reageren op meldingen die betrekking hebben op dieren.

De gegevens uit de verschillende bronnen kunnen niet zonder meer op elkaar worden betrokken. Wat de politie registreert op het gebied van dierenwelzijn is van een andere orde dan de zaken die ter kennis komen van het Openbaar Ministerie. Er is sprake van een aantal beslissings- en selectiemomenten in de gehele keten, met als complicerende factor dat ook andere instanties (zoals de LID) registraties op het gebied van dierenwelzijn bijhouden.

Afgaande op de registraties die in het landelijke registratiesysteem van de politie (BVH) zijn gedaan, worden er veel zaken geregistreerd onder 'meldingen betreffende dieren', 'gezondheid en welzijn dieren en dierenvervoer' en 'loslopende dieren'. In totaal worden er in 2010 ruim 48.000 en in 2011 ruim 46.000 zaken geregistreerd. In de eerste helft van 2012 valt een stijging waar te nemen binnen de categorieën 'meldingen betreffende dieren' en 'gezondheid en welzijn dieren en dierenvervoer'.

Mogelijk, maar dat moeten vervolgmetingen duidelijk maken, is die stijging terug te voeren op de invoering van het centrale Meldpunt 144 en de dierenpolitie.

Jaarlijks registreert het Openbaar Ministerie ruim 2.000 strafzaken met betrekking tot dierenwelzijn. Het gaat hierbij vooral om grootschalige visserij zonder akte of toestemming van de rechthebbende en doden/vangen/handel in beschermde dieren. Het aantal zaken van verwaarlozing en mishandeling van dieren vertoont in de loop van de jaren een dalende tendens (van 22% in 2007 naar 8% in 2012; eerste helft). Mogelijk heeft dat te maken met het gewijzigde beleid in 2008 om, waar mogelijk, bestuursrecht toe te passen in plaats van strafrecht. Deze en andere ontwikkelingen in de geregistreerde cijfers hoeven geen feitelijke toe- of afname te betekenen, maar kunnen ook het gevolg zijn van prioriteitsstelling, zoals dat in 2011 met de aanpak van grootschalige visserij het geval is. Ongeveer driekwart van de dierenwelzijnszaken wordt afgedaan met een boete, en gemiddeld volgt in bijna een kwart van de zaken een dagvaarding. Er wordt naar verhouding vaak gedagvaard in zaken waar naast diergerelateerde feiten ook andere strafbare feiten zijn gepleegd. Na dagvaarding volgt vaak een boete. (On)voorwaardelijke gevangenisstraffen worden in ongeveer vier procent van de gevallen opgelegd en taakstraffen in zes procent van de gevallen. In zeven procent van de zaken volgt vrijspraak.

Op basis van de eerste registraties van het landelijk Meldpunt 144 is te berekenen dat er gemiddeld 495 gesprekken per dag bij het Meldpunt 144 binnenkomen. Ruim een kwart van de gesprekken mondt uit in een melding. Meer dan de helft (52%) daarvan wordt overgedragen aan de Dierenbescherming en het Loket Hulpverlening Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren. Bijna een vijfde (19%) van de meldingen gaat naar de dierenpolitie. Het overgrote deel van de meldingen gaat over verwaarlozing van dieren (75%) en mishandeling van dieren (12%). Op basis van de cijfers van Meldpunt 144 kan berekend worden dat de dierenpolitie op jaarbasis bijna tienduizend meldingen inzake dieren via Meldpunt 144 binnenkrijgt.

Op basis van de gegevens van twee dierenagenten uit twee politieregio's is een beeld verkregen van hoe zij omgaan met de meldingen. Het blijkt dat er in het merendeel (60%) van de meldingen na controle niets aan de hand is (loos alarm) en/of wordt er aan de houder/eigenaar advies gegeven. In acht procent van de gevallen maken zij een proces-verbaal op en sturen het dossier naar het Openbaar Ministerie. Het aantal meldingen waarop die gegevens zijn gebaseerd, is relatief klein (60); vervolgmetingen onder meer functionarissen in meer regio's zijn wenselijk om de gegevens nader te verifiëren.

Van de LID is informatie verkregen over het aantal meldingen en klachten in 2009 en 2010. Het betreft bijna 8.000 meldingen per jaar. Ongeveer de helft blijkt na controle ongegrond (niets aan de hand of gegevens kloppen niet). Een vergelijkbaar percentage zien we bij de twee agenten van de dierenpolitie (60%).

Eindnoten

1. Bij de tabellen kan het voorkomen dat het totaal wegens afrondingen niet altijd 100% is.
2. Het gaat hierbij om activiteiten van de politie, zoals het afhandelen van een melding of het horen van een verdachte. De registraties hoeven met andere woorden niet altijd betrekking te hebben op strafbare feiten.
3. Het blijkt niet mogelijk om deze gegevens uit BlueView te halen.
4. Het blijkt niet mogelijk om deze gegevens uit BlueView te halen.
5. Voor de genoemde delicten geldt dat alleen de artikelen 425 WvS, 9 en 13 FEFW, mits niet opzettelijk gepleegd, en de artikelen uit de VIW niet in het JDS geregistreerd hoeven te worden als deze zijn afgedaan met een transactie of strafbeschikking van minder dan 100 euro. Deze worden door het Centraal Justitieel Incasobureau (CJIB) geïnd. De rest wordt in het JDS geregistreerd en is daarmee in de OBJD terug te vinden.
6. In de zaken waar twee verschillende wetsartikelen DP voorkomen, is eerst gekozen voor dierenmishandeling. Vervolgens zijn wetsartikelen uit dezelfde wet geteld onder het laagste wetsartikel (FEFW 9 en 13 worden FEFW 9).
7. Seks-porno met dieren: art. 254 en 254a, Wetboek van Strafrecht; aanhitsen-onschadelijk houden dier: art. 425, Wetboek van Strafrecht; dierenmishandeling: art. 350, lid 2, Wetboek van Strafrecht en art. 36, Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren; dierenverwaarlozing: art. 37 Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren; doden-vangen of handel beschermd dier: art. 9 en 13 Flora- en Faunawet; grootschalig vissen zonder akte of toestemming: art. 10 en 21 Visserijwet.
8. Dit wetsartikel is twee jaar geleden ingevoerd (1 juli 2010).
9. Rh is rechtshebbende.
10. 2007 tot en met eerste helft van 2012. Eventuele fluctuaties tussen de jaren worden in de voetnoten vermeld.
11. Bij een strafbeschikking kan Justitie, zonder tussenkomst van de rechter, eenvoudige strafzaken zelf afdoen tijdens een OM-zitting. Het kan dan gaan om een taakstraf van maximaal 180 uur, een rijontzegging van ten hoogste zes maanden en/of een geldboete.
12. Dit zijn zaken die meestal door de Douane zijn afgehandeld.
13. Politietransacties en strafbeschikkingen worden niet opgelegd in de gemengde dierenpolitiezaken. Straffen kunnen in combinatie worden opgelegd. Voor een uitsplitsing naar type beslissing verwijzen we naar bijlage 9.
14. Technische beslissingen zijn: OM of verdachte niet ontvankelijk, rechter niet bevoegd, dagvaarding nietig.
15. Ontslag van rechtsvervolging en schuldig zonder toepassing van straf.
16. Anders: schuldig zonder oplegging van straf, ontslag van rechtsvervolging, voeging ter zitting
17. Dat percentage varieert tussen 62 in 2011 en 80 in 2007.
18. In 2011 en de eerste helft van 2012 is dat veertien procent; de jaren ervoor gaat het om lagere percentages.
19. Het percentage taakstraffen schommelt tussen vier (2009) en negen (in 2011).
20. De aantallen per jaar zijn te klein om eventuele ontwikkelingen vast te stellen.
21. Het gaat om de 'zuivere' dierenwelzijnzaken. De combinaties met andersoortige delicten zijn in dit overzicht buiten beschouwing gelaten.
22. Dit betreft de gemiddelden over de gehele periode genomen.
23. Dit betreft een sanctiemodaliteit van recente datum. Het gemiddelde heeft betrekking op de jaren 2010 tot en met eerste helft 2012.
24. Het gemiddelde transactiebedrag fluctueert van €191 in 2010 (laagste) tot €251 in 2011 (hoogste).
25. Met name in 2011 is een groot aantal strafbeschikkingen opgelegd (2326 van de in totaal 3107). De strafbeschikking is een afdoeningsmodaliteit die in plaats van de transactie is gekomen.
26. De gemiddelde boetebedragen laten in de onderzoeksjaren grote schommelingen zien van gemiddeld €256 in 2009 tot €578 in 2012.

27. Het laagste gemiddeld aantal uren taakstraf was 44 dagen in 2007, het hoogste was 68 dagen in 2008.
28. Het aantal opgelegde (on)voorwaardelijke gevangenisstraffen is te beperkt voor uitspraken over gemiddelden per jaar.
29. Het Expertisecentrum Dierenwelzijn van het KLPD is in een periode van ongeveer een maand geleidelijk met een nieuw systeem gaan werken. Dit betekent dat er geen compleet overzicht is van de maanden november tot en met augustus. Half november tot en met half juni zitten in één overzicht en voor de laatste drie maanden zijn aparte overzichten gemaakt. In deze overzichten is echter op een andere manier geregistreerd dan voorheen, waardoor categorieën soms ontbreken.
30. Ter vergelijking; bij alarmcentrale 112 komen jaarlijks ongeveer vijf miljoen telefoontjes binnen, waarvan bijna twee derde (65%) om verkeerd gebruik of misbruik gaat (Rijksoverheid, 2009). Bij een kwart van de 'verkeerd gebruik of misbruik' telefoontjes gaat het om onbewust en oneigenlijk gebruik (broekzakgesprekken, geen spoed of per ongeluk verkeerd getoetst). Bij driekwart van deze telefoontjes gaat het om bewust misbruik (lachen, uitschelden, valse meldingen).
31. De maanden lopen van de vijftiende van de ene maand tot de vijftiende van de volgende maand. Dit komt doordat Meldpunt 144 op 15 november 2011 is gestart. De eerste maand loopt dus van 15 november 2011 tot en met 14 december 2011 en de laatste maand loopt van 15 juli 2012 tot en met 14 augustus 2012.
32. Loket hulpverlening en de dierenambulances zijn tegenwoordig samengevoegd in één categorie in het registratiesysteem onder de noemer Dierenambulance.
33. Het vertrouwensloket en de Dierenbescherming zijn tegenwoordig samengevoegd in één categorie in het registratiesysteem onder de noemer Dierenbescherming.
34. Hierbij moet worden aangetekend dat de LID niet of nauwelijks strafrechtelijke PV's maakt. Er waren zes centralisten bij het meldnummer dierenmishandeling van de Dierenbescherming (kantoortijden) tegen twintig bij het Meldpunt 144 (24/7). Er zijn veertien districtsinspecteurs LID in deze periode en circa 130 dierenagenten.
35. De informatie is illustratief en niet representatief bedoeld.
36. Het aantal afgehandelde meldingen fluctueert echter sterk tussen de verschillende dierenagenten.
37. Deze categorie wordt verderop nader gespecificeerd.
38. Bij deze gevallen is de aard van de melding niet duidelijk.
39. De behandeling van meldingen en klachten beperkt zich niet altijd tot daadwerkelijke inzet van inspecteurs van de LID. Klachten worden ook uitgezet bij de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit (NVWA, voorheen de Algemene Inspectiedienst (AID)) (LID, 2010).
40. Ongegronde meldingen kunnen worden veroorzaakt doordat de melder onjuiste informatie heeft opgegeven, of de situatie ter plaatse niet in aantoonbaar verstoord dierenwelzijn resulteert (LID, 2010).
41. Over het aantal behandelde meldingen en klachten en het percentage gegronde en ongegronde meldingen en klachten.

4 Samenwerking op het gebied van dierenwelzijn

Al van oudsher houden diverse partijen en organisaties zich bezig met dierenwelzijn. De dierenpolitie en het Meldpunt 144 zijn op het terrein van dierenhulpverlening en handhaving van de regelgeving inzake dierenwelzijn nieuwe schakels. Met deze nieuwe initiatieven wordt een verbetering van de aanpak met betrekking tot dierenwelzijn beoogd. Om dit te bereiken, dient er sprake te zijn van een goede samenwerking tussen de partijen. Dat vraagt om afstemming van rollen, taken en communicatie. In dit hoofdstuk wordt allereerst beschreven welke partijen en organisaties er bij dierenwelzijn betrokken zijn (paragraaf 4.1). In de daaropvolgende paragraaf 4.2 wordt uiteengezet welke afspraken er tussen de partijen onderling zijn gemaakt over de handelwijzen naar aanleiding van meldingen over dieren. Deze afspraken zijn vastgelegd in convenanten. De ervaringen van de betrokken partijen met de implementatie en uitvoering van de afspraken en werkwijze komen daaropvolgend in paragraaf 4.3 uitgebreid aan bod. Daartoe wordt de uitvoeringspraktijk met betrekking tot het optreden bij (vermeende) verwaarlozing en mishandeling van dieren in de zin van handhaving of hulpverlening en de samenwerking daarbij beschreven. Er wordt ingegaan op hoe de papieren werkelijkheid zich verhoudt tot de praktijk. In hoeverre de dierenpolitie volgens de partijen een meerwaarde heeft, welke (neven)effecten er worden gezien en wat de toekomstverwachtingen zijn, krijgt aandacht in paragraaf 4.4. Het hoofdstuk besluit met een resumé.

4.1 De betrokken partijen

Bij de handhaving van de regelgeving op het terrein van dierenwelzijn en de hulpverlening aan dieren is een breed palet aan instanties betrokken. De belangrijkste spelers, de convenantpartners, op het terrein van dierenwelzijn bespreken we in deze paragraaf kort om een beeld te geven van de organisaties en hun werkkerrein. Daaraan voorafgaand besteden we aandacht aan het landelijke Meldpunt 144 'red een dier'. Hier is sinds eind 2011 de centrale coördinatie van meldingen aangaande dierenwelzijn komen te liggen.

Meldpunt 144 'red een dier'

Op 15 november 2011 is het landelijk Meldpunt 144 opengesteld voor publiek. Het Meldpunt is zeven dagen per week, 24 uur per dag bereikbaar. Het doel van dit nummer is dat meldingen over verwaarlozing en mishandeling van dieren beter en effectiever worden opgevolgd door de politie en andere hulpverleners en handhavers. Eerder was er een meldnummer ondergebracht bij de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID).

Het Meldpunt 144 is ondergebracht bij het Korps Landelijk Politiediensten (KLPD) en het maakt deel uit van het Expertisecentrum Dierenwelzijn dat bij het KLPD is ingericht. Meldingen worden beoordeeld door opgeleide centralisten. Bij meldingen van acuut dierenleed wordt direct actie ondernomen door dierenagenten van het betreffende regionale politiekorps. Ook kunnen via Meldpunt 144 de dierenpolitie, een dierenambulance of gespecialiseerde diensten, zoals de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit (NVWA) en de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) worden ingeschakeld. Om te zorgen voor een landelijk dekkend en goed functionerend netwerk achter het Meldpunt 144 zijn er afspraken gemaakt over de taakverdeling op het terrein van handhaving en hulpverlening. De taakverdeling is geregeld in twee convenanten: 'Convenant Samenwerking Dierenhandhaving' en 'Convenant Dierenhulpverlening'. De partijen die de schakels vormen in de keten van de aanpak van dierenverwaarlozing en dierenmishandeling laten zich onderscheiden in handhavingspartijen en hulpverleningspartijen. Deze beschrijven we in de volgende subparagrafen.

4.1.1 Handhavingspartners

De handhaving van en het toezicht op de naleving van de regelgeving inzake dierenwelzijn ligt in handen van partijen die bevoegdheden kennen op bestuurlijk of strafrechtelijk vlak. We beschrijven hierna de organisaties die de belangrijkste handhavingstaken met betrekking tot dieren verrichten, namelijk de politie, de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit (NVWA) en de Stichting Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID). In het kader van de afdoening van zaken gaat het om het Openbaar Ministerie (OM) en de Dienst Regelingen (DR) van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I). Voornoemde organisaties staan als partner in het handhavingsevenement genoemd. Goed om te vermelden, is dat buiten deze partijen ook Buitengewoon Opsporingsambtenaren (BOA's) van andere organisaties – zoals Staatsbosbeheer, provincies en gemeenten en natuur- en landschaporganisaties – zich bezighouden met de bescherming van dieren. De BOA's in Capelle aan den IJssel zijn daar een voorbeeld van.

Dierenpolitie

De inzet van dierenagenten is een manier van de overheid om verwaarlozing en mishandeling van dieren harder aan te pakken. De dierenpolitie is een specialisatie binnen de politie met betrekking tot dierenzaken en vormt een intensivering van de politietaak op dat vlak. De dierenagenten hebben dezelfde bevoegdheden als andere executieve politieambtenaren.

Vanaf oktober 2011 tot de zomer van 2012 zijn er ongeveer 130 dierenagenten opgeleid. De dierenagenten zijn in principe volledig vrij gemaakt voor diertaken. De meldingen waar dierenagenten op reageren, komen vooral via Meldpunt 144 en hun eigen netwerk binnen. De dierenpolitie vormt de eerste schakel in de noodhulp aan dieren.

Bij niet-noodhulp aan dieren is de dierenpolitie gericht op gezelschapsdieren en in klein aantal gehouden hobbydieren. Naar aanleiding van de meldingen die de dierenpolitie opvolgt, kan ondersteuning van dan wel overdracht aan tweedelijs partners plaatsvinden. Indien er geen inzet nodig is, maar er wel aanleiding is voor advisering of begeleiding in relatie tot de omgang met dieren, vindt overdracht aan de Dierenbescherming plaats. Bij een situatie die vraagt om een bestuursrechtelijke afhandeling worden de tweedelijs specialisten van de LID en de NVWA ingeschakeld. Het strafrechtelijk optreden ligt in handen van de dierenagenten. Zo kunnen ze bijvoorbeeld een dier in beslag nemen, een boete uitschrijven of een proces-verbaal opmaken. Dierenagenten behoren op te treden tegen:

- mishandelen en doden van dieren;
- verwaarlozen van dieren;
- het overtreden van het verbod op seks met dieren;
- dierenporno;
- stroperij;
- het aanhitsen van/onschadelijk houden van een dier.

Een laatste taak van de dierenpolitie is het ondersteunen van de NVWA en LID in hun handhavingstaken indien er een bekend risicoprofiel bestaat ten aanzien van het subject van toezicht of opsporing.

De Stichting Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming

De Stichting Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) werd in 1986 opgericht als een aparte stichting van de Dierenbescherming (DB) en heeft als hoofddoelstelling het welzijn van dieren in de dagelijkse (inspectie)praktijk zo veel mogelijk te waarborgen en waar nodig te verbeteren.

De districtsinspecteurs van de LID zijn Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BOA) waarmee zij de bevoegdheden hebben om de inspecties uit te voeren. Deze opsporingsambtenaren zijn bevoegd om een beperkt aantal strafbare feiten op te sporen, een proces-verbaal op te maken en dieren in beslag te nemen. Er werken twee categorieën inspecteurs voor de LID: afdelingsinspecteurs en districtinspecteurs. De afdelingsinspecteurs zijn voornamelijk vrijwilligers zonder BOA-bevoegdheid. Het LID heeft ongeveer 150 afdelingsinspecteurs die meldingen over gezelschapsdieren behandelen. Wanneer een afdelingsinspecteur concludeert dat er mogelijk sprake is van strafbare feiten, wordt deze melding teruggekoppeld naar de districtsinspecteur. Er zijn ongeveer veertien districtsinspecteurs, zij hebben een BOA-bevoegdheid. De districtinspecteurs kunnen zelf actief opsporen en worden door de

afdelingsinspecteurs geïnformeerd wanneer zij op complexe of mogelijk strafbare situaties stuiten.

Sinds 2008 is de LID zich gaan toeleggen op bestuurlijke handhaving in plaats van strafrechtelijk optreden. De districtinspecteurs kunnen dieren op grond van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) in beslag nemen. Wanneer de inspecteurs bestuursrechtelijk optreden, vallen zij onder de verantwoordelijkheid van de Dienst Regelingen (DR) van het ministerie van EL&I.

Het LID had een eigen meldnummer voordat het landelijk Meldpunt 144 opengesteld werd. Op dit moment komen alle meldingen binnen via het Meldpunt 144. De LID behandelt op aangeven van de politie meldingen die gaan over niet-noodhulp aan gezelschapsdieren en in klein aantal gehouden hobbydieren. Indien er in relatie tot voornoemd type dieren bestuursrechtelijk opgetreden moet worden, verzorgt de LID in opdracht van de Dienst Regelingen (DR) de handhavingstaken.

Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit

In het jaar 2011 zijn de Plantenziektenkundige Dienst (PD), de Algemene Inspectiedienst (AID) en de Voedsel- en Waren Autoriteit (VWA) gefuseerd. Vanaf 1 januari 2012 heet deze gefuseerde eenheid de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). De NVWA is een partner in de handhaving van de regelgeving op het gebied van dierenwelzijn, aangezien zij toezicht houdt op de naleving van wettelijke verplichtingen bij het houden van landbouwdieren, op bedrijfsmatige activiteiten met betrekking tot andere dieren dan landbouwdieren en op regels met betrekking tot beschermde, uitheemse en inheemse dieren. Met betrekking tot het toezicht kan specifiek worden gedacht aan transport van levende dieren, aanvoer van dieren naar slachthuizen, ritueel slachten, verboden ingrepen bij dieren, dierproeven en verboden hormoongebruik.

Bij de NVWA werken 196 inspecteurs en zijn er ondersteunende diensten. Met de inspecties trachten zij een betere naleving van wet- en regelgeving te realiseren. Doel is om via een vroege signalering dierenverwaarlozing en -mishandeling te voorkomen. Om deze reden past de dienst een systematische aanpak toe van bedrijven waarbij eerder verwaarlozing van dieren is geconstateerd. Net zoals de LID krijgt ook de NVWA meldingen binnen via het Meldpunt 144, maar daarnaast hebben zij hun eigen meldnummer behouden en krijgen ze dus ook via de eigen lijn meldingen binnen. De NVWA behandelt de meldingen aangaande niet-noodhulp met betrekking tot landbouwdieren en hobbydieren. Wanneer de dierenpolitie een overtreding met betrekking tot landbouwdieren of hobbydieren constateert, zorgt de NVWA voor de bestuursrechtelijke afhandeling.

Openbaar Ministerie

Het openbaar ministerie (OM) is verantwoordelijk voor de strafrechtelijke handhaving en vervolging met betrekking tot dieren. Het OM heeft per arrondissementsparket een contactpersoon aangesteld voor handhavingssaken betreffende dieren. Deze contactpersoon

adviseert de handhavingspartners over het te volgen traject, bijvoorbeeld strafrechtelijk of bestuursrechtelijk optreden en de opslag van in beslag genomen dieren. Voor een strafrechtelijke inbeslagname in geval van dierenmishandeling geldt dat deze alleen kan worden opgelegd met toestemming van een Officier van Justitie voor een strafvorderlijk doel met als grond waarheidsvinding of een beoogde verbeurdverklaring.

Dienst Regelingen

De Dienst Regelingen (DR) van het ministerie van Economie, Landbouw & Innovatie (EL&I) is belast met de afhandeling bij bestuursrechtelijke handhaving met betrekking tot dieren. De DR is een publieke dienstverlener voor Europese en nationale regelingen. De belangrijkste werkzaamheden van Dienst Regelingen zijn:

- De uitvoering van Europese en nationale subsidies, zoals de bedrijfstoeslagregeling voor agrarisch ondernemers.
- Het afgeven van vergunningen en ontheffingen die bijvoorbeeld nodig zijn voor de bescherming van flora en fauna in Nederland en in de internationale handel.
- De handhaving van de regelgeving inzake dierenwelzijn en de mestwetgeving; dat betekent dat ze controleren of bedrijven zich aan de regels houden en dat ze bestuursrechtelijke sancties kunnen opleggen.

Indien een door de politie geconstateerde overtreding met betrekking tot landbouwdieren of hobbydieren via bestuursrechtelijke handhaving moet worden afgedaan, zorgt de NVWA in samenwerking met de DR voor de bestuursrechtelijke afhandeling. Indien een door de politie geconstateerde overtreding met betrekking tot gezelschapsdieren of in klein aantal gehouden hobbydieren bestuursrechtelijk moet worden afgedaan, verzorgt de LID in samenspraak met de DR handhavingstaken in het kader van de bestuursrechtelijke aanpak.

4.1.2 Hulpverleningspartners

Naast de handhavingspartners zijn er hulpverleningspartners werkzaam op het terrein van dierenwelzijn. We benoemen hierna de partners die expliciet in het hulpverleningsconvenant zijn genoemd. Dat betreft de Dierenbescherming, de Federatie Dierenambulances Nederland (FDN) en de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD). Deze handhavingspartijen kunnen geraadpleegd worden door de handhavingspartijen, zoals de dierenpolitie, voor expertise en hulpverlening aan de dieren. Ook voor wat betreft de hulpverlening aan dieren geldt dat er andere partijen dan hierna beschreven, zoals de Hondenbescherming, actief zijn.

Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren

De Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren, kortweg de Dierenbescherming, is met ongeveer 200.000 leden de grootste organisatie die opkomt voor dieren in Nederland. Zij heeft ongeveer 100 mensen in vaste dienst. De Dierenbescherming heeft door het hele land afdelingen die grotendeels worden gerund door vrijwilligers met een aantal mensen in loondienst. De twee belangrijkste speerpunten zijn dierennoodhulp en inspectiewerk. Het inspectiewerk wordt door de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) gedaan (zie eerder). Een belangrijke activiteit van de Dierenbescherming is het beheren van dierenopvangcentra. Daarnaast creëert de dierenbescherming educatieprogramma's die zich richten op dierenwelzijn en verrichten zij lobbyactiviteiten om wetgeving te verbeteren. Een belangrijke taak binnen de dierennoodhulp hebben de dierenambulances. Deze ambulances rijden om gewonde of zieke dieren naar een opvangcentrum/asiel of dierenarts te vervoeren. De dierenambulances hebben allen een eigen lokaal nummer waarop de meldingen binnenkomen. Daarnaast kunnen meldingen ook via het Meldpunt 144 doorgeschakeld worden. Buiten dat de Dierenbescherming dierenambulances heeft, zijn er dierenambulances die deel uitmaken van andere stichtingen of organisaties zoals de Federatie Dierenambulances Nederland (FDN).

Federatie Dierenambulances Nederland

De Federatie Dierenambulances Nederland (FDN) is een vereniging waarbij alleen organisaties voor dierenambulance zich aan kunnen sluiten. Ongeveer twee derde van de actieve dierenambulance-organisaties is aangesloten bij de FDN. Een organisatie moet voldoen aan door de FDN opgestelde kwaliteitseisen voordat deze als lid wordt toegelaten. Deze eisen hebben onder andere betrekking op de voertuigen, uitrusting en de werkwijze van de organisatie in zijn geheel. De FDN adviseert en begeleidt haar leden om zo professioneel mogelijk te kunnen werken. In 2008 heeft de FDN een beleidsplan opgesteld om alle organisaties verder te professionaliseren. Daarnaast is de FDN aanspreekpunt en vertegenwoordiger voor rijksoverheidsdiensten, provinciale en gemeentelijke instellingen en media. De dierenambulanceorganisaties bestrijken normaliter een bepaalde regio. Voor de komst van het Meldpunt 144 kregen zij meldingen direct binnen op het eigen nummer. Deze organisaties hebben hun eigen meldnummer behouden. Meldingen komen nu zowel via Meldpunt 144 als via hun eigen telefoonnummer binnen.

Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD)

De Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde is de beroepsorganisatie van dierenartsen in Nederland. Deze organisatie is een belangrijke samenwerkingspartner als het gaat om hulpverlening aan dieren, aangezien de aangetroffen mishandelde of verwaarloosde dieren soms behandeld moeten worden door dierenartsen. De beroepsorganisatie zet zich in voor het ontwikkelen van landelijk uniforme afspraken met betrekking tot zorg voor dieren.

4.2 Afspraken en samenwerking op papier

De introductie van de dierenpolitie en het openstellen van het Meldpunt 144 hebben tot gevolg dat er veranderingen zijn opgetreden in de handhaving van de regelgeving inzake dierenwelzijn. Het oorspronkelijke meldnummer van de Dierenbescherming is doorgeschakeld naar het Meldpunt 144, maar de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit heeft het eigen meldnummer behouden. De 144-meldingen moeten worden opgevolgd vanuit handhaving of hulpverlening, afhankelijk van de aard van de melding. De meldingen kunnen variëren van verzoeken om noodhulp voor een dier tot een verzoek om advies. Om te zorgen voor een landelijk dekkend en goed functionerend netwerk achter het Meldpunt 144 zijn er afspraken gemaakt over de taakverdeling op het terrein van dierenmishandeling en dierenverwaarlozing. Voor zowel de handhaving en vervolging als de hulpverlening met betrekking tot dierenwelzijn hebben de Minister van Veiligheid en Justitie en de staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie convenanten afgesloten met de belangrijkste partners met betrekking tot taken en rollen.¹ De betrokken partijen en de inhoud van deze convenanten bespreken we hierna.

Afspraken omtrent hulpverlening

Het ‘Convenant Dierenhulpverlening’ is gericht op hulpverlening aan dieren die gewond of verdwaald worden aangetroffen in de publieke ruimte. Het betreft dan enerzijds ‘gehouden’ dieren, zoals huisdieren, hobbydieren en recreatiedieren.² Anderzijds gaat het om ‘niet-gehouden’ dieren (betreffende inheemse en uitheemse wilde dieren). De partijen die zich gecommitteerd hebben aan het hulpverleningsconvenant zijn:

- Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren (Dierenbescherming)
- Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD)
- Federatie Dierenambulances Nederland (FDN)

Met het hulpverleningsconvenant wordt gestreefd naar een verbetering en professionalisering van het bestaande netwerk van dierenhulpverlening. Het feitelijke doel is om voor 2013 te komen tot een landelijk dekkend en goed functionerend netwerk achter het Meldpunt 144. Daarbij gaat het in de kern om sleutelbegrippen als vertrouwen, kwaliteit en bereikbaarheid. Een van de afspraken in het convenant is dat de partners tot een regeling komen inzake een 24-uurs beschikbaarheid gedurende zeven dagen per week. Daarmee moet een landelijk dekkend netwerk van private diensten binnen de dierenhulpverlening worden gerealiseerd. Daarnaast hebben de partijen ten aanzien van de professionalisering als taak om kwaliteitseisen voor dierenambulances te ontwikkelen. Specifiek voor de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde geldt dat zij zich samen met de convenantpartners moet inzetten voor het tot stand brengen van uniforme, landelijke afspraken over de organisatie van diergeneeskundige hulpverlening. Om het verloop van deze afpra-

ken te monitoren en te sturen, dienen de partijen twee maal per jaar op bestuurlijk niveau te overleggen.

Afspraken omtrent handhaving

Het 'Convenant Samenwerking Dierenhandhaving' is gericht op een bestuursrechtelijke of strafrechtelijke handhaving van de regelgeving met betrekking tot mishandeling en verwaarlozing van dieren. Het convenant heeft tot doel de naleving van wettelijke regels ten aanzien van het houden van en de omgang met dieren optimaal te handhaven. In het handhavingsconvenant worden de belangrijkste partijen die bij de handhaving van de regelgeving inzake dierenwelzijn zijn betrokken, genoemd en worden de verantwoordelijkheden tussen de verschillende partijen op dat terrein beschreven. Het handhavingsconvenant kent feitelijke afspraken omtrent de uitvoering van de handhaving, terwijl het hulpverleningsconvenant een meer procesmatig karakter kent in de zin van het streven naar een kwaliteitsverhoging. De hiernavolgende partijen zijn betrokken bij het handhavingsconvenant:

- Politie
- Openbaar Ministerie (OM)
- Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit (NVWA) (primair bedrijfsmatig: landbouwhuisdieren)³
- Stichting Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) (primair hobbymatig: gezelschapsdieren)
- Dienst Regelingen (DR) van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie (EL&I)⁴

Het ministerie van EL&I, de LID en de NVWA hebben reeds in 2006 een convenant ondertekend waarin afspraken over taakverdeling, samenwerking en informatie-uitwisseling liggen besloten. Deze afspraken maken deel uit van het nieuwe convenant met betrekking tot de handhaving van de regelgeving op het gebied van dierenwelzijn waarbij ook politie en OM zijn betrokken. Het convenant heeft betrekking op de handhavingstaken en verzoeken om (nood)hulp en bevat generieke en specifieke taakafspraken tussen de partners. Het merendeel van deze afspraken heeft betrekking op welke partij naar aanleiding van welk type melding of situatie moet optreden. Bij de inzet wordt een onderscheid gemaakt in situaties en meldingen die wel of geen noodhulp behoeven en in het soort dier waar het om gaat. De regel is dat de politie de eerste lijn vormt voor de meldingen die via het Meldpunt 144 binnenkomen en in de tweede lijn opgevolgd dan wel ondersteund wordt door de LID of NVWA. Daarnaast bevat het convenant afspraken omtrent situaties waarin de LID en NVWA met elkaar samenwerken dan wel zaken aan elkaar overdragen.

Meldingen over noodhulp moeten volgens de afspraken in het convenant in eerste aanleg door de (regionale) politie worden opgevolgd, eventueel in samenwerking met andere

hulpdiensten. Mocht de situatie daar vervolgens aanleiding toe geven dan kan de politie afhankelijk van de situatie specialisten van de LID of de NVWA inschakelen. Deze partijen zijn volgens het convenant verplicht de gevraagde inzet te leveren. De NVWA is de aangewezen tweedelijns partner als het gaat om landbouwhuisdieren, zoals schapen, geiten, varkens en runderen en beschermde, uitheemse en inheemse dieren. De LID kan de politie bijstaan in zaken die betrekking hebben op gezelschapsdieren of in klein aantal gehouden hobbydieren, zoals paarden, pony's, ezels en kippen en ander pluimvee.

Meldingen die geen noodhulp behoeven, worden afhankelijk van het type dier afgehandeld door de partij die daar zijn taken in heeft. Voor de specialisten van de NVWA geldt ook hier dat zij primair optreden ten aanzien van hobbymatig gehouden landbouwhuisdieren. De LID is gericht op gezelschapsdieren, maar kan ook optreden in het geval van enkele hobbymatig gehouden landbouwhuisdieren, wanneer de politie de inzet van de LID nodig acht. De niet-noodhulp meldingen die via het Meldpunt 144 bij de politie binnenkomen waarbij er sprake is van een indicatie van een overtredingsituatie dienen door de politie opgevolgd te worden, indien deze betrekking hebben op gezelschapsdieren en in klein aantal gehouden hobbydieren.

Behalve het reageren op meldingen heeft de politie tot taak proactief op te treden tegen dierenmishandeling en dierenverwaarlozing. Daarnaast dient de politie de handhavingpartners te ondersteunen indien er een bekend risicoprofiel bestaat ten aanzien van een subject van toezicht of opsporing. Concreet moet de dierenpolitie optreden tegen de hiernavolgende overtredingen en misdrijven.⁵ In bijlage 10 is een overzicht van de wetten en artikelen opgenomen.

- Dierenmishandeling (art. 36 GWWD)
- Dierenverwaarlozing (art. 37 GWWD)
- Ontuchtige handelingen met een dier (art. 254 Sr.)
- Porno tussen mens en dier (art. 254a Sr.)
- Doden of mishandelen van dieren van een ander (art. 350, lid 2 Sr.)
- Aanhitsen /onschadelijk houden van een dier (art. 425 Sr.)
- Stroperij (art. 9 en 13 Flora en Faunawet)⁶
- Stroperij (art. 10, 16 en 21 Visserijwet)⁷

Intermezzo: wetgeving

Dierenmishandeling werd in 1886 in Nederland strafbaar gesteld in het wetboek van Strafrecht. Het palet aan wetgevingen ten aanzien van dierenmishandeling en dierenverwaarlozing is breed. In de Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren zijn dierenmishandeling en dierenverwaarlozing strafbaar gesteld. Op specifieke vormen van dierenmishandeling en -verwaarlozing zijn naast de Gezondheids- en Welzijnswet het Strafrecht, de Flora en Faunawet, de Visserijwet en het Honden- en Kattenbesluit

van toepassing. De verscheidenheid aan wetgevingen brengt een zekere complexiteit met zich mee. Daarom is een nieuwe wetgeving op handen: de Wet Dieren. Deze wet vormt een integraal kader voor gehouden dieren waarin onder meer regels zijn vastgelegd over handelingen met dieren (o.a. dierenmishandeling), regels over diervoeders en diergeneesmiddelen en biotechnologie, maar ook over de handhaving (toezicht en maatregelen) (Staatsblad 2011, 345). De wet zal in werking treden op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

De politie, LID en NVWA dienen volgens het convenant samen te werken indien er ernstige misstanden in de dierenfokkerij of in handel in gezelschapsdieren worden geconstateerd en bij de aanpak van illegale handel in uitheemse en inheemse diersoorten. Ter bestrijding van misstanden met betrekking tot dieren, zoals (vis)stroperij en roofvogelvervolging, kunnen de convenantpartners een samenwerking aangaan met provinciale en gemeentelijke handhavers en 'groene BOA's'.

Overige afspraken in het convenant zijn specifiek voor de LID en de NVWA. Zo zijn deze partners overeengekomen voor elkaar als achtervang te fungeren in situaties waarin er sprake is van gebrek aan menskracht. Daarnaast zijn er voor beide partijen enkele basistaken benoemd met betrekking tot bepaalde diersoorten en situaties. Deze houden in dat de NVWA de regels ten aanzien van beschermde uitheemse en inheemse dieren handhaaft, het toezicht verzorgt op de naleving van de wettelijke regels voor landbouwdieren op het gebied van huisvesting, verzorging en transport en het toezicht houdt op wettelijke regels die gelden voor bedrijfsmatige activiteiten met betrekking tot andere dieren dan landbouwhuisdieren. De LID meldt in dat kader geconstateerde misstanden met betrekking tot de handel in gezelschapsdieren aan de NVWA. Voorts is in het handhavingsconvenant het toezicht op de naleving van het Honden- en kattenbesluit⁸ als basistaak zowel aan de NVWA als aan de LID toebedeeld.

Vervolging en afhandeling van zaken

Een van de generieke afspraken in het convenant heeft betrekking op de juridische afhandeling van zaken. Het OM is belast met de vervolging van strafrechtelijke zaken met betrekking tot dieren. Voor de bestuursrechtelijke handhaving is de Dienst Regelingen (DR) van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie verantwoordelijk. De politie geeft in samenspraak met het OM uitvoering aan de strafrechtelijke aanpak. De bestuursrechtelijke handhaving wordt, afhankelijk van de situatie en het type dier, door de NVWA en de LID uitgevoerd. De NVWA verzorgt in samenspraak met de DR de bestuursrechtelijke afhandeling met betrekking tot de hobbymatig gehouden landbouwhuisdieren. De LID verzorgt de handhavingstaken met betrekking tot gezelschapsdieren of in klein aantal gehouden hobbydieren.

Alle arrondissementsparketten behoren daarnaast volgens het convenant een contactpersoon voor handhavingssaken aangaande dieren aan te stellen, die de partners adviseert over het te volgen traject in de situaties waarin dieren zijn betrokken. In samenspraak met de handhavingsspartners heeft het OM daarnaast een afwegingskader opgesteld voor de inzet van strafrecht, bestuursrecht of een combinatie daarvan en welke handhavingspartner vanuit die keuze optreedt. Het 'Afwegingskader Dierhandhaving' is in dezelfde periode als de openstelling van het Meldpunt 144 en de start van de dierenpolitie opgesteld.⁹ De belangrijkste uitgangspunten van dit kader zijn hierna samengevat.

- De parketten behandelen de zaken die betrekking hebben op gezelschapsdieren, hobbydieren en wilde dieren
- Het Functioneel Parket behandelt zaken aangaande landbouwdieren die via Meldpunt 144 bij de NVWA terechtkomen
- Een bestuursrechtelijke aanpak heeft voorkeur boven een strafrechtelijke aanpak
- Strafrechtelijk beslag op een dier kan alleen worden opgelegd met toestemming van het OM
- Bij ernstige feiten van dierenmishandeling of dierenverwaarlozing volgt strafrechtelijk beslag
- De parketten krijgen processen-verbaal van daartoe gespecialiseerde politiemensen

4.3 De samenwerking op het gebied van dierenwelzijn in de praktijk

De komst van de dierenpolitie, het Meldpunt 144 en de afspraken die naar aanleiding daarvan tussen de betrokken partijen zijn gemaakt, moeten ertoe leiden dat de handhaving van de regelgeving inzake dierenwelzijn op een effectieve en efficiënte wijze verloopt. Aan de hand van interviews met 28 respondenten van betrokken instanties zijn de ervaringen over en visie op de samenwerking ten aanzien van dierenwelzijn in kaart gebracht. De bevindingen uit de interviews laten zien hoe aan de afspraken in de praktijk vorm en inhoud worden gegeven. In deze paragraaf beschrijven we de handhaving van de regelgeving op het terrein van dierenwelzijn in de praktijk naar onderwerp waarbij we ook ingaan op faal- en succesfactoren.

4.3.1 Meldpunt 144

Het Meldpunt 144 is het voorportaal van de samenwerking tussen de organisaties op het gebied van dierenwelzijn. Bij het Meldpunt 144 komen de meldingen binnen vanwaar ze – conform de afspraken in de convenanten – worden overgedragen aan een van de convenantpartners. Het Meldpunt 144 is ondergebracht bij het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD).

Visie

De samenwerkende partijen zijn na wat aarzelingen in het begin uiteindelijk bijna allemaal positief over het Meldpunt 144, alleen al omdat daarmee meldingen van (vermoedelijke) dierenverwaarlozing en -mishandeling meer dan ooit op tafel komen. *“Met de komst van 144 hebben burgers een platform aangereikt gekregen waar ze alles met betrekking tot dierenwelzijn kunnen melden, hiermee wordt een goed beeld gekregen van wat er speelt”*, aldus een respondent. Daarop aanvullend geldt dat het landelijk Meldpunt 144 weliswaar het unieke nummer in Nederland is, maar niet de enige bron van meldingen met betrekking tot dieren. Er zijn nog allerlei kanalen en contacten die een deel van het aanbod binnenkrijgen. Zo is het meldnummer van de NVWA nog actief, net als die van de dierenambulances en melders kunnen ook naar het algemene nummer en het noodnummer van de politie bellen. Daarnaast geven de respondenten aan dat er ook altijd mensen zijn die vaker meldingen doen en vanuit die ervaring directe telefoonnummers van hulpverleners, inspecteurs en politiemensen bellen. Een aantal critici ziet in dat verband het Meldpunt 144 als een verstoring van de reguliere processen: *“Met 144 is alles door elkaar gehaald”*. Voor wat betreft de directe lijnen naar de partners van de politie geeft dat op zich geen problemen, maar voor de lijnen binnen de politie zelf meent een respondent dat de politieorganisatie daar niet op is ingericht: *“Meldingen van dierenleed die bij 0900-8844 of bij 112 binnenkomen, lopen niet goed. Op dit moment is het evident dat deze nummers niet goed geïnformeerd zijn over hun rol, deze niet kennen en dus ook onvoorspelbaar kunnen reageren op een melding.”* Bij de politie zelf moeten volgens deze respondent daarom eerst nog stappen worden ondernomen, wil de aanpak goed lopen. Hoewel het merendeel van de respondenten het erover eens is dat Meldpunt 144 een goede centrale vergaarbak van meldingen van vermoedens van verwaarlozing en mishandeling van dieren is, speelt de vraag of het Meldpunt bij de politie (KLPD) wel op zijn plek is. Deze vraag komt voort uit het gegeven dat het merendeel van de meldingen niet voor de politie is, maar voor de partners.

Praktijk

Het Meldpunt 144 heeft een vliegende start gemaakt en meerdere respondenten merken op dat dat zijn weerslag heeft op de praktijk. Het grootste pijnpunt bij Meldpunt 144 zit niet bij het bestaan van het Meldpunt zelf, maar bij de kwaliteit van het vervolg. Er worden door verschillende respondenten – met name in de eerste periode dat het Meldpunt 144 in de lucht was – knelpunten gesignaleerd met betrekking tot het doorschakelen van meldingen. Dit heeft volgens respondenten met name te maken met de werkwijze en met de kennis van de centralisten bij Meldpunt 144.

Ten aanzien van het Meldpunt 144 wordt opgemerkt dat het enkel een ‘aanamecentrale’ is: *“Een melder wordt doorgeplugd en op dit niveau gaan veel zaken fout”*, aldus een respondent. Zo hebben de medewerkers van de dierenambulances in het begin problemen gehad met meldingen van Meldpunt 144. De meldingen werden in eerste instantie door de meldcentrale indirect doorgeschakeld. Dat houdt in dat de dierenambulances niet zelf de melder aan

de lijn kregen, maar de centralist van Meldpunt 144. Bij gebrek aan kennis kwam het bij deze werkwijze voor dat de dierenambulances meldingen kregen die niet voor hen waren. *“Zo kregen we bijvoorbeeld een melding over een vogeltje dat uit het nest was gevallen, terwijl wij niet rijden op dergelijke voorvallen”*, aldus een respondent van de dierenambulance. Doordat de centralisten van Meldpunt 144 elke melder te woord stonden en bevroegen, leidde dit bovendien tot ongewenste wachtrijen bij het Meldpunt 144.

Een ander probleem bij het indirect doorschakelen, was dat er naar aanleiding van de melding bij het Meldpunt 144 informatie die van belang is voor het beoordelen van de situatie werd gemist. De centralist van het Meldpunt 144 had dan bij de melder onvoldoende doorgevraagd of cruciale vragen vergeten te stellen om actie te kunnen ondernemen. Deze werkwijze vertraagde het proces, wat ten koste ging van een snelle opvolging van de melding. In de praktijk kon dit erin resulteren dat de hulpverlening voor het dier te laat ter plaatse was.

Naar aanleiding van de ervaren knelpunten is het werkproces bij het Meldpunt 144 van indirect doorschakelen gewijzigd in het direct doorschakelen van de melder, zodat de betreffende instantie de melder direct zelf aan de lijn krijgt. Dit loopt volgens respondenten thans naar tevredenheid.

Kwaliteit

In relatie tot het voorgaande zijn de kennis en kunde van de centralisten achter het Meldpunt 144 van wezenlijk belang om meldingen een efficiënte en adequate opvolging te kunnen geven. De melding wordt immers als eerste door deze centralisten aangenomen en beoordeeld. De kwaliteit en opvattingen van degene die de melding aanneemt, zijn bepalend voor het filteren van gegronde en ongegronde meldingen. Naar de woorden van een van de respondenten moet het oordeel in die eerste fase gebaseerd zijn op feiten en niet op meningen. Volgens deze respondent ontbreekt het nog aan een objectief beoordelingsproces van meldingen. *“Hoe beter de helpdesk, hoe beter de meldingen.”* Een ander meent dat het expertisebureau van het KLPD feitelijk zelf achter de telefoon zou moeten zitten om een juiste beoordeling te maken. De kwaliteit van de beoordeling van de centralisten is door middel van een verbeterde procedure inmiddels op een hoger niveau gebracht. De meldingen worden aan de voorkant beter beoordeeld, waardoor het nu in vergelijking met het begin minder voorkomt dat een melding aan de ‘verkeerde’ partner wordt overgedragen: *“Het differentiëren van meldingen gaat nu beter”*, verwoordt een respondent. Er blijkt ondanks de groei in kennis en kwaliteit soms echter nog verwarring te bestaan over welke meldingen naar welke instantie overgedragen horen te worden. *“144 komt nog wel eens terug met de vraag of de doorgeschakelde melding wel daadwerkelijk een zaak voor ons was, zij hebben dan twijfel bij de routing”*, aldus een respondent. Verwacht wordt dat het differentiëren van zaken in de toekomst al lerende zal verbeteren.

4.3.2 Samenwerking

De rode draad door de ervaringen van de partners met de nieuwe werkwijze is dat er in de convenanten heldere afspraken zijn gemaakt over welke partij welke meldingen voor zijn rekening neemt. Bij de feitelijke uitvoering van de handhaving en de hulpverlening met betrekking tot dieren wordt er echter situationeel en autonoom gewerkt en niet alle afspraken zijn gerealiseerd. Zoals een van de respondenten omschrijft: *“Er wordt lang nagedacht over convenanten en afspraken maken en vervolgens doet iedereen zijn eigen ding”*. In deze paragraaf gaan we nader in op de ervaringen met de afspraken en samenwerking in het algemeen en die van de partners afzonderlijk.

Visie

Zoals vermeld, hebben het openstellen van het Meldpunt 144 en de oprichting van de dierenpolitie een vliegende start gekend. De inrichting van het Meldpunt 144 en de dierenpolitie is werkenderweg tot stand gekomen. Van een eenduidige en breed gedragen visie is bij de oprichting geen sprake geweest. Onder meer is er onduidelijkheid over de werkwijze en hoe partners met elkaar moeten samenwerken. Het terrein van dierenwelzijn wordt, zoals een van de respondenten het verwoordt, als een *‘verbrokkeld veld’* gezien. Door meerdere partijen wordt opgemerkt dat het aan regie ontbreekt en dat maakt dat de afspraken nog niet overal en altijd lopen, zoals ze volgens het convenant zouden moeten lopen. Parallel aan onderhavig onderzoek is de politie bezig met het vorm en inhoud geven aan de visieontwikkeling aangaande de dierenpolitie in de nieuwe politie-organisatie.

De aanpak van dierenverwaarlozing en -mishandeling kent geen ketenregisseur, wat de samenwerking compliceert. *“Niemand wenst of durft de regie op zich te nemen”*, aldus een respondent. Een andere respondent vat het als volgt samen:

“Als je wilt dat er een geolied netwerk gaat opereren, moet er meer actie komen van een verantwoordelijke partij. Zolang die regie er niet is, is het fact free politics en kan er niet verwacht worden dat de afspraken op korte termijn gerealiseerd worden.”

De algemene indruk van een respondent is dat er nu vooral aan de slag gegaan wordt met wat er voor de voeten komt en het nog weinig tactisch en strategisch is. *“Partijen lopen elkaar soms voor de voeten omdat het niet altijd duidelijk is. We zijn heel ad hoc en reactief bezig, daar is nog veel te winnen.”* Een van de respondenten wijst erop dat het voorkomt dat eenzelfde melding via verschillende kanalen binnenkomt. Daarbij wordt het voorbeeld genoemd van een situatie met een hond in welk geval iemand dit bij zowel de Dierenbescherming, de Hondenbescherming¹⁰ als bij het Meldpunt 144 meldt. Essentieel is dan dat onderling goed gecommuniceerd wordt hoe daarop gereageerd wordt en door wie.

Praktijk

De interviews leren ook dat het succes van de samenwerking tussen de partners van regio tot regio verschilt. Volgens de respondenten is een goed overleg in de regio's tussen de convenantpartners onmisbaar voor een goede samenwerking. In sommige regio's is goed overleg op operationeel niveau georganiseerd, maar in andere regio's loopt het minder soepel en dat heeft zijn weerslag op de uitvoering. *"In overleggen met de betrokken partijen wordt voor iedereen zichtbaar waar ketenpartners mee worstelen, daaruit zijn leermomenten te halen die uiteindelijk leiden tot het schouder aan schouder werken"*, aldus een respondent.

De indruk bestaat dat de politie in de ene regio zelfstandiger opereert dan in de andere regio. Een van de respondenten verklaart dat met het verschil in sturing en inzet dat in de regio's bestaat: *"Waar meer vrijheden zijn, zijn meer strubbelingen op het gebied van sturing."* De informatie-uitwisseling en contacten tussen de partners onderling worden van belang geacht om een goede uitvoering aan het convenant te kunnen geven. *"De realiteit is dat we niet in elkaars systemen kunnen, dus dat contact is essentieel."*

Meerdere respondenten geven daarnaast aan dat voor een goede samenwerking van belang is met welke persoon er afspraken worden gemaakt. *"De knelpunten in de samenwerking zijn meer persoonlijk dan dat het aan de communicatie tussen partijen op zich ligt."* Een respondent wijst erop dat het de samenwerking versterkt wanneer men elkaar beter kent. Daarnaast levert het aanhaken bij bestaande netwerken voordelen op, zoals een van de respondenten schetst:

"In de regio bestond al een goed lopend netwerk waar werd samengewerkt met de (milieu) politie. Daardoor was het geen groot probleem om de dierenpolitie aan het netwerk toe te voegen. Het zijn bekende gezichten, dan accepteer je elkaar sneller dan wanneer je met een onbekende partij gaat samenwerken."

Hierbij moet worden opgemerkt dat sommige dierenagenten al jaren werkzaam waren in de groen/grijze wetgeving en vanuit die functie vaak al een netwerk hadden opgebouwd. De ervaringen kunnen van regio tot regio verschillen en kunnen voor de convenantpartners positiever of negatiever zijn. De ervaringen van een aantal belangrijke convenantpartners van de dierenpolitie schetsen we hierna.

LID

De LID geeft aan zeer tevreden te zijn over de nieuwe situatie en over de samenwerking met de dierenpolitie, zeker gezien de korte termijn waarop deze samenwerking gestalte heeft moeten krijgen. Zij ondersteunt de dierenpolitie met uitwisseling van expertise, zowel op het wettelijke als dierinhoudelijke vlak. Daarnaast nemen zij de tweedelijns functie op zich die gericht is op de bestuursrechtelijke handhavingstrajecten in samenwerking met de Dienst Regelingen. De rolverdeling en de scheiding tussen het optreden door de eerste lijn (dierenpolitie) en tweede lijn (LID) zijn volgens de respondenten van de LID helder. In de

praktijk wordt de samenwerking met de dierenpolitie ook als heel positief ervaren. De dierenpolitie heeft met name in het begin een groot beroep gedaan op de kennis en kunde van de LID, de tijd leert dat de dierenpolitie steeds zelfstandiger wordt door kennisvergroting. De LID geeft aan dat zij aan de top zit voor wat betreft de ondersteuning van het aantal dierenagenten dat thans actief is: *“Bij een uitbreiding van het aantal dierenagenten kunnen wij de vraag niet meer aan”*.

NVWA

Een van de respondenten wijst op de ervaring dat de dierenpolitie op basis van meldingen naar bedrijven gaat die feitelijk niet tot de doelgroep van de dierenpolitie behoren. De bedrijfsmatig gehouden dieren vallen immers binnen de taak van de NVWA, tenzij het spoedmeldingen betreft dan is het in eerste instantie een taak voor de dierenpolitie. Het probleem kan zich dan voordoen dat de dierenpolitie bij een bedrijf gaat kijken dat de NVWA al in behandeling heeft. Dit bevordert de eenduidigheid in het optreden niet.

“De NVWA heeft een bepaalde manier van werken waarbij bedrijven in bepaalde trajecten kunnen komen op basis van de problematiek die we aantreffen. Nu komt het nog wel eens voor dat de dierenpolitie daar op de stoep staat en dat geeft nog wel eens verwarring, niet alleen bij de NVWA maar ook bij de boer. Dierenverwaarlozing betreft vaak een langer slepende problematiek die tijd nodig heeft om te herstellen.”

Volgens een aantal respondenten behoeft de werkwijze in de praktijk dan ook verbetering als het gaat om het optreden van de dierenpolitie op het gebied van landbouwhuisdieren, omdat daar een overlap kan zitten met de NVWA. Er zijn meerdere voorbeelden waarin de dierenpolitie op een melding afgaat en vervolgens contact opneemt met de NVWA, omdat de politie gezien de melding niet direct de aangewezen partij is. Het gegeven is echter dat dit nog niet altijd gebeurt. *“Zolang de politie snel contact opneemt met de NVWA wanneer zij beseft dat de melding betrekking heeft op een landbouwhuisdier of wanneer zij zich op een landbouwbedrijf of boerderij bevinden, hoeft het niet mis te gaan”*, aldus een respondent. Daarbij aangevuld dat het wel van belang is om de juiste contacten binnen de NVWA te hebben. Op die manier kan informatie-uitwisseling plaatsvinden en wordt voorkomen dat er dubbele acties worden verricht of dat partijen elkaar voor de voeten lopen.

Dierenbescherming

Een van de respondenten merkt op dat er in de praktijk nog geen klip-en-klare afspraken zijn over wie meldingen aangaande hulp voor dieren die niets met verwaarlozing of mishandeling te maken hebben op zich moet nemen. *“De hulpkant is een lappendeken, waarbij de ene organisatie het beter doet dan de andere.”* Als voorbeeld wordt een paard met een dikke knie genoemd, waar sommige dierenagenten zelf heen gaan terwijl anderen contact leggen met de vrijwilligers van de Dierenbescherming. Volgens het convenant is het echter niet

de bedoeling dat de vrijwilligers een melding opvolgen, omdat zij niet kunnen of mogen oordelen over het eventuele strafwaardige karakter van de melding. De Dierenbescherming ervaart dat het samenwerken met de dierenpolitie sterk verschilt per politieregio. *“In het ene korps maakt men dankbaar gebruik van het netwerk en wordt bijvoorbeeld met een vrijwilliger afgesproken dat deze de contacten met de dierenopvang voor zijn rekening neemt.”* De mate waarin deze samenwerking bestaat, hangt af van hoe een regiokorps daarmee wil omgaan, maar ook van de kwaliteit van de vrijwilligers.

FDN

De FDN heeft de komst van de dierenpolitie en het Meldpunt 144 als unieke kans ervaren om te gaan samenwerken met de Dierenbescherming. De organisaties hebben geïnvesteerd in de samenwerking op beleidsmatig niveau, waardoor het inmiddels op landelijk niveau goed verloopt. In de praktijk is deze samenwerking er echter nog niet.

Een respondent van de dierenambulances geeft aan incidenteel een beroep te doen op de dierenpolitie, namelijk op het moment dat er een situatie bestaat waarin de openbare orde of veiligheid in het geding is, bijvoorbeeld in het geval van een gevaarlijke hond. De komst van de dierenpolitie heeft voor hen niet veel veranderd, omdat eerder werd samengewerkt met de LID. De dierenpolitie is nu in plaats van de LID het eerste aanspreekpunt geworden. De FDN geeft aan de afspraken in het convenant te onderschrijven, maar dat het een te ingewikkeld proces is om alle afspraken op papier op korte termijn te realiseren. Bedrijfsmatig is het voor de dierenambulances volgens de respondent niet haalbaar om alle afspraken op korte termijn na te komen. Om deze te realiseren, is ten eerste een cultuuromslag nodig. Daarnaast zijn middelen nodig om het bedrijfsmatig zo te organiseren dat aan de afspraken kan worden voldaan. Denk daarbij aan de 24/7 bezetting. *“In de praktijk blijken sommige dierenambulances niet aanwezig als je ze belt, deze voorwaarde is lastig te realiseren bij een bedrijf dat werkt met vrijwilligers.”* Een andere respondent voegt daaraan toe dat er veel moet gebeuren als het gewenst is dat er 24/7 dierenhulpverlening kan bestaan. *“De complexiteit zit in het feit dat het al dertig jaar gaat zoals het gaat, dat krijg je in een korte tijd niet veranderd.”* Ondanks dat het op de werkvloer nog niet volgens de eisen van kwaliteit en beschikbaarheid blijkt te verlopen, meent een respondent dat *“De neuzen in intentie wel de dezelfde kant op staan”*. Het is volgens de respondent een kwestie van doorzettingskracht en tijd om binnen een termijn van een aantal jaren de afspraken in het convenant gerealiseerd te hebben.

Dierenartsen

Om een handhavingstraject in werking te zetten, is de verklaring van een dierenarts vaak noodzakelijk. Zeker wanneer het handelen van instanties, zoals het weghalen van een dier, consequenties voor de eigenaar heeft. De NVWA heeft eigen dierenartsen op het gebied van landbouwdieren. De overige partners moeten een beroep doen op dierenartsen die beschikbaar zijn. De LID heeft vanuit de jarenlange ervaring een eigen netwerk met die-

renartsen opgebouwd. De ervaring van de LID is echter dat het in sommige regio's lastiger is om een dierenarts te betrekken, bijvoorbeeld vanwege drukke praktijken in grote steden. Als achtervang kan de LID een beroep doen op de dierenartsen van de NVWA, maar deze hebben een beperkte capaciteit en niet altijd de gespecialiseerde kennis op het gebied van gezelschapsdieren. De LID ondersteunt de politie bij de contacten met dierenartsen wanneer dat nodig is, maar de dierenpolitie moet op den duur over de eigen contacten beschikken, *"Het eigen netwerk opbouwen, kost tijd en is meer dan een papiertje met alleen maar namen"*, vertelt een respondent. Overigens meldt een respondent dat de rapportage van een dierenarts soms maanden op zich kan laten wachten. Dat wordt als vertragend ervaren.

Reactiesnelheid

De reactiesnelheid op meldingen van de partners blijkt een belangrijk aandachtspunt in de samenwerking. Uit de interviews komt naar voren dat er soms klachten zijn over partijen die niet direct reageren wanneer zij naar aanleiding van een melding of een constatering om assistentie worden gevraagd. Dit kan te maken hebben met capacitaire beperkingen om te reageren, maar ook met kwaliteit en het botsen van werkprocessen. Een voorbeeld van het eerstgenoemde punt (capaciteit) is een dierenambulance die wordt opgeroepen, maar niet (direct) kan komen omdat er geen menskracht is op dat moment. Een van de afspraken in het hulpverleningsconvenant is dat de dierenambulances zich inspannen om op regionaal niveau te komen tot een regeling inzake de beschikbaarheid van 24 uur per dag, zeven dagen in de week. Dit doel is vooralsnog niet gerealiseerd: *"Een 24/7 beschikbaarheid is in de praktijk nog niet waargemaakt, het is lastig omdat er bij de dierenambulances gewerkt wordt met vrijwilligers"*. Deze respondent vult aan dat er daarnaast het probleem van kwaliteitsverschillen tussen de verschillende dierenambulances in het land bestaat. Er zijn voor de ambulancediensten wel, conform de afspraak in het convenant, erkenningseisen opgesteld, maar de indruk bestaat dat daar niet altijd aan voldaan wordt. *"Als er geen controle op die eisen wordt uitgevoerd, gaat dat ook niet werken."* Voor de NVWA en de LID geldt dat zij wel beschikken over een 24-uurs piketregeling waar de partners een beroep op kunnen doen.

De reactiesnelheid en samenwerking tussen partijen kunnen ook spaak lopen op het bestaan van verschillende uitgangspunten en werkprocessen. Zo is de NVWA niet ingericht op eerstelijns handhaving en kent zij bovendien een beperkte capaciteit, waardoor zij niet zonder meer reactief kan handelen zoals de politie dat doet. Bij de NVWA speelt – los van de dierenpolitie en het Meldpunt 144 – dat ze de meldingen niet allemaal aankan, *"Het is altijd worstelen met mankracht"*. De samenwerking kan aldus stuklopen op sturings- en capaciteitsproblemen bij de afzonderlijke organisaties. Dit komt het dierenwelzijn niet ten goede zoals een respondent aanvult: *"Als een melding niet wordt opgevolgd, moeten er afspraken worden gemaakt dat die melding wordt teruggegeven maar dat gebeurt nu niet altijd"*. In de praktijk komt het voor dat de dierenpolitie assistentie op locatie inroept bij de NVWA, maar dat zij daar niet altijd een respons op krijgt. Dit blijkt te maken te hebben met de grootte van de organisatie van de NVWA. Voor een goede samenwerking en een goede reactiesnelheid is

het daarom van belang dat de dierenpolitie een eigen netwerk van inspecteurs bij zowel de LID als de NVWA heeft. Indien dat er niet is, wordt het soms lastig om tijdig de benodigde ondersteuning of informatie te krijgen. Een respondent merkt in dat kader op dat het bij veel dierenagenten niet bekend is dat de NVWA 24 uur per dag bereikbaar is via de meldkamer en piketdienst. Overigens is het volgens de respondent ook niet altijd nodig dat de NVWA direct ter plaatse gaat kijken wanneer assistentie verlangd wordt, omdat telefonisch tips gegeven kunnen worden waar de dierenpolitie op moet letten en hoe ze het beste kan handelen.

Kennis en kunde

Naar ervaring van een aantal respondenten zijn niet alle dierenagenten even goed ingevoerd in de materie om het werk goed te kunnen uitvoeren. Opgemerkt wordt dat de speciale opleiding ‘Opsporing en handhaving in het kader van dierenwelzijn’ van de politieacademie voor de dierenagenten te kort is, *“Te kort om te weten hoe de hazen lopen en de relatief korte tijdsduur van de opleiding vraagt dat een groot deel nog in de praktijk moet worden geleerd”*. Daaraan wordt toegevoegd dat de agenten die de basisopleiding tot dierenagent volgen in elk geval meer kennis hebben dan ze hadden en dat er stappen zijn gezet om te komen tot een betere opleiding. De huidige dierenpolitieagenten zijn volgens de respondenten over het algemeen heel enthousiast over hun werk, maar ontberen soms de benodigde kennis en kunde. Onderkend wordt dat het qua complexiteit ook een breed terrein is. *“Je moet weten hoe je een dier moet beoordelen (veterinaire kennis), maar bijvoorbeeld ook juridische kennis hebben.”* Een respondent veronderstelt dat een kennislacune bij dierenagenten een rol speelt bij het feit dat dierenagenten soms eerder dan strikt genomen noodzakelijk is een beroep op de handhavingspartners doen. *“Als je niet voldoende kennis hebt, ben je ook niet volledig zeker van je zaak. Dan heb je eerder behoefte aan samenspraak, zeker omdat je zelf op een locatie staat en beslissingen moet nemen.”* In de toekomst zal de opleiding van de dierenpolitie volgens een respondent meer geënt moeten zijn op een politie die zelfstandig binnen een politietaak beslissingen neemt. In lijn daarmee is de verwachting dat de dierenpolitie in de toekomst minder adviesverzoeken zal hoeven te doen naarmate de kennis toeneemt en directer een beslissing kan nemen in hoeverre bestuursrechtelijk optreden gewenst of noodzakelijk is.

4.3.3 Vervolging en afhandeling

Bij de aanpak van verwaarlozing en mishandeling van dieren kan gekozen worden voor een strafrechtelijke vervolging of bestuursrechtelijke afdoening of een combinatie van beiden. Hierna beschrijven we de stand van zaken van en ervaringen met de afspraken en aanpak van dierzaken op het niveau van vervolging en afhandeling.

Vaste contactpersonen

Alle arrondissementsparketten van het OM hebben volgens het College van Procureurs-Generaal conform de afspraak een contactpersoon voor zaken aangaande dieren aangesteld.

De vertegenwoordigers van de arrondissementsparketten die zijn geïnterviewd, maken duidelijk dat de contactpersoon iemand kan zijn in de functie van Officier van Justitie, parketsecretaris of juridisch medewerker. Het betreft meestal mensen die affiniteit met dieren hebben. Het belang van een vaste contactpersoon voor dierzaken wordt onderkend. *“Het zijn belangrijke zaken die je normaal gesproken moeilijk ondergebracht krijgt bij een Officier van Justitie, omdat er niet altijd de feeling is met dit soort zaken.”* Door te werken met vaste personen binnen het OM op het gebied van dierzaken wordt ervaren dat er grip op de zaken is en dat de routing en communicatie goed verlopen. De dierenagenten hebben op deze manier een vast aanspreekpunt binnen het OM die hen in hun werkzaamheden kan ondersteunen bij het nemen van beslissingen. Daarnaast worden de specialisatie en borging van kwaliteit via het werken met vaste contactpersonen van belang geacht. De overleggen tussen de dierenpolitie en het OM, die conform de afspraak in het convenant plaatsvinden, dragen positief bij aan de samenwerking, structuur en het stroomlijnen van werkwijzen. Uit de overleggen worden leermomenten gedestilleerd op basis van specifieke casuïstiek. *“De kennis bij de dierenpolitie over wat wanneer te doen, zien we groeien bij de dierenpolitie”*, aldus een respondent.

Afwegingskader

Zoals eerder geschetst, is er een landelijk ‘Afwegingskader Dierhandhaving’ opgesteld voor de inzet van bestuursrechtelijke en strafrechtelijke aanpak van zaken met betrekking tot dieren. Er is bij de aanpak van dierenzaken sinds 2008 een koerswijziging ingezet: van strafrecht naar bestuursrecht. Vanuit het perspectief van dierenwelzijn geniet een bestuursrechtelijke aanpak de voorkeur, omdat dan wordt gekeken of herstel of verbetering van de situatie mogelijk is. De eigenaar, houder of verzorger van het dier wordt dan aangespoord actie te ondernemen om het dierenwelzijn te bevorderen. De eventuele kosten die moeten worden gemaakt wegens in beslagname en opslag van het dier zijn bij een bestuursrechtelijke aanpak voor de eigenaar of houder van het dier. Een strafrechtelijke aanpak is gericht op de dader. De situatie voor het dier wordt in dat geval niet per se verbeterd en de eventuele kosten zijn voor de overheid. De strafrechtelijke inbeslagname van dieren wordt ook vanuit economische redenen zoveel mogelijk vermeden (de kosten van vervoer en opslag zijn voor de overheid). Een respondent zegt te ervaren dat mensen sneller afstand doen van dieren zodra ze vernemen dat ze de kosten zelf moeten betalen. De voorkeur van het Openbaar Ministerie gaat uit naar bestuursrechtelijk optreden of naar het simultaan inzetten van straf- en bestuursrecht.

Praktijk

Omdat het ‘Afwegingskader Dierhandhaving’ geen wettelijke verplichting betreft, kan per parket individueel bepaald worden hoe er met het handhavingsbeleid wordt omgegaan. Uit de interviews komt naar voren dat de verschillende parketten niet eensluidend en voorspelbaar reageren. In de ene regio wordt het strafrecht meer toegepast en in de andere regio lijkt

vaker gekozen te worden voor bestuursrecht. Dit kan verklaard worden omdat het OM met een zekere vrijheid op regionaal niveau opereert en de dierenpolitie daarin ook niet altijd consistent is. Heel concreet ontbreekt het in de praktijk aan eenduidige afspraken over de werkwijze binnen de politie als het gaat om het toepassen van strafrecht en bestuursrecht. *“In de ene regio worden dieren vaker strafrechtelijk in beslag genomen en in andere regio’s geeft het OM de opdracht aan dierenagenten om te kiezen voor civiele, vrijwillige afstand van het dier, wat ook niet altijd de beste manier van werken is.”* Deze verschillende werkwijzen resulteren erin dat de samenwerking tussen politie en partners niet altijd als positief wordt ervaren of zoals een respondent verwoordt: *“In de ene regio ben je aan het samenwerken, terwijl je in de andere regio iets over de schutting gegooid krijgt”*.

Op papier is de algemene verdeling van bevoegdheden bij de instanties volgens de respondenten duidelijk: de bestuursrechtelijke aanpak is een taak van de BOA’s van onder andere de LID en de strafrechtelijke aanpak ligt bij de politie. Op het moment dat de regie moet worden genomen door een bepaalde partij, bestaat er echter onduidelijkheid over wie wat moet doen of van wie wat wordt verwacht, zo blijkt uit de interviews. De verschillende visies op de aanpak van de partners kan wrijving geven in de samenwerking. De LID en NVWA zijn grosso modo meer gericht op het dier en in die lijn op een bestuursrechtelijke aanpak om herstel te bereiken, terwijl de politie veelal gewend is om vanuit het strafrecht te opereren en directer op te treden om een eind te maken aan een onwenselijke situatie. Een respondent vat de verschillen in uitgangspunt en visie als volgt samen: *“De dierenpolitie redeneert: waarmee pakken we de dader het hardst? De NVWA en LID bekijken: is de situatie nog te verbeteren?”*. Meerdere respondenten delen de visie dat sommige dierenagenten emotioneel gemotiveerde keuzes in plaats van rationele keuzes maken in hun optreden in dierenzaken. Vanuit hun professie zijn zij bovendien gewend reactief, direct en dadergericht op te treden, waardoor zij de neiging hebben eerder strafrechtelijk dan bestuursrechtelijk op te treden. *“Zij willen dan niet dat een eigenaar zijn dier terugkrijgt, maar juist dat hij gestraft wordt.”* De volgende casus is daarvoor illustratief: er komt een melding binnen over een verwaarloosde hond. De dierenpolitie gaat ter plaatse kijken en de hond blijkt in zijn eigen ontlasting in zijn hok te liggen. *“Een dierenagent is in dat geval al snel geneigd de hond in beslag te nemen en de eigenaar een proces-verbaal uit te schrijven, de emotie heeft de overhand. Een andere mogelijkheid, die beter is voor de hond, is de eigenaar een halve dag de tijd te geven het hok schoon te maken en te houden.”* Strafrecht kan alleen worden ingezet in bepaalde gevallen, zoals ernstige situaties, recidive of bij waarheidsvinding. Zoals een van de respondenten aangeeft, is het altijd ‘een grijze lijn’. *“Deze grijze lijn is voor de een wat breder dan voor de ander.”* Ook blijkt het voor te komen dat de politie juist wil dat er bestuursrechtelijk gehandhaafd wordt terwijl daar geen grond voor is, dat heeft te maken met een gebrek aan kennis bij sommige dierenagenten. Als voorbeeld wordt een hondenbezitter genoemd die zijn hond niet uitlaat, *“Er staat niet in de wet dat je de hond drie keer per dag uit moet laten, bestuursrechtelijk kun je dan niet optreden.”*

Om te bepalen of er herstel mogelijkheden zijn c.q. een zaak bestuursrechtelijk gehandhaafd kan worden, is er volgens een andere respondent behalve kennis ook bewustwording bij de politie nodig. In de samenwerking tussen de dierenpolitie, de LID en de DR in het kader van strafrechtelijke handhaving loopt het over het algemeen goed, maar incidenteel is er sprake van een minder goede samenwerking. Men is het dan niet eens over de wijze van afhandeling van de zaak. Ook hierin schuilt de emotie van de dierenagenten meent een respondent. De respondenten menen dat door de samenwerking het besef bij de politie groeit dat bestuursrechtelijk handhaven juist tot een betere situatie voor het dier kan leiden. Over de combinatie van strafrechtelijk en bestuursrechtelijk optreden zijn partijen tevreden omdat beide elkaar kunnen aanvullen.

Kwaliteit

De kwaliteit van de processen verbaal van de dierenpolitie is van belang om tot een goede vervolging van de zaak te kunnen komen. Het Openbaar Ministerie is over het algemeen positief over die kwaliteit, maar geeft daarbij wel aan dat dit per verbalisant heel verschillend kan zijn, *“Als OM zijn we gewend om met de recherche samen te werken en dierenagenten die vanuit de recherche komen, hebben het maken van goede dossiers ook beter onder de knie”*. Als er problemen zijn met de processen verbaal dan heeft dat volgens de respondenten te maken met een onvoldoende feitelijke weergave van de gebeurtenissen, een gebrek aan juridische kennis en verschil in kennis en kunde bij de verbalisanten. De dierenagenten worden door het OM over het algemeen als welwillend, gemotiveerd en enthousiast geportretteerd. Men voorziet dat met de ingezette sturing de kwaliteit van de processen-verbaal alleen maar beter zal worden en de kans op succesvolle vervolging groter wordt.

Knelpunten

Enkele knelpunten bij de aanpak van dierzaken zijn volgens een van de respondenten de doorstroom van zaken en de strafmodaliteiten van de Officier van Justitie. *“Vanwege het algemene capaciteitsprobleem waarmee de rechtbank kampt, kan het zijn dat het lang duurt voordat een zaak op zitting komt en dat kan gevolgen hebben voor de dieren.”* Daarbij wordt het voorbeeld genoemd van een hond die in beslag wordt genomen waarbij de verdachte wordt heengezonden. Later blijkt dat de verdachte thuis nog een puppy heeft. *“Voor een Officier van Justitie is het echter niet mogelijk een houdverbod voor de verdachte op te leggen en mag de verdachte gewoon nog andere dieren houden. Het is dan vanwege het risico voor de puppy van belang de zaak snel op zitting te krijgen.”* De Officier van Justitie kan bepalen dat een verdachte zich moet houden aan gedragsaanwijzingen, zoals een contactverbod en een gebiedsverbod, maar kan geen houdverbod van dieren opleggen, dat wordt door een van de respondenten als een hiaat ervaren.¹¹

Een ander knelpunt dat wordt benoemd, is dat het voor de dierenpolitie en het Openbaar Ministerie soms lastig te bepalen is of een zaak bij het regioparket of bij het functioneel parket moet worden aangedragen. Het verkeerd insturen van zaken kan tot vertraging leiden.

Als voorbeeld wordt een zaak tegen een paardenfokkerij genoemd. Deze zaak is gedagvaard op grond van de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren, maar bleek als economisch delict bij het functioneel parket te zijn aangebracht. Omdat deze zaak opnieuw bij het Openbaar Ministerie moest worden ingestuurd, gingen er weer drie maanden overheen.

4.4 Resultaten en toekomst

Met de invoering van het Meldpunt 144 en de komst van de dierenpolitie is er zowel aan de voorkant als bij de opvolging van de meldingen van verwaarlozing en mishandeling van dieren een nieuwe schakel in de keten bijgekomen. In deze paragraaf beschrijven we de algemene visie van de partners op de dierenpolitie in de zin van waardering en kritiek. Vervolgens gaan we in op de (neven)effecten van de nieuwe aanpak om te besluiten met een doorkijk naar de toekomst van de dierenpolitie.

Waardering

De rode draad die uit de interviews met de verschillende instanties naar voren komt – over de resultaten tot ruim een half jaar na de implementatie van de dierenpolitie en het Meldpunt 144 – is dat deze een positieve impuls hebben gegeven aan de aanpak van verwaarlozing en mishandeling van dieren, *“Wat je ziet, is dat het fenomeen tegen heug en meug kwam, maar iedereen het nu fantastisch vindt”*. De nieuwe initiatieven hebben geleid tot een (aanzet tot) verdere professionalisering van de betrokken instanties en een verbeterde samenwerking en daarmee een versterking van de aanpak. De landelijke dekking door de organisaties wordt daarbij als positief ervaren.

Een ander resultaat van de dierenpolitie is dat er nu meer zaken worden opgepakt en er andere zaken aan het licht komen, zoals een respondent illustreert: *“We pakken nu incidenten op die vroeger niet signaleerd werden. Na een melding van een hond in een te klein hokm zijn er twee verwaarloosde kinderen uit huis gehaald.”* Respondenten zien de meerwaarde van de dierenpolitie in het gegeven dat zij meer bevoegdheden hebben dan de andere partners en daardoor breder kunnen kijken en optreden. *“Het voordeel van de dierenpolitie is dat ze gemakkelijk bij mensen binnenkomen en direct kunnen ingrijpen, maar ook andere problematiek kunnen doorspelen naar andere instanties zoals de hulpverlening. Daarnaast is het goed dat de dierenpolitie in goed contact staat met de wijkagenten.”* De kracht van de aanpak is met de komst van de dierenpolitie met andere woorden vergroot.

Behalve dat er harde resultaten zichtbaar zijn in de zin van zaken en de kracht van de aanpak, is er volgens de respondenten ook winst behaald op een ander niveau. De samenwerking heeft namelijk steeds meer vorm gekregen en lijkt geleid te hebben tot een andere mentaliteit of in de woorden van een respondent: *“Voorheen gooiden we werk bij de ander over de schutting, maar nu wordt er bij elkaar over de schutting gekeken.”*

Kritiek

Behalve de positieve geluiden over de dierenpolitie is er echter ook kritiek. Overigens staat ook bij deze critici echter buiten kijf dat dierenwelzijn met de komst van de dierenpolitie op de kaart is gezet. De kritiek heeft in de kern betrekking op de vliegende start van de dierenpolitie, zonder dat er een visie of onderbouwing aan ten grondslag lag. Daarnaast bestaat bij een aantal respondenten de overtuiging dat het netwerk van organisaties dat al bestond voor de komst van de dierenpolitie voldoende efficiënt en dekkend werkte, *“De verschillende organisaties hebben al jaren ervaring in het houden van toezicht op de naleving van wet- en regelgeving op het gebied van dierenwelzijn. De bestaande situatie was uitstekend om de problematiek aan te pakken en de dierenpolitie had daarom niet opgetuigd hoeven worden.”* Om een versterking van de aanpak van verwaarlozing en mishandeling van dieren te bereiken, had het volgens een aantal respondenten meer voor de hand gelegen om de bestaande gespecialiseerde organisaties verder te professionaliseren en te ondersteunen in uitbreiding van mankracht.

Enkele andere respondenten delen de visie dat het betrekken van de politie bij dierenzaken een ongewenste criminaliserende werking kan hebben, de dierenpolitie wordt gezien als een wijzende vinger. Een respondent verwoordt het als volgt:

“Dierenmishandeling en verwaarlozing zijn vaak een gevolg van problematiek bij mensen. In deze gevallen moet er dus niet voor een politieke benadering worden gekozen, maar moet er gezocht worden naar een oplossing waarbij het belang van mensen en dieren en hun situatie meeweegt. Bij de politie komt de aanpak neer op verbalen en dat verbetert het dierenwelzijn niet.”

(Neven)effecten

Met de komst van de dierenpolitie en het Meldpunt 144 – en met de onderliggende convenanten – kan verwacht worden dat er veranderingen optreden bij de partners die al langer op het terrein van dierenwelzijn werkzaam zijn. Bij de Dierenbescherming blijkt de nieuwe werkwijze in eerste instantie enige onrust te hebben veroorzaakt bij de vrijwilligers. De komst van de dierenpolitie wordt gezien als afkalving van het werk van de vrijwilligers, omdat een deel van hun werk nu door de dierenpolitie wordt gedaan.

De vrijwilligers reageren nu volgens de respondent op circa de helft van de meldingen die zij eerder via de eigen meldlijn binnenkregen, dat betreft dan vaak het verrichten van vooronderzoek voor de LID: *“Dat houdt direct verband met het toewijzen van zaken aan de dierenpolitie.”*

De LID is in tegenstelling tot de vrijwillige tak van de Dierenbescherming juist heel positief over de effecten van de dierenpolitie. Weliswaar zit de LID met de huidige mankracht aan het maximum voor wat betreft de ondersteuning van de actieve pool van circa 130 dierenagenten (ten tijde van het onderzoek).

De NVWA heeft het eigen meldnummer behouden en krijgt nu met de komst van het Meldpunt 144 langs twee sporen meldingen binnen. Het aantal meldingen is volgens de NVWA echter niet toegenomen met het nieuwe landelijke Meldpunt 144; de meldingen komen nu alleen via twee wegen binnen. De dierenambulances zeggen met de komst van het Meldpunt 144 niet meer of minder meldingen te krijgen.

Het OM ervaart sinds de lancering van het Meldpunt 144 en de dierenpolitie meer zaken aangaande verwaarlozing van dieren te krijgen. *“Het zijn veel zaken waarbij sprake is van multiproblematiek, deze zaken komen via 144 is onze ervaring.”*

De DR ervaart sinds de komst van de dierenpolitie een verdrievoudiging van de werkdruk, het volume van zaken ten aanzien van gezelschapsdieren is sterk toegenomen. De verhouding van zaken aangaande landbouwdieren versus gezelschapsdieren is daarmee omgekeerd. Voor de organisatie van de DR betekent dit dat er capaciteitsvergroting nodig was, welke ook heeft plaatsgevonden en waarmee ze het naar eigen zeggen net kan redden.

Doorgaan of stoppen

Een aantal respondenten wijst op het belang om de ontwikkelde werkwijze nu op tafel te houden en verder te professionaliseren. *“De capaciteit is er nu, maar gezien de politieke ontwikkelingen is het onzeker hoe het nu verder gaat”,* stelt een respondent. Volgens een andere respondent moet er hoe dan ook met het ingezette proces doorgegaan worden. *“Dit wat wij nu in de samenwerking bereikt hebben, moeten we niet laten lopen, het fundament is gelegd.”*

Invulling

De meeste respondenten delen die mening, waarbij wordt opgemerkt dat het minder relevant is onder welke noemer het werk wordt gedaan, als het maar doorgezet wordt en er op zijn minst een laag binnen de politie bestaat waar expertise en kwaliteit geborgd wordt en welke als vraagbaak voor de partners kan dienen. *“Er moet een basiscapaciteit zijn die reageert op meldingen en die over voldoende expertise beschikt om dat goed te kunnen doen”,* meent een ander. Belangrijk ook volgens de respondenten is dat niet alleen de kennis en expertise in personen worden geborgd, maar dat de continuïteit naar de partners behouden wordt.

Een ongewenst effect van het label ‘dierenpolitie’ is volgens een aantal respondenten dat andere agenten zich helemaal niet meer op dieren richten ‘want daar hebben we de dierenpolitie voor’. Bij specialisatie bestaat het risico dat het uit de algemene politieblik verdwijnt, wordt gesteld: *“Doordat er een aangewezen team is dat zich richt op een bepaalde vorm van criminaliteit laten de overige agenten het links liggen of zien het gewoonweg niet meer, terwijl het in feite voor alle agenten een basistaak is.”*

Takenpakket

Een schatting van de benodigde capaciteit voor de dierenpolitie is lastig te maken, omdat dat afhankelijk is van het takenpakket waarvoor de dierenpolitie verantwoordelijk zal zijn. Een aantal respondenten ziet met name een toegevoegde waarde van de dierenpolitie op het gebied van meer thematische onderwerpen met betrekking tot dieren waar de politieke expertise ook echt van toepassing is, zoals illegale hondenhandel, hondengevechten, dierentransport en -import. *“Dat is wat typisch bij de dierenpolitie zou horen omdat er een link is met andere vormen van criminaliteit.”*

Netwerk

Het succes van de dierenpolitie hangt volgens meerdere respondenten samen met de kennis en affiniteit van de dierenagenten, maar ook met hun netwerk. Daarbij wordt gewezen op de rol van de collega's binnen de politieorganisatie. *“Zij zijn de ogen en oren van de dierenagenten.”* Van belang is dat zij signalen van misstanden inzake dieren die zij tijdens hun werkzaamheden constateren, communiceren naar de dierenpolitie.

Het externe netwerk van de dierenpolitie is tevens belangrijk als het gaat om het stimuleren van meldingen door bijvoorbeeld dieren- en veeartsen die vanuit klantenbehoud niet snel verwaarlozing of mishandeling bij de politie zullen melden. Het aanboren en onderhouden van het netwerk door dierenagenten is cruciaal om de drempel voor meldingen en aangiften te verlagen.

Meldpunt 144

Het bestaan van het Meldpunt 144 dwingt tot verdere professionalisering van de samenwerkende partners, menen de meeste partners. Wezenlijk is volgens hen echter dat ook het proces achter het Meldpunt 144 de kans en de tijd krijgt om zich verder te professionaliseren. Gegeven het feit en de ervaring dat een belangrijk deel van de meldingen bij het Meldpunt 144 niet voor de politie is, roept volgens sommige respondenten echter de vraag op of het Meldpunt 144 wel bij de politie thuishoort. *“Het kleinste deel van de meldingen komt bij de politie terecht, in die zin is het Meldpunt 144 meer een hulppunt dan een noodnummer.”*

Registratie en monitoring

Voor de monitoring van de resultaten van de dierenpolitie is van belang dat relevante zaken op een goede manier worden vastgelegd. Op basis van een analyse van de zaken en werkzaamheden waar de dierenpolitie voor wordt ingezet, is een handhavingstrategie (anders) in te kleuren. Een aantal elementen is van belang om de resultaten van de dierenpolitie te monitoren, dat betreft:

- Aard en aantal meldingen die worden doorgeschakeld naar de dierenpolitie
- Aard en aantal melding waar de dierenpolitie actie op onderneemt

- Optreden van de dierenpolitie en partners in de zaken (strafrechtelijk en bestuursrechtelijk)
- Reactiesnelheid en de doorlooptijd van de handhaving van de regelgeving inzake dierenwelzijn
- Recidive van de wetsovertreders op het gebied van verwaarlozing en mishandeling van dieren

Op basis van de gegevens in de politieregistratiesystemen (BVH) blijkt er geen betrouwbaar beeld van de inzet van de dierenpolitie gegenereerd te kunnen worden (zie hoofdstuk 3). De speciaal ontwikkelde projectcode voor de dierenpolitie kan in de toekomst wel een ingang zijn om de dierzaken eruit te lichten. Ten tijde van het onderzoek wordt deze projectcode nog niet door alle regio's en alle dierenagenten consequent gebruikt.

Het KLPD maakt voor het Meldpunt 144 gebruik van een registratiesysteem waarin in eerste instantie gewerkt is met formulieren in Microsoft Word en later is overgestapt op Microsoft Excel. Respondenten van het KLPD geven aan deze werkwijze kwetsbaar en daarmee onwenselijk te vinden. De mogelijkheden voor een beter registratiesysteem worden onderzocht. Een van de opties is de Landelijke Service Module waarmee alle politie-servicecentra op termijn gaan werken. Het betreft een intakesysteem waarin alle meldingen met incidentcodes kunnen worden geregistreerd en waarbij via vaste velden kan worden aangegeven naar welke partij de melding is doorgeschakeld. Omdat het een politiesysteem is, is het niet toegankelijk voor externe partners. De ontwikkeling van de Landelijke Service Module wordt naar verwachting vanaf januari 2013 voortgezet. Een tweede systeem waar het KLPD zijn aandacht op richt, is het registratiesysteem dat door de LID wordt gebruikt voor de registratie van meldingen. Dit betreft het programma Meldingen Informatie en Registratiesysteem, kortweg MIER. Vooralsnog is niet duidelijk welk systeem geïmplementeerd gaat worden. Volgens het KLPD zal er niet voor 1 maart 2013 een systeem beschikbaar zijn. Gezien deze stand van zaken is het onduidelijk welke waarde het uiteindelijke systeem zou kunnen hebben voor de monitoring van zaken van de dierenpolitie.

4.5 Resumé

Sinds lange tijd kennen we in Nederland een breed palet aan organisaties die zich op het gebied van toezicht en handhaving of hulpverlening bezighouden met dierenwelzijn. Om de aanpak van dierenverwaarlozing en dierenmishandeling te versterken, is sinds eind 2011 de dierenpolitie actief. Ten tijde van het onderzoek zijn er circa 130 dierenagenten, verdeeld over de regio's, actief. Met de dierenpolitie als nieuwe partner werd de noodzaak ingezien om de aanpak te structureren. Hiertoe is het landelijk Meldpunt 144 'red een dier' opgesteld. De centrale van het Meldpunt 144 is ondergebracht bij het KLPD. Met het Meldpunt 144 wordt een effectievere en efficiëntere opvolging van meldingen aangaande dierenwelzijn beoogd. Vanuit het Meldpunt 144 worden meldingen overgedragen aan de juiste partner. Dat kan de dierenpolitie zijn, maar ook een dierenambulance of partijen als de LID

of de NVWA. Om de inzet van en rondom de dierenpolitie nadere invulling te geven, zijn er – naast het Meldpunt 144 – samenwerkingsconvenanten opgesteld ten aanzien van de hulpverlening en de handhaving. Wat betreft de hulpverlening is het convenant meer een procesdocument wat tot doel heeft de hulpverlening aan dieren te optimaliseren en te professionaliseren. Daarbij worden een landelijk dekkend netwerk, kwaliteitseisen en een 24/7 beschikbaarheid nagestreefd. De partijen die zich gecommitteerd hebben aan het hulpverleningsconvenant zijn de Dierenbescherming, de FDN en de KNMvD. Het handhavingsconvenant is ondertekend door de politie, de LID, de NVWA, het OM en de DR. Het convenant omvat een concrete taakverdeling aangaande de uitvoering van de handhaving van de regelgeving inzake dierenwelzijn en de afhandeling van misstanden op dat gebied. De politie is belast met de noodhulp aan dieren en draagt samen met het OM de verantwoordelijkheid voor de strafrechtelijke afhandeling en vervolging van zaken met betrekking tot dieren. De NVWA en de LID verzorgen samen met de DR de bestuursrechtelijke handhaving van de regelgeving inzake dierenwelzijn en de afdoening van dierenzaken. Bij niet-noodhulpzaken richt de dierenpolitie zich op gezelschapsdieren en kleinschalig gehouden hobbydieren. Terwijl ook de LID zich bezighoudt met voornoemde categorieën, ligt de aandacht van de NVWA bij landbouwdieren en hobbydieren. De dierenpolitie kan volgens het convenant een beroep doen op de LID en NVWA. Als het gaat om inzet van hulpverlening aan dieren kan de dierenpolitie een beroep doen op de hulpverleningspartners.

De convenanten voor de samenwerking worden als helder beschouwd, maar de afspraken blijken nog niet allemaal in de praktijk gerealiseerd te zijn en de afspraken verlopen nog niet helemaal soepel. Terwijl de samenwerking op beleidsniveau inmiddels goed op poten staat, moet dit op de werkvloer nog verder ontwikkeld worden. Een belangrijke vertragende factor is dat de regie in de netwerken ontbreekt. De algemene tendens is desondanks dat de factor tijd en de investeringen van de betrokken partijen er op termijn toe zullen leiden dat de samenwerking en de afspraken ook in de praktijk hun weg vinden. De stand van zaken van de samenwerking is niet in het hele land gelijk, deze blijkt te verschillen over de regio's. Daar waar meer in het netwerk wordt geïnvesteerd, lijkt het beter te lopen.

Ook het Meldpunt 144 heeft zich vanaf de start met trial and error positief ontwikkeld. Het verkeerd of onvolledig doorschakelen van meldingen heeft zijn weerslag op de reactiesnelheid van de partners. De kwaliteit van de meldingen en de differentiatie naar de partners zijn inmiddels verbeterd, wat een efficiëntere opvolging van meldingen ten goede komt.

Met betrekking tot het vervolgingstraject biedt het door het Openbaar Ministerie opgestelde 'Afwegingskader Dierhandhaving' op papier een goede houvast voor de partijen. In de praktijk worden echter knelpunten ervaren bij de keuze voor een strafrechtelijke of een bestuursrechtelijke aanpak. Deze blijken met name te maken te hebben met de cultuur, kennis en ervaring van de convenantpartners. Al doende lijkt ook dit proces zijn weg te vinden. Samenwerking, overleg, ervaring en tijd zijn daarbij de sleutelwoorden. Partners moeten wennen aan een nieuwe werkwijze en leren van elkaar. Verdere professionalisering

kan er op termijn voor zorgen dat de vervolging van verdachten van dierenverwaarlozing en dierenmishandeling efficiënter en effectiever verloopt.

De dierenpolitie en het landelijke Meldpunt 144 zijn in eerste instantie niet door alle partijen die zich al langer bezighouden met dierenwelzijn warm verwelkomd. Ruim een half jaar na dato zijn de meeste partners echter positief. In het algemeen wordt ervaren dat er met de komst van de dierenpolitie feitelijk meer ogen en oren zijn die een goede aanvulling zijn op de bestaande organisaties.

De extra menskracht wordt als positief voor het dierenwelzijn beschouwd. De dierenpolitie en het Meldpunt 144 hebben dierenwelzijn op de kaart gezet en een positieve impuls aan de samenwerking en professionalisering op dat vlak gegeven. Die resultaten worden als een grote winst ervaren.

Momenteel ontbreekt het aan een database waarin op consistente wijze aspecten als aard en aantal meldingen, wijze van optreden en doorlooptijden worden vastgelegd. Dat bemoeilijkt het monitoren van het werk van de dierenpolitie. De projectcode voor dierenpolitiezaken vormt weliswaar een ingang voor een analyse – mits deze door alle dierenagenten wordt gebruikt – maar biedt geen mogelijkheid om op een gebruiksvriendelijke manier inhoudelijke data eruit te filteren. Vooralsnog is niet helder of een nieuw te implementeren registratiesysteem van het KLPD daar wel mogelijkheden toe biedt.

Een knelpunt dat aan de basis ligt van de dierenpolitie en het landelijke Meldpunt 144 is dat deze instituten werkenderweg zijn ontwikkeld en niet vorm zijn gegeven vanuit een breed gedragen visie. Parallel aan onderhavig onderzoek loopt vanuit de politie een visie-ontwikkelingstraject dat hieraan tegemoet moet komen. Voor de toekomst van de dierenpolitie verdient een aantal aspecten, naast de visie, de aandacht: invulling van de dierenpolitie in capaciteit en takenpakket, positionering van het Meldpunt 144, capaciteit van partnerorganisaties, kwaliteit van mensen en processen, regie en netwerken en registratie.

Eindnoten

1. De convenanten zijn op 24 oktober 2011 in werking getreden.
2. De hulpverlening is niet gericht op landbouwhuisdieren die voor productiedoeleinden worden gehouden.
3. Landbouwhuisdieren zijn dieren (zoals runderen en varkens) die behoren tot soorten of categorieën die mogen worden gehouden of gefokt met het oog op de productie van van die dieren afkomstige producten.
4. Bevoegd om (bestuursrechtelijke) sancties op te leggen bij overtredingen van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren. In overleg met het openbaar ministerie kan de Dienst Regelingen dieren direct in bewaring laten nemen.
5. Ter bescherming van de zeden en de integriteit van dieren is het Wetboek van Strafrecht per 1 juli 2010 verruimd met twee wetsartikelen aangaande het verbod op seks met dieren (art. 254/254a Sr.). Bestialiteit ('het plegen van onnatuurlijke ontucht met mensen of beesten') was eerder volgens het Crimineel Wetboek voor het Koninkrijk Holland (1809) strafbaar, maar het artikel verdween na de invoering van ons huidige Wetboek van Strafrecht.
6. De strafbaarstelling is geregeld in artikel 1a van de Wet op de Economische Delicten.
7. De strafbaarstelling is geregeld in artikel 56 van de Visserijwet.

8. Het Honden- en kattenbesluit uit 1999 komt te vervallen wanneer het Besluit gezelschapsdieren in werking treedt. Het Besluit gezelschapsdieren is een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) die de verplichte vakbekwaamheid regelt voor bijna alle bedrijven in de gezelschapsdierenbranche. Het besluit is reeds eind 2011 door het toenmalige kabinet vastgesteld maar nog niet behandeld in de Tweede Kamer.
9. Openbaar Ministerie, College van Procureurs-Generaal (2011). Brief aangaande de aanpak van dierenmishandeling en dierenverwaarlozing. Den Haag: 18 november 2011.
10. Een private organisatie gericht op welzijn van honden en katten (geen convenantpartner).
11. De huidige wetgeving biedt de mogelijkheid aan de rechter om een houdverbod op te leggen als bijzondere voorwaarde bij een (deels) voorwaardelijke veroordeling. Er wordt gewerkt aan bredere mogelijkheden voor de rechter om een 'generieke rechterlijke vrijheidsbeperkende maatregel' op te leggen. Een houdverbod dat als zelfstandige maatregel kan worden opgelegd, zal daar onderdeel van uitmaken. Wanneer deze mogelijkheid wordt geïntroduceerd is niet bekend.

5 De dierenpolitie in de praktijk

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de dierenpolitie zoals deze in de praktijk functioneert, gezien vanuit het perspectief van de dierenpolitie zelf. Aan de hand van interviews met 30 dierenagenten zijn de ervaringen over en visie op de samenwerking ten aanzien van dierenwelzijn in kaart gebracht. Daarnaast is met de bestudering van 250 politiedossiers van de dierenpolitie een goed beeld gekregen van de wijze waarop dierenagenten, al dan niet samen met de partners, optreden tegen dierenmishandeling en dierenverwaarlozing en van de aard van de zaken. De uitkomsten worden in dit hoofdstuk gecombineerd gerapporteerd. De politiedossiers beslaan de periode van november 2011 – de start van de dierenpolitie – tot en met augustus 2012.

In de eerste paragraaf (5.1) wordt de achtergrond van de dierenpolitie geschetst om een beeld te geven van de dierenagenten. Vervolgens wordt in paragraaf 5.2 de inhoudelijke praktijk van de werkzaamheden en het handelen van de dierenpolitie beschreven. De resultaten worden in paragraaf 5.3 benoemd. Het hoofdstuk wordt besloten met een resumé (5.4).

5.1 Achtergrond

Om een beeld te geven van de dierenagenten beschrijven we in deze paragraaf hun achtergrond, opleiding en werkzaamheden.

Werving en ervaring

Uit interviews met 30 dierenagenten blijkt dat de meeste dierenagenten in november 2011 zijn gestart als dierenagent. Daarmee treden deze dierenagenten ongeveer tegelijkertijd in functie met de lancering van het Meldpunt 144. De overige dierenagenten zijn vooral in de maanden december en januari gestart, enkelen zijn in februari of maart 2012 als dierenagent gaan werken. Alle dierenagenten hebben, los van hun functie als dierenagent, veel affiniteit met dieren. Zo zijn enkele dierenagenten, al voordat zij bij de politie werkzaam waren, actief geweest in het dierenwelzijn (hondenbescherming, dierenartsassistent). Alle dierenagenten zijn al langer werkzaam bij de politie en hebben in het verleden ook al werkzaamheden in het kader van dierenwelzijn vervuld (bijvoorbeeld in de vorm van een taakac-

cent milieu). Daarnaast zijn zij werkzaam geweest binnen de Basis Politie Zorg (BPZ), de noodhulp en/of als hondengeleider.

De meeste dierenagenten hebben op eigen initiatief gesolliciteerd naar de functie naar aanleiding van een wervingsactie op het intranet. Sommige dierenagenten zijn actief geworven voor de functie. Zij zijn bijvoorbeeld benaderd door een teamchef vanwege hun achtergrond en/of affiniteit met dieren. Meerdere dierenagenten vertellen dat zij na een succesvol verlopen sollicitatiegesprek vrijwel direct aan de speciale opleiding 'Opsporing en handhaving in het kader van dierenwelzijn' bij de Politieacademie zijn begonnen. Volgens sommige respondenten zat tussen het worden aangenomen en het daadwerkelijk gaan werken als dierenagent maar een week. Veel dierenagenten hebben dit proces als rommelig ervaren.

Kennis en opleiding

Alle dierenagenten hebben de opleiding 'Opsporing en handhaving in het kader van dierenwelzijn' aan de Politieacademie gevolgd. De opleiding duurt zes dagen en de opleidingsdagen zijn verspreid over een aantal weken.¹ De opleiding biedt een theoretische basis wat betreft bevoegdheden en wetgeving rondom dierenwelzijn. Daarnaast worden er presentaties gegeven door netwerkpartners en deskundigen op het gebied van dierenwelzijn. Tijdens de interviews komt een aantal aandachts- en verbeterpunten naar voren. Ten eerste vinden de dierenagenten de oorspronkelijke opleiding van zes dagen te kort. Zij geven aan dat ze het werk nu vooral al doende leren in plaats van tijdens de opleiding. Ten tweede miste een grote meerderheid van de dierenagenten praktijkdagen, waarin zij ervaring op kunnen doen, in de opleiding.² Ten derde missen meerdere dierenagenten aandacht voor de omgang met specifieke dieren tijdens de opleiding. Graag hadden ze bepaalde dieren zoals paarden, honden en katten uitgebreider willen belichten, omdat ze deze dieren veel tegenkomen in de praktijk. Kort gezegd, biedt de opleiding volgens de dierenagenten onvoldoende basis om de werkzaamheden uit te voeren. Een aantal dierenagenten is echter van mening dat de opleiding wel voldoende aandacht geeft aan wetgeving en bevoegdheden.

Tijdsbesteding

Verreweg de meeste respondenten hebben een fulltime dienstverband en werken 36 of 38 uur in de week. Een klein gedeelte van de respondenten werkt parttime. Het gemiddeld aantal uren per week dat een dierenagent daadwerkelijk kan besteden aan dierenwelzijn verschilt per korps. Zo geeft een kleine groep dierenagenten aan dat 'hun' korps inmiddels afgestapt is van de volledige vrijstelling als dierenagent. Deze agenten werken overwegend in de basispolitiezorg (BPZ) en noodhulp en worden voor één of enkele dagen in de week als dierenagent ingezet. Andere prioriteiten, zoals bijvoorbeeld evenementen of de invoering van de wietpas, spelen daarbij mogelijk een rol. Bij de meeste korpsen zijn de dierenagenten echter wel volledig vrijgemaakt voor hun werkzaamheden. Wel geven zij aan in geval van nood 'gewone' collega's te ondersteunen. Ook ondersteunen enkele dierenagenten hun collega's wanneer er grote evenementen georganiseerd worden. De meeste agenten

ervaren dit als prettig, omdat ze op deze wijze ‘feeling met het vak’ houden. Slechts een respondent vindt het onprettig indien er meegedraaid moet worden in de noodhulp. Al met al lijkt het merendeel van de respondenten zich volledig te kunnen richten op zijn werkzaamheden als dierenagent.

De interviews met de dierenagenten leren dat de tijd die zij in een zaak investeren, varieert van een half uur tot en met enkele weken. Het merendeel van de zaken lijkt snel afgehandeld te kunnen worden. Dit komt mede doordat er niet altijd sprake is van een strafbaar feit. Soms, bijvoorbeeld in geval van grove verwaarlozing of mishandeling, vergt een zaak meer tijd. Zo is een van de dierenagenten ten tijde van het interview al drie dagen fulltime bezig met één zaak.

5.2 De praktijk

In deze paragraaf schetsen we op basis van de interviews en dossieranalyse het inhoudelijke werk van de dierenpolitie. Daarbij gaan we in op de wijze waarop zij zaken binnenkrijgen, de aard van de zaken en de wijze waarop er vervolgens wordt gehandeld door de dierenagenten.

foto: Siad Heidamus

Startpunt

Het startpunt van een zaak voor de dierenpolitie is in de meeste gevallen (90%) een melding. Voor het overige deel (10%) ligt het startpunt bij bijvoorbeeld een aangifte of een eigen constatering van een situatie. In een belangrijk deel van de politiedossiers (42%) is niet geregistreerd via welk kanaal de melding is binnengekomen, maar de interviews leren dat de meldingen doorgaans via een regiocoördinator bij de dierenagenten terechtkomen. Wanneer er sprake is van meerdere meldingen, bepaalt een dierenagent naar eigen zeggen

vaak zelf welke melding de hoogste prioriteit heeft. Spoedeisende situaties krijgen altijd voorrang.

Uit de politiedossiers is op te maken dat in elk geval drie van de tien zaken met een melding bij het Meldpunt 144 zijn gestart. De bekende politielijnen (112 en 0900-8844) vormen geen belangrijke bron voor de dierenpolitie, maar dat geldt niet voor de collega's binnen de politieorganisatie. Ruim een tiende van de zaken (11%) start met een melding van een collega die iets heeft aangetroffen tijdens zijn werkzaamheden. De eigen constatering van de dierenagenten speelt vooralsnog een bescheiden rol. Datzelfde geldt ook voor de andere bronnen van de melding. Zie tabel 5.1 voor een overzicht.

Tabel 5.1 – Startpunt zaak (N=247)

Startpunt	n	%
Melding bron onbekend	104	42
Melding 144	74	30
Melding 0900-8844	6	3
Melding 112	4	2
Melding collega politie	27	11
Melding derden	8	3
Eigen constatering	12	5
(na-) controle	3	1
Aangifte	3	1
Anders	4	2
Totaal	247	100

Het startpunt van de zaken die zijn onderzocht, is gelegen tussen november 2011 en augustus 2012. De zaken zijn gelijkmatig gespreid over de maanden, zodat er met de dossieranalyse zicht is gekregen op zaken van de dierenpolitie in zowel de koude als warmere maanden.

Aard

In de registraties is nagegaan wat de aard van de zaak is, zoals gemeld of via een andere weg aangedragen. In driekwart van de zaken (74%) blijkt het te gaan om hobbydieren en gezelschapsdieren en in vijftien procent om bedrijfsmatig gehouden dieren. Bij de bedrijfsmatig gehouden dieren moet behalve landbouwhuisdieren, die bijvoorbeeld in weilanden staan, ook gedacht worden aan kennels en dierenwinkels. Voor het overige deel (11%) gaan de zaken over dieren in de vrije natuur, waarbij het vrijwel uitsluitend gaat om vogels.³ In tabel 5.2 geven we een nadere uitsplitsing naar het soort dier waar de zaken betrekking op hebben.

Tabel 5.2 – Type dier (N=250)

Startpunt	n	%
Hond	83	33
Kat	22	9
Paard/pony	49	20
Vogel	19	8
Schaap	17	7
Knaagdier	8	3
Koe/rund	6	2
Overige dieren	25	10
Combinatie van dieren	13	5
Geen dier	8	3
Totaal	250	100

De dierenagenten geven in de interviews aan dat zij het meest worden geconfronteerd met honden, katten en paarden. Dit blijkt ook uit de politiedossiers, zoals in tabel 5.2 is te zien. Soms betreft het een combinatie van dieren (5%). Overige dieren die we in de politiedossiers zijn tegengekomen, betreffen onder meer schildpadden, slangen, eenden, geiten, herten, varkens en een walibi. In de laatste rij van de kolom in tabel 5.2 is te zien dat de zaak waarmee de dierenpolitie zich bezighoudt in een klein aantal gevallen (3%) geen betrekking heeft op dieren. In die gevallen blijkt de dierenagent zich met andere zaken bezig te hebben gehouden, maar hier wel de projectcode ‘dierenpolitie’ aan gegeven te hebben.

De dierzaken zoals die in eerste aanleg bij de dierenpolitie terechtkomen, gaan volgens de bron in bijna de helft van de gevallen (49%) om verwaarlozing van dieren. Een voorbeeld hiervan is de melding over een hond die in een te klein hok zou zitten en geen water en voer krijgt. In zeven procent van de gevallen gaat het om een melding van mishandeling van dieren. In die betreffende meldingen zou het bijvoorbeeld gaan om het couperen van staarten van lammetjes. De categorieën gevaarlijk en gewond/of dood dier – elk tien procent van het totaal – gaan respectievelijk om bijtende honden en een koe die in de sloot vast zit. Een loslopende hond – die de weg kan oversteken – is aangemerkt als een geval van acute nood. Zie tabel 5.3.

Tabel 5.3 – Aard zaak (N=249)

Aard	n	%
Verwaarlozing	121	49
Mishandeling	18	7
Gevaarlijk dier	20	8
Gewond/dood dier	22	8
Dier in acute nood	4	2
Combinatie	16	6
Anders	37	15
Totaal	249	100

Handelen dierenpolitie

In de politiedossiers is nagegaan welke acties de dierenagent onderneemt na de melding of constatering van een zaak betreffende dieren. Een eerste actie betreft vaak het contacteren van betrokkenen. Het blijkt dat de agenten in geval van een melding in bijna driekwart van de zaken (72%) met meerdere personen contact opnemen. Vaak zijn dat de melder, de eigenaar van het dier en verdachte/betrokkene. Hierbij moet worden opgemerkt dat de verdachte/betrokkene ook vaak de eigenaar of houder van de dieren is. In ruim twintig procent van de gevallen (22%) blijkt er volgens de politiedossiers alleen contact te zijn opgenomen met de melder.⁴

Een vervolgactie kan zijn dat de dierenagent ter plaatse gaat kijken, dit blijkt hij in ruim driekwart van de zaken (79%) ook te doen. Ook kan het zijn dat de zaak door de dierenagent direct wordt overgedragen aan een collega of een externe partij (3%). Deze overdracht vindt in een klein aantal gevallen plaats nadat de dierenagent de situatie op locatie heeft bekeken (5%). In de overige gevallen (3%) is de afhandeling wel genoemd (bijvoorbeeld ‘telefonisch afgedaan’) maar ontbreken verdere gegevens.⁵

Ter plaatse constateren de agenten van de dierenpolitie wat er daadwerkelijk aan de hand is. Die constatering kan afwijken van de aard van de oorspronkelijke melding. Zie tabel 5.4.

Tabel 5.4 – Aard constatering (N=246)

Constatering	n	%
Verwaarlozing	47	19
Mishandeling	5	2
Gevaarlijk dier	14	6
Gewond/dood dier	21	9
Dier in acute nood	2	1
Niets aan de hand	108	44
Anders	49	20
Totaal	246	100

In ruim vier op de tien meldingen constateren de agenten ter plaatse dat er niets aan de hand is (loos alarm). Het zijn zaken die in eerste instantie door derden zijn aangemerkt als gevallen van bijvoorbeeld verwaarlozing of mishandeling, maar die bij nadere beschouwing die kwalificatie niet verdienen. Het kan zijn dat de situatie inmiddels is verbeterd of dat de ernst van de situatie minder erg is dan aanvankelijk gedacht, zoals in het geval waarbij een dierenagent na een melding over een paard dat op zijn zij in de wei zou liggen ter plaatste gaat en er niets aan de hand blijkt te zijn. Het is ook mogelijk dat iemand bewust een valse melding doet, zoals blijkt uit volgend voorbeeld.

Een buurvrouw doet melding dat haar buurman honden zou mishandelen met een ijzeren staaf en dode puppy's in een afvalbak zou hebben gedaan. Ter plaatste blijken de honden in goede conditie te zijn. Er blijkt mogelijk sprake van burenruzie waarbij de buurvrouw haar buurman zwart wil maken.

De dierenagenten vertellen in de interviews dat zij met name worden geconfronteerd met verwaarlozing en in mindere mate met mishandeling. Dit komt ook uit de politiedossiers naar voren, zoals tabel 5.4 laat zien. Uiteindelijk is bijna een vijfde van de bestudeerde zaken (19%) volgens de dierenagenten te kwalificeren als dierenverwaarlozing en slechts een klein deel (2%) als dierenmishandeling. De dierenagenten plaatsen daarbij de kanttekening dat dierenmishandeling lastig aantoonbaar is. Zo blijkt het in de praktijk lastig om twee getuigen te vinden of een verwonding van een dier aan mishandeling toe te schrijven. Verwaarlozing is beter zichtbaar, omdat vermagerde dieren of een vervuilde leefomgeving zichtbaar c.q. direct aanwijsbaar zijn. De zaken waarbij verwaarlozing een rol speelt, kunnen erg schrijnend zijn, zo stellen de dierenagenten.

Gewonde of dode dieren en dieren in nood worden door de dierenpolitie in een op de tien zaken aangetroffen (respectievelijk 9% en 1%). In ongeveer een even groot aantal gevallen (9%) blijkt het om een gevaarlijk dier te gaan. De categorie 'anders' omvat bijvoorbeeld meldingen van loslopende dieren.

Er komt een melding via de afdeling toezicht en handhaving van de gemeente binnen over een loslopende agressieve hond. Toezicht en handhaving heeft daar meermaals gesurveilleerd. De dierenagenten hebben ook meermaals gesurveilleerd, maar geen agressieve hond aangetroffen.

Samenwerking

De dierenpolitie kan bij het optreden in geval van dierenmishandeling of -verwaarlozing samenwerken met haar partners. De dierenpolitie vervult – conform het handhavingsovereenkomst – de zogenaamde eerstelijnsfunctie: zij zijn doorgaans als eerste ter plekke en schatten vervolgens in hoe een melding moet worden behandeld.

Een dierenagent;

“Ik probeer vaak eerst met mensen te praten en een oplossing te zoeken. Zo verwijst ik mensen die hun dier verwaarlozen door naar instanties die hulp kunnen bieden. Vervolgens hou ik dan de vinger aan de pols. Maar als praten geen optie is, dan schrijf ik een proces-verbaal. Je lost de problemen daarmee alleen meestal niet op.”

Dierenagenten doen naar eigen zeggen een beroep op de LID en/of de NVWA wanneer in een specifieke casus meer expertise vereist is of bestuursrechtelijk optreden noodzakelijk is. Deze instanties vervullen derhalve een tweedelijnsfunctie op het gebied van dierenwelzijn. Vrijwel alle dierenagenten geven aan dat een goede samenwerking met deze partijen van groot belang is, mede met het oog op het combineren van straf- en bestuursrechtelijk optreden. Dierenagenten trekken in de praktijk het meeste op met districtinspecteurs van de LID. Dit is een gevolg van het feit dat beide partijen zich richten op het welzijn van gezelschapsdieren. Over de samenwerking met de LID zijn alle dierenagenten positief. Medewerkers van deze instantie zijn benaderbaar, het contact is persoonlijk en vragen worden adequaat opgepakt en beantwoord.

Een aantal dierenagenten geeft aan in de praktijk minder of niet samen te werken met de NVWA. Ze wijzen daarbij op de onderlinge taakverdeling – de politie richt zich op gezelschapsdieren, terwijl de NVWA zich richt op productiedieren – of geven aan dat landbouwbedrijven in hun werkgebied niet voorkomen. De wijze waarop de samenwerking met de NVWA verloopt, lijkt per regio te verschillen. Meerdere dierenagenten zijn zeer positief over de (incidentele) samenwerking met deze instantie en hebben bij deze dienst een direct contactpersoon, waarmee informatie wordt uitgewisseld. *“Officieel moet alles via de meldkamer verlopen, maar dat is heel omslachtig. Het werkt veel sneller om van persoon tot persoon te praten.”* Anderen daarentegen benoemen verschillende aandachtspunten. Deze hebben betrekking op te weinig doortastend optreden door medewerkers van de NVWA (*“Soms zeggen ze dat het hun taak niet is of zien ze de noodzaak van een geval niet in”*), de bereikbaarheid van de meldkamer, onduidelijkheid over directe contactpersonen en een gebrek aan terugkoppeling over afgehandelde zaken.

In de politiedossiers is nagegaan in hoeverre er sprake is van samenwerking tussen de dierenpolitie en de organisaties die betrokken zijn bij dierenwelzijn. Ten behoeve van de behandeling of beoordeling van een melding of incident kan de dierenpolitie informatie uitwisselen met partners. Dit lijkt in bijna driekwart van de zaken (74%) niet te gebeuren, althans het staat niet als zodanig in het politiedossier vermeld. In het overige kwart van de zaken (26%) is wel bekend dat de dierenpolitie informatie omtrent de zaak heeft gedeeld met collega's van andere politiediensten of partners zoals de dierenambulance, het dierenasiel, de LID, NVWA en dierenartsen.⁶

Voorts is uit de politiedossiers gedestilleerd in hoeverre de dierenpolitie een beroep doet op haar convenantpartners als het gaat om het gezamenlijk optreden. Het blijkt dat de dierenagenten in ruim driekwart van de zaken (78%)⁷ alleen optreden en de zaken zelf afhandelen. In de overige gevallen (22%) werken zij samen met partners. Daarbij blijkt het in de eerste plaats te gaan om andere politiediensten, zoals de hondengeleiders. Daarnaast wordt samen opgetreden met de LID, de dierenambulances en met dierenartsen. In incidentele gevallen is de NVWA de samenwerkingspartner, zoals is op te maken uit de politiedossiers.

Bij 144 komt een melding binnen over een man die zijn paarden zou verwaarlozen. De dierenpolitie gaat samen met de LID, de NVWA en een dierenarts ter plaatse kijken. Er worden vieze en slecht onderhouden stallen aangetroffen waarin een kreupel veulentje van drie weken oud staat. Voor de paarden is nauwelijks voer en water en bij vijftien paarden moeten de hoeven worden gekapt. De dierenarts heeft een rapport opgemaakt en naar aanleiding daarvan wordt door de partners een plan opgesteld. De eigenaar blijkt al meerdere waarschuwingen te hebben ontvangen.

Ook uit de interviews met de dierenagenten ontstaat het beeld dat zij zeer zelfstandig opereren. De dierenagenten ervaren de huidige situatie waarin zij veel zelfstandigheid hebben als positief, waarbij sommige dierenagenten aangeven dat deze zelfstandigheid een voorwaarde is om het werk goed uit te kunnen voeren. Een andere randvoorwaarde die verschillende dierenagenten expliciet benoemen, is het hebben van goed contact met 'het netwerk'. Uit de interviews blijkt dat het netwerk c.q. de contactpersonen van de verschillende instanties die zich bezighouden met dierenwelzijn in sommige regio's al voor de komst van de dierenpolitie bestond vanwege samenwerking op andere gebieden, zoals bijvoorbeeld milieu. Dierenagenten die werkzaam zijn in regio's waar het aan een dergelijk netwerk ontbrak, geven aan hun netwerk tijdens de opleiding of in de praktijk in kaart te hebben gebracht. De meest genoemde netwerkpartners zijn de Landelijke Inspectiedienst Dierenwelzijn (LID) en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). Daarnaast noemt een aantal dierenagenten ook dierenartsen, de dierenambulance en het asiel als belangrijke netwerkpartners.

De mate waarin het netwerk in de praktijk wordt onderhouden, lijkt te verschillen. In sommige regio's vind periodiek overleg tussen deze partijen plaats, terwijl dierenagenten in andere regio's een dergelijk overleg niet lijken te kennen. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat het netwerk actief wordt bijgehouden door de coördinator.

Afhandeling

De afhandeling van de zaken kan divers zijn. Er kan bijvoorbeeld een waarschuwing worden gegeven, een nacontrole worden aangezegd of een inbeslagname van het dier volgen. Omwille van het overzicht worden de hoofdlijnen weergegeven in tabel 5.5.

Tabel 5.5 – Afhandeling zaken (N=247)

Afhandeling	n	%
Geen opvolging nodig	120	49
Advies/voorlichting	22	9
Voorwaarden en nacontrole	35	14
Advies plus nacontrole	19	8
Inschakelen dierenambulance	8	3
Combinaties ⁸	23	9
Overig	20	8
Totaal	247	100

Gegeven het aantal zaken waarin de agenten ‘niets aan de hand’ constateren, is het niet vreemd dat er in bijna de helft van de zaken (na het ter plaatse gaan kijken) geen opvolging plaatsvindt (49%); er is geen verdere actie nodig.

Voor het overige nemen advies/voorlichting al dan niet gecombineerd met een aanzegging van een nacontrole op de gestelde voorwaarden een belangrijke plaats in in de afhandelingsmodaliteiten van de dierenpolitie.

Bij het Meldpunt 144 komt een melding binnen over twee verwaarloosde labradors. De dierenpolitie stelt ter plaatse vast dat een van de honden vermagerd is. De eigenaar van de honden wordt door de politie aangespoord de dierenarts te consulteren. Enkele dagen later gaat de dierenpolitie op controle waarbij wordt vastgesteld dat het beter gaat en er geen sprake (meer) is van verwaarlozing. Met de eigenaar wordt de afspraak gemaakt dat er enkele weken later een nieuwe controle zal worden gedaan.

Dierenagenten vertellen in de interviews dat hun belangrijkste taak ligt in het verbeteren van het dierenwelzijn. Het gaat volgens hen met andere woorden niet zozeer om het strafrechtelijk optreden richting de eigenaar, maar om het verbeteren van de situatie van het dier. “Met strafrechtelijk optreden verandert de situatie waarin het dier zich bevindt niet. Wanneer mensen niet goed voor hun huisdieren zorgen, kan de dierenpolitie optreden. Dit kan bijvoorbeeld in de vorm van voorlichting aan de eigenaren om verdere verwaarlozing te voorkomen. Je zoekt een oplossing die het beste is voor dier en mens.” Voor zover is na te gaan in de politiedossiers is in twee gevallen een boete opgelegd en zijn er geen aanhoudingen verricht. Hierbij moet worden opgemerkt dat een deel van de zaken (28%) nog niet was afgehandeld of de afhandeling niet duidelijk is geworden uit de politiedossiers.

Uit de interviews met de dierenagenten komt naar voren dat zij met name optreden op basis van artikel 36 en artikel 37 van de Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren. Zij geven aan dat veel zaken van verwaarlozing en mishandeling als overtreding van deze wet gelden. In mindere mate geven respondenten aan dat zij optreden krachtens het honden- en kattenbe-

sluit, de flora- en faunawet en de visserijwet. Een klein aantal dierenagenten vertelt ook op te treden vanwege bijtincidenten, waarbij een dier, zoals bijvoorbeeld een hond, een mens verwondt.

5.3 Resultaten

De dierenagenten zijn van mening dat de komst van de dierenpolitie een positieve impuls heeft gegeven aan het dierenwelzijn. Gevraagd naar voorbeelden van werkzaamheden die het dierenwelzijn concreet hebben bevorderd, kunnen dierenagenten meerdere voorbeelden noemen. Een paar voorbeelden:

Bij de dierenpolitie komt een melding binnen dat een hond ernstig verwaarloosd wordt. Eenmaal ter plekke wordt geconstateerd dat de eigenaar niet in staat is voor het dier te zorgen. Het dier is op dat moment nauwelijks nog in leven en wordt derhalve door de politie in beslag genomen. Enkele maanden later verkeert het dier in goede gezondheid en heeft het een nieuwe eigenaar gevonden die goed voor hem zorgt.

Een dierenagent ontvangt een melding over een blaffende hond in een woning. Uit onderzoek blijkt dat de eigenaren al langere tijd niet meer in de woning aanwezig zijn geweest. Volgens hen zou de hond door iemand anders worden verzorgd, maar is dit niet gebeurd. Omdat de eigenaren aangeven niet meer voor de hond te kunnen zorgen, wordt de hond naar het asiel gebracht. Hier vindt hij een nieuwe eigenaar.

Naar aanleiding van een melding over verwaarloosde paarden gaat een dierenagent naar een stal. Hier treft hij een aantal dieren aan die er verwaarloosd uitzien. Uit onderzoek blijkt dat de eigenaresse psychische problemen heeft, waardoor ze niet goed voor de dieren heeft gezorgd. In samenwerking met de LID en de wijkagent verbetert de zorg voor de paarden aanzienlijk.

Een ander resultaat van de dierenpolitie kan gezien worden in de zogenaamde bijvangst die zij kan doen wanneer zij voor de dieren ergens ter plaatse gaan kijken. Dierenagenten zijn naar eigen zeggen alert op het signaleren van huiselijk geweld wanneer zij voor een melding van dierenverwaarlozing of -mishandeling ter plaatse komen. Een aantal respondenten geeft aan dat zij deze signaleringsfunctie voor huiselijk geweld (kunnen) hebben, omdat ze voor een dierenmelding vaak makkelijker bij iemand binnenkomen dan een 'gewone' agent. Verschillende respondenten kennen een of meerdere zaken uit de praktijk waarin dierenmishandeling en (huiselijk) geweld een rol spelen. *“Een visstroker die we al regelmatig te pakken hebben gehad, heeft kinderen die wegens huiselijk geweld uit huis zijn geplaatst.”* Volgens de dierenagenten komen dierenmishandeling en huiselijk geweld vooral voor bij mensen uit de onderlaag van de bevolking. *“Je zit in de onderlaag van de bevolking waar wetten minder worden nageleefd. Als ze er met woorden niet uitkomen, gaan ze hun handen gebruiken.”*

Bij een vermoeden van huiselijk geweld doen de meeste agenten een zorgmelding bij bijvoorbeeld de wijkagent of de kinderbescherming. Meerdere dierenagenten geven aan te constateren dat wanneer dieren in huis worden verwaarloosd, de kinderen vaak ook niet goed worden verzorgd.

In de politiedossiers is nagegaan in hoeverre de dierenagenten in de praktijk op andere zaken dan dierzaken stuiten. Daaruit blijkt dat de dierenpolitie in ruim een tiende (12%) van de zaken andere problemen constateert tijdens de uitvoering van de werkzaamheden. De aard van die problemen blijkt volgens de politiedossiers velerlei. De meest voorkomende problemen zijn financiële en/of psychische problemen van de eigenaar. Zij zijn – mogelijk hierdoor – ook niet goed in staat om voor te zorgen voor de dieren. Uit nadere analyses blijken veel gevallen van bijkomende problemen te maken te hebben met verwaarlozing van de dieren (78%).

Er komt een melding binnen van een magere kat in huis. De politie gaat ter plaatse kijken en het huis blijkt een grote kattenbak te zijn. Daarbij zijn er ook enkele verwaarloosde honden. De dierenpolitie neemt contact op met de LID en samen besluiten ze dat er een dierenarts bij moet komen. Deze concludeert dat beesten de nodige zorg is onthouden en dat verwaarlozing te wijten is aan de bewoonster. De dieren zijn door de LID in beslag genomen en er worden afspraken met vrouw gemaakt dat ze deze terug kan krijgen als ze zaken op orde heeft. De vrouw verklaart de verwaarlozing door het gebrek aan geld. Ze woont samen met haar tienjarig dochtertje. Voor het meisje maken de dierenagenten een melding bij Bureau Jeugdzorg.

5.4 Resumé

De meeste dierenagenten werken al langere tijd in uiteenlopende functies bij de politie. De dierenagenten zijn personen die los van hun functie vaak al affiniteit met dieren hebben. De (oorspronkelijk) zesdaagse opleiding ‘Opsporing en handhaving in het kader van dierenwelzijn’ die alle dierenagenten hebben gevolgd, vormde volgens hen onvoldoende basis om de functie te vervullen. Inmiddels is de opleiding voor de dierenpolitie uitgebreid, maar de eerste lichte dierenagenten geeft aan het werk met name on the job te hebben geleerd. De dierenagenten kennen meestal een fulltime aanstelling en het merendeel kan die tijd besteden aan het werk voor de dierenpolitie. In bijzondere omstandigheden worden de dierenagenten ook ingezet voor bijvoorbeeld noodhulp, evenementen of andere politietaken, de mate waarin dat het geval is, verschilt per politieregio.

De interviews met de dierenagenten en de politiedossiers leren dat de werkzaamheden van de dierenagenten in hoofdzaak starten bij meldingen. Deze meldingen zijn voornamelijk afkomstig van het landelijke Meldpunt 144 en van collega’s binnen de politieorganisatie. In de meeste gevallen betreft het zaken van verwaarlozing van dieren en meestal gaat het om gezelschaps- en hobbydieren. Katten, paarden/pony’s en honden vormen daarbinnen de top drie.

De meldingen die zij opvolgen, blijken in veel gevallen loos alarm. Bij het ter plaatse gaan kijken, komt het in ruim vier op de tien gevallen voor dat de situatie geen opvolging behoeft, de situatie is dan minder ernstig dan gemeld of inmiddels opgelost. Het merendeel van de zaken kan volgens de dierenagenten relatief snel afgehandeld worden.

In het optreden tegen verwaarlozing en mishandeling van dieren wordt in ruim driekwart van de gevallen zelfstandig gewerkt door de dierenagenten. Wel komt het regelmatig voor dat zij overleggen met collega's van de politie of met partners op het terrein van dierenwelzijn. Ook treedt de dierenpolitie samen met haar partners op in het kader van het dierenwelzijn. In de praktijk werkt de dierenpolitie met name samen met inspecteurs van de LID. Deze samenwerking wordt als prettig ervaren. De frequentie van samenwerking met de NVWA ligt lager en de ervaringen met deze samenwerking verschillen per regio; niet alle dierenagenten zijn daarover even positief. Overige samenwerkingspartners, meer op het terrein van hulpverlening, zijn de dierenambulances, dierenartsen en het dierenasiel. Een goed contact met het netwerk is volgens de dierenagenten een randvoorwaarde voor een goede samenwerking.

In de helft van de gevallen blijkt er geen opvolging van de melding nodig te zijn. Het geven van advies en het doen van een aanzegging van een (na)controle blijken de meest voorkomende afhandelingen te zijn.

Naar eigen zeggen zijn de dierenagenten gericht op een verbetering van het dierenwelzijn, waarbij de inzet van het strafrecht niet als beste keuze wordt gezien, omdat daar de situatie van het dier niet direct mee verbetert. De dierenagenten ervaren dat zij met hun werkzaamheden het dierenwelzijn verbeteren. Bovendien constateren zij tijdens hun werkzaamheden andere problemen waar de politie of de hulpverlening moet optreden.

Eindnoten

1. De opleiding is inmiddels uitgebreid naar twaalf opleidingsdagen (zes theoriedagen en zes praktijkdagen).
2. De praktijkdagen zijn inmiddels toegevoegd aan de opleiding.
3. N=238.
4. N=221.
5. N=239.
6. N=234.
7. N=241.
8. Zoals officiële waarschuwing, boete, aanhouding, alsnog inschakelen van NVWA, LID.

6 Dierenwelzijn in de literatuur

In voorgaande hoofdstukken zijn de aard en omvang van dierenwelzijnszaken en de stand van zaken van de handhaving van de regelgeving op dat gebied uitgebreid beschreven. De versterkte aandacht voor dierenwelzijn is voor de dieren een grote winst, maar ook voor het welzijn van mensen kunnen de nieuwe maatregelen van belang zijn. Al eeuwen geleden werd er door filosofen als John Locke en Immanuel Kant een relatie verondersteld tussen gewelddadig gedrag tegen dieren en tegen mensen. De afgelopen twintig jaar is de aandacht voor het verband tussen geweld tegen dieren en geweld tegen mensen flink toegenomen. Dit verband staat ook wel bekend als de *cruelty link*. In de interviews met de dierenpolitie en andere deskundigen op het gebied van dierenwelzijn is herhaaldelijk naar voren gekomen dat dit verband wordt herkend in de praktijk. Tegelijkertijd bleek het lastig voor de respondenten om het verband nader te duiden in termen van sterkte en verschijningsvormen. In het buitenland, met name in de Verenigde Staten, is veel onderzoek gedaan naar de *cruelty link*. Om meer zicht te krijgen op de relatie tussen geweld tegen dieren en geweld tegen mensen wordt in dit hoofdstuk aan de hand van een review het uitgevoerde onderzoek over het laatste decennium besproken.¹

In totaal heeft de literatuursearch 61 relevante publicaties opgeleverd, respectievelijk 44 artikelen en 17 literatuurreviews, geschreven over een periode van 2002 tot en met 2012. De verzamelde literatuur is ingedeeld naar het hoofdthema van het artikel. De deelonderwerpen zijn als volgt:

- onderzoek naar de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld,
- onderzoek naar kinderen met negatieve ervaringen en het zelf plegen van dierenmishandeling
- onderzoek naar dierenmishandeling als voorspeller van gewelddadig gedrag op latere leeftijd,

- overige onderzoeken naar de relatie tussen dierenmishandeling en intermenselijk geweld,
- overige onderzoeken naar achtergronden/kenmerken van daders van dierenmishandeling.

Allereerst worden de 44 bestudeerde artikelen die betrekking hebben op de relatie tussen dierenmishandeling en geweld besproken. De resultaten worden in per deelonderwerp besproken. In de tweede paragraaf wordt gedetailleerd ingegaan op de methodologische aspecten van de onderzoeken die in deze literatuurreview zijn meegenomen. Vervolgens worden de zeventien bestudeerde literatuur-reviews in de derde paragraaf besproken. Tenslotte volgt de conclusie met afsluitend een korte discussie.

6.1 Bestudeerde literatuur

In deze paragraaf bespreken we de bestudeerde artikelen naar deelonderwerp.² Elke subparagraaf besluiten we met een overzicht van belangrijke informatie uit de artikelen.

6.1.1. Onderzoek naar de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld

De artikelen uit het eerste thema hebben betrekking op onderzoek onder vrouwen die mishandeld zijn door hun partner. Het betreft acht retrospectieve onderzoeken, waarbij onder andere is gekeken of mishandelde vrouwen in bezit zijn van een huisdier, of de partner het huisdier ook mishandelt, of zij de beslissing om naar een opvangcentrum te gaan hebben uitgesteld vanwege bezorgdheid voor het dier en of hun kinderen ook huisdieren mishandelden. Zes van de acht onderzoeken zijn uitgevoerd in de Verenigde Staten en de twee overige onderzoeken zijn uitgevoerd in Australië.

Alle bestudeerde onderzoeken onder mishandelde vrouwen laten een verband zien tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld. De percentages van gevallen waarin sprake is van dierenmishandeling en huiselijk geweld lopen uiteen van 25 tot 86 procent. In de meeste onderzoeken vormen vrouwen die in zogenaamde *shelters*³ in de Verenigde Staten van Amerika verblijven de onderzoeksgroep, maar het gaat ook om vrouwen die enige vorm van hulpverlening krijgen terwijl zij nog steeds thuis wonen. In vier studies is onderzoek gedaan door vragenlijsten af te nemen, in drie studies zijn (semi) gestructureerde interviews gehouden en in één studie is beide gedaan (interviews en vragenlijsten).

Uit een onderzoek onder een grote groep mishandelde vrouwen met een huisdier ($n=1.283$) bleek dat de dader in een kwart van de gevallen ook dierenmishandeling pleegde, bij driekwart was dit niet het geval. Daarnaast bleken mannen die dieren mishandelden meer seksueel geweld en verkrachting binnen het huwelijk te plegen dan mannen die geen dieren mishandelden (Simmons & Lehmann, 2007). In andere studies zijn hogere percentages gevonden wat betreft de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld.

Zo concludeerden Faver en Strand (2003) en Carlisle, Frank en Nielsen (2004) dat ongeveer 50 procent van de vrouwen aangeeft dat hun partner ook dieren mishandelt. Ook uit een onderzoek van Ascione, Weber, Thompson, Heath, Maruyama en Hayashi (2007) waarin ruim 200 vrouwen zijn bevraagd, bleek dat 52,5 procent van de mishandelde vrouwen rapporteerde dat haar huisdier mishandeld werd door dezelfde partner die haar mishandelde. Bij de controlegroep van niet-mishandelde vrouwen was dit slechts bij 12,5 procent het geval. Volant, Johnson, Gullone en Coleman (2008) interviewden ruim 200 vrouwen, waarvan de ene helft wel en de andere helft niet mishandeld was. Ook zij kwamen op een percentage van 52,9 procent van mishandelde vrouwen die vertelden dat hun partner ook dieren mishandelde. In de controlegroep van niet-mishandelde vrouwen was dit nul procent. In studies van Loring en Bolden-Hines (2004) en Strand en Faver (2005) lagen de percentages van gevallen waarin sprake was van dierenmishandeling en huiselijk geweld vele malen hoger: respectievelijk 75 en 86 procent. Loring en Bolden-Hines (2004) interviewden 107 slachtoffers van huiselijk geweld. Strand en Faver (2005) namen vragenlijsten af bij 51 slachtoffers van huiselijk geweld. 43 van de 51 slachtoffers hadden een huisdier ten tijde van de mishandelingen en bij 37 van de 43 slachtoffers met een huisdier (86%) was er ook sprake van mishandeling van het dier.

Faver en Strand (2003 en 2005) vroegen de mishandelde vrouwen ook of zij hun keuze om naar een opvanghuis te vluchten of andere hulp te zoeken moeilijker vonden of uitstelden vanwege zorgen om het welzijn van hun huisdier. Het bleek dat wanneer de partner dreigde met geweld tegen het dier, de vrouwen eerder geneigd waren om niet naar een opvanghuis te vluchten en als de vrouwen in een opvanghuis verbleven, zij zich continu zorgen maakten om hun huisdier.

Tabel 6.1: Overzicht van onderzoek naar de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld⁴

Auteurs	N	Conclusies	Relatie tussen..	Veronderstelde relatie aanwezig? ⁵
<i>Tiplady ea, 2012</i>	N = 26	Dieren kunnen ernstig beïnvloed/betrokken worden wanneer er sprake is van HG. Vrouwen zoeken liever geen hulp bij dierenarts of opvanghuis	Effect van HG op dieren	JA, HG heeft effect op dieren
<i>Volant ea, 2008</i>	N = 204 De onderzoeksgroep bestaat uit 102 mishandelde vrouwen en 102 niet-mishandelde vrouwen (controlegroep)	Dierenmishandeling en dreiging het dier te mishandelen zijn significant hoger bij de vrouwen die met HG te maken hebben. Bij vrouwen van mannen die DM gepleegd hebben, is de kans dat ze in de HG-groep zitten vijf keer zo groot	DM en HG	JA
<i>Simmons & Lehmann, 2007</i>	N = 1283	25 procent van de mishandelde vrouwen geeft aan dat hun partner ook dieren mishandelde. Daarnaast vertonen individuen die huisdieren mishandelen meer vormen van agressief gedrag en controlerend gedrag	DM en agressief en controlerend gedrag	JA, relatie tussen DM en controlerend gedrag, maar geen correlatie dat DM wordt gepleegd als vorm van controlerend gedrag
<i>Ascione ea, 2007</i>	N = 221 De onderzoeksgroep bestaat uit 101 mishandelde vrouwen en 120 niet-mishandelde vrouwen (controlegroep)	HG is een voorspeller voor DM. Vrouwen met geweldservaring hebben elf keer meer kans op partner die dieren mishandelt	Verschil tussen gerapporteerde DM bij mishandelde en niet-mishandelde vrouwen	JA

<i>Strand & Faver, 2005</i>	N = 51	Mishandelde vrouwen die een huisdier hebben, vinden het belangrijk dat ze hun dier goed achterlaten bij de keuze om naar een opvanghuis te gaan	DM en keuze om naar opvanghuis te gaan	JA, welzijn dieren moet worden meegenomen voor effectieve hulp slachtoffers HG
<i>Loring & Bolden-Hines, 2004</i>	N = 107	Bij 75 procent van de vrouwelijke slachtoffers van HG is ook sprake van DM door de partner	DM en HG	JA
<i>Carlisle ea, 2004</i>	N = 52 De onderzoeksgroep bestaat uit 34 mishandelde vrouwen met huisdier en 18 mishandelde vrouwen met huisdier (controlegroep)	53 procent van de plegers van HG met een huisdier pleegt ook DM. Plegers van HG en DM tonen minder affectie, straffen eerder en hebben irreële verwachtingen van dieren	DM en HG	JA
<i>Faver & Strand, 2003</i>	N = 41	Wanneer er huisdieren aanwezig zijn, beïnvloedt dit de keuze of vrouwen wel of niet naar een opvanghuis gaan. Bij bedreiging van het huisdier zijn vrouwen eerder geneigd om thuis te blijven. 86 procent van de vrouwen geeft aan dat hun partner ook dieren heeft mishandeld	DM en keuze om naar opvanghuis te gaan	JA, aanwezigheid huisdier beïnvloedt keuze vertrek

6.1.2 Onderzoek naar kinderen met negatieve ervaringen en het zelf plegen van dierenmishandeling

Onderzoek in deze categorie richt zich op de relatie tussen kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld en het (later) plegen van dierenmishandeling door het kind. Het theoretisch kader van deze onderzoeken is gestoeld op de sociale leertheorie van Bandura (1977). Kinderen leren gedrag, zowel positief als negatief, door het gedrag van hun ouders te observeren en na te doen. In deze categorie hebben wij negen artikelen gevonden.

De onderzoeken zijn uitgevoerd in de Verenigde Staten, Canada, Groot Brittannië, Italië en Zwitserland.

Alle bestudeerde onderzoeken laten een verband zien tussen het als kind getuige zijn van huiselijk geweld en het plegen van dierenmishandeling. In de meeste studies zijn vragenlijsten gebruikt die zijn ingevuld door schoolkinderen tussen de negen en zeventien jaar oud. In twee studies is het gedrag van kinderen onderzocht door de moeders van deze kinderen een vragenlijst te laten invullen of door ze te interviewen. In beide onderzoeken gaat het om moeders die in een shelter hebben gewoond vanwege huiselijk geweld of die zijn mishandeld door hun partner. Het onderzoek waarin moeders zijn geïnterviewd, is uitgevoerd door Becker, Stuewig, Herrera en McCloskey (2004) en kent een prospectief design. Tien jaar lang zijn risicofactoren en probleemgedrag binnen verschillende families (n=363) onderzocht. De onderzoekers kwamen tot de conclusie dat kinderen die zijn blootgesteld aan huiselijk geweld een ruim twee keer zo grote kans hebben op het plegen van dierenmishandeling dan kinderen uit een niet-gewelddadig gezin. Daarnaast pleegden kinderen uit een gewelddadig gezin ook vaker andere gewelddadige delicten. Verschillende retrospectieve onderzoeken kwamen tot soortgelijke conclusies:

- Onderzoek van Currie (2006) onder mishandelde moeders toonde aan dat kinderen die zijn blootgesteld aan huiselijk geweld een drie keer grotere kans hebben op het plegen van dierenmishandeling dan kinderen die niet zijn blootgesteld aan huiselijk geweld.
- Onderzoek van Baldry (2003 en 2005) onder scholieren toonde aan dat kinderen die zijn blootgesteld aan huiselijk geweld drie keer zo vaak dierenmishandeling pleegden, vergeleken met kinderen die niet zijn blootgesteld aan huiselijk geweld.
- DeGue en DiLillo (2009) kwamen tot de conclusie dat 60 procent van de onderzochte studenten die als kind getuige waren van dierenmishandeling ook getuige was van huiselijk geweld.
- Duncan, Thomas en Miller (2006) onderzochten 100 jongens met een gedragsstoornis, waarvan 50 jongens geen en 50 jongens wel dierenmishandeling hadden gepleegd. Zij concludeerden dat de jongens die dierenmishandeling hadden gepleegd ruim twee zo vaak te maken hadden gehad met of getuige waren geweest van huiselijk geweld dan jongens die geen dierenmishandeling hadden gepleegd.
- Onderzoek van Thompson en Gullon (2006) toonde aan dat er een verband is tussen het zien en het plegen van dierenmishandeling. Zij hebben 231 scholieren een vragenlijst laten invullen en hieruit bleek dat kinderen die eens of meerdere keren getuige waren geweest van dierenmishandeling, zelf ook vaker dierenmishandeling hadden gepleegd. De onderzoekers beschreven niet hoe sterk het verband is.
- Ook onderzoek van Hensley, Tallichet & Dutkiewicz (2012) vond een redelijk sterk verband tussen getuige zijn en het plegen van dierenmishandeling ($r=.46$).

Hoe jonger respondenten zijn als ze getuige zijn van dierenmishandeling, hoe jonger ze zelf ook dierenmishandeling plegen.

Het onderzoek van Vaughn, Fu, Beaver, Delisi, Perron en Howard (2010) waarbij 43.093 personen zijn onderzocht, betreft een bevolkingsonderzoek onder volwassenen uit de Verenigde Staten. Doel van de studie was te onderzoeken welk effect negatieve ervaringen uit de kindertijd (childhood adversities) hebben op pestgedrag en dierenmishandeling. Uit dit onderzoek bleek dat negatieve ervaringen uit de kindertijd, zoals seksueel misbruik, een ouder die gevangen zit en uitgescholden worden, effect hebben op het plegen van dierenmishandeling. De onderzoekers beschreven niet hoeveel effect deze negatieve ervaringen op het plegen van dierenmishandeling hebben. In tegenstelling tot eerder genoemde onderzoeken, bleek huiselijk geweld in dit onderzoek geen belangrijke indicator voor dierenmishandeling.

Tabel 6.2: Overzicht van onderzoek naar kinderen met negatieve ervaringen en het zelf plegen van dierenmishandeling.

Auteurs	N	Conclusies	Relatie tussen..	Veronderstelde relatie aanwezig?
<i>Hensley ea, 2012</i>	N = 180	Sterke correlatie (.46) tussen leeftijd waarop respondent getuige was van DM en de leeftijd waarop zij het zelf gingen plegen	DM en getuige zijn van DM	JA
<i>Vaughn ea, 2010</i>	N = 43.093	Negatieve ervaringen uit de kindertijd hebben meer effect op pestgedrag van/door kinderen dan op wreedheid tegenover dieren, seksueel misbruik, een ouder die gevangen zit en uitschelden hebben significant effect op DM	DM en negatieve ervaringen als kind	JA, negatieve ervaringen als kind hebben invloed op DM maar HG is daar geen belangrijke voorspeller in
<i>DeGue & DiLillo, 2009</i>	N = 860	60 procent van de respondenten die als kind getuige waren van DM of het zelf hebben gepleegd, heeft ook te maken gehad met mishandeling of HG.	DM en HG	JA
<i>Thompson & Gullon, 2006</i>	N = 231	Er is een relatie tussen het zien van DM en het daarna plegen van DM	Relatie zien en plegen DM	JA

<i>Currie, 2006</i>	N = 184 De onderzoeksgroep bestaat uit 47 moeders met twee kinderen met een geschiedenis van HG en 45 moeders met twee kinderen zonder een geschiedenis van HG (controlegroep)	Kinderen die zijn blootgesteld aan HG hebben een drie keer grotere kans op het plegen van DM	Getuige zijn van HG of DM en het plegen van DM	JA
<i>Baldry, 2005</i>	N = 533	Kinderen die getuige zijn van HG of DM hebben een drie maal zo hoge kans om zelf DM te plegen. Voor meisjes is het getuige zijn van mishandeling de belangrijkste variabele die DM beïnvloedt, voor jongens is dat het getuige zijn van agressie-uitingen	DM en getuige zijn van HG	JA
<i>Duncan ea, 2006</i>	N = 100 De onderzoeksgroep bestaat uit 100 jongens met een gedragsstoornis, waarvan de ene helft wel en de andere helft geen DM heeft gepleegd (controlegroep)	Kinderen met een gedragsstoornis die dierenmishandeling plegen, hebben twee keer zo vaak te maken (gehad) met HG	DM en getuige zijn van HG / gedragsstoornis	JA

Becker et al., 2004	N = 363	Kinderen die zijn blootgesteld aan HG lopen een ruim twee keer zo groot risico op het plegen van DM dan kinderen uit niet-gewelddadige gezinnen, daarnaast plegen ze ook vaker gewelddadige delicten	DM en zien van HG	JA Prospectief
Baldry, 2003	N = 1396	Leerlingen die aangeven dat ze dieren mishandeld hebben, hebben bijna allemaal te maken (gehad) met / zijn getuige geweest van een vorm van HG	DM en getuige of slachtoffer zijn van HG	JA

6.1.3 Onderzoek naar dierenmishandeling als voorspeller van gewelddadig gedrag op latere leeftijd

De derde categorie onderzoeken richt zich op dierenmishandeling als voorspeller van later gewelddadig gedrag. In deze categorie zijn twaalf artikelen bestudeerd. Onderzoek uit deze categorie is gebaseerd op de *graduation hypothesis* (ook wel *progression thesis* genoemd). Deze hypothese gaat ervan uit dat een individu als kind begint met het mishandelen van dieren en dan overgaat tot het mishandelen van mensen (Flynn, 2011; Lucia & Killias, 2011). Arluke, Levin, Luke en Ascione hebben in 1999 onderzoek gedaan naar de graduation hypothesis. Zij onderzochten strafdossiers van 153 veroordeelden voor dierenmishandeling en 153 veroordeelden die andere delicten hadden gepleegd. De kans op een gewelddadig delict voor mishandelaars van dieren was vijf keer groter dan voor veroordeelden die geen dieren hadden mishandeld. Er was echter geen sprake van een bepaalde volgorde waarin de delicten gepleegd waren. Slechts zestien procent van de veroordeelden die dierenmishandeling hebben gepleegd, is van dierenmishandeling overgegaan tot mishandeling van mensen. De auteurs spreken daarom liever van een generalized deviance hypothesis. *“Rather than being a predictor or a distinct step in the development of increasingly criminal or violent behavior, animal abuse...is one of many antisocial behaviors committed by individuals in society...”* (Arluke, Levin, Luke & Ascione, 1999; p. 969). Verschillende onderzoekers uiten kritiek op de graduation hypothesis, omdat deze zou suggereren dat geweld tegen een dier minder belangrijk is dan geweld tegen een mens (Janssen, 2012; Patterson-Kane & Piper, 2009).

Alle bestudeerde onderzoeken laten een verband zien tussen dierenmishandeling en (later) gewelddadig gedrag, maar er is geen eenduidige conclusie te trekken wat betreft de volgorde waarin de delicten zijn gepleegd. Een kanttekening die bij veel artikelen uit deze categorie

te maken is, is dat veel auteurs de sterkte van het verband niet benoemen, waardoor onduidelijk blijft hoe sterk het verband is. Bij acht van de twaalf artikelen is het onderzoek gebaseerd op dezelfde steekproef, namelijk gevangenen uit medium en maximum beveiligde gevangenissen in de Verenigde Staten (Hensley, Tallichet & Dutkiewicz, 2012/2010/2009; Henderson, Hensley & Tallichet, 2011; Tallichet & Hensley, 2009/2004; Hensley & Tallichet, 2009; Hensley, Tallichet & Singer, 2006). De steekproeven uit de overige studies bestaan uit studenten, gevangenen uit een andere gevangenis dan hierboven beschreven, seriemoordenaars en slachtoffers van seksueel misbruik. De steekproefgrootte varieert tussen de 180 en 342.

In 2004 startten Tallichet en Hensley met een onderzoek naar de invloed van dierenmishandeling op intermenselijk geweld. Ze namen vragenlijsten af bij 261 mannelijke gevangenen in één maximum en twee medium beveiligde gevangenissen in de Verenigde Staten. Uit dit retrospectieve onderzoek bleek dat gevangenen die veel broers of zussen hebben en die als kind of als puber dieren mishandeld hebben meer gewelddadige delicten plegen. In 2006 voerden Hensley, Tallichet en Singer een nieuw onderzoek uit onder de gevangenen. Hiervoor lieten ze hen een nieuwe vragenlijst invullen. Uit dit onderzoek bleek dat gevangene die meerdere malen dierenmishandeling pleegden, een grotere kans liepen op het plegen van interpersoonlijk geweld. Op basis van de vragenlijsten uit 2004 en 2006 zijn verschillende onderzoeksvragen onderzocht. Uit deze deelstudies bleek het volgende:

- Het verdrinken van dieren en het seksueel misbruiken van dieren zijn significante voorspellers voor later agressief gedrag tegen mensen (Hensley & Tallichet, 2009).
- Het aantal keer dat dierenmishandeling is gepleegd als kind is een significante voorspeller voor later agressief gedrag tegen mensen, (Hensley, Tallichet & Dutkiewicz, 2009).
- Hoe jonger de daders van dierenmishandeling beginnen, hoe waarschijnlijker het is dat ze door- gaan met het mishandelen van dieren en later ook mensen (Tallichet & Hensley, 2009).
- Daders die als kind dierenmishandeling plegen, hebben meer intermenselijke gewelddadige delicten gepleegd (65%) vergeleken met daders die als kind geen dierenmishandeling plegen (40%) (Hensley, Tallichet & Dutkiewicz, 2010).
- De leeftijd waarop iemand begint met dierenmishandeling en het hebben van seks met dieren zijn significante voorspellers van later agressief gedrag (Henderson, Hensley & Tallichet, 2011).

Naast onderzoek door Hensley, Tallichet en anderen is er ook door O'Grady, Kinlock en Hanlon (2007) onderzoek uitgevoerd onder gevangenen. Zij hebben gevangenen opgesplitst in drie groepen: 1) geen gewelddadig verleden, 2) verleden van gewelddadig gedrag, maar geen moord gepleegd en 3) (poging tot) moord gepleegd en vervolgens hebben zij

door middel van interviews de kenmerken van de groepen bestudeerd. Uit deze interviews bleek dat gevangenen die als kind dierenmishandeling hebben gepleegd, een grotere kans hebben om in de 'moordgroep' te komen. Wright en Hensley (2003) hebben de dossiers van 354 seriemoordenaars bestudeerd. In totaal hebben 75 van de 354 seriemoordenaars in het verleden dierenmishandeling gepleegd (21%). Wright en Hensley hebben hieruit vijf dossiers geselecteerd om te onderzoeken of de graduation hypothesis herkend kon worden in de levens van de moordenaars en dit bleek het geval te zijn. De dossiers zijn niet random geselecteerd, maar op basis van grootte en inhoudelijke informatie. Uit het kleinschalige dossieronderzoek bleek dat het plegen van dierenmishandeling veroorzaakt werd door gevoelens van vernedering en angst.

Salter et al. (2003) hebben een prospectief onderzoek uitgevoerd naar seksueel gedrag van mannen die zelf seksueel misbruikt zijn. In totaal volgden zij door middel van interviews en dossiergegevens 224 slachtoffers van seksueel misbruik. 26 van de 224 respondenten (12%) pleegden later zelf seksueel misbruik.⁶ Minstens zes van deze zedenplegers maakten zich ook schuldig aan dierenmishandeling.

Lucia en Killias (2011) lieten 3.648 scholieren een vragenlijst invullen en hieruit bleek dat kinderen die dieren mishandelen, twee keer zo veel vandalisme en andere gewelddadige delicten pleegden dan kinderen die geen dierenmishandeling hebben gepleegd. Henry (2004) liet 169 studenten een vragenlijst invullen met als doel te onderzoeken of er een verband is tussen het zien en/of plegen van dierenmishandeling en het plegen van andere delicten. Uit dit onderzoek bleek dat respondenten die getuige waren van dierenmishandeling of dierenmishandeling hadden gepleegd, ook meer andere delicten pleegden.

Tabel 6.3: Overzicht van onderzoek naar dierenmishandeling als voorspeller van gewelddadig gedrag op latere leeftijd

Auteurs	N	Conclusies	Relatie tussen..	Veronderstelde relatie aanwezig?
<i>Henderson ea, 2011</i>	N = 180	Leeftijd waarop iemand met DM begint en seks met dieren zijn belangrijke voorspelers van gewelddadige delicten	DM tijdens kindertijd en aantal gepleegde interpersoonlijke delicten	JA
<i>Lucia & Killias, 2011</i>	N = 3648	DM door kinderen gaat gepaard met een hoger risico op het plegen van verschillende delicten, met een grootste kans op het plegen van delicten waarin woede een rol speelt	DM en de kans op het plegen van delicten	JA
<i>Hensley ea, 2010</i>	N = 180	Daders die als kind DM pleegden, hebben ook meer intermenselijke gewelddadige delicten gepleegd (65%) vergeleken met daders die geen DM hebben gepleegd (39,5%)	DM en verschillen in persoonskenmerken	JA
<i>Tallichet & Hensley, 2009</i>	N = 261	Hoe jonger de daders van DM beginnen, hoe waarschijnlijker het is dat ze doorgaan met het mishandelen van dieren en later ook mensen	DM en sociale en emotionele omstandigheden	JA
<i>Hensley ea, 2009</i>	N = 180	Het aantal keren dat DM is gepleegd als kind is een significante voorspeller voor later agressief gedrag tegen mensen	Invloed van DM op later gewelddadig gedrag	JA

<i>Hensley & Tallichet, 2009</i>	N = 261	Het verdrinken van dieren en het seksueel misbruiken van dieren zijn significante voorspellers voor later agressief gedrag tegen mensen	Invloed van de wijze waarop DM is gepleegd op gewelddadig gedrag	JA
<i>Hensley ea, 2006</i>	N = 261	Respondenten die seks met dieren hebben gehad, pleegden vaker geweld tegenover personen	Invloed van de wijze waarop DM is gepleegd op gewelddadig gedrag	JA
<i>Tallichet & Hensley, 2004</i>	N = 261	Gevangene die meerdere malen DM pleegden, liepen een grotere kans op het plegen van interpersoonlijk geweld	Invloed van DM op later gewelddadig gedrag	JA
<i>O'Grady ea, 2007</i>	N = 183	Personen die als kind DM pleegden, hebben een ruim twee keer grotere kans om in de 'poging tot moord groep' te zitten	DM en soort delicten	JA
<i>Henry, 2004</i>	N = 169	Respondenten die getuige waren van DM en die DM gepleegd hebben, rapporteren dat ze meer delicten hebben gepleegd	DM en aantal gepleegde delicten	JA
<i>Wright & Hensley, 2003</i>	N = 342	21 procent van de seriemoordenaars heeft in het verleden ook DM gepleegd	DM en seriemoord	JA
<i>Salter ea, 2003</i>	N = 224	6 van de 21 respondenten (29%) die pleger en slachtoffer waren van seksuele mishandeling, pleegden ook dierenmishandeling. Ook bij 4 niet-misbruikers (5%)	Pleger en slachtoffer van DM	Over relatie moeilijk te spreken door design

6.1.4 Overige onderzoeken naar de relatie tussen dierenmishandeling en intermenselijk geweld

Onderzoek uit deze categorie heeft betrekking op de relatie tussen dierenmishandeling en intermenselijk geweld. Het verschil met de vorige categorie is dat deze categorie niet kijkt naar dierenmishandeling als een voorspeller van later gewelddadig gedrag, maar dat dierenmishandeling als een signaal voor intermenselijk geweld getoetst wordt. Het betreft negen retrospectieve onderzoeken waarbij onder verschillende groepen onderzoek is gedaan; kinderen, studenten, dierenartsen, slachtoffers van seksueel misbruik en jagers. De onderzoeken zijn uitgevoerd in de Verenigde Staten, Australië, Nieuw Zeeland en op de Bahamas.

Alle bestudeerde onderzoeken bevestigen het verband tussen dierenmishandeling en intermenselijk geweld. In acht studies is gebruikgemaakt van een vragenlijst en één studie is gebaseerd op een dossieranalyse. Ascione, Friedrich, Heath en Hayshi (2003) hebben in de Verenigde Staten onderzoek gedaan naar hoe vaak dierenmishandeling voorkomt bij verschillende groepen kinderen. In totaal hebben ze de ouders van 1.433 kinderen tussen de zes en twaalf jaar een vragenlijst laten invullen. Deze kinderen waren verdeeld in de volgende groepen: 1) 'normale' kinderen (n=540), 2) seksueel misbruikte kinderen (n=481) en 3) kinderen met een psychiatrische stoornis die niet misbruikt zijn (n=412). Bij groep één heeft 3 procent dierenmishandeling gepleegd, bij groep twee was dit 18 procent en bij groep drie was dit 16 procent. In alle drie de groepen is gecontroleerd op andere vormen van gewelddadig gedrag. Hieruit bleek dat 6 procent van de kinderen in groep één slachtoffer en/of getuige was van fysiek geweld en/of huiselijk geweld, bij groep twee was dit 53 procent en bij groep drie was dit 25 procent. Bij jongens die fysiek geweld en huiselijk geweld meemaakten en die in de misbruikgroep zaten, pleegde 37 procent dierenmishandeling. Wanneer jongens fysiek geweld en huiselijk geweld meemaakten en in de psychiatrische groep zaten, pleegde bijna 60 procent dierenmishandeling.

Een verband tussen dierenmishandeling en intermenselijk geweld wordt ook in de onderstaande studies aangetoond:

- Fielding (2010) richtte zich in zijn onderzoek op risicogezinnen. Hij concludeerde dat honden een twee keer zo groot risico lopen op het bewust toegebracht krijgen van pijn en/of verwaarlozing in families waar huiselijk geweld plaatsvindt dan in families waar geen huiselijk geweld plaatsvindt.
- Henry en Sanders (2007) toonden aan dat kinderen die meerdere keren dierenmishandeling pleegden, vaker andere kinderen pestten en meer fysiek geweld gebruikten tijdens het pesten.

Uit onderzoek onder dierenartsen (Enders-Slegers & Jansen, 2009⁷; Williams, Dale, Clarke & Garret, 2008; Green & Gullone, 2005) bleek dat zij de cruelty link herkennen uit de praktijk. Uit onderzoek van Williams et al. (2008) bleek dat 63 procent van de dierenartsen (n=383) de afgelopen vijf jaar één of meerdere keren dierenmishandeling is tegengekomen. In zestien procent van de gevallen vermoedde of wist de dierenarts dat er ook sprake was van huiselijk geweld. Daarnaast veronderstelde 77 procent van de dierenartsen dat mensen die hun dieren mishandelen, ook mensen mishandelen. In onderzoek van Green en Gullone (2005) vermoedde 18 procent van de dierenartsen dat er huiselijk geweld plaatsvond bij zaken waarin sprake was van dierenmishandeling. De gegevens zijn niet gebaseerd op feitelijke registraties maar op vermoedens van de dierenartsen.

Flynn (2002) deed onderzoek onder jagende studenten. Hij concludeerde dat studenten die jagen (voor hun hobby) twee keer zo vaak betrokken zijn bij vandalisme en stelen vergeleken met niet-jagende studenten. Ze zijn niet vaker betrokken bij geweldsdelicten.

Tabel 6.4: Overige onderzoeken naar de relatie tussen dierenmishandeling en intermenselijk geweld

Auteurs	N	Conclusies	Relatie tussen..	Veronderstelde relatie aanwezig?
<i>Fielding, 2010</i>	N = 477	In huizen waar HG plaatsvindt, lopen honden een twee keer zo groot risico op het bewust toebrengen van pijn of verwaarlozing	DM en HG	JA
<i>Enders-Slegers & Jansen, 2009</i>	N = 108	Bijna 60 procent van de dierenartsen komt DM tegen in de praktijk. In 33,3 procent van de gevallen is ook vermoeden van HG	DM en HG	JA
<i>Williams ea, 2008</i>	N = 383	63 procent van de dierenartsen hebben in de afgelopen vijf jaar te maken gehad met DM. 16 procent van de dierenartsen vermoedt HG in de DM-situaties	DM en HG	JA, maar subjectieve bevindingen
<i>Henry & Sanders, 2007</i>	N = 186	Kinderen die DM plegen, pesten meer en gebruiken vaker fysiek geweld tijdens het pesten	DM en pesten	JA

<i>Green & Gull-one, 2005</i>	N = 185	17 procent van de dierenartsen vermoedt HG in de DM-situaties	DM en intermenselijk geweld	JA, maar subjectieve bevindingen
<i>Ascione ea, 2003</i>	N = 1433, verdeeld over drie groepen	Van de jongens die getuige waren van fysieke mishandeling en HG, pleegde 36,8 procent DM, van de jongens in de psychiatrische groep was dit 60 procent. Kinderen die DM plegen, gebruiken meer geweld naar andere kinderen	DM en HG	JA
<i>Flynn, 2002</i>	N = 236	Studenten die jagen (voor hun hobby) zijn twee keer zo vaak betrokken bij vandalisme en diefstal dan niet-jagende studenten, maar ze zijn niet vaker betrokken bij geweldsdelicten	DM en jagen / verschillende delicten	JA

6.1.5 Overige onderzoeken naar kenmerken en achtergronden van daders van dierenmishandeling

De laatste categorie geanalyseerde artikelen heeft betrekking op onderzoek naar kenmerken en achtergronden van daders van dierenmishandeling. Het betreft zeven retrospectieve onderzoeken waarbij verschillende groepen zijn onderzocht; gevangenen, veroordeelden voor dierenmishandeling en kinderen. Zes van de zeven onderzoeken zijn uitgevoerd in de Verenigde Staten, één onderzoek is uitgevoerd in meerdere landen (Australië, Japan en Maleisië).

De grootte van de steekproef varieert van 261 tot 1.358. Vier van de zeven onderzoeken zijn geschreven door dezelfde auteurs (Tallichet & Hensley) en deze deelonderzoeken zijn gebaseerd op dezelfde onderzoeksgroep, namelijk gedetineerden uit één maximum en twee medium beveiligde gevangnissen in de Verenigde Staten. De conclusies uit deze deelonderzoeken zijn als volgt samen te vatten:

- De meeste gevangenen gebruiken meerdere manieren om dieren te mishandelen, waarbij het schieten (64%), slaan en schoppen (45%) het meest voorkomt (Hensley, Tallichet & Singer, 2005).
- Ongeveer de helft van de gevangene pleegt dierenmishandeling uit woede en meer dan een derde doet dit voor de lol (Hensley & Tallichet, 2005).

- De start en de ontwikkeling van het plegen van dierenmishandeling worden beïnvloed door mensen uit de primaire sociale omgeving. Hoe jonger de gevangenen getuige zijn van dierenmishandeling, hoe jonger ze zelf dierenmishandeling plegen (Tallichet & Hensley, 2005).
- Gevangenen die zijn opgegroeid in een landelijk gebied zijn vooral getuige van een familielid dat dierenmishandeling pleegt, terwijl gevangenen die in een stedelijk gebied zijn opgegroeid dierenmishandeling als het ware 'hebben geleerd' van vrienden en leeftijdgenoten (Tallichet en Hensley, 2005).

Gleyzer, Felthous en Holzer (2002) hebben 96 psychiatrische dossiers van verdachten onderzocht. De eerste groep (n=48) bestaat uit personen die bij de intake hebben vermeld dat ze ooit verdacht werden van dierenmishandeling. De tweede groep (n=48) bestaat uit personen die bij intake niets hebben vermeld over dierenmishandeling. Doel van de studie was om te onderzoeken of antisociale persoonlijkheidsstoornissen vaker voorkomen bij personen die bij de intake vermelden dat ze dierenmishandeling hebben gepleegd dan bij personen bij de intake niets hebben vermeld over dierenmishandeling. Anti-sociale persoonlijkheidsstoornissen bleken meer voor te komen bij plegers van dierenmishandeling (38%) dan bij personen die bij de intake over het plegen van dierenmishandeling niets hadden vermeld (8%).

Green (2002) heeft het aantal geweldsdelicten van veroordeelde *freezekillers*⁸ vergeleken met het aantal geweldsdelicten van andere personen met een strafblad. Green concludeerde dat freezekillers twee keer zo vaak betrokken waren bij geweldsdelicten dan andere veroordeelden.

Gupta (2008) heeft 427 studenten verschillende vragenlijsten laten invullen om te onderzoeken of mannen en vrouwen verschillende voorspellers hadden voor dierenmishandeling en intermenselijk geweld. Hij concludeerde dat bij mannen ongevoeligheid een significante voorspeller voor dierenmishandeling en ander gewelddadig gedrag is. Bij vrouwen is het gevoel van afwijzing een significante voorspeller voor gewelddadig gedrag en voor dierenmishandeling door vrouwen is agressie of het gebrek aan controle belangrijker.

Mellor, Yeow, Hapidzal, Yamamoto, Yokoyama en Nobuzane (2009) hebben onderzoek gedaan naar dierenmishandeling door kinderen in drie landen met verschillende culturen (Australië, Japan en Maleisië) met elkaar te vergelijken. Ze hebben 1.358 ouders van kinderen tussen de vijf en dertien jaar vragenlijsten laten invullen. De onderzoekers kwamen tot de conclusie dat jongens in alle landen wreder zijn tegenover dieren dan meisjes. Daarnaast geldt dat kinderen tussen de vijf en zeven jaar oud wreder zijn tegenover dieren dan kinderen tussen de acht en dertien jaar oud. Verschillen zoals geloofsovertuiging (christelijk, boeddhistisch en islamitisch) worden wel benoemd in het artikel, maar het blijft onduidelijk hoeveel invloed deze verschillen op het plegen van wreedheid tegen dieren hebben.

Tabel 6.5: Overige onderzoeken naar achtergronden/kenmerken van daders van dierenmishandeling

Auteurs	N	Conclusies	Relatie tussen..	Veronderstelde relatie aanwezig?
<i>Mellor ea, 2009</i>	N = 1358	Er is geen verschil tussen Japan, Australië en Maleisië met betrekking tot in de kindertijd gepleegde DM. Voor elk land geldt dat jongens dieren eerder mishandelen dan meisjes	Verskil DM tussen landen	n.v.t.
<i>Gupta, 2008</i>	N = 427	Bij mannen is ongevoeligheid een significante voorspeller van DM en ander gewelddadig gedrag. Bij vrouwen is het gevoel van afwijzing een significante voorspeller voor gewelddadig gedrag, voor DM is agressie of het gebrek aan controle belangrijker. Er bestaat een relatie tussen DM en gewelddadig gedrag	DM en intermenselijk geweld	n.v.t.
<i>Hensley & Tallichet, 2005a</i>	N = 261	De helft van de respondenten pleegde DM uit woede en een derde pleegde DM voor de lol	Motief voor DM	n.v.t.
<i>Tallichet & Hensley, 2005b</i>	N = 261	Er zijn demografische verschillen tussen mensen uit de stad en mensen van het platteland wat betreft DM	Demografische verschillen	n.v.t.
<i>Hensley ea, 2005</i>	N = 261	De meeste gevangenen gebruikten meerdere DM-methoden	Meest gebruikte methode van DM	n.v.t.

<i>Tallichet & Hensley, 2005</i>	N = 261	De start en de ontwikkelingen van het plegen van DM worden beïnvloed door mensen uit de primaire sociale omgeving	Effect van blootstelling aan DM op DM	n.v.t.
<i>Gleyzer ea, 2002</i>	N = 96 De onderzoeksgroep bestaat uit 96 psychiatrische patiënten, waarvan de ene helft wel en de andere helft geen DM heeft gemeld bij de intake (controle-groep)	Een antipersoonlijkheidsstoornis komt significant meer voor bij plegers van dierenmishandeling (37,5%) dan bij personen uit de controlegroep (8,3%)	DM en antipersoonlijkheidsstoornis	n.v.t.
<i>Green, 2002</i>	N = 580 De onderzoeksgroep bestaat uit 365 veroordeelden voor freezekilling en 215 personen met een strafblad voor een ander delict (controlegroep)	Freezekillers waren twee keer zo vaak betrokken bij een geweldsdelict vergelijken met andere personen met een strafblad	DM en geweldsdelicten	JA

6.2 Methodologische kanttekeningen en gevolgen

In deze literatuurreview zijn 44 artikelen bestudeerd.⁹ De 36 studies die het verband tussen dierenmishandeling en andere gedragingen hebben onderzocht, wijzen allen op een verband tussen dierenmishandeling en gewelddadig gedrag. Dat verband lijkt in bepaalde gevallen ook sterk te zijn. De waarde die hieraan kan worden gehecht, is afhankelijk van de kwaliteit van de uitgevoerde studies. Zijn de onderzoeken met andere woorden methodologisch sterk opgezet of juist minder sterk? In deze paragraaf gaan we gedetailleerder in op de gehanteerde methodologie in de onderzochte artikelen.

Aan de hand van de volgende onderwerpen zijn de studies bekeken:

- a. verband aangetoond (ja of nee)
sterkte van het verband
- b. definitie van variabelen
- c. onderzoeksdesign
controlegroep
- d. onderzoeksmethode
- e. onderzoekspopulatie
grootte van onderzoekspopulatie
- f. land waarin het onderzoek is uitgevoerd

Deze onderwerpen worden in onderstaande tekst toegelicht. Eerst bespreken we onze constateringen wat betreft methodologische kanttekeningen die wij tegen zijn gekomen in de artikelen. Wanneer methodologische kanttekeningen ook door andere auteurs worden erkent, volgt dit na de bespreking van onze kanttekeningen.

a) Aanwezigheid en sterkte van het verband

Alle 36 studies waarin de relatie tussen dierenmishandeling en geweld tegen mensen is onderzocht, toonden een verband tussen dierenmishandeling en geweld tegen mensen aan. Een gebrek in veel artikelen die het verband erkennen, is dat er geen uitspraken worden gedaan over de sterkte van het verband. In vijftien van de 21 studies werd geen uitspraak gedaan over de sterkte van het verband. Een voorbeeld hiervan is het onderzoek van Thompson en Gullon (2006). Uit dit onderzoek bleek dat kinderen die eens of meerdere keren getuige zijn geweest van dierenmishandeling, zelf ook vaker dierenmishandeling hebben gepleegd. De onderzoekers beschreven wel dat ze het verband zien in hun resultaten, maar ze benoemden niet hoe veel vaker deze kinderen dierenmishandeling pleegden.

Ook is onduidelijk hoe de volgorde van het verband in elkaar zit. Idealiter wordt er gezocht naar een causaal verband, maar dit is nog in geen enkele studie aangetoond. Vaak is onduidelijk welke gebeurtenis eerst plaatsvond, dierenmishandeling of gewelddadig gedrag en de delicten kunnen ook nog gelijktijdig worden gepleegd. Een andere mogelijkheid is dat dierenmishandeling en gewelddadig gedrag worden veroorzaakt door een derde factor, bijvoorbeeld door bepaalde gedragskenmerken van daders. Een voorbeeld van een onderzoek waaruit blijkt dat er geen causaal verband bestaat, is als volgt: de meeste seriemoordenaars hebben dieren mishandeld, echter maar een klein deel van de groep die dieren mishandelt, wordt seriemoordenaar (Patterson-Kane & Piper, 2009). Er kan derhalve sprake zijn van andere factoren die dierenmishandeling en gewelddadig gedrag beïnvloeden.

b) Definiëring

Van de 44 artikelen die wij bestudeerd hebben, ontbreekt in 24 artikelen een – duidelijke – definitie van dierenmishandeling en in 37 artikelen een definitie van ander gewelddadig gedrag door mensen. In bijna driekwart van de artikelen zien we dat de definities van de begrippen dierenmishandeling en gewelddadig gedrag als vanzelfsprekend worden aangenomen. In twintig van de 44 studies wordt wel een definitie van dierenmishandeling gebruikt, maar dit is in dertien van de twintig studies de definitie van Ascione (1993, p. 228) die dierenmishandeling definieert als ‘socially unacceptable behavior that intentionally causes unnecessary pain, suffering, or distress to and/or the death of an animal’. Deze brede definitie omvat psychische mishandeling en verwaarlozing, inclusief actieve en passieve delicten, en seksuele mishandeling. De term ‘socially unacceptable behaviour’ kan cultureel bepaald zijn. Binnen deze definitie blijft bovendien onduidelijk welke dieren worden meegenomen in het onderzoek. Daarnaast is het vaak ook niet duidelijk om welke vorm van gewelddadig gedrag het gaat. Gaat het alleen om fysiek geweld of wordt psychisch geweld ook meegerekend? Een gemis in veel artikelen is hierdoor dat onduidelijk blijft welke concrete gedragingen tegenover elkaar worden gezet.

De definiëring van dierenmishandeling en gewelddadige gedragingen vormt een belangrijk onderdeel in de wetenschappelijke discussie rondom de cruelty link. Definities van dierenmishandeling en gewelddadige gedragingen verschillen in tijd, plaats, cultuur, land en geloof en zelfs binnen een samenleving kunnen de definities verschillen (Janssen, 2012; Piper & Myers, 2006; Becker & French, 2004).

c) Onderzoeksdesign

Veel van het tot nu toe uitgevoerde onderzoek is retrospectief. Slechts twee van de 34 artikelen hebben een prospectief onderzoeksdesign (Becker e.a., 2004; Salter e.a., 2003).¹⁰ Een nadeel van retrospectief onderzoek is dat de perceptie die respondenten hebben van hun gedrag in het verleden, vertekend kan zijn door ervaringen die zij later in hun leven hebben opgedaan. De respondent kan gedragingen simpelweg zijn vergeten. Daarnaast zijn veel retrospectieve onderzoeken uitgevoerd door middel van zelfrapportage. De bias die kan optreden bij zelfrapportage is dat mensen sociaal wenselijk kunnen antwoorden (Piper & Myers, 2006; Beirne, 2004). Retrospectieve studies over gewelddadig gedrag kunnen weliswaar aantonen dat er een verband bestaat; uitspraken over causaliteit zijn echter niet mogelijk (Piper & Myers, 2006).

In vijf van de 31 studies is gewerkt met een controlegroep. Een voorbeeld van een onderzoek met een controlegroep is het onderzoek van Volant e.a. (2008). Zij onderzochten 204 vrouwen met een huisdier, waarvan de ene helft wel en de andere helft niet mishandeld was. en ze concludeerden dat dierenmishandeling door de partner significant meer voorkomt bij vrouwen die slachtoffer zijn van huiselijk geweld. Door een controlegroep te gebrui-

ken waarin de vrouwen geen slachtoffer zijn van huiselijk geweld, kunnen de onderzoekers concluderen dat de verhoogde kans op dierenmishandeling in de groep van mishandelde vrouwen te wijten is aan het te maken hebben met huiselijk geweld.

d) Onderzoeksmethoden

In de 44 bestudeerde artikelen zijn verschillende onderzoeksmethoden gebruikt. De meeste studies maakten gebruik van een vragenlijst. Dit waren er 32, maar in twaalf van de 32 studies ging het om dezelfde vragenlijst. In vijf studies werden (semi) gestructureerde interviews gehouden en vijf studies zijn gebaseerd op dossieronderzoek. Eén studie is gebaseerd op interviews en een vragenlijst en één studie is gebaseerd op interviews en een dossierstudie.

Een algemeen kritiekpunt is dat veel onderzoek naar de *cruelty link* is gebaseerd op registraties van criminaliteit in de systemen van bijvoorbeeld de politie of andere overheidsinstellingen (Flynn, 2011). Dit blijkt in de door ons bestudeerde studies echter niet vaak het geval te zijn. Van de 44 bestudeerde studies, baseerden vijf studies zich op dossiers en registratiegegevens. Problematisch in die gevallen is dat geweld tegen dieren en in mindere mate geweld tegen mensen relatief weinig wordt geregistreerd, waardoor maar een klein gedeelte van het aantal delicten wordt meegenomen (Flynn, 2011). Wanneer er wel registraties zijn, ontbreekt er vaak belangrijke informatie, zoals data en concrete gedragingen. Daarnaast zijn er nauwelijks registraties van geweld tegen mensen en/of dieren, gepleegd door personen onder de twaalf jaar. Dit maakt het moeilijk om, op basis van registraties en/of dossieronderzoek, iets te zeggen over eventuele causale verbanden tussen geweld tegen dieren en geweld tegen mensen.

e) Onderzoekspopulatie

In de meeste studies zijn gevangenen onderzocht (n=9), daarnaast zijn in acht studies mishandelde vrouwen onderzocht, in zes studies vormden basisschoolkinderen de onderzoeksgroep en in vijf studies vormden studenten de onderzoeksgroep. De overige onderzoekspopulaties bestonden uit dierenartsen (n=3), slachtoffers van seksueel misbruik (n=2), middelbare scholieren (n=1), algemeen burgeronderzoek (n=1) en seriemoordenaars (n=1). Veel van de bestudeerde studies naar de *cruelty link* zijn gebaseerd op selectieve steekproeven, zoals gevangenen (25%) en mishandelde vrouwen (22%). De studies beschikken in de meeste gevallen niet over een controlegroep (86%) en wanneer dit wel het geval is dan is de steekproef relatief klein (Duncan e.a., 2005; Gleyzer e.a., 2002). Bijna 60 procent van de door ons bestudeerde onderzoeken beschikt over een onderzoekspopulatie tussen de 100 en 300 respondenten, wat als behoorlijk kan worden aangemerkt.

f) Sociale en culturele factoren

Zoals eerder al werd aangegeven, spelen sociale en culturele factoren een belangrijke rol bij wat er onder dierenmishandeling en gewelddadig gedrag wordt verstaan (Janssen, 2012; Flynn, 2011). In deze literatuurstudie zijn 43 van de 44 onderzoeken uitgevoerd in een westerse samenleving. Slechts één onderzoek richt zich op meerdere landen, waarbij ook verschillende culturen zijn meegenomen.

Er wordt al langere tijd onderzoek gedaan naar gewelddadig gedrag en met name naar huiselijk geweld. Hierdoor is bekend dat de culturele achtergrond van een persoon van belang kan zijn in het onderzoek naar huiselijk geweld. Ook bij onderzoek naar dierenmishandeling nemen sociale en culturele factoren een belangrijke plaats in, omdat mensen verschillende opvattingen hebben over wat dierenmishandeling is en wat gewelddadige gedragingen zijn. Er is bijvoorbeeld nog relatief weinig onderzoek gedaan naar huisdieren bij allochtone groepen in westerse samenlevingen en ook is er weinig bekend over verschillen in wetgeving tussen diverse westerse landen wat betreft dierenmishandeling.

Tabel 6.6: Overzicht van kenmerken van de onderzoeken.

a.	Verband aangetoond? (n=36) Sterkte van het verband vernoemd in artikel? (n=36)	Ja = 36 studies (100%)¹¹ Nee = 0 studies (0%) Ja = 21 studies (58%) Nee = 15 studies (42%)
b.	Definitie van de variabelen (n=44)	Dierenmishandeling Ja = 20 studies, in 13 gevallen de definitie van Ascione¹², 1993 (45%) Nee = 24 studies (55%) Gewelddadig gedrag tegen mensen Ja = 7 studies (16%) Nee = 37 studies (84%)
c.	Onderzoeksdesign (n=36) Controlegroep aanwezig? (n=36)	Retrospectief (cross-sectioneel) = 34 studies (94%) Longitudinaal = 2 studies (6%) Ja = 5 studies (14%) Nee = 31 studies (86%)
d.	Onderzoeksmethoden (n=44)	Vragenlijst = 32 studies, waarvan 12 om dezelfde vragenlijst gaan (73%) Interview = 5 studies (11%) Dossierstudie = 5 studies (11%) Interview en vragenlijst = 1 studie (3%) Interview en dossierstudie = 1 studie (3%)

e.	Onderzoekspopulatie (n=36)	Gevangenen = 9 studies (25%) Mishandelde vrouwen = 8 studies (22%) Basisschoolkinderen = 6 studies (17%) Studenten = 5 studies (14%) Dierenartsen = 3 studies (8%) Slachtoffers van seksueel misbruik = 2 studies (5%) Middelbare scholieren = 1 studies (3%) Burgeronderzoek VS = 1 studie (3%) Seriemoordenaars = 1 studie (3%)
	Grootte van de onderzoeks- populatie (n=36)	1-99 = 4 studies (11%) 100-199 = 12 studies (33%) 200-299 = 9 studies (25%) 300-399 = 3 studies (8%) 400-499 = 1 studies (3%) 500-599 = 1 studies (3%) 600-999 = 1 studie (3%) 1000-1500 = 3 studies (8%) 3500 > = 2 studies (6%)
f.	Land waarin het onderzoek is uitgevoerd (sociale/culturele factoren) (n=44)	Verenigde staten = 32 studies (73%) Australië = 3 studies (6%) Engeland = 2 studies (4%) Zwitserland, Canada, Italië, Nieuw Zeeland, Nederland, Bahamas = per land één studie (6 x 2,5% = 15%) Meerdere landen (Australië, Japan, Maleisië) = 1 studie (3%)

6.3 Literatuurreviews

Ondanks dat het verband tussen dierenmishandeling en gewelddadig gedrag uit veel onderzoeken blijkt, zijn de meningen wat betreft het bestaan van de cruelty link verdeeld. Zo kent de link aanhangers (Becker & French, 2004; Faver & Strand, 2007; Smith-Harris, 2005), maar er zijn ook wetenschappers die de cruelty link betwisten (Flynn, 2011; Patterson-Kane & Piper, 2009; Piper & Myers, 2006).

Een voorbeeld van deze verdeeldheid is de wetenschappelijke discussie tussen Becker en French (2004 en 2006) en Piper en Myers (2006). In 2004 hebben Becker en French in verschillende artikelen naar bewijs voor de cruelty link gezocht en gekeken naar beleid van verschillende organisaties en instanties als reactie op het bestaan van de link. Becker en French zijn van mening dat er gesproken kan worden van een verband tussen geweld tegen mensen en dieren, ongeacht de kritiekpunten op het uitgevoerde onderzoek. Zij hechten veel waarde aan het feit dat de American Psychiatric Association de link heeft erkend: *“it is now understood that childhood cruelty to animals is an important predictor of later antisocial and aggressive acts and that children showing these behaviors, without interventions, are at risk*

for enduring disorders in conduct and mental health" (2004, p. 401). Daarnaast zijn Becker en French van mening dat publieke organisaties en instanties de cruelty link in hun beleid en in de praktijk moeten meenemen. Wel voegen ze daaraan toe dat er nog een grote behoefte aan meer onderzoek is.

In een reactie van Piper en Myers (2006) op Becker en French zeggen zij dat Becker en French de kritiekpunten op het uitgevoerde onderzoek te makkelijk aan de kant zetten, omdat veel studies gebaseerd zouden zijn op zwakke methoden. Piper en Myers zeggen niet dat de link helemaal niet bestaat. Ze zijn van mening dat dierenmishandeling waarschijnlijk wel als een risicofactor voor gewelddadig gedrag kan worden gezien, maar wetenschappers moeten zich ervan bewust zijn dat er door de methodologische gebreken geen eenduidige conclusie mogelijk is. Becker en French (2006) reageren op hun beurt dat ze vinden dat Piper en Myers een goed theoretisch debat voeren, maar dat ze de praktische belangen daarin vergeten. Doordat dierenmishandeling en gewelddadig gedrag gevoelige onderwerpen zijn en door een hoog dark figure van beide fenomenen¹³, vinden zij het praktisch onmogelijk om sterkere onderzoeksmethodes te gebruiken vergeleken met de methodes die nu zijn gebruikt. In 2009 gaat Piper iets verder in haar kritiek, deze keer doet ze dit samen met Patterson-Kane. Ze zijn van mening dat: *"the language of linkages is, in itself, a poor representation of connections that have been more aptly described as 'interwoven' or a 'constellation' of factors and lacking strong specific links"* (Patterson-Kane & Piper, 2009; p. 607). Ze zeggen dat er veel factoren zijn die bijdragen aan gewelddadig gedrag, en dierenmishandeling is niet de factor die gewelddadig gedrag het meest beïnvloedt. Ze omschrijven de populariteit van de link als een soort moral panic, met ongewenste gevolgen op de korte en lange termijn.

Socioloog Clifton Flynn concludeert in zijn literatuurreview (2011) ongeveer hetzelfde: de relatie tussen dierenmishandeling en intermenselijk geweld bestaat, maar dierenmishandeling is een risicofactor en een risicofactor hoeft niet altijd tot het verwachte gedrag te leiden. Ook Beirne (2004) is kritisch op de cruelty link. Hij is van mening dat er te veel onderzoek op dader- en slachtofferniveau wordt gedaan en dat er behoefte is aan meer onderzoek bij *'institutionalized social practices'*, zoals slachthuizen. Beirne verwacht dat *'institutionalized social practices'* mensen in het dagelijks leven gewelddadiger maken. Volgens hem hoeft het dus niet altijd zo te zijn dat dierenmishandeling in de privésfeer gepleegd moet zijn, om gewelddadig gedrag te beïnvloeden.

Faver en Strand hebben verschillende reviews geschreven. In hun review hebben ze een literatuuronderzoek gedaan naar de emotionele impact van dierenmishandeling op mishandelde vrouwen en ze kwamen tot de volgende conclusies:

- Het is normaal voor mishandelaars om ook dieren te mishandelen.
- Mishandelde vrouwen geven aan dat wanneer hun partner het huisdier mishandelt dit een negatieve, emotionele impact heeft. Ze ervaren emotionele steun van hun huisdier.
- Mishandelde vrouwen maken zich zorgen om hun huisdier tijdens de gewelddadige relatie en wanneer ze in een opvanghuis verblijven. Zorgen om de veiligheid van het huisdier beïnvloedt de keuze van vrouwen om naar een opvanghuis te vluchten of om bij de mishandelende partner te blijven.

Het enige Nederlandse onderzoek naar de *cruelty link* is uitgevoerd door Enders-Slegers en Jansen in 2009. Zij hebben verschillende onderzoeksmethoden gebruikt; een literatuurstudie, enquêtes onder dierenartsen en interviews met sleutelpersonen. Ze concluderen op basis van de literatuurstudie dat er *“een groeiende en steeds meer overtuigende hoeveelheid onderzoek is die onderbouwing geeft aan de verbanden tussen dierenmishandeling en intermenselijk geweld”* (Enders-Slegers & Jansen, 2009; p. 23). Wel geven ze aan dat er in Nederland dringend behoefte is aan meer onderzoek, omdat niet duidelijk is of het verband tussen dierenmishandeling en gewelddadig gedrag dat in de onderzochte landen blijkt, ook in Nederland aan de orde is.

6.4 Resumé

In deze literatuurstudie zijn verschillende artikelen en literatuurreviews bestudeerd met als doel meer inzicht te krijgen in de veronderstelde relatie tussen geweld tegen mensen en geweld tegen dieren. Opvallend is dat alle 36 studies die het verband tussen dierenmishandeling en andere gedragingen hebben onderzocht een verband tussen dierenmishandeling en gewelddadig gedrag laten zien. Uit de artikelen blijkt dat er een verband is tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld. In meer dan de helft van de gevallen van huiselijk geweld vindt ook dierenmishandeling plaats. Huisdieren worden betrokken bij huiselijk geweld en slachtoffers van huiselijk geweld stellen hun vlucht naar een opvanghuis uit vanwege bezorgdheid om het huisdier dat achter moet blijven. Ook is er een duidelijk verband te zien tussen kinderen die zijn blootgesteld aan huiselijk geweld en het plegen van dierenmishandeling en er is er een relatie tussen getuige zijn van dierenmishandeling en het zelf plegen van dierenmishandeling. Wanneer een persoon als kind negatieve ervaringen, zoals huiselijk geweld, heeft meegemaakt, is de kans op het plegen van dierenmishandeling ruim twee keer groter. Daarnaast verhoogt het plegen van dierenmishandeling als kind de kans op agressieve delicten en het plegen van gewelddadig gedrag tegen mensen als volwassene. Daarbij zijn de leeftijd waarop het kind begint en de frequentie van het aantal dierenmishandelingen belangrijke indicatoren voor het plegen van (intermenselijk) geweld op latere leeftijd. Ook blijkt uit meerdere onderzoeken dat dierenmishandeling een significante voorspeller is voor huiselijk geweld.

Uit het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat er een verband bestaat tussen dierenmishandeling en ander gewelddadig gedrag door mensen, maar vraagt deze conclusie om enige nuance. Ondanks dat het verband in veel studies wordt aangetoond, zijn er veel methodologische kanttekeningen te noemen die de betrouwbaarheid en generaliseerbaarheid van de onderzoeken beperken. Veel onderzoeken zijn retrospectief, maken geen gebruik van controlegroepen, hebben *biased samples*, hanteren geen heldere definities en benoemen niet de sterkte van het verband.

Methodologisch beschouwd, zijn er twee onderzoeken kwalitatief sterk. Het eerste onderzoek is kwalitatief sterk door het prospectieve onderzoeksdesign en de omvang van de onderzoeksgroep. Becker e.a. (2004) hebben 363 moeders die slachtoffer zijn van huiselijk geweld en hun kinderen tien jaar lang gevolgd. In deze periode zijn risicofactoren en probleemgedrag binnen de verschillende families onderzocht. De onderzoekers kwamen tot de conclusie dat kinderen die zijn blootgesteld aan huiselijk geweld een ruim twee keer grotere kans hebben op het plegen van dierenmishandeling dan kinderen uit een niet-gewelddadig gezin. Een kanttekening bij deze studie is dat er geen controlegroep is gebruikt, al kunnen de kinderen die uit een niet-gewelddadig gezin komen als een controlegroep worden beschouwd. Een ander kwalitatief sterk onderzoek is het retrospectieve onderzoek van Volant e.a. (2008) waarin wel gebruik is gemaakt van een controlegroep. Zij hebben ruim 200 vrouwen geïnterviewd, waarvan de ene helft wel en de andere helft niet mishandeld is. De onderzoekers concludeerden dat meer dan de helft van de mishandelde vrouwen (52,9 procent) vertelde dat hun partner ook dieren mishandelde. In de controlegroep van niet-mishandelde vrouwen was dit nul procent.

Gesteld kan worden dat er een verband tussen dierenmishandeling en gewelddadig gedrag bestaat, al zijn er geen causaliteitsuitspraken mogelijk. Zoals verschillende onderzoekers al eerder hebben geconcludeerd, kan dierenmishandeling gezien worden als een risicofactor voor gewelddadig gedrag maar, net zoals bij zoveel risicofactoren, hoeft deze risicofactor niet bepalend te zijn voor het plegen van gewelddadig gedrag.

Critici van de *cruelty link* zijn van mening dat de *cruelty link* door velen overschat wordt. Zij spreken van een verband tussen dierenmishandeling en gewelddadig gedrag, maar de methodologische kanttekeningen hebben tot gevolg dat dit verband genuanceerd moet worden. De meeste mensen die geweld tegen dieren gebruiken, gaan niet over tot geweld tegen mensen. Critici zien de *cruelty link* dan ook als een vorm van moral panic, vanwege de plotseling toegenomen, publieke aandacht voor het verband.

Overschatting van de *cruelty link* kan ongewenste gevolgen hebben, zoals het stigmatiseren van kinderen die geweld tegen dieren plegen. Daarnaast kunnen autoriteiten personen die geweld tegen dieren gebruiken onterecht aanduiden als toekomstige geweldplegers, iets wat grote gevolgen kan hebben voor iemands leven. Dit risico op 'vals positieve' zaken wordt door verschillende onderzoekers als een probleem gezien.

Eindnoten

1. Voor een toelichting op de methoden van onderzoek, zie hoofdstuk 2.
2. In bijlage 7 is een uitgebreidere matrix van alle gebruikte artikelen te vinden.
3. Shelters zijn vergelijkbaar met Blijf-van-mijn-lijfhuizen in Nederland.
4. Afkortingen in de tabel: HG is huiselijk geweld, DM is dierenmishandeling. Dit geldt ook voor de tabellen die nog volgen.
5. Soms benoemt de auteur niet nadrukkelijk dat er een relatie aanwezig is, maar dat is dan wel af te leiden uit de getrokken conclusie.
6. Bij vijf van de 26 respondenten die slachtoffer en pleger van seksueel misbruik waren, was onvoldoende informatie beschikbaar waardoor deze respondenten niet zijn meegenomen in de analyse.
7. Het onderzoek van Enders-Slegers en Jansen (2009) komt in paragraaf 6.3 'Literatuurreview' nogmaals aan de orde.
8. Freezekilling is een specifieke vorm van hertenstroperij, waarbij de stroper met fel licht op het hert schijnt zodat het hert stil gaat staan. De stroper kan het hert zo makkelijk doden.
9. Zie tabel 6.6 onder aan de paragraaf voor een overzicht van verschillende kenmerken van de onderzoeken.
10. Beide prospectieve onderzoeken toonden een verband tussen dierenmishandeling en intermenselijk geweld.
11. In geen enkele studie is een causaal verband aangetoond.
12. De definitie van Ascione (1993, p. 228) is als volgt: 'socially unacceptable behavior that intentionally causes unnecessary pain, suffering, or distress to and/or the death of an animal'.
13. Met 'beide fenomenen' worden gewelddadige gedragingen en dierenmishandeling bedoeld.

7 Samenvatting en conclusies

Met het onderzoek is getracht in kaart te brengen wat de aard en omvang zijn van dieren mishandeling en dierenverwaarlozing en wat de stand van zaken is met betrekking tot de handhaving van de regelgeving op dat gebied in Nederland. Deze probleemstelling en de onderzoeksvragen die daaruit voortvloeien, hebben betrekking op het brede terrein van dierenwelzijn, maar worden in het licht van de komst van de dierenpolitie beschouwd. Met het aantasten van het dierenwelzijn (en aanduidingen van gelijke strekking) wordt bedoeld op het toebrengen van pijn of letsel aan dieren, het onthouden van zorg aan dieren en andere strafbare gedragingen die met dieren te maken hebben.

In dit hoofdstuk brengen we de resultaten, zoals die in de voorgaande hoofdstukken uitgebreid zijn beschreven, samen. De onderzoeksvragen zijn leidend voor dit hoofdstuk en worden een voor een beantwoord. Allereerst gaan we in op wat er bekend is over de omvang en aard van dierenwelzijnszaken en de wijze van afdoening en registratie (7.1). In de daaropvolgende paragraaf (7.2) beschrijven we de maatregelen die bestaan om het dierenwelzijn te handhaven, de samenwerking tussen partijen op papier en in de praktijk en de ervaringen met en resultaten van deze samenwerking. In paragraaf 7.3 worden de belangrijkste bevindingen uit de internationale literatuur aangaande de cruelty link beantwoord. Het hoofdstuk besluiten we met een slotbeschouwing (7.4).

7.1 Omvang, aard, afdoening en registratie van dierenwelzijnszaken

In deze paragraaf bespreken we de belangrijkste resultaten ten aanzien van de omvang, aard, afdoening en registratie van meldingen, overtredingen en misdrijven met betrekking tot dieren. Dit betreft de eerste drie onderzoeksvragen.

7.1.1 Omvang, aard en afdoening

In deze subparagraaf gaan we in op de omvang, aard en afdoening van de zaken die betrekking hebben op dierenwelzijn in algemene zin en overtredingen en misdrijven in het bijzonder. Hiermee worden de eerste twee onderzoeksvragen beantwoord. Die vragen zijn als volgt geformuleerd:

Onderzoeksvraag 1: Wat is bekend over (de ontwikkeling van) het aantal meldingen, overtredingen en misdrijven dat betrekking heeft op dierenwelzijn (in het bijzonder dierenmishandeling en dierenverwaarlozing) voorafgaand aan en rondom het tijdstip van de invoering van de dierenpolitie?

Onderzoeksvraag 2: Wat is bekend over de aard van de meldingen, overtredingen en misdrijven met betrekking tot dierenwelzijn en over de afdoening van dierenwelzijnszaken?

Om de omvang van dierenwelzijnszaken inzichtelijk te maken, hebben we een data-analyse uitgevoerd van het politieregistratiesysteem en het registratiesysteem van het Openbaar Ministerie. Het systeem van het Openbaar Ministerie biedt tevens zicht op de afdoening van zaken. Daarnaast bieden de registraties van het Meldpunt 144 ‘red een dier’, een landelijke steekproef van 250 dossiers van de dierenpolitie en de registraties van twee politieregio’s een beeld van de aard en omvang van meldingen inzake dierenwelzijn en de mate waarin de dierenpolitie daar een rol in speelt. Daarnaast vormt de informatie van de Dierenbescherming een bron. Alvorens de resultaten van de analyses van de afzonderlijke bronnen te beschrijven, geven we eerst een beschouwing op de gebruikte bronnen en de reikwijdte van de cijfers.

Bronnen en cijfers in perspectief

De cijfers van de politie en het Openbaar Ministerie geven een ontwikkeling aan wat betreft het aantal geregistreerde zaken die betrekking hebben op de handhaving van de regelgeving omtrent dierenwelzijn. Ook voor introductie van de dierenpolitie in 2011 registreerden politie en Openbaar Ministerie diergerelateerde zaken. Uit de registraties van politie en Openbaar Ministerie die zijn gemaakt na de introductie van de dierenpolitie valt niet op te maken welk deel daarvan voor rekening komt van de dierenagenten. Dat geldt wel voor de meldingen die via het Meldpunt 144 binnenkomen en worden doorgeschakeld naar de dierenpolitie. Naast de meldingen via het Meldpunt 144 kunnen de dierenagenten ook zelf zaken constateren en vervolgens registreren in het politiesysteem. De gegevens uit de landelijke steekproef van 250 zaken die door de dierenpolitie zijn behandeld, verschaffen inzicht in de aard van die zaken.

Politiecijfers

De politiecijfers laten zien dat er in 2010 ruim 48.000 zaken en in 2011 ruim 46.000 zaken met betrekking tot dieren worden geregistreerd in het bedrijfsprocessensysteem van de politie (BVH). De beschikbare data over de eerste helft van 2012 laten een toename zien van het aantal politieregistraties inzake dieren. In de eerste helft van 2012 zijn er ruim 28.000 zaken geregistreerd. Mogelijk dat dit effect toe te schrijven is aan de komst van de dierenpolitie, maar dat is lastig hard te maken omdat alle politie-functionarissen zaken aangaande dieren kunnen registreren.

Over de aard van de zaken met betrekking tot dieren kunnen op basis van de politieregistraties geen heldere uitspraken worden gedaan. Het politieregistratiesysteem kent geen aparte classificatie voor dierenverwaarlozing en dierenmishandeling. Het systeem omvat twaalf categorieën die betrekking hebben op dieren, maar het is grotendeels afhankelijk van het oordeel van de betreffende politiefunctionaris in welke categorie hij/zij de zaak registreert.¹ ‘(Overige) meldingen betreffende een dier’, ‘gezondheid en welzijn dieren’ en ‘loslopend dier’ vormen de top drie van best gevulde categorieën binnen de politieregistraties. De eerste twee categorieën zeggen echter niets over de aard en inhoud van de zaken. De zaken in het politieregistratiesysteem hoeven overigens niet altijd een overtreding of misdrijf te betreffen, maar kunnen ook een ‘neutralere’ inhoud hebben, bijvoorbeeld dat de politie een kat ophaalt en onderbrengt bij een pension omdat de eigenaar in het ziekenhuis ligt.

De analyse van 250 zaken van de dierenpolitie biedt wel meer inzicht in de aard van de zaken. De meldingen die de dierenagenten opvolgen, betreffen in 49 procent van de gevallen een vermoeden van verwaarlozing van een dier en in zeven procent gaat het volgens de melder om een mishandeling. De overige meldingen gaan onder andere over gevaarlijke, gewonde of dode dieren. Als de dierenagenten ter plaatse gaan kijken, blijkt het in respectievelijk negentien en twee procent van de gevallen feitelijk om verwaarlozing en mishandeling te gaan. In bijna de helft van de gevallen (44%) constateren de dierenagenten dat er niets (meer) aan de hand is.

Cijfers Openbaar Ministerie

Uit de gegevens van de twee politieregio's blijkt dat in dertien procent van de gevallen in de twee regio's een proces-verbaal wordt opgemaakt en ingestuurd naar het Openbaar Ministerie. Het aantal zaken met betrekking tot dieren dat door het Openbaar Ministerie wordt afgedaan, fluctueert over de jaren.²

Tussen 2007 en 2009 zijn dat er per jaar ruim 2.000, in 2010 ruim 1.500 en in 2011 ruim 3.000. De beschikbare cijfers over de eerste helft van 2012 laten een afname zien ten opzichte van het jaar ervoor. Op basis van deze cijfers is vast te stellen dat er in elk geval geen toename van het aantal (strafrechtelijk) afgedane ‘dierenwelzijnszaken’ is in het eerste halve jaar dat de dierenpolitie actief is. Het beleid van het OM is erop gericht om, waar mogelijk, bestuursrechtelijk in plaats van strafrechtelijk op te (laten) treden.

De registraties van het Openbaar Ministerie laten zien dat ‘vissen zonder vergunning’ de grootste groep van afgedane zaken vormt. Dat percentage loopt van 45 in 2010 naar 78 in 2011 en 68 in de eerste helft van 2012. Die stijging is vermoedelijk het gevolg van de geïntensiveerde aandacht in die periode voor deze overtreding. Daarna zijn dat de handel in beschermde dieren (25%) en verwaarlozing van dieren (10%). Het merendeel van de strafzaken doet het OM af met een boete. In de zaken waarin gedagvaard is, volgt ook vaak een boete. Gevangenisstraffen, al dan niet voorwaardelijk, worden in ongeveer vier procent van de zaken opgelegd.

Cijfers Meldpunt 144

Het Meldpunt 144 is tegelijk met de dierenpolitie van start gegaan. In de eerste negen maanden dat het Meldpunt 144 actief is, zijn er ruim 135.000 telefonische gesprekken gevoerd. Dit resulteerde in bijna 40.000 meldingen inzake dierenwelzijn over die periode. Het aantal meldingen fluctueert over de negen maanden tussen de 2.000 en 6.000 meldingen per maand. De gesprekken die uitmonden in meldingen worden vervolgens overgedragen aan de instanties die de melding verder afhandelen. Een van die instanties is de dierenpolitie. Van het totaal aantal meldingen neemt de dierenpolitie circa een vijfde (19%) voor haar rekening. Niet alle gevoerde gesprekken monden uit in een melding. Anders gezegd, een groot deel van de gesprekken heeft een voorlichtende, adviserende inhoud. Er is in die gevallen geen opvolging van een andere instantie nodig. Wat betreft de aard van de meldingen die het Meldpunt 144 overdraagt, gaat het in de meeste gevallen om gewonde (37%) of gevonden dieren (19%). Daarnaast krijgt het Meldpunt vooral meldingen over verwaarlozing van dieren (15%) en in mindere mate over dieren in acute nood (6%) of mishandeling van dieren (3%).

Cijfers Dierenbescherming

De meldlijn van de Dierenbescherming (Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming, LID) is met de komst van het landelijke meldpunt opgegaan in Meldpunt 144. Voor die tijd kwamen er bij de LID op jaarbasis circa 40.000 oproepen binnen, waarvan er circa 8.000 uitmondde in een klacht of melding die werd uitgezet. Het aantal meldingen dat bij het Meldpunt 144 binnenkomt, ligt daarmee fors hoger.

Samengevat kan worden gesteld dat met de komst van het Meldpunt 144 en de dierenpolitie er meer meldingen met betrekking tot dierenwelzijn worden geregistreerd. Uitgaande van de gegevens van Meldpunt 144 krijgt de dierenpolitie jaarlijks zo'n 10.000 meldingen. Voor een deel zullen dat de meldingen zijn die eerder rechtstreeks bij de afzonderlijke instanties zoals de LID werden gedaan, voor een deel 'nieuwe' meldingen die zijn toe te schrijven aan de komst van het Meldpunt 144 en de dierenpolitie.

De voorlopige cijfers over het eerste half jaar van 2012 laten zien dat de rol van het Openbaar Ministerie in de afhandeling van diergerelateerde zaken kleiner lijkt te worden. Dat kan verklaard worden door het landelijke 'Afwegingskader Dierhandhaving' waarin een bestuursrechtelijke afhandeling geprefereerd wordt boven een strafrechtelijke afhandeling van dierenzaken met het oog op het dierenwelzijn.

7.1.2 Registratie

Onderzoeksvraag 3: Op welke wijze worden de meldingen, overtredingen, misdrijven en uitgevoerde maatregelen vastgelegd en in hoeverre is deze registratie geschikt c.q. voldoende voor een resultaatmeting?

In het onderzoek is gewerkt met data uit de registratiesystemen van politie, justitie (OM) en het Meldpunt 144. De wijze waarop er wordt geregistreerd en in hoeverre de systemen geschikt zijn voor een resultaatmeting bespreken we per datasysteem.

Politie

In het politieregistratiesysteem (BVH) worden twaalf maatschappelijke klassen (delictcategorieën) onderscheiden die betrekking hebben op dieren. Indien de politie een overtreding of misdrijf inzake dieren constateert, is het de bedoeling dat dit in een van de daartoe bestemde klassen wordt geregistreerd. Omdat de klassen elkaar kunnen overlappen en niet altijd eenduidig zijn, kan er sprake zijn van mutatiefouten. Daardoor komen niet alle dierenzaken terecht in de klassen die daarvoor bestemd zijn. Ervan uitgaande dat de registratiewijze van de politie over de jaren min of meer gelijk blijft, biedt een analyse van de maatschappelijke klassen met betrekking tot dieren wel een algemeen beeld van de ontwikkeling door de tijd. Een dergelijke analyse is uitgevoerd om de omvang te bepalen, waaruit een toename bleek in de eerste helft van 2012 die mogelijk is toe te schrijven aan de inzet van de dierenpolitie. Door deze meting over de relevante maatschappelijke klassen op dezelfde manier ook over de tweede helft van 2012 en in de daarop volgende jaren uit te voeren, kan de ontwikkeling in algemene zin gemonitord worden. In algemene zin, omdat deze klassen door alle agenten gevuld kunnen worden en niet exclusief door de dierenpolitie.

Een bron op basis waarvan wel exclusief zaken van de dierenpolitie kunnen worden bepaald, is de projectcode waarmee de dierenpolitie dierenwelzijnszaken kan labelen. Met de start van de dierenpolitie is alle politieregio's gevraagd de zaken die de dierenpolitie draait aan de hand van een aparte projectcode te muteren in het registratiesysteem (BVH).³ Deze code is niet vanaf het eerste moment door alle regio's en alle dierenagenten consequent gebruikt, waardoor een analyse op basis van de codes een vertekend beeld geeft. Ongeveer de helft van de regio's blijkt de projectcode – ten tijde van het onderzoek – wel goed te gebruiken, waardoor zicht gekregen kan worden op de ontwikkeling in dierenpolitiezaken bij die regio's. Een analyse van het aantal zaken op basis van de projectcodes biedt zicht op de ontwikkeling van de dierenpolitiezaken als de regio's de code eenduidig en consequent toepassen.

Voor zowel de registraties op basis van de maatschappelijke klassen als die op basis van de projectcode voor de dierenpolitie geldt dat met een systeemanalyse enkel zicht is te krijgen op de (ontwikkeling in) de omvang. Voor een verdieping van de aard van de zaken en de uitgevoerde maatregelen dient een inhoudelijk dossieronderzoek te worden uitgevoerd (zoals in onderhavig onderzoek verricht). Deze data zijn niet op systeemniveau te achterhalen.

Openbaar Ministerie

Het Openbaar Ministerie houdt in het Justitieel Documentatiesysteem (JDS) de zogenaamde strafbladen bij. Hierin worden alle misdrijven en een deel van de overtredingen geregistreerd. De Onderzoeks- en Beleidsdatabase Justitiële Documentatie (OBJD) is een geanonimiseerd bestand van het JDS. In deze systemen zijn de zaken op wetsartikel geregistreerd. Ten aanzien van dieren zijn er tien wetsartikelen te onderscheiden.⁴ Een analyse van een bepaalde periode biedt een algemeen beeld van de ontwikkeling van het aantal en de aard (wetsartikel) van de strafrechtelijk afgedane zaken ten aanzien van dieren. Het relateren van deze data aan de inzet van de dierenpolitie is niet mogelijk omdat zaken van de dierenpolitie niet apart worden geregistreerd.

Aangezien de aanpak van dierenwelzijnszaken ook een belangrijke bestuurlijke kant kent – die conform het ‘Afwegingskader Dierhandhaving’ van het Openbaar Ministerie bovendien wordt gestimuleerd – is het voor een toekomstige resultaatmeting van belang ook de bestuurlijke afdoeningen mee te nemen.

Meldpunt 144

Het landelijke Meldpunt 144 ‘red een dier’ is gelijktijdig met de dierenpolitie van start gegaan. Het Meldpunt 144 vormt de centrale achter de instanties die zich met dierenwelzijn bezighouden. Vanaf het eerste moment houdt het Meldpunt 144 registraties bij van alle telefoontjes die ze krijgen en de meldingen die daaruit voortkomen. Deze registratie is in Microsoftbestanden als Word en Excel bijgehouden. Op basis daarvan kunnen het aantal en de aard van de meldingen worden gemonitord. Een analyse van de bestanden van het Meldpunt 144 maakt inzichtelijk hoeveel meldingen uit de gesprekken voortkomen, wat de aard is van de meldingen en naar welke instantie de meldingen worden overgedragen.

Het Meldpunt 144 is sinds de start zoekende geweest naar een geschikt systeem. Op termijn zal worden overgestapt naar een nieuw registratiesysteem. Vooralsnog is onduidelijk in hoeverre dit nieuwe registratiesysteem geschikt zal zijn om ontwikkelingen te monitoren. Belangrijk om daarbij aan te geven, is dat de registraties van het Meldpunt 144 zicht bieden op een deel van de meldingen inzake dierenwelzijn. Meldingen kunnen immers ook direct bij een instantie worden gedaan, zoals bij de politie en de NVWA.

7.2 De maatregelen en samenwerking op het gebied van dierenwelzijn

Veel partijen houden zich al lange tijd bezig met handhaving van en toezicht op dierenwelzijn en de hulpverlening aan dieren. De dierenpolitie is een nieuwe speler in het veld van het dierenwelzijn. In deze paragraaf gaan we in op de maatregelen ten aanzien van dierenwelzijn, zoals die door de verschillende spelers worden getroffen. Daarbij schetsen we welke afspraken er tussen de instanties zijn gemaakt en hoe deze in de praktijk worden ervaren en uiteindelijk tot resultaat leiden. Deze onderwerpen houden verband met onderzoeksvraag 4 tot en met 6, die we in de subparagrafen apart beantwoorden.

7.2.1 Maatregelen

Onderzoeksvraag 4: Welke maatregelen zijn en worden door de betrokken instanties gezamenlijk en door iedere instantie afzonderlijk getroffen om overtredingen en misdrijven die betrekking hebben op dierenwelzijn tegen te gaan? Wat zijn de capaciteit en de inzet op de handhaving en wat zijn de te verwachten ontwikkelingen daarbij?

Aan de hand van documentstudie en interviews met de belangrijkste partijen die zich bezighouden met dierenwelzijn is inzicht gekregen in de maatregelen die zijn getroffen om dierenverwaarlozing en dierenmishandeling te voorkomen en aan te pakken. Deze maatregelen hebben betrekking op personen (inspecteurs of opsporingsambtenaren), meldpunten en convenanten.

Personen

In de eerste plaats beschikken de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID) en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) over inspecteurs die toezicht houden op de naleving van regels op het gebied van dierenwelzijn en overgaan tot bestuurlijke handhaving indien de situatie daar om vraagt. Deze inspecteurs hebben de bevoegdheid van Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BOA). Bij de LID zijn circa veertien BOA's werkzaam, bij de NVWA werken circa 196 inspecteurs en toezichthouders met een BOA-bevoegdheid.

Ten tijde het onderzoek zijn binnen de politie circa 130 dierenagenten actief. Daarmee is de capaciteit van toezicht en handhaving op het terrein van dierenwelzijn versterkt ten opzichte van de periode voor de invoering van de dierenpolitie. Waar de NVWA en de LID zich voornamelijk richten op de bestuursrechtelijke handhaving van de regelgeving inzake dierenwelzijn is de dierenpolitie belast met de strafrechtelijke aanpak.

Met de komst van de dierenpolitie vormen de LID en NVWA de tweede lijn waar de dierenagenten een beroep op kunnen doen voor kennis en de afhandeling van zaken. Indien er een bestuursrechtelijke aanpak moet plaatsvinden, wordt dit uitgevoerd door de LID in geval van gezelschapsdieren of hobbydieren en de NVWA in geval van bedrijfsmatig gehouden dieren. Omdat de dierenpolitie zich in principe richt op gezelschapsdieren en in klein aantal gehouden hobbydieren doet zij vaker een beroep op de LID dan op de NVWA. De LID ervaart dat zij wat betreft de capaciteit die wordt ingezet op handhaving het net redt met de huidige mankracht bij een capaciteit van circa 130 dierenagenten die ten tijde van het onderzoek actief zijn. De NVWA heeft, gezien het feit dat zij zich richten op bedrijfsmatig gehouden dieren, minder te maken met de dierenpolitie. De capaciteit van de NVWA is naar eigen zeggen los van de dierenpolitie net toereikend.

Meldpunten

De instanties zoals politie, LID en NVWA kunnen vanuit hun toezichthoudende taken optreden tegen misstanden op het gebied van dierenwelzijn. Een andere, vaker voorko-

mende, routing is die van de opvolging van meldingen over vermeende situaties van verwaarlozing of mishandeling van dieren. Zowel de LID (in casu de Dierenbescherming) als de NVWA heeft een eigen meldpunt waar mensen een dergelijke situatie kunnen melden. Parallel aan de komst van de dierenpolitie is het landelijke Meldpunt 144 'red een dier' opgericht. Het doel van het Meldpunt 144 is het stroomlijnen van meldingen aangaande dierenwelzijn. De meldlijn van de LID is met de komst van het Meldpunt 144 gesloten voor het publiek en opgegaan in het landelijke Meldpunt 144. De NVWA heeft wel het eigen meldpunt behouden. Bij het Meldpunt 144 komen veel meer meldingen binnen dan eerder via de meldlijn van de LID. Het aantal meldingen bij de NVWA is niet toegenomen door de komst van het Meldpunt 144.

Convenanten

De dierenpolitie en het Meldpunt 144 zijn 'nieuwe' schakels op het terrein van dierenwelzijn. Voor een effectieve en efficiënte gezamenlijke aanpak zijn goede afspraken omtrent taken en verantwoordelijkheden van belang. Eind 2011 is door middel van het opstellen van convenanten de samenwerking tussen de betrokken partijen nader vorm gegeven. Er zijn twee convenanten afgesloten met de belangrijkste partijen op het gebied van dierenwelzijn: het 'Convenant Dierenhulpverlening' en het 'Convenant Samenwerking Dierenhandhaving'.

Het eerste convenant omvat afspraken omtrent de hulpverlening aan dieren die gewond of verdwaald worden aangetroffen. De convenantpartners zijn de Dierenbescherming, de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde (KNMvD) en de Federatie Dierenambulances Nederland (FDN). Het doel van het convenant is om eind 2013 te komen tot een landelijk dekkend en goed functionerend netwerk achter het Meldpunt 144. De afspraken in het convenant zijn gericht op een verbetering en professionalisering van het bestaande netwerk van dierenhulpverlening, waarbij het gaat om vertrouwen, kwaliteit en bereikbaarheid. De hulpverleningspartners moeten volgens het convenant komen tot een regeling inzake 24/7 beschikbaarheid. Daarnaast dienen er kwaliteitseisen voor dierenambulances te worden ontwikkeld en moeten de partners komen tot landelijke, uniforme afspraken over de organisatie van diergeneeskundige hulpverlening.

Het tweede convenant bevat afspraken ten aanzien van de uitvoering van de handhaving in het kader van dierenwelzijn. De handhavingspartners zijn de politie, het Openbaar Ministerie, de NVWA, de LID en de Dienst Regelingen (DR) van het ministerie van EL&I. Met het convenant wordt nagestreefd de naleving van wettelijke regels ten aanzien van het houden van en de omgang met dieren optimaal te handhaven. Waar het hulpverleningsconvenant meer een procesmatige intentie tot professionalisering bevat, worden in het handavingsconvenant concrete werkafspraken en taakafbakeningen beschreven. De reeds bestaande afspraken over samenwerking, taakverdeling en informatie-uitwisseling tussen de LID en NVWA maken deel uit van het convenant.

In de kern komen de afspraken erop neer dat de (dieren)politie de eerste lijn is als het gaat om noodhulp aan dieren. De LID en NVWA vormen de tweede lijn waar de dierenpolitie

een beroep op kan doen als het gaat om kennis of afhandeling. In geval van gezelschapsdieren en in klein aantal gehouden hobbydieren is de LID de aangewezen tweedelijns partij en de NVWA is dat in geval de situatie betrekking heeft op landbouwhuisdieren. Op situaties die geen noodhulp betreffen, dient te worden gereageerd door de aangewezen partij.

De dierenpolitie moet optreden tegen een concreet aantal misdrijven; artikel 36 en 37 uit de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren, artikel 254 en 254a, 350 lid 2, 425 uit het Wetboek van Strafrecht, artikel 9 en 13 uit de Flora en Faunawet en artikel 10, 16 en 21 uit de Visserijwet.

Voorts staan in het convenant afspraken ten aanzien van de vervolging en de juridische afhandeling van dierenwelzijnszaken. Het Openbaar Ministerie is belast met de strafrechtelijke zaken met betrekking tot dieren en voor de bestuursrechtelijke afhandeling is de Dienst Regelingen (DR) van het ministerie van EL&I verantwoordelijk.

De keuze voor de inzet van strafrecht, bestuursrecht of een combinatie van beiden, dient bepaald te worden volgens een afwegingskader dat het OM in samenspraak met de convenantpartners heeft opgesteld. Volgens het convenant moeten alle arrondissementsparketten een contactpersoon voor handhavingszaken aangaande dieren aanwijzen die de partners adviseert over het te volgen traject in de situaties die worden aangetroffen.

7.2.2 Samenwerking

Onderzoeksvraag 5: Wat is de stand van zaken bij de implementatie van deze maatregelen, voldoen de afspraken in de convenanten en welke knelpunten worden ervaren?

Aan de hand van interviews met dierenagenten en instanties die werkzaam zijn op het gebied van dierenwelzijn is zicht gekregen op de stand van zaken van de getroffen maatregelen en de ervaringen met de samenwerking tussen de convenantpartners. Deze geven we hierna per onderwerp weer.

Meldpunt 144

Het Meldpunt 144 is eind 2011 met een vliegende start operationeel geworden. Dat heeft zijn weerslag gehad op de kwaliteit van de doorschakeling van de meldingen. De kennis en kunde van de centralisten van het Meldpunt waren in het begin nog niet optimaal, waardoor de meldingen inhoudelijk niet altijd werkbaar waren voor de instanties waarnaar ze werden doorgeschakeld. Het nog niet op orde hebben van de processen en de kennis vertraagde de opvolging van de meldingen. Inmiddels zijn de werkprocessen aangepast en is het kennisniveau en daarmee de beoordeling van meldingen van de centralisten (door opleiding en ervaring) verbeterd en verloopt het gehele proces volgens de betrokken instanties naar tevredenheid. Verwacht wordt dat de beoordeling en doorschakeling van meldingen naar de backoffices in de toekomst nog verder zullen verbeteren.

Realisatie van afspraken

De afspraken en taken op papier zijn voor de convenantpartners helder en goed afgebakend en worden door alle partijen onderschreven.

Voor wat betreft de hulpverleningspartijen geldt dat er geïnvesteerd is in de samenwerking op beleidsmatig niveau. Het nakomen van de intentionele afspraken uit het convenant ligt in de praktijk lastig, het blijkt niet haalbaar alle afspraken op korte termijn te realiseren. Er zijn volgens afspraak wel kwaliteitseisen voor de dierenambulances in ontwikkeling, maar de 24/7 beschikbaarheid van de hulpdiensten is nog niet gerealiseerd. Omdat het proces wel in gang is gezet en ‘de neuzen dezelfde kant op staan’, wordt verwacht dat met doorzettingskracht en middelen de afspraken op langere termijn wel geëffectueerd kunnen worden.

De afspraken in het handhavingsconvenant liggen in vergelijking met die in het hulpverleningsconvenant minder op het niveau van intentie en proces, maar meer op concrete afspraken ten aanzien van de uitvoering van de handhaving. Deze laten zich zien in de praktijk zoals we verderop zullen beschrijven. Expliciete afspraken die het Openbaar Ministerie conform het convenant is nagekomen, betreffen het aanwijzen van een contactpersoon voor dierenwelzijnszaken bij alle arrondissementsparketten en het opstellen van een afwegingskader voor het te volgen traject in de zin van een bestuurlijk of strafrechtelijk optreden of een combinatie van beide.

Regie en sturing

Met de ontwikkeling van convenanten en daarmee de formalisering van afspraken ten aanzien van de handhaving van regelgeving op het gebied van dierenwelzijn en de hulpverlening aan dieren zijn de organisaties die daarbij betrokken zijn als ketenpartners te beschouwen. De convenantpartners ervaren deze gezamenlijke aanpak over het algemeen als positief, maar benoemen het gebrek aan regie van de keten als knelpunt. Eerder – voor de komst van het Meldpunt 144 en de dierenpolitie – was er ook geen regie, maar nu er gewerkt wordt met concrete afspraken over welke partij in welke situatie moet optreden, wordt deze regie gemist.

Samenwerking

Voor zowel de hulpverleningskant als de handhavingskant geldt dat er nog niet in alle regio's en tussen alle convenantpartners sprake is van continuïteit van overleg en onderlinge afstemming. Waar in sommige regio's de netwerken structureel overleg voeren, gebeurt dat in andere regio's nog ad hoc.

Wat betreft de uitvoering van de afspraken worden er knelpunten ervaren. De partners gaan nu nog vooral reactief aan de slag met waar ze mee geconfronteerd worden en gaan in de uitvoering soms voorbij aan de afspraken over de samenwerking, zoals omschreven in het convenant.

Ten aanzien van de hulpverlening aan dieren wordt ervaren dat er veel regionale verschillen zijn in samenwerking en kwaliteit. De kwaliteitseisen voor de dierenambulances zijn in ontwikkeling. Er zijn volgens de hulpverleningspartners geen heldere afspraken over wie meldingen aangaande hulp voor dieren die niet gaan over dierenverwaarlozing of dieren mishandeling op zich moet nemen.

Wat betreft de handhavingskant van de samenwerking is de LID tevreden over de samenwerking met de dierenpolitie, maar lijkt dat voor de NVWA in mindere mate te gelden. De NVWA heeft zeker in de startfase ervaren dat de dierenpolitie op basis van meldingen naar situaties gaat waar eigenlijk de NVWA de aangewezen partij is om op te treden. Ook hier geldt dat deze ervaringen regionaal kunnen verschillen.

Kennis en ervaring van de partners ten aanzien van elkaars taken en mogelijkheden vormen een belangrijk aandachtspunt. De dierenagenten ontberen volgens de convenantpartners, maar ook volgens henzelf – zeker bij de start van de dierenpolitie – kennis en kunde om de taak optimaal uit te kunnen voeren. Daardoor moeten zij meer dan nodig een beroep doen op de partners.

De korte tijd waarin de dierenpolitie en de afspraken gestalte hebben gekregen, lijkt debet aan de knelpunten die in de praktijk worden ervaren. De partners moeten elkaar leren kennen en een beroep op elkaar kunnen en willen doen. De bevinding dat het in sommige regio's beter verloopt dan in andere ondersteunt die gedachte. De regio's waarin de samenwerking goed verloopt, beschikken over goede netwerken waarin de partners elkaar (soms al langere tijd) kennen. Overleg tussen de partners in de regio wordt als onmisbaar voor een goede samenwerking beschouwd.

Afhandeling en vervolging

De arrondissementsparketten hebben een contactpersoon voor dierenwelzijnszaken aangewezen. Het belang van dit vaste aanspreekpunt bij het Openbaar Ministerie wordt door de partners onderkend. De kennis omtrent dierenzaken wordt op deze manier in personen geborgd en voor de dierenagenten zijn er korte lijnen met het Openbaar Ministerie, waardoor ze direct geadviseerd en ondersteund worden bij het nemen van beslissingen bij het afhandelen van dierenwelzijnszaken. Door de respondenten van het OM wordt ervaren dat er grip is op de zaken en dat de routing en communicatie goed verlopen.

Volgens afspraak in het handavingsconvenant is er door het Openbaar Ministerie eind 2011 een landelijk afwegingskader inzake dierenwelzijnszaken geformuleerd, het 'Afwegingskader Dierhandhaving'. De nadruk ligt in de praktijk, conform dit kader, bij een bestuursrechtelijke aanpak; er wordt relatief weinig strafrechtelijk ingegrepen. De LID en NVWA nemen, zoals afgesproken, de bestuursrechtelijke aanpak voor hun rekening, de dierenpolitie de strafrechtelijke aanpak. Wel is het zo dat de toepassing van het afwegingskader verschilt per regio. Het kader betreft immers een richtlijn en geen dwingend beleid. Door een aantal respondenten wordt ervaren dat in de ene regio het strafrecht vaker wordt toegepast dan in de andere regio. Dit is een gevolg van een gebrek aan eenduidige

afspraken over de werkwijze binnen de politie als het gaat om de inzet van bestuurs- of strafrecht. Daar komt bij dat, terwijl op papier de verdeling van de taken en bevoegdheden helder staat omschreven, er in de praktijk onduidelijkheid bij de handhavingpartners bestaat over wat er van elkaar moet worden verwacht en wie op welke wijze moet acteren. Dit heeft ook te maken met de verschillende visie en werkwijze van de convenantpartners. De LID en NVWA benoemen daarbij de dadergerichte en reactieve insteek van de dierenpolitie versus het diergerichte en herstellende optreden waar zij de voorkeur aan geven. De interviews leren dat in het algemeen de indruk bij de convenantpartners bestaat dat de dierenpolitie – tegen het afwegingskader in – te vaak en te snel strafrechtelijk wil optreden. De geïnterviewde dierenagenten geven echter zelf aan het welzijn van de dieren voorop te stellen en om die reden zuinig om te springen met strafrechtelijk optreden. Er lijkt bij de convenantpartners sprake te zijn van een verkeerde of vooringenomen beeldvorming over elkaars aanpak en visie. Dit wordt ondersteund door de resultaten uit de dossieranalyse en de gegevens uit de twee politieregio's, die laten zien dat de dierenpolitie naar aanleiding van de meldingen zelden strafrechtelijk optreedt. Ook uit de data van het Openbaar Ministerie over de eerste helft van 2012 kan vooralsnog niet worden opgemaakt dat er met de komst van de dierenpolitie meer zaken met betrekking tot dieren strafrechtelijk worden afgedaan. Op basis van dit onderzoek is onbekend hoeveel zaken bestuursrechtelijk zijn afgehandeld, maar de interviews leren dat de Dienst Regelingen (DR) van het ministerie van EL&I een forse verhoging van de werkdruk ervaart ten aanzien van zaken met betrekking tot gezelschapsdieren.

Bij de arrondissementsparketten is een vast contactpersoon voor dierenzaken aangewezen om de doorstroom van deze zaken met het oog op dierenwelzijn te bevorderen. Dat wordt door zowel de politie als het OM als zeer prettig ervaren. Een knelpunt dat ten aanzien van het vervolgingsproces wordt ervaren, is het algemene capaciteitsprobleem bij de rechtbank dat de doorstroom van zaken kan vertragen.

7.2.3 Resultaten

Onderzoeksvraag 6: Wat zijn de verwachte resultaten van deze maatregelen op het gebied van dierenwelzijn?

Op de resultaten van de maatregelen is zicht gekregen op basis van de bevindingen uit de data-analyse, de interviews met dierenagenten en de analyse van politiedossiers. We beschrijven deze naar onderwerp.

Meer aandacht en capaciteit voor de hulp aan dieren

Ten eerste kunnen we stellen dat de aandacht voor dierenwelzijn is vergroot. Met het Meldpunt 144 worden op centraal niveau de meldingen inzake dierenwelzijn zichtbaar. Ten tweede is er met het labelen van de dierenpolitie meer capaciteit voor de handhaving van de regelgeving inzake dierenwelzijn gerealiseerd. De dierenpolitie vormt een nieuwe schakel

in de keten van instanties die zich al lange tijd met dierenwelzijn bezighouden. Door dit onderbelichte aspect van de politietaak te benoemen, wordt het signaal afgegeven dat dierenwelzijn ook door de politie serieus genomen wordt.

De data-analyse laat zien dat er sinds de komst van het Meldpunt 144 en de dierenpolitie meer zaken aangaande dieren door de politie worden geregistreerd. Daaruit kan worden opgemaakt dat de capaciteit voor de handhaving op het terrein van dierenwelzijn met de komst van de dierenpolitie niet alleen is vergroot, maar dat de politie ook daadwerkelijk meer dan voorheen de politietaak ten aanzien van dierenwelzijn op zich neemt. Van alle meldingen die bij het Meldpunt 144 binnenkomen, wordt een vijfde deel aan de dierenpolitie overgedragen. De taak van de dierenpolitie betreft in hoofdzaak het controleren van de meldingen en deze al dan niet samen met partners afhandelen.

Een centrale coördinatie en gestroomlijnde opvolging van meldingen

Het doel van het Meldpunt 144 en de convenanten is tot een gestroomlijnde aanpak van verwaarlozing en mishandeling van dieren te komen. Door een centrale coördinatie van de meldingen kan door de daarvoor toegeruste hulpverlenende of handhavende instantie adequaat en snel gereageerd worden op meldingen inzake dieren. Dit komt het dierenwelzijn ten goede. Voorwaarden daarbij zijn dat de kwaliteit van het voorportaal, het Meldpunt 144, voldoende en geborgd is, dat de samenwerking tussen de partners op het terrein van dierenwelzijn goed verloopt en dat de kwaliteit en bereikbaarheid van de handhavende en hulpverlenende instanties gewaarborgd zijn.

De getroffen maatregelen hebben een impuls gegeven aan voornoemde aspecten; het Meldpunt 144 en de convenanten hebben de partijen gedwongen tot professionalisering. Uit het onderzoek komt naar voren dat tijd, communicatie, kennis en ervaring de sleutelbe-grippen zijn om de stroomlijning en de opvolging van meldingen goed te laten verlopen.

Sterkere en professionelere aanpak

Aansluitend op de opvolging van meldingen inzake dierenwelzijn volgt de afhandeling. Doordat er een afwegingskader is opgesteld voor de aanpak van dierenverwaarlozing en dierenmishandeling en er bij het Openbaar Ministerie vaste contactpersonen voor dieren-zaken zijn aangewezen, kent de handhaving van de regelgeving inzake dierenwelzijn een professioneel en structureel karakter. Het probleem van dierenverwaarlozing en dierenmis-handeling heeft daarmee niet alleen voet aan de grond gekregen bij de politie, maar ook bij het Openbaar Ministerie.

De kracht van de aanpak van verwaarlozing en mishandeling van dieren is met de komst van de dierenpolitie vergroot, omdat de dierenpolitie gebruik kan maken van strafrechtelijke bevoegdheden. Politiemensen hebben vanuit hun achtergrond bovendien oog voor eventuele andere strafbare feiten of misstanden. Een politieagent kan op basis van zijn bevoegdheden bijvoorbeeld een woning binnentreden en daar naast dierenverwaarlozing ook een situatie van huiselijk geweld signaleren.

In de aanpak van dierenverwaarlozing en dierenmishandeling wordt het welzijn van het dier centraal gesteld. De intensivering van de aanpak resulteert namelijk niet zozeer in vergroting van het aantal (dadergerichte) strafrechtelijke afdoeningen, maar in een toename van het volume van bestuursrechtelijke zaken.

7.3 Dierenwelzijn in de literatuur

Onderzoeksvraag 7: Wat is uit Nederlandse en buitenlandse studies bekend over de samenhang van deze delicten met andere delicten naar aard (bijvoorbeeld huiselijk geweld) en naar omvang? Wat is de methodologische kwaliteit van deze studies?

In deze paragraaf geven we antwoord op de vraag wat er uit internationaal onderzoek bekend is over de samenhang van geweld tegen dieren en andere delicten naar aard en omvang. Daarvoor zijn 44 internationale artikelen en 17 internationale reviews met betrekking tot dierenmishandeling en het verband tussen geweld tegen dieren en geweld tegen mensen geanalyseerd. We beschrijven allereerst de belangrijkste resultaten uit deze studies waarna we ingaan op de methodologische kwaliteit van de studies en de conclusies die we op basis van het literatuuronderzoek kunnen trekken.

Resultaten

Vrijwel alle bestudeerde onderzoeken die het verband tussen geweld tegen dieren en ander delictgedrag hebben onderzocht, tonen een (correlationele) samenhang aan. Uit de artikelen blijkt dat er een verband is tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld. In meer dan de helft van de gevallen van huiselijk geweld vindt ook dierenmishandeling plaats. Ook wordt er een verband aangetoond tussen kinderen die zijn blootgesteld aan huiselijk geweld of getuige zijn van huiselijk geweld en het later zelf plegen van dierenmishandeling. Wanneer een persoon als kind negatieve ervaringen, zoals huiselijk geweld, heeft meegemaakt, is de kans op het plegen van dierenmishandeling ruim twee keer groter. Daarnaast verhoogt het plegen van dierenmishandeling als kind de kans dat het kind als volwassene agressief en gewelddadig delictgedrag jegens anderen vertoont. Daarbij zijn de leeftijd waarop het kind start en de frequentie van het aantal dierenmishandelingen belangrijke indicatoren voor het plegen van (intermenselijk) geweld op latere leeftijd. De eerder genoemde relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld blijkt ook andersom te liggen: dierenmishandeling blijkt een voorspeller te zijn voor huiselijk geweld.

Kanttekeningen

Hoewel het verband in alle studies wordt aangetoond, bestaan er veel methodologische kanttekeningen bij de betrouwbaarheid en generaliseerbaarheid van de onderzoeken. Veel onderzoeken zijn retrospectief, maken geen gebruik van controlegroepen, hebben *biased samples*, hanteren geen heldere definities en benoemen niet de sterkte van het verband.

Enkele onderzoeken zijn methodologisch beschouwd sterk te noemen. Deze onderzoeken hebben een prospectief onderzoeksdesign en/of een grote onderzoekspopulatie met controlegroep. De kwalitatief sterkere onderzoeken tonen eveneens een verband tussen geweld tegen dieren en ander delictgedrag aan.

Conclusies

Uit de literatuurstudie kan geconcludeerd worden dat het verband tussen geweld tegen dieren en ander delictgedrag zeker bestaat, al zijn er geen causaliteitsuitspraken mogelijk. Dat wil zeggen dat indien er sprake is van geweld tegen dieren de kans groter is dat er ook interpersoonlijk geweld aangetroffen wordt dan wanneer dierenmishandeling niet voorkomt. Dat betekent echter niet dat dierenmishandeling leidt tot andere vormen van geweld of omgekeerd. Zoals verschillende onderzoekers al eerder hebben geconcludeerd, kan geweld tegen dieren gezien worden als een risicofactor voor ander delictgedrag. Dierenmishandeling op zich is niet bepalend voor het plegen van gewelddadig gedrag; er kunnen ook andere risicofactoren in het geding zijn.

7.4 Slotbeschouwing

Een half jaar nadat de eerste 130 dierenagenten van start zijn gegaan, hebben wij in kaart gebracht hoe het staat met de handhaving van dierenwelzijnregels, in het bijzonder ten aanzien van dierenmishandeling en dierenverwaarlozing. Vooraf is van belang aan te geven dat de maatregelen een aanvulling vormen op de specialistische organisaties die al jaren actief zijn op het gebied van dierenwelzijn. Met het labelen van dierenagenten is de capaciteit en aandacht voor dierenwelzijn vergroot, hetgeen door de bestaande partijen over het algemeen wordt toegejuicht. Een nieuwe partner op het gebied van dierenwelzijn vraagt om goede afstemming tussen de partijen, zodat zij elkaar niet voor voeten gaan lopen. Daarvoor zijn de convenanten voor handhaving en hulpverlening ontwikkeld en is het landelijke Meldpunt 144 'red een dier' opgericht. Met de formalisering van afspraken en een centraal meldpunt inzake dierenwelzijn kunnen de convenantpartners als ketenpartners worden beschouwd. Een belangrijk knelpunt dat door de organisaties wordt ervaren, is dat de regie op deze keten ontbreekt. De nieuwe maatregelen moesten op zeer korte termijn worden gerealiseerd, waardoor er weinig ruimte is geweest voor de ontwikkeling van een visie op de dierenpolitie en de plaats van de dierenpolitie in de totale keten van organisaties die zich inzetten voor het dierenwelzijn. Dit blijkt zijn weerslag te hebben op de praktijk. Eveneens vanwege de vliegende start van de dierenpolitie en het Meldpunt 144 zijn nog niet alle facetten van de samenwerking en aanpak uitgekristalliseerd. Op papier zijn de afspraken weliswaar helder, maar de praktijk blijkt weerbarstiger. Een centrale aansturing van de keten van dierenwelzijn via het Meldpunt 144 vraagt om kennis, kwaliteit en samenwerking. Met name bij de start vormden deze aspecten een probleem, maar al werkende weg is hier een positieve verandering gekomen. De knelpunten die nu nog ervaren worden, hebben voor een belangrijk deel te maken met kennis en communicatie. De dierenagenten

en het Meldpunt 144 zijn nieuw in het veld en hebben gaandeweg meer kennis verworven vanuit opleiding, maar zeker ook op basis van ervaring. De handhavende en hulpverlenende partijen hebben hun kennis met de dierenpolitie gedeeld en gaandeweg is het samenwerkingsverband aan het stabiliseren. Waar dierenagenten in het begin vaak een beroep deden op de expertise van partners lijken ze nu steeds meer zelfstandig te kunnen opereren. Ook bij het Meldpunt 144 worden de meldingen inmiddels adequater en kwalitatief beter weggezet naar de aangewezen partners. Wanneer de dierenpolitie en het Meldpunt 144 en de keten waarvan ze deel uitmaken de tijd krijgen om verder te professionaliseren, zal dit het dierenwelzijn ten goede komen. Een wezenlijke vraag daarbij is of het Meldpunt 144 onderdeel moet zijn van de politie, aangezien 'slechts' een vijfde van de meldingen die bij het Meldpunt 144 binnenkomen, wordt doorgeschakeld naar de dierenpolitie. Tegelijkertijd is hieruit te concluderen dat het Meldpunt 144 in een bredere behoefte voorziet.

Behalve de positionering van het Meldpunt 144 vormt de positie van de dierenpolitie in het brede speelveld van dierenwelzijn een aandachtspunt menen de geïnterviewden. De werkzaamheden van de dierenpolitie bestaan in het merendeel van de gevallen uit het opvolgen van meldingen, meestal met betrekking tot verwaarlozing van dieren. Conform de politietaak controleren de dierenagenten deze meldingen. Bij een belangrijk deel van deze meldingen blijkt er sprake van loos alarm; er wordt dan geconstateerd dat de situatie minder ernstig is dan de melder aangaf of dat de situatie reeds is opgelost. De meldingen die wel verdere opvolging vragen, worden slechts zelden strafrechtelijk aangepakt. Meestal treedt de dierenpolitie op door het stellen van voorwaarden, het houden van controles en het geven van advies. Daarnaast worden partners ingeschakeld voor het bestuursrechtelijk afhandelen van zaken. Hoewel deze politiële aanpak feitelijk niet anders is dan bij bijvoorbeeld het optreden op het gebied van leefbaarheid en overlast is de vraag van de instanties op het gebied van dierenwelzijn of het huidige takenpakket van de dierenpolitie het meest optimaal is. Enkele partijen geven aan dat zij de toegevoegde waarde van de dierenpolitie met name zien op het gebied van thematische problemen die verband houden met criminaliteit, zoals hondengevechten en illegale handel in dieren. Tegelijkertijd wordt door de partners gewezen op het belang van het bestaan van een continuering van de samenwerking met de politie.

De kennis en expertise moeten volgens hen in personen bij de politieorganisatie geborgd zijn, waarbij minder relevant wordt geacht onder welke noemer dat wordt gedaan.

Voor de toekomst is van belang dat de werkzaamheden van de politie op het gebied van dierenwelzijn gemonitord kunnen worden. Vooralsnog bieden de bestaande registratiesystemen geen goede basis om de activiteiten van de dierenagenten op betrouwbare wijze inzichtelijk te maken. Uit de registraties van de politie en het Openbaar Ministerie zijn wel zaken die betrekking hebben op dieren te genereren, maar is niet te herleiden welke zaken gerelateerd zijn aan de dierenpolitie. De speciale projectcode waarmee de dierenpolitie de zaken kunnen labelen, biedt wel een goede basis om daar zicht op te krijgen. De omvang van de zaken van de dierenpolitie is met behulp van de projectcode, mits deze consistent

door alle dierenagenten wordt toegepast, op basis van een analyse in het politieregistratiesysteem (BVH) op eenvoudige wijze te genereren. Voor een inhoudelijk beeld van de aard van de registraties en handelingen van de politie in die zaken is nader inhoudelijk dossieronderzoek – op een selectie van zaken met het label dierenpolitie – noodzakelijk. De projectcode biedt, wederom mits consistent toegepast, wel een goede basis voor de selectie van de zaken.⁵ Eenzelfde werkwijze is in onderhavig onderzoek gehanteerd. Het Meldpunt 144 is zoekende naar een nieuw registratiesysteem. Vooralsnog is niet te beoordelen of het toekomstige systeem geschikt zal zijn voor het monitoren van zaken op het gebied van dierenwelzijn.

Op het niveau van de afdoening van dierenwelzijnszaken kan een analyse in het registratiesysteem van het Openbaar Ministerie ook in de toekomst inzicht in de ontwikkeling in de strafrechtelijke afhandeling van dierenzaken bieden. Gezien de tendens dat dierenwelzijnszaken steeds vaker bestuursrechtelijk worden afgedaan, is van belang om ook analyses te verrichten in het registratiesysteem van de Dienst Regelingen (DR) van het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

Zoals de samenwerkingspartners aangeven, is het fundament voor de samenwerking gelegd en moet dit de kans krijgen om zich verder te ontwikkelen en te effectueren ten gunste van het dierenwelzijn. Met de introductie van het Meldpunt 144 en de dierenpolitie is het dierenwelzijn in het vizier gekomen en tijd, kennis en ervaring kunnen op termijn leiden tot een effectieve en efficiënte aanpak van verwaarlozing en mishandeling van dieren. Voor de toekomst van de dierenpolitie verdient een aantal aspecten, naast de visie, de aandacht: invulling van de dierenpolitie in capaciteit en takenpakket, positionering van het Meldpunt 144, capaciteit van partnerorganisaties, kwaliteit van mensen en processen, regie en netwerken en registratie.

Eindnoten

1. Zie §2.2.3 en §3.1 voor een overzicht van de categorieën.
2. Zie §2.2.3 en §3.2 voor een overzicht van de wetsartikelen.
3. Voor de dossieranalyse is gebruikgemaakt van deze code om de zaken van de dierenpolitie te selecteren.
4. Zie §2.2.3 en §3.2 voor een overzicht van de wetsartikelen.
5. Het gebruik van de projectcode voor dierenzaken door de politie zou een vergelijkbaar traject als de invoering van de projectcode Huiselijk Geweld kunnen volgen. De Huiselijk Geweld code biedt nu zes jaar na de invoering, na een traject van kwaliteitscontroles en deskundigheidsbevordering, een relatief betrouwbare basis voor onderzoek.

Summary

This study has tried to map out the nature and extent of abuse and neglect of animals and the state of affairs regarding law enforcement in this field in the Netherlands. The problem statement and the research questions derived from it relate to the broad field of animal welfare but are regarded in the light of the animal police. Affecting animal welfare in a negative way (and similar descriptions) implies inflicting pain or injury on animals, withholding care from animals and other criminal behaviour concerning animals.

This summary provides the most important findings of the study. The research questions are guiding and are answered one by one. First we will describe what is known about the extent and nature of animal welfare cases and the way cases are dealt with and registered (1). The next section (2) describes the measures in place to maintain animal welfare, the cooperation between parties on paper and in practice, as well as the experiences with and the results of this cooperation. Section 3 summarizes the main findings from international literature as to the cruelty link. The chapter concludes with an evaluation (4).

1 Extent, nature, settlement and registration of animal welfare cases

This section discusses the most important findings with respect to the extent, nature, settlement and registration of reports, offences and felonies concerning animals. These findings relate to the first three research questions.

1.1 Extent, nature and settlement

This subsection deals with the extent, nature and settlement of the cases relating to animal welfare in general and offences and felonies in particular. In doing so, the first two research questions are answered. These questions were formulated as follows:

Research question 1: What is known about developments in the number of reports, offences and felonies concerning animal welfare (abuse and neglect of animals in particular) previous to and at the time of introduction of the animal police?

Research question 2: What is known about the nature of the incident reports, offences and felonies with regard to animal welfare and the settlement of cases concerning animal welfare?

In order to provide insight into the number of animal welfare cases we analyzed the data available in the registration systems of both police and Public Prosecution Service. The Public Prosecution Service system also provides insight into the settlement of cases. Furthermore, the reports registered with Incident Reporting Number 144 (IRN or Meldpunt 144) 'Save an Animal', a nationwide sample of 250 animal police files and the reports of two police districts offered insight into the nature and number of incident reports concerning animal welfare and the extent of the animal police's involvement. The Dutch Animal Protection Society (de Dierenbescherming) was a source of information as well. Before describing the findings of our analyses of these separate sources of information, we will first discuss the sources used and the scope of the figures.

Sources and figures put into perspective

The figures provided by the police and the Public Prosecution Service show some trends regarding the number of registered cases concerning animal welfare law enforcement. Before the introduction of the animal police in 2011, police and Public Prosecution Service also registered animal related cases. From the registrations made by police and Public Prosecution Service after the introduction of the animal police, it cannot be deduced which cases can be attributed to animal police officers. This is possible, though, for the reports via IRN 144, which are all switched through to the animal police. In addition to the reports via IRN 144, the animal police officers can identify cases themselves and then register them in the police system. The data from the national sample of 250 cases dealt with by the animal police provide insight into the nature of those cases.

Police figures

The police figures showed that more than 48,000 cases in 2010 and more than 46,000 cases in 2011 concerning animals were registered in the police computer registration system (BVH). The data available with respect to the first six months of 2012 showed an increase in the number of police registrations concerning animals: over 28,000 reports were filed during that period of time. This effect might be ascribed to the introduction of the animal police, but this assumption cannot be easily substantiated since every police officer can report cases concerning animals.

With respect to the nature of the cases concerning animals, no clear conclusions can be drawn based on the police registrations. The police registration system does not provide for a separate classification with regard to animal abuse and neglect. The system comprises twelve categories pertaining to animals, but it is largely dependent on the discretion of the police officers concerned in which category they register the report. '(Other) reports concerning animals', 'Animal health and welfare' and 'Stray animals' were in the top three of

most ticked categories in the police registration system. The first two categories, however, do not say anything about the nature and content of the cases. Also, the cases in the police registration system need not always be offences or felonies, but can also be of a 'more neutral' character, for example police officers collecting a cat and taking it to a kennel because its owner is in hospital.

The analysis of 250 animal police cases, did provide more insight into the nature of the cases, however. In 49% of the incident reports the animal police acted upon, animal neglect was suspected by the callers and in 7% of the reports there was suspicion of animal abuse. The remaining reports included cases about dangerous, injured or dead animals. When the animal police visited the scene itself, it turned out that 19% and 2% of the cases respectively concerned neglect and abuse. In almost half of the cases (44%) the animal police officers observed that there was nothing wrong (anymore).

Public Prosecution Service figures

The data analysis of the two police districts showed that in 13% of the cases in these districts a booking was issued and sent to the Public Prosecution Service. The number of cases concerning animals handled by the Public Prosecution Service have fluctuated over the years. Between 2007 and 2009 over 2,000 cases were settled, in 2010 over 1,500 cases and in 2011 over 3,000 cases. The available figures concerning the first six months of 2012 showed a decrease compared to the previous year. Based on these figures it can be established that there was no increase in the number of 'animal welfare cases' settled, whether or not by means of criminal action, in the first six months following the introduction of the animal police. The Public Prosecution Service's preferred policy is administrative action instead of criminal action when and wherever possible.

The registrations by the Public Prosecution Service showed that 'fishing without a license' comprised the largest group of settled cases (45% in 2010, 78% in 2011, and 68% in the first six months of 2012). This increase is probably due to the intensified attention to this offence in this time period. The trade in protected animals (25%) and animal neglect (10%) were next in line. The majority of criminal cases were settled by imposing fines. The cases that appeared in court were also often settled by imposing fines. Prison sentences, suspended or not, were imposed in about 4% of the cases.

IRN 144 figures

IRN 144 was introduced simultaneously with the animal police. During the first nine months in operation more than 135,000 telephone calls were handled. This resulted in almost 40,000 incident reports concerning animal welfare during this period of time. The number of telephone calls fluctuated between 2,000 and 6,000 a month. The telephone calls that resulted in incident reports were then passed on to the authorities designated to deal with them. The animal police is one of those authorities. The animal police took care of approximately one fifth (19%) of the total number of reports. Not all telephone calls

resulted in reports; a large number of the calls served an informative or advisory purpose. In those cases there was no need to refer the reports to other authorities. As to the nature of the reports passed on by IRN 144 it can be stated that most cases concerned injured (37%) or found (19%) animals. Furthermore, IRN 144 chiefly received reports about neglected animals (15%) and, to a lesser extent, reports about animals in distress (6%) or about animal abuse (3%).

Animal Protection figures

With the introduction of a national reporting number, the IRN of Animal Protection (the Animal Protection National Inspection Service or LID), was integrated into IRN 144. Before the introduction of IRN 144 40,000 calls were received annually. Approximately 8,000 of those calls resulted in registered complaints or reports. The number of reports received via IRN 144 is considerably higher.

In short, it can be concluded that since the introduction of IRN 144 and of the animal police more incident reports have been registered concerning animal welfare. The IRN 144 data show that the animal police receive approximately 10,000 reports per year: Part of them probably reports that used to be received directly by authorities such as LID, part of them probably 'new' reports that can be attributed to the introduction of IRN 144 and the animal police.

Preliminary figures concerning the first six months of 2012 showed that the role of the Public Prosecution Service seems to have become smaller with regard to settling animal-related cases. This might be explained by the introduction of the national 'Assessment Framework Animal Law Enforcement' ('Afwegingskader Dierhandhaving') which prefers administrative settlement of animal welfare cases to criminal settlement.

1.2 Registration

Research question 3: How are reports, offences, felonies and implemented measures registered and to what extent is this registration suitable or sufficient for measuring results?

This study has made use of data from police registration systems, the Public Prosecution Service and IRN 144. The manner of registration and to what extent the systems are fit for measuring results will be discussed per data system.

Police

The police registration system (BVH) distinguishes twelve social classes (offence categories) that pertain to animals. Whenever the police determine that an offence or felony towards animals has been committed, it is supposed to be registered in one of the relevant classes. Since these classes may overlap and are not always unambiguous, registration errors can occur. This is the reason why not all animal cases end up in the correct classes. Assuming

that the manner of registration of the police has remained more or less the same over the years, an analysis of social classes with regard to animals will provide a general idea of the developments over the years. Such an analysis was performed to determine the volume. The increase shown during the first six months of 2012 might be attributed to the deployment of the animal police. By applying the same method of measurement to the relevant social classes over the second half of 2012 and forthcoming years, developments can be monitored in a general sense. In a general sense, because these classes can be filled in by all police officers and not exclusively by animal police officers.

However, the project code with which the animal police can label animal welfare cases provides a source on the basis of which it can be determined which cases belong to animal police exclusively. On the introduction of the animal police, all police districts were asked to mutate the cases the animal police deal with in the police registration system (BVH) with the help of a special project code. This code has not been used consistently by all districts and by all animal police officers right from the start, which is the reason why a code-based analysis will provide biased results. At the time of this study, approximately half of the police districts appeared to use the project code correctly, and insight into developments in animal police cases in those districts could be gained. An analysis of the number of cases based on the project code can offer insight into the development of animal police cases if the districts apply the code unambiguously and consistently.

For both the registrations based on social classes and the project code for the animal police it holds true that a system analysis only provides insight into (developments in) the number of cases. To further explore the nature of the cases and the measures implemented, a content analysis of police files needs to be done (as was done in this study). These data cannot be retrieved on system level.

Public Prosecution Service

The Public Prosecution Service keeps record of the so-called police records in the Judicial Documentation System (JDS). All crimes and part of the offences are registered there. The Research and Policy Database Judicial Documentation (OBJD) is an anonymized file of that documentation system. The cases in these systems are registered according to articles of law. Ten articles of law with respect to animals can be distinguished. The analysis of a specific time interval will offer a general picture of the numbers and nature (i.e. article of law) of the criminally settled cases concerning animals over time. Linking these data to the animal police is not possible because animal police cases are not registered separately. Since tackling animal welfare cases also has an important administrative side – which, in addition, is encouraged in accordance with the ‘Assessment Framework Animal Law Enforcement’ of the Public Prosecution Service – it is important for future results measurements to take into consideration the administrative settlements as well.

IRN 144

National IRN 144 'Save an Animal' started at the same time as the animal police. IRN 144 is in fact the telephone exchange behind the authorities dealing with animal welfare. Right from the beginning IRN 144 has registered all telephone calls received and the resulting reports. This registration has been done in Microsoft Word and Excel files. Based on these files the number and nature of the reports can be monitored. An analysis of the IRN 144 files provides insight into the number of incident reports resulting from the calls, the nature of the reports and the authority to which the reports were handed over.

From its very beginning IRN 144 has been trying to find a suitable system and will switch to a new registration system in the foreseeable future. For the time being it is unclear to what degree this new registration system will be able to monitor developments. It is important to note that the registrations of IRN 144 offer insight into just a part of the reports concerning animal welfare, for people can notify authorities such as the police and the Netherlands Food and Consumer Product Safety Authority (NVWA) directly.

2 Measures and cooperation with respect to animal welfare

For a long time now many parties have been working at maintaining and enforcing animal welfare and aid to animals. The animal police is a new player in the field of animal welfare. This section will provide more details on the measures regarding animal welfare as taken by the various parties. We will outline the agreements in place between the authorities and how these agreements are experienced in practice and what the final results are. These issues pertain to research questions 4 through 6, which will be answered one by one in the subsections.

2.1 Measures

Research question 4: Which measures were and are being taken jointly and which separately by the authorities involved to counter offences and felonies concerning animal welfare? What is the extent of the capacity and deployment with respect to law enforcement and what developments are to be expected?

By means of a document study and interviews with the most important parties dealing with animal welfare insight has been gained in the measures taken in order to prevent and handle animal neglect and abuse. These measures relate to individuals (inspectors or criminal investigation officers), reporting centres and covenants.

Individuals

Firstly, the Animal Protection National Inspection Service (LID) and the Netherlands Food and Consumer Product Safety Authority (NVWA) employ inspectors who monitor compliance with laws and regulations concerning animal welfare and who are authorized to take administrative enforcement measures if necessary. These inspectors are qualified

special investigation officers (BOAs). The LID employs some fourteen BOAs, the NVWA employs approximately 196 BOA qualified inspectors and surveillants.

At the time of this study some 130 animal police officers were employed in the police force, which means that the capacity for surveillance and enforcement in the field of animal welfare has increased compared to the time preceding the introduction of the animal police. Whereas NVWA and LID mainly focus on administrative law enforcement with respect to animal welfare, the animal police deal with criminal law enforcement.

With the introduction of the animal police, LID and NVWA are the second-line organizations animal police officers can appeal to for expertise and settlement of cases. If an administrative approach is required the LID takes control when domestic or hobby animals are involved and the NVWA takes control in the case of commercially kept animals. Because as a rule the animal police focus on domestic animals and hobby animals kept in small numbers, they more frequently ask for help from the LID than from the NVWA. As far as capacity for enforcement is concerned, the LID feel they are just able to cope with their current staff compared to the circa 130 animal police officers active at the time of this study. Since the NVWA focuses on commercially kept animals, this authority has fewer dealings with the animal police. Apart from the animal police activities the capacity of the NVWA is, so they say, only just sufficient.

Incident Reporting Centres

Because of their monitoring tasks, authorities such as police, LID and NVWA can act against abuses concerning animal welfare. A different, more frequently taken route, involves acting on reports on alleged situations of neglect or abuse of animals. In the past, both LID (i.e. the Animal Protection Society) and NVWA had their own IRN numbers which people could contact to report such situations.

Simultaneously with the introduction of the animal police, IRN 144 'Save an Animal' was established. Its goal is streamlining the incident reports with respect to animal welfare. The LID incident report number was closed to the public when IRN 144 was introduced. It became part of IRN 144. The NVWA, on the other hand, kept its own incident reporting number. IRN 144 receives far more incident reports than LID used to receive. The number of reports received by the NVWA has not risen as a result of the introduction of IRN 144.

Covenants

The animal police and IRN 144 are 'new' links in the field of animal welfare. In order to achieve an effective and efficient joint approach clear agreements concerning tasks and responsibilities are essential. At the end of 2011 the cooperation between the parties involved was further defined by means of drawing up covenants. The most important parties in the field of animal welfare have agreed on two covenants: 'Covenant Animal Aid' and 'Covenant Cooperation Animal Law Enforcement'.

The first covenant entails agreements concerning aid to animals that are injured or found lost. The covenant partners are the Animal Protection Society (de Dierenbescherming), the Royal Dutch Society for Veterinary Medicine (KNMvD) and the Federation of Animal Ambulances (FDN). The goal of the covenant is to establish a nationwide and well functioning network behind IRN 144 by the end of 2013. The agreements in the covenant are aimed at improving and professionalizing the existing network of animal aid services with trust, quality and accessibility as focusing points. The partners in aid to animals are expected to reach an agreement concerning 24/7 availability according to the covenant. Besides that, quality requirements for animal ambulances are to be developed and the partners are to establish national, uniform agreements on the organization of veterinary aid.

The second covenant entails agreements on how to enforce the law concerning animal welfare. The partners in law enforcement are the police, the Public Prosecution Service, NVWA, LID and the Rules and Regulations Service (DR) of the Ministry of Economic Affairs, Agriculture and Innovation (EL&I). The covenant is meant to enforce that the laws concerning keeping and treating of animals are observed in the most optimal way. Whereas it is the goal of the aid covenant to professionalize processes, the covenant concerning enforcement describes concrete work agreements and task boundaries. The agreements already in place concerning cooperation, allocation of tasks and exchange of information between LID and NVWA are part of the covenant.

In essence the agreements amount to the (animal) police being the primary organization when it comes to emergency aid to animals. LID and NVWA are the second-line organizations the animal police can appeal to for expertise or settlement of incidents. In the case of domestic animals and hobby animals kept in small numbers the LID is the designated second-line party and in cases concerning commercially kept animals the NVWA takes that role. Situations not involving emergency aid are to be dealt with by the designated party.

The animal police must act against a concrete number of crimes; articles 36 and 37 of the Animal Health and Welfare Act, articles 254 and 254a, 350 paragraph 2, 425 of the Penal Code, articles 9 and 13 of the Flora and Fauna Act and articles 10, 16 and 21 of the Fisheries Act.

Furthermore, the covenant contains agreements with respect to legal action and legal settlement of animal welfare cases. The Public Prosecution Service is responsible for criminal cases relating to animals and the DR of the Ministry of EL&I is responsible for administrative settlements.

The choice whether to deploy criminal law, administrative law or a combination of the two is to be determined according to an assessment framework designed by the Public Prosecution Service together with the covenant partners. According to the covenant all district courts are to appoint a contact person for animal law enforcement cases who advises partners on the course to be taken in the situations they come across.

2.2 Cooperation

Research question 5: What is the state of affairs concerning the implementation of the measures, are the agreements satisfactory and where, if any, do problems occur?

Based on interviews with animal police officers and authorities working in the field of animal welfare it has been possible to gain insight into the state of affairs regarding the measures taken and the experiences concerning cooperation between the covenant partners. These will be described according to subject matter in the following sections.

IRN 144

IRN 144 became operational at the end of 2011 within a very short period of time. This has had a negative impact on the quality of passing on the reports. The expertise and know-how of its telephone operators were not up to scratch in the beginning: the content of the reports could not always be dealt with by the authorities that received the reports. The processes and knowledge not being adequate caused delays in acting upon the reports. By now the work processes have been revised and the level of knowledge and consequently the assessment of reports by the telephone operators (better trained and more experienced now) have improved. The authorities involved said the whole process was going rather smoothly. Expectations are that the assessment and passing on of reports to the back offices will further improve in the future.

Following up on agreements

Covenant partners agreed that agreements and tasks on paper were clearly and well defined and were endorsed by all parties.

Aid services have invested in cooperation on the level of policy. Observing the intentional agreements in the covenant proved to be difficult in practice, however. Realizing all agreements within a short period of time appeared not to be feasible. Quality standards for animal ambulances, however, were being developed, but 24/7 availability of the aid services had not been realized yet. Since the project has been put in motion and parties agree on the direction to be taken, it is to be expected that with some perseverance and sufficient resources the agreements can be implemented in the long run.

Compared to the agreements in the aid services covenant, the agreements in the law enforcement covenant focus less on intentions and processes, and more on concrete agreements with respect to law enforcement itself. We will later describe how they work out in practice. Explicit commitments the Public Prosecution Service has met in accordance with the covenant included appointing a contact person for animal welfare affairs with all the district courts and the development of an assessment framework for the route to be followed in the sense of administrative or criminal action or a combination of the two.

Central control and direction

By developing covenants and thus formalizing agreements with respect to law enforcement in the field of animal welfare and the provision of aid to animals, the organizations involved can be regarded as chain partners. In general, the covenant partners experienced this joint approach as a positive thing but identified the lack of central control in the chain as a problem. Before the introduction of IRN 144 and the animal police there was no central control either, but since concrete agreements about which party is to act in which situation have been made, such central control is sorely missed now.

Cooperation

Not in all the districts and between all covenant partners was there continuity with respect to consultation and mutual agreement yet. This holds true for both aid services and law enforcement authorities. Whereas in some districts the networks conferred on a structural basis, in other districts this occurred ad hoc.

Some problems were experienced as to the execution of agreements. In the majority of cases, partners took up what they were confronted with in a reactive way and then sometimes forgot the agreements on cooperation as described in the covenant.

Regarding aid to animals, people found there were many differences between the districts as to quality and cooperation. The quality standards for animal ambulances are in the process of being developed. According to the partners providing aid services there were no clear agreements on which party had to take on reports on animals other than cases of neglect or abuse.

As to cooperation in the field of law enforcement, the LID was satisfied with the cooperation with the animal police. The NVWA seemed to be less satisfied with this cooperation, however. The NVWA had experienced, certainly during the introduction phase, that the animal police went to situations that based on reports should be allocated to the NVWA. Also in this respect experiences may differ from district to district.

Expertise and experience of the partners with respect to each other's tasks and possibilities are a major point of attention. Not only according to their covenant partners but also according to the animal police officers themselves, they lack the expertise and knowhow to enable them to perform their tasks well. This was certainly the case at the time of the introduction of the animal police. This is why they had to appeal to their partners more often than necessary.

The problems experienced in practice seem to be due to short period of time in which the animal police and the agreements were realized. The partners must get to know each other and must be able and willing to appeal to each other. The finding that things went more smoothly in some districts than in others supports that view. The districts in which cooperation went smoothly had excellent networks in place and partners had known each other for some – or a long – time. Consultation between partners in the same district was considered essential for being able to cooperate well.

Settlement and prosecution

The district courts have appointed a contact for animal welfare cases. The partners acknowledged the importance of this permanent contact person in the Public Prosecution Service. In this way, the expertise concerning animal welfare is guaranteed in persons and the animal police officers can get in touch with the Public Prosecution Service easily so that they are advised and supported directly when having to decide on animal welfare cases. The respondents within the Public Prosecution Service felt they had things under control and that routing and communication ran smoothly.

According to what had been agreed upon in the law enforcement covenant the Public Prosecution Service developed a national assessment framework concerning animal welfare, the so-called 'Assessment Framework Animal Law Enforcement' ('Afwegingskader Dierhandhaving'), late 2011. In practice, and in accordance with this framework, the emphasis is on an administrative approach. Criminal action is taken only in a minority of cases. As agreed upon, LID and NVWA take care of the administrative approach and the animal police take care of the criminal approach. However, there are differences in the way the assessment framework is applied in the various districts, since the framework is meant to be a guideline and not imperative policy. Some respondents felt that criminal law was more often applied in some districts than in others. This is the result of a lack of unambiguous agreements on the operating procedures within the police force as to deployment of administrative or criminal law. In addition, whereas the division of tasks and powers is clearly described on paper, in practice it was not clear to enforcement partners what to expect from each other and who should act and how. This has also to do with the different visions and procedures of the covenant partners. In this respect LID and NVWA mentioned the offendercentred and reactive approach of the animal police versus the animal-centred and restorative approach they preferred. From the interviews it became clear that in general the covenant partners felt that the animal police – contrary to what was laid down in the assessment framework – were inclined to take criminal action too often and too soon. The animal police officers interviewed, however, said that for them animal welfare came first and for that reason they were reluctant to take criminal action. So it seems the covenant partners have a wrong or prejudiced view of each other's policy and vision. This is supported by the findings resulting from analyzing the files and the data from the two police districts. They showed that the animal police only rarely took criminal action on the basis of incident reports. Nor can it be concluded from Public Prosecution Service data covering the first six months of 2012 that the introduction of the animal police has led to an increase in cases concerning animals dealt with according to criminal law. Our study has not revealed how many cases were dealt with according to administrative law, but the interviews showed that the DR of the Ministry of EL&I experienced a substantial increase in work load with respect to cases concerning domestic animals.

The district courts have appointed a permanent contact person for incidents involving animals in order to speed up settlement of these cases with a view to animal welfare. This was

regarded as a very positive outcome by both police and Public Prosecution Service. The general capacity problem of the courts, which may cause delays in cases being dealt with in court, was thought to be a bottleneck, however.

2.3 Results

Research question 6: What results are to be expected from these measures regarding animal welfare?

Insight into the results of the measures has been gained by means of looking at the findings from the data analysis, the interviews with animal police officers and the analysis of police files. We will describe these findings according to subject matter.

More attention and capacity for aid to animals

First, we can conclude that attention for animal welfare has increased. The incident reports relating to animal welfare are made visible on a central level by means of IRN 144. Second, thanks to the introduction of the animal police the capacity for enforcing the regulations concerning animal welfare has grown. The animal police are a new link in the chain of authorities that have dealt with animal welfare for a long time. By identifying this under-exposed aspect of the police task it is shown that animal welfare is taken seriously by the police as well.

Our data analysis showed that the police have registered more cases concerning animals since the introduction of IRN 144 and the animal police. From this it can be concluded that not only has the introduction of the animal police increased the capacity for law enforcement concerning animal welfare, but that the regular police have in effect taken on the police task regarding animal welfare more often than they used to. Of all reports received by IRN 144, one fifth was passed on to the animal police. The task of the animal police mainly concerned checking incident reports and dealing with them with or without their partners.

Central coordination and streamlined pursuit of incident reports

It is the goal of IRN 144 and the covenants to arrive at a streamlined approach of neglect and abuse of animals. A central coordination of the reports enables the aid service or enforcement authority to react swiftly and adequately to reports concerning animals. This has a positive effect on animal welfare, provided that the quality of the first step, IRN 144, is adequate and guaranteed, that the cooperation between the partners in animal welfare runs smoothly and that the quality and accessibility of law enforcement authorities and aid services are safeguarded.

The measures taken have affected the aforementioned aspects positively; IRN 144 and the covenants forced parties to professionalize. The study shows that time, communication,

expertise and experience are key concepts in order to streamline and respond to reports in an adequate way.

Stronger and more professional approach

The acting on reports related to animal welfare is followed by the settlement of cases. Because of the existence of an assessment framework developed for handling neglect and abuse of animals and because there is a permanent contact person available within the Public Prosecution Service, the nature of animal law enforcement is professional and structural. Thus, the problem of animal neglect and animal abuse has not only gained ground within the police force but with the Public Prosecution Service as well.

The approach to tackling neglect and abuse of animals has increased in strength with the introduction of the animal police, because the animal police are authorized to take criminal action. In addition, because of their background police officers have an eye for any other criminal deeds or wrongs. For example, police officers are authorized to enter a premise, and thus may spot not only animal neglect but domestic violence as well.

The focus is on animal welfare when dealing with animal neglect and abuse. Intensification of the approach does not so much result in an increase in the number of cases settled via criminal law (offendercentred), but in an increase in the number of administrative cases.

3 Animal welfare in the research literature

Research question 7: What do we know about the relationship between these offences and other offences according to nature (domestic violence for example) and extent from Dutch and foreign studies? What is the methodological quality of these studies?

In this section we will answer the question what is known about the relationship between violence against animals and other offences with respect to nature and extent from international research. In order to do so, 44 international articles and 17 international reviews concerning animal abuse and the relationship between violence against animals and violence against people were analyzed. First, the most significant results from these studies will be described, then the methodological quality of these studies will be assessed, and finally the conclusions will be presented which could be drawn on the basis of the literature review.

Findings

Almost all the studies we reviewed and which had examined the relationship between violence against animals and other offensive behaviours, showed a relationship (correlation). The articles showed that there is a relationship between animal abuse and domestic violence. In over half of the domestic violence cases, animal abuse also occurred. Also a relationship was demonstrated between children's exposure to domestic violence or children witnessing domestic violence and those children committing animal abuse later on in life. If people have gone through negative experiences, e.g. domestic violence, as a child, they are

more than twice as likely to commit animal abuse. In addition, having committed animal abuse as a child increases the chance of showing aggressive and violent behaviour towards other people as an adult. The age at which the child begins and the frequency of the number of animal abuse incidents are important indicators for committing (interpersonal) violence at a later age in this regard. The aforementioned relationship between animal abuse and domestic violence holds good the other way around as well: animal abuse turns out to be a predictor of domestic violence.

Comments

Although all studies have demonstrated this relationship, many methodological comments can be made regarding the reliability of the studies and to what extent the findings can be generalized. Many studies were retrospective, did not make use of control groups, used biased samples, and neither did they use clear definitions nor did they determine the strength of the relationship.

Some studies can be considered sound as to the methodology used. These studies made use of a prospective research design and / or combined a large research population with a control group. The studies that were more sound methodologically demonstrated a relationship between violence against animals and other criminal behaviour as well.

Conclusions

Based on our literature review it can be concluded that there is indeed a relationship between violence against animals and other criminal behavior, although it is not possible to make statements concerning cause and effect. This means that if violence against animals occurs, there is a greater chance of interpersonal violence occurring than if there is no violence against animals. However, this does not mean that animal abuse leads to other forms of violence or vice versa. As has been concluded by various researchers before, violence against animals can be considered a risk factor for other criminal behavior. Animal abuse in itself does not automatically lead to committing other violent acts; other risk factors may be at issue.

4 Evaluation

Six months after the first 130 animal police officers took up their jobs, we mapped out the state of affairs regarding the enforcement of animal welfare rules and regulations, in particular with respect to animal abuse and animal neglect. To begin with, it needs to be said that the measures are supplementary to the activities of the specialist organizations that have been working in the field of animal welfare for many years. With the introduction of the animal police the capacity and attention for monitoring animal welfare have increased, which in general is applauded by the parties already active in the field before. A new partner in the field of animal welfare makes coordination between parties necessary, to prevent them from hampering one another. To achieve this, covenants regarding enforcement and

aid were drawn up, and the national IRN 144 'Save an Animal' was established. By formalization of the agreements and the introduction of a central incident reporting number the partners to the covenants can be regarded as chain partners. A major problem experienced by these organizations is a lack of central control in the chain. The new measures had to be implemented in a very short span of time, so that there was little room for developing a vision regarding the animal police and the role of the animal police in the total chain of organizations that are active in the field of animal welfare. The negative effects of this are felt in everyday practice. Due to the hasty introduction of the animal police service and IRN 144 not all aspects of the cooperation and the approach to be taken have crystallized yet. On paper the agreements seem to be clearly defined, but in actual practice things turn out to be somewhat more complex. Central control of the animal welfare chain via IRN 144 requires knowledge, quality and cooperation. In particular in the beginning these aspects posed a problem, but gradually things have changed for the better. The problems still experienced at the moment relate to a significant extent to expertise and communication. The animal police officers and IRN 144 are new players in the field and they have gradually acquired more knowledge based on training, but certainly also because of their newly acquired experience in the field. The parties responsible for animal law enforcement and aid to animals have shared their knowledge with the animal police and cooperation between the parties has gradually grown more stable. Initially, animal police officers often called on the expertise of partners, but they seem to be operating more and more independently now. Also the incident reports to IRN 144 are nowadays passed on to the relevant partners more adequately and in a better way with regard to quality. If the animal police and IRN 144 and the chain they form part of are given the time to professionalize further, animal welfare will benefit from it. A crucial question in this regard is whether IRN 144 should be part of the police, since 'only' one fifth of the incident reports received via IRN 144, are passed on to the animal police. At the same time it can also be concluded that IRN 144 is meeting a wider need.

Besides the role of IRN 144, the role of the animal police in the wider field of animal welfare should also be a matter of concern, according to the people interviewed. The activities of the animal police consist mainly of responding to incident reports, in particular with respect to animal neglect. In accordance with the police task, the animal police officers look into these incident reports. A significant part of these incident reports turn out to be false alarm, which means that the situation seems to be less problematic than the caller indicated, or the situation had already been solved. The incident reports which do require follow-up are only rarely taken criminal action against. In most cases the animal police act by laying down conditions, carrying out checks and giving advice. In addition, partners are called in to deal with cases in an administrative way. Although this approach by the police does in fact not differ from the way they handle things concerning maintaining good living conditions in the community and preventing social disturbance, the authorities in the field of animal welfare wondered whether the animal police's current range of tasks was most

optimal. Some parties indicated that they thought the added value of animal police was particularly in the field of thematic problems relating to crime, such as dog fighting and the illegal trade in animals. At the same time partners stressed the importance of continuing cooperation with the police.

Knowledge and expertise should be secured in people in the police organization, and it was considered less relevant under which heading this should be done.

It is important that the activities of the police in the field of animal welfare can be monitored in the future. As yet the existing registration systems have not provided a solid basis for gaining insight into the animal police officers' activities in a reliable way. From the police and Public Prosecution Service registration data it is possible to generate cases with respect to animals, but it cannot be deduced which cases are dealt with by the animal police. The special project code which the animal police can use to label cases, does provide a good basis to gain some insight in this regard, however. With the help of the project code, the number of animal police cases can be made visible in a simple way, provided this code is consistently applied by all animal police officers, on the basis of an analysis of the police registration system (BVH) data.

In order to paint a picture of the nature of the registrations and the ensuing actions of the police in these cases, further study of the content of police files – on a selection of cases with the animal police label – will be necessary. Again, the project code offers, provided it is applied consistently, a good basis for the selection of cases. A similar approach was used in this study. IRN 144 is looking for a new registration system. As yet, it cannot be determined whether the future system will be fit for monitoring cases in the field of animal welfare.

On the level of settlement of animal welfare cases an analysis of Public Prosecution Service data can provide some insight into the developments in criminal settlement of animal welfare cases in the future as well. Since animal welfare cases tend to be settled by administrative action more and more frequently, it is also important to carry out some analyses of registration system data from the DR of the Ministry of EA & I.

As the cooperating partners indicated, the foundation for cooperation has been laid and it should be given the opportunity to evolve for the benefit of animal welfare. With the introduction of IRN 144 and the animal police, animal welfare has come into focus and in the long run time, knowledge and experience may lead to an effective and efficient tackling of animal neglect and abuse. In the interest of the future of the animal police attention needs to be paid to a number of issues in addition to developing a vision: defining the role of the animal police in terms of capacity and job responsibilities, the exact role of IRN 144, the capacity of partner organizations, the quality of people and processes, central control and networks, and registration.

Referentielijst

Geraadpleegde stukken

Korps Landelijke Politiedienst (2012) Rapportage Bureau Operationele Expertise dierenpolitie.

Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (2011). Jaarverslag 2010. Stichting Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming.

Regeerakkoord 2010-2014 (2010). *Vrijheid en verantwoordelijkheid*.

Ministerie van Veiligheid en Justitie (2012). Concept Inrichtingsplan Nationale Politie.

Ministerie van Financiën (2012). Voorjaarsnota 2012.

Rijksoverheid (2009). Persbericht: '1-1-2 bellen voor de lol is niet om te lachen', 7 december, 2009.

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden (2012). Jaargang 2012, 392.

Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden (2012). Jaargang 2012, 422.

Tweede Kamer der Staten-Generaal (2011). Vergaderjaar 2010-2011. Kamerstuk 29 628, nr. 257.

Tweede Kamer der Staten-Generaal (2012). Vergaderjaar 2011-2012. Kamerstuk 29 628 nr. 301.

Geraadpleegde literatuur

Arluke, A., Levin, J., Luke, C. & Ascione, F. (1999). The Relationship of Animal Abuse to Violence and Other Forms of Antisocial Behavior. In: *Journal of Interpersonal Violence*, jrg. 14, nr. 9, pp. 963-975.

Ascione, F. R. (1993). Children Who Are Cruel to Animals: A Review of Research and Implications for Developmental Psychopathology. In: *Anthrozoös*, 6(4), pp. 226-247.

Ascione, F.R. (1999). The abuse of animals and human interpersonal violence. In: Ascione, F.R. & Arkow P. (eds.) *Child Abuse, Domestic Violence, and Animal Abuse: Linking the Circles of Compassion for Prevention and Intervention*. Purdue University Press: Indiana, pp. 50-61.

Ascione, F.R., Friedrich, W.N., Heath, J., & Hayashi, K. (2003). Cruelty to animals in normative, sexually abused, and outpatient psychiatric samples of 6- to 12-year-old children: Relations to maltreatment and exposure to domestic violence. In: *Anthrozoös*, 16(3), pp. 194-212.

Ascione, F.R. & Shapiro, K. (2009). People and Animals, Kindness and Cruelty: Research Directions and Policy Implications. In: *Journal of Social Issues*, vol. 65(3), pp. 569-587.

Ascione, F.R., Weber, C.V., Thompson, T.M., Heath, J., Maruyama, M. & Hayashi, K. (2007). Battered Pets and Domestic Violence Animal Abuse Reported by Women Experiencing Intimate Violence and by Non abused Women. In: *Violence against Women*, vol.13(4), pp. 354-373.

Baldry, A.C. (2003). Animal Abuse and Exposure to Interparental Violence in Italian Youth. In: *Journal of Interpersonal Violence*, vol. 18(3), pp. 258-281.

Baldry, A.C. (2005). Animal abuse among preadolescents directly and indirectly victimized at school and at home. In: *Criminal Behavior & Mental Health*, vol.15(2), pp. 97-110.

Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. New Jersey: Prentice-Hall.

Becker, F. & French, L. (2004). Making the Links: Child Abuse, Animal Cruelty and Domestic Violence. In: *Child Abuse Review*, vol. 13, pp. 399-414.

Becker, F. & French, L. (2006). Response to 'Forging the Links: (De)Constructing Chains of Behaviors'. In: *Child Abuse Review*, vol. 15, pp. 188-189.

- Becker, K.D., Stuewig, J., Herrera, V.M. & McCloskey, L.A. (2004). A Study of Firesetting and Animal Cruelty in Children: Family Influences and Adolescent Outcomes. In: *Journal American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, vol. 43(7), pp. 905-912.
- Beirne, P. (2004). From Animal Abuse to Interhuman Violence? A Critical Review of the Progression Thesis. In: *Society & Animals* 12:1, pp. 39-65.
- Carlisle-Frank, P., Frank, J.M. & Nielsen, L. (2004). Selective battering of the family pet. In: *Anthrozoös*, 17(1), pp. 26-42.
- Cazaux, G. (2001). Verband tussen geweld jegens dieren en geweld jegens mensen. In: Cazaux, G. (red.) *Mensen en andere dieren. Hun onderlinge relaties meervoudig bekeken*. Leuven/Apeldoorn: Garant Uitgevers, pp. 279-296.
- Currie, C.L. (2006). Animal cruelty by children exposed to domestic violence. In: *Child Abuse & Neglect*, vol. 30, pp. 425-435.
- DeGue, S. & DiLillo, D. (2009). Is Animal Cruelty a “Red Flag” for Family Violence? Investigating Co-Occurring Violence Toward Children, Partners, and Pets. In: *Journal of Interpersonal Violence*, vol. 24(6), pp. 1036-1056.
- Duncan, A., Thomas, J.C. & Miller, C. (2005). Significance of Family Risk Factors in Development of Childhood Animal Cruelty in Adolescent Boys with Conduct Problems. In: *Journal of Family Violence*, vol. 20(4), pp. 235-239.
- Enders-Slegers, M.J. & Jansen, M. (2009). *Cirkel van geweld: verbanden tussen dierenmis-handeling en huiselijk geweld*. Amsterdam: Stichting DierZijn.
- Faver, C.A. & Strand, E.B. (2003). To Leave or to Stay?: Battered Women's Concern for Vulnerable Pets. In: *Journal of interpersonal violence*, vol. 18(12), pp. 1367-1377.
- Faver, C.A. & Strand, B.E. (2003). Domestic violence and Animal Cruelty; untangling the web of abuse. In: *Journal of Social Work Education*, vol. 39(2), pp. 237-253.
- Faver, C.A. & Strand, B.E. (2007). Fear, Guilt, and Grief: Harm to Pets and the Emotional Abuse of Women. In: *Journal of Emotional Abuse*, vol. 7(1), pp. 51-70.
- Fielding, W.J. (2010). Domestic Violence and Dog Care in New Providence, The Bahamas. In: *Society & Animals*, vol. 18, pp. 183-203.

Flynn, C.P. (2002). Hunting and Illegal Violence Against Humans and Other Animals: Exploring the Relationship. In: *Society & Animals* 10:2, pp. 137-154.

Flynn, C.P. (2011). Examining the links between animal abuse and human violence. In: *Crime, Law and Social Change*, vol. 55, pp. 453-468.

Gleyzer, R., Felthous, A.R. & Holzer, C.E. (2002). Animal cruelty and psychiatric disorders. In: *Journal of the Academy of Psychiatry and Law*, jrg. 30, pp. 257-265.

Green, G.S. (2002). The Other Criminalities of Animal Freeze-Killers: Support for a Generality of Deviance. In: *Society & Animals*, vol. 10(1), pp. 5-30.

Green, P.C. & Gullone, E. (2005). Knowledge and attitudes of Australian veterinarians to animal abuse and human interpersonal violence. In: *Australian Veterinary Journal*, vol. 83(10), pp. 619-625.

Gupta, M. (2008). Functional Links Between Intimate Partner Violence and Animal Abuse: Personality Features and Representations of aggression. In: *Society & Animals*, vol. 16, pp. 223-242.

Henderson, B.B., Hensley, C. & Tallichet, S.E. (2011). Childhood Animal Cruelty Methods and Their Link to Adult. In: *Interpersonal Violence Journal of Interpersonal Violence*, vol. 26(11), pp. 2211-2227.

Henry, B.C. (2004). The Relationship between Animal Cruelty, Delinquency, and Attitudes toward the Treatment of Animals In: *Society & Animals*, vol. 12(3), pp. 185-207.

Henry, B.C. & Sanders, C.E. (2007). Bullying and animal abuse: Is there a connection? In: *Society & Animals* 15(2), pp. 107-126.

Hensley, C. & Tallichet, S.E. (2005a). Animal Cruelty Motivations: Assessing Demographic and Situational Influences. In: *Journal of Interpersonal Violence*, vol. 20(11), pp. 1429-1443.

Hensley, C. & Tallichet, S.E. (2005b). Learning To Be Cruel?: Exploring the Onset and Frequency of Animal Cruelty. In: *International journal of offender therapy and comparative criminology*, vol. 49(1), pp. 37-47.

- Hensley, C. & Tallichet, S.E. (2009). Childhood and Adolescent Animal Cruelty Methods and Their Possible Link to Adult Violent Crimes. In: *Journal of Interpersonal Violence*, vol. 24(1), pp. 147-158.
- Hensley, C., Tallichet, S.E. & Dutkiewicz, E.L. (2009). Recurrent Childhood Animal Cruelty: Is There a Relationship to Adult Recurrent Interpersonal Violence? In: *Criminal Justice Review*, vol. 34(2), pp.248-257.
- Hensley, C., Tallichet, S.E. & Dutkiewicz, E.L. (2010). Childhood bestiality: a potential precursor to adult interpersonal violence. In: *Journal of Interpersonal Violence*, vol. 25, pp. 557-567.
- Hensley, C., Tallichet, S.E. & Dutkiewicz, E.L. (2012). Exploring the Age of Onset and Recurrence of Childhood Animal Cruelty: Can Animal Cruelty Be Learned From Witnessing Others Commit It? In: *International journal of offender therapy and comparative criminology*, vol. 56(4), pp. 614-626.
- Hensley, C., Tallichet, S.E. & Singer, S.D. (2005). Unraveling the Methods of Childhood and Adolescent Cruelty to Nonhuman Animals. In: *Society & Animals*, vol. 13(2), pp. 91-107.
- Hensley, C., Tallichet, S.E. & Singer, S.D. (2006). Exploring the possible link between childhood and adolescent bestiality and interpersonal violence. In: *Journal of Interpersonal Violence*, vol. 21, pp. 910-923.
- Janssen, J. (2012). Geweld tegen mensen en dieren. In: *Proces*, vol. (91)3, pp. 156-166.
- Levin, J. & Arluke, A. (2009). Reducing the link's false positive problem. In: Linzery, A. (ed.). *The link between animal and human violence*. Brighton: Sussex Academic Press, pp. 163-171.
- Long, D.D., Long, J.H. & Kulkarni, S.J. (2007). Interpersonal Violence and Animals: Mandated Cross-Sector Reporting. In: *Journal of Sociology & Social Welfare*, vol. 34(3), pp. 147-164.
- Loring, M.T. & Bolden-Hines, T.A. (2004). Pet Abuse by Batterers as a Means of Coercing Battered Women Into Committing Illegal Behavior. In: *Journal of Emotional Abuse*, vol. 4 (1), pp. 27-37.

Lucia, S. & Killias, M. (2011). Is Animal Cruelty a Marker of Interpersonal Violence and Delinquency? Results of a Swiss National Self-Report Study. In: *Psychology of Violence*, vol. 1(2), pp. 93-105.

McPhedran, S. (2008). A review of the evidence for associations between empathy, violence, and animal cruelty. In: *Aggression and Violent Behavior*, vol. 14, pp. 1-4

McPhedran, S. (2009). Animal Abuse, Family Violence, and Child Wellbeing: A Review In: *Journal of Family Violence*, vol. 24, pp. 41-52.

Mellor, D., Yeow, N., Hapidzal, T., Yamamoto, T., Yokoyama, A. & Nobuzane, Y. (2009). Childhood Cruelty to Animals: A Tri-national Study. In: *Child Psychiatry & Human Development*, vol. 40, pp. 527-541.

O'Grady, K.E., Kinlock, T.W. & Hanlon, T.E. (2007). Prediction of Violence History in Substance-Abusing Inmates. In: *The Prison Journal*, vol. 87(4), pp. 416-433.

Patterson-Kane, E. & Piper, H. (2009). Animal abuse as a sentinel for human violence: A critique. In: *Journal of Social Issues*, vol. 65(3), pp. 589-614.

Piper, H. (2003). The Linkage of Animal Abuse with Interpersonal Violence: A Sheep in Wolf's Clothing? In: *Journal of Social Work*, vol. 3(2), pp. 161-177.

Piper, H. (2007). Echoes of Satanic panic.
Geraadpleegd via: www.spiked-online.com/index.php/site/article/3894.

Piper, H. & Myers, S. (2006). Forging the Links: (De)Constructing Chains of Behaviors'. In: *Child Abuse Review*, vol. 15, pp. 178-187.

Salter, D., McMillan, D., Richards, M., Talbot, T., Hodges, J., Bentovim, A., Hastings, R. Stevenson, J. & Skuse, D. (2003). Development of sexually abusive behaviour in sexually victimised males: a longitudinal study. In: *Lancet*, vol. 361, pp. 471-76.

Simmons, C.A. & Lehmann, P. (2007). Exploring the Link Between Pet Abuse and Controlling Behaviors in Violent Relationships. In: *Journal of interpersonal violence*, vol. 22(9), pp. 1211-1222.

Strand, E.B. & Faver, C.A. (2005). Battered Women's Concern for Their Pets: A Closer Look. In: *Journal of family social work*, vol. 9(4), pp. 39-58.

Smith-Harris, T. (2005). Animal Abuse, Family Violence, and Child Wellbeing: A Review. In: *Reviews*, pp. 989-992.

Tallichet, S.E. & Hensley, C. (2004). Exploring the Link between Recurrent Acts of Childhood and Adolescent Animal Cruelty and Subsequent Violent Crime. In: *Criminal Justice Review*, vol. 29(2), pp. 304-316.

Tallichet, S.E. & Hensley, C. (2005). Rural and Urban Differences in the Commission of Animal Cruelty. In: *International journal of offender therapy and comparative criminology*, vol. 49(6), pp. 711-726.

Tallichet, S.E. & Hensley, C. (2009). The Social and Emotional Context of Childhood and Adolescent Animal Cruelty: Is There a Link to Adult Interpersonal Crimes? In: *International journal of offender therapy and comparative criminology*, vol. 53(5), pp.596-606.

Tiplady, C.M., Walsh D.B. & Philips, C.J.C. (2012). Intimate partner violence and companion animal welfare. In: *Australian Veterinary Journal*, vol. 90(1-2), pp. 48-53.

Thompson, K.L. & Gullon, E. (2006). An Investigation into the Association between the Witnessing of Animal Abuse and Adolescents' Behavior toward Animals. In: *Society & Animals*, vol. 14(3), pp. 221-243.

Vaughn, M.G, Fu, Q., Beaver, K.M., Delisi, M., Perron, B.E. & Howard, M.O. (2010). Effects of childhood Adversity on Bullying and Cruelty to Animals in the United States: Findings From a National Sample. In: *Journal of Interpersonal Violence*, vol.26(17), pp. 3509-3525.

Volant, A.M., Johnson, J.A., Gullone, E. & Coleman, G.J. (2008). The relation between domestic violence and animal abuse. An Australian study. In: *Journal of Interpersonal Violence*, vol. 23(9), pp. 1277-1295.

Williams, V.M., Dale, A.R., Clarke, N. & Garret, N.K.G. (2008). Animal abuse and family violence: Survey on the recognition of animal abuse by veterinarians in New Zealand and their understanding of the correlation between animal abuse and human violence. In: *New Zealand Veterinary Journal*, vol. 56(1), pp. 21-28.

Wright, J. & Hensley, C. (2003). From animal cruelty to serial murder: Applying the graduation hypothesis. In: *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, vol. 47(1), pp. 71-88.

Bijlage 1 – Respondentenoverzicht dierenpolitie

Naam	Politieregio
Rob Abspoel	Kennemerland
Andre Assink	Twente
Rob Baardemans	Midden- en West-Brabant
Suzanne Baars	Twente
Jos van Ballegooij	Limburg-Noord
Peter Bobroske	Utrecht
Bouke de Bruin	Friesland
Corine Corten	Limburg
Margriet Flierman	Rotterdam-Rijnmond
Kelly Franse	Haaglanden
Ine Goossens	Brabant-Zuid-Oost
Ralph van Hee	Zeeland
Sandra Hof	Noord-Holland-Noord
Sandra ter Horst	Amsterdam-Amstelland
Marije Kee	Zaanstreek-Waterland
Henry Kreeftenburg	Noord- en Oost-Gelderland
Patricia Maris	Drenthe
Ryanne Pieper	Brabant-Noord
Eric Smit	Haaglanden
Rianne Vaatstra	Groningen
Yvonne van Veenendaal	Amsterdam-Amstelland
Simone Viers	Gelderland-Midden
Charissa de Vries	Gooi en Vechtstreek
Natalie de Vries	Utrecht
Sylvia de Vries	Hollands Midden
Patricia Wagenaar-Vos	Noord- en Oost-Gelderland
Anita Wervenbos	Rotterdam-Rijnmond
Jan Zandvoort	IJsselland
Denie Zonruiter	Zuid-Holland-Zuid
Amber Zut	Hollands Midden

Bijlage 2 – Respondentenoverzicht instanties

Naam	Instantie
Henk Achten	Regiopolitie Brabant-Zuid-Oost
Annelore Adriaansen	Openbaar Ministerie Rotterdam
René Bastiaansen	Korps Landelijke Politiediensten
Mariëlle Bijen	Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID)
Achilles Damen	Openbaar Ministerie Almelo
Margriet Haak	Openbaar Ministerie Den Haag
Ineke van Herwijnen	Hondenbescherming, Inspectiedienst voor Gezelschapsdieren
Henk Hoiting	Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
Okke van Gelderen	Korps Landelijke Politiediensten
Erik Goemans	Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID)
Raymond van IJsselstein	Gemeente Capelle aan den IJssel
Elly von Jessen	Dierenbescherming
Krijn de Jonge	Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie, Dienst Regelingen
Marga van Kommer	Federatie Dierenambulances Nederland & Dierenambulance Nijmegen
René Lesuis	Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
Michiel Maters	Korps Landelijke Politiediensten
Merel Mos	Openbaar Ministerie Den Haag
Jeroen Ogier	Korps Landelijke Politiediensten
Linda Rekkers	Openbaar Ministerie Rotterdam
Jan Schellen	Regiopolitie Brabant-Noord
Ellen van Scherpenzeel	Korps Landelijke Politiediensten
Thom Verlinden	Korps Landelijke Politiediensten
Ymert de Vries	Dierenarts
Ad Wagemakers	Openbaar Ministerie Rotterdam
Gemma Willemsen	Dierenbescherming
Just de Wit	Hondenbescherming, Inspectiedienst voor Gezelschapsdieren
Kees van Zandvliet	Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming (LID)
Patricia Zohland	Gemeente Capelle aan den IJssel

Bijlage 3 – Interviewformat instanties

De topiclijst is mede gebaseerd op de afspraken die zijn gemaakt in de convenanten ‘samenwerking dierenhandhaving’ en ‘dierenhulpverlening’. Het eerstgenoemde convenant heeft betrekking op onderlinge afspraken en verantwoordelijkheden tussen partijen die verantwoordelijk zijn voor dierenwelzijn. Het tweede convenant heeft met name tot doel het bestaande netwerk van dierenhulpverlening te verbeteren en professionaliseren. In de interviews met instanties komen drie onderwerpen nadrukkelijk aan de orde, te weten: het toetsen van gemaakte afspraken, de (voortgang van de) implementatie en de verwachte resultaten.

Vooraf

Hoe ziet de organisatie eruit en hoe werkte deze aan dierenwelzijn voor de komst van de dierenpolitie (omvang organisatie, taken en bevoegdheden)?

Implementatie en praktijk (hoe verhouden afspraken op papier zich tot de praktijk)

1. Het OM heeft een afwegingskader opgesteld voor de inzet van strafrecht, bestuursrecht of een combinatie van beiden. Wat vindt u van dit kader en hoe werkt het in de praktijk?
(aandachtspunten: bekendheid, helderheid, concreetheid, wijze van toepassing, knelpunten)
2. Hoe ziet de formele taakafbakening tussen de instanties eruit? In welke mate is deze duidelijk? Hoe is deze intern gecommuniceerd en wat waren de reacties hierop? Hoe werkt deze taakafbakening in de praktijk (voor- en nadelen, verbeter- of aandachtspunten)?
3. Welke maatregelen worden in de praktijk gezamenlijk en door de instantie afzonderlijk getroffen om dierenmishandeling en dierenverwaarlozing tegen te gaan? Waar zit eventuele overlap in optreden en waar mag dat samenwerking heten? In hoeverre loopt dit volgens de afspraken en wat loopt daarbij goed en wat niet?
4. Indien niet van politie: Er is een aantal afspraken geformuleerd over de wijze waarop uw organisatie (NVWA, LID, Dierenbescherming) om dient te gaan met situaties waarin tijdens de reguliere werkzaamheden zaken worden geconstateerd waarbij noodhulp noodzakelijk is. Zijn deze afspraken bij u en/of uw organisatie bekend en

hoe zijn deze intern gecommuniceerd? Wat vindt u van deze afspraken? Hoe verloopt dit in de praktijk (knelpunten/verbeterpunten)?

5. Indien van politie: Er is een aantal afspraken geformuleerd over de wijze waarop met meldingen moet worden omgegaan waarbij noodhulp niet direct noodzakelijk is. Deze worden volgens het convenant behandeld dan wel ter hand gesteld aan de meest gereede partij. Zijn deze afspraken duidelijk? Wat is uw mening over deze afspraken? En hoe wordt in de praktijk met deze meldingen omgegaan? Welke knel- en verbeterpunten zijn te benoemen? (aandachtspunten: inzet tweedelijnspecialisten, advisering of begeleiding rondom het houden van dieren etc.).
6. Zijn er afspraken over de strafrechtelijke vervolging? Zijn deze afspraken naar uw mening adequaat en hoe gaat dat in de praktijk c.q. op welke wijze vindt vervolging van verdachten plaats? Is er een aanspreekpunt binnen het OM en zo ja, wat is de rol van deze persoon en hoe wordt deze rol ervaren?
7. Bij de bestuursrechtelijke handhaving is de DR van het ministerie van EL&I belast met de afhandeling. Wat is afgesproken over de keuze voor bestuursrechtelijke handhaving? Zijn deze afspraken naar uw mening adequaat en hoe gaat dat in de praktijk c.q. op welke wijze vindt vervolging van verdachten plaats? Is er / zijn er aanspreekpunten benoemd? Hoe werken deze afspraken in de praktijk?

Inzet en samenwerking

8. Wat is de capaciteit en inzet op de handhaving van de regelgeving inzake dierenwelzijn bij de instanties? In hoeverre volstaat deze inzet en is deze conform eerder gemaakte afspraken? Welke ontwikkelingen worden daarbij gezien en verwacht (in relatie tot de komst van de dierenpolitie en samenwerking)?
9. Meldingen over noodhulp voor dieren behoren blijkens het convenant in eerste instantie door de politie te worden opgevolgd. Hoe zien deze afspraken eruit? Hoe verloopt het inschakelen van eventuele hulpdiensten indien noodzakelijk? Bent u hierover tevreden en waarom wel/waarom niet?
10. Meldingen over noodhulp voor dieren die niet direct bij 144 binnenkomen, dienen blijkens het convenant direct aan de politie te worden overgedragen. Wat gebeurt er met meldingen die niet direct bij 144 binnen komen? In welke mate vindt proactieve opsporing plaats? Wat hoort er te gebeuren met meldingen die niet bij 144 binnenkomen en geen betrekking hebben op noodhulp en hoe werkt dit in de praktijk?

11. De politie dient andere instanties (NVWA, LID) te ondersteunen bij hun handhavingstaken indien er een bekend risicoprofiel bestaat t.a.v. het subject van toezicht of opsporing. In welke mate vindt informatiedeling over personen (in het kader van risicoprofielen) plaats? Op welke wijze gebeurt dit? (aandachtspunten: vast aanspreekpunt, communicatie, vervolgacties) Zijn hier aandachts- of verbeterpunten te benoemen?
12. Politie, NVWA en LID overleggen volgens het convenant periodiek op operationeel niveau in de regio over de samenwerking in de handhaving. Initiatief en regie van dit overleg berust bij de politie. Vindt er overleg plaats om eventuele knelpunten in de samenwerking en informatieoverdracht te bespreken? Op welke schaal en met welke frequentie en welke knelpunten komen daaruit naar voren?
13. Hoe beoordeelt u het handelen van en de samenwerking met andere betrokken instanties zelf? Op welke wijze kan daarin verbetering worden aangebracht? Is de capaciteit (ook van andere instanties) voldoende c.q. volgens afspraak?

Verwachtingen/toekomst

14. Wat zijn de te verwachten resultaten van de maatregelen en de samenwerking op het gebied van dierenwelzijn (verbetering van handhaving en hulpverlening en bewustwording van dierenleed)? Wat is er voor nodig om optimale resultaten te bereiken?

Zaken en registratie

15. Op welke wijze worden de overtredingen, misdrijven en uitgevoerde maatregelen vastgelegd? Wat is vanuit de instantie bekend over cijfers aangaande omvang en ondernomen acties (jaarcijfers)?
16. Wat is de aard van de zaken die in de praktijk voorvallen (mishandeling, verwaarlozing, soorten dieren)?
17. Hoe kijkt u aan tegen de relatie dierenmishandeling en andere vormen van geweld (bv. huiselijk geweld)? Komt u dat in de praktijk (relatief vaak) tegen?

Vragen/opmerkingen

Bijlage 4 – Interviewformat dierenpolitie

Achtergrond

1. Sinds wanneer bent u als DP actief en hoe bent u aangemeld/geworven voor de functie? Welke functie vervulde u eerder binnen de politie?
2. Op welke wijze bent u voorbereid op de functie van DP? Heeft u de opleiding 'Opsporing en handhaving in het kader van dierenwelzijn' gevolgd en biedt deze voldoende kennis om de taak uit te voeren? *

Praktijk

3. Voor hoeveel uur per week bent u als DP aangenomen? Hoeveel uren gemiddeld per week werkt u daadwerkelijk als DP? En welke werkzaamheden verricht u in de (eventuele) resterende uren?
4. Kunt u iets vertellen over de omvang en aard van de zaken? Wat komt u in een gemiddelde werkweek aan zaken tegen (mishandeling, verwaarlozing, soorten dieren)? (eventueel vragen of zij te maken hebben met echte dierenbeulen)
5. Welke wetartikelen gebruikt u doorgaans om de zaken te registreren?
6. Welke acties verricht u in de taak als DP bij de zaken? Hoe wordt u daarin aangestuurd en begeleid?
- 7a. Heeft u uw netwerk in het werkgebied in kaart gebracht, zo ja, hoe en wat heeft dat opgeleverd?
- 7b. Met welke organisaties werkt u als DP samen en wat is uw ervaring met deze samenwerking? Wat loopt goed en wat loopt niet goed?
- 7c. Wat hebben uw acties opgeleverd (in termen van dierenwelzijn)? Concrete voorbeelden noemen.

Tot slot

8. Hoe kijkt u aan tegen de relatie dierenmishandeling en andere vormen van geweld (bv. huiselijk geweld)? Komt u dat in de praktijk (relatief vaak) tegen?
9. Mogen wij u op een lijst zetten om in de toekomst nog eens benaderd te worden voor een kort interview (om de ontwikkelingen en ervaringen van de dierenpolitie te kunnen monitoren)?

Vragen en/of opmerkingen?

* De opleiding 'Opsporing en handhaving in het kader van dierenwelzijn' bestaat uit praktijk en theorie. De opleiding is verdeeld over twaalf dagen. Daarvan krijgen de agenten zes dagen theorie. In de andere zes dagen krijgen de agenten praktijkles. Zij gaan dan bijvoorbeeld naar een melding van dierenmishandeling toe. Ook geeft de Politie-academie een opleiding aan medewerkers van het Meldpunt 144 'red een dier'. (Bron: www.rijksoverheid.nl)

Bijlage 5 – Analyseformat politiedossiers

Politieregio

- ☐ Drenthe
- ☐ Flevoland
- ☐ Hollands Midden
- ☐ Rotterdam-Rijnmond
- ☐ Noord-Holland-Noord
- ☐ Limburg-Noord

Jaar

- ☐ 2010
- ☐ 2011
- ☐ 2012

Maand

- ☐ Januari
- ☐ Februari
- ☐ Maart
- ☐ April
- ☐ Mei
- ☐ Juni
- ☐ Juli
- ☐ Augustus
- ☐ September
- ☐ Oktober
- ☐ November
- ☐ December

Startpunt

- ☐ Melding bron onbekend
- ☐ Melding 144
- ☐ Melding 0900-8844
- ☐ Melding 112
- ☐ Melding collega politie
- ☐ Melding externe partner
- ☐ Eigen constatering
- ☐ Controle/na controle

- ☐ Aangifte
- ☐ Onbekend
- ☐ Anders namelijk <vrije tekst>

Dier

- ☐ Geen dier
- ☐ Hond
- ☐ Kat
- ☐ Knaagdier
- ☐ Kip
- ☐ Vogel
- ☐ Paard
- ☐ Koe /rund
- ☐ Visserij
- ☐ Fauna
- ☐ Anders, namelijk <vrije tekst>

Soort dieren

- ☐ Gezelschapsdieren/hobbydieren
- ☐ Bedrijfsmatig gehouden dieren
- ☐ Dieren in de vrije natuur

Aard van de melding

- ☐ Verwaarlozing
- ☐ Mishandeling
- ☐ Gevaarlijk dier
- ☐ Gewond/dood dier
- ☐ Dier in (acute) nood
- ☐ N.v.t. (geen melding)
- ☐ Anders, namelijk <vrije tekst>

Contacten DP

- ☐ Contact melder
- ☐ Contact eigenaar/beheerder dier
- ☐ Contact verdachte
- ☐ Contact andere betrokkene

Actie DP

- ☐ Ter plaatse gaan
- ☐ Overdracht aan partner
- ☐ Overdacht aan collega politie
- ☐ Anders, namelijk <vrije tekst>

Rol van de melder

- ☐ Melder is (mede)eigenaar
- ☐ Melder is een ander
- ☐ Melder is verdachte
- ☐ Onbekend

Rol van de verdachte

- ☐ Verdachte is (mede)eigenaar
- ☐ Verdachte is een ander
- ☐ Verdachte is melder
- ☐ Onbekend

Informatiedeling m.b.t. dier/melding

- ☐ Andere politiediensten
- ☐ LID/DB
- ☐ NVWA
- ☐ Dierenambulance
- ☐ Veearts/dierenarts
- ☐ Nee/onbekend
- ☐ Overig, namelijk <vrije tekst>

Aard constatering DP <meerdere opties mogelijk>

- ☐ Verwaarlozing
- ☐ Mishandeling
- ☐ Gevaarlijk dier
- ☐ Gewond/dood dier
- ☐ Dier in (acute) nood
- ☐ N.v.t. (overdracht)
- ☐ Loos alarm
- ☐ Anders, namelijk <vrije tekst>

Maatschappelijke klasse en/of wetsartikel

<vrije tekst>

Samenwerking: gezamenlijk optreden

- ☐ Andere politiediensten
- ☐ LID/DB
- ☐ NVWA
- ☐ Dierenambulance
- ☐ Veearts/dierenarts
- ☐ N.v.t. (alleen opgetreden)
- ☐ Onbekend
- ☐ Anders, namelijk <vrije tekst>

Afhandeling door DP

- ☐ Geen opvolging nodig
- ☐ Advies/voorlichting (m.b.t. dier)
- ☐ Afspraken/voorwaarden/nacontrole
- ☐ Hulpverlening (m.b.t. dier)
- ☐ Officiële waarschuwing
- ☐ Inbeslagname (strafrecht)
- ☐ Dierenambulance inschakelen
- ☐ LID inschakelen
- ☐ NVWA inschakelen
- ☐ Sanctie/boete opleggen
- ☐ Aanhouding
- ☐ Anders, namelijk <vrije tekst>

Lopende zaak?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Opgeloste zaak?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Situatieschets (casus: samenwerking, feit, knelpunten)

<vrije tekst>

Combinatiedelict/signalering problematiek

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Namelijk <vrije tekst>

Actie m.b.t. combinatiedelict/gesignaleerde problematiek

- ☐ Melding collega politie
- ☐ Melding andere instantie
- ☐ Onbekend
- ☐ Toelichting <vrije tekst>

Opmerkingen / bijzonderheden

Bijlage 6 – Zoektermen literatuurstudie

De gebruikte zoektermen leverden het volgende aantal hits op zoals weergegeven in onderstaand overzicht.

	PsycINFO	Picarta	PubMed	Google Scholar
<i>Cruelty link</i>	11	19	10	10
<i>Animal cruelty</i>	123	175	6710	96.600
<i>Graduation hypothesis</i>	7	11	32	66.700
<i>Animal abuse</i>	231	363	75582	540.000
<i>Battered pets</i>	4	10	9	19.900
<i>Childhood bestiality</i>	2	3	2	18.100
<i>Human-animal abuse</i>	1	4	13	515.000
<i>Human animal abuse</i>	42	78	4094	515.000
<i>Domestic violence</i>	6009	6693	13981	1.410.000

Een aantal van bovenstaande termen leverden veel hits op waardoor verschillende termen gecombineerd zijn. Een combinatie van de verschillende zoektermen leverde het aantal hits op zoals hierna weergegeven.

	PsycINFO	Picarta	PubMed	Google Scholar
<i>Animal cruelty & violence</i>	61	22	150	17.400
<i>Animal cruelty & domestic violence</i>	24	5	41	17.400
<i>Domestic violence & cruelty</i>	37	6	29	23.700
<i>Animal abuse & violence</i>	51	23	184	19.300
<i>Animal abuse & domestic violence</i>	23	11	123	17.500

Bijlage 7 – Matrix literatuuronderzoek

Categorie 1: Onderzoek naar de relatie tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld

Jaar	2012	2008	2007
Auteur(s)	C.M. Tiplady, D.B. Walsh & C.J.C. Philips	A.M. Volant, J.A. Johnson, E. Gullone en G.J. Coleman	C.A. Simmons & P. Lehmann
Bron van artikel	Australian Veterinary Journal	Journal of Interpersonal Violence	Journal of Interpersonal Violence
Land	Australië	Australië	VS
Definitie dierenmishandeling	<i>Animal welfare: definitions of physical threats, verbal threats, physical abuse and verbal abuse pag. 49</i>	<i>Socially unacceptable behavior that intentionally causes unnecessary pain, suffering, or distress to and/or death of an animal (Ascione, 1993)</i>	Geen definitie, wel gradaties in dreiging/geweld in vragenlijst.
Definitie variabele verband	<i>Intimate partner violence:</i> geen definitie	<i>Domestic/intimate violence:</i> geen definitie	<i>Intimate partner violence:</i> geen definitie
N	N = 26	N= 204 102 mishandelde vrouwen en 102 niet-mishandelde vrouwen (controlegroep)	N = 1283
Populatie	Vrouwen die zelf naar de onderzoeker hebben gebeld	102 vrouwen die: 1. In hulp-programma zitten. 2: een dier hebben. 3: slachtoffer zijn van huiselijk geweld. Controlegroep 102 vrouwen met dier en niet mishandeld	Vrouwen met huisdieren die zijn gevlucht naar een <i>shelter</i> (blijf-van-mijn-lijfhuis) in Texas tussen 1998 en 2002
Leeftijd/ sekse/ overige kenmerken	26-61 jaar / vrouwen	Groep 1: tussen de 23 en 66 jaar oud, gemiddeld zijn de vrouwen 38,5 jaar oud. Groep 2: tussen de 18 en 71 jaar oud, gemiddeld zijn de vrouwen 42 jaar oud	Geen gemiddelde leeftijd Vrouwen
Vraagstelling/ verband	Wat is het effect van huiselijk geweld op het welzijn van huisdieren?	Vergelijking van cijfers over DM tussen twee groepen. In de ene groep speelt HG een rol en in de andere groep speelt HG geen rol Hypothese: DM komt meer voor in groep met HG	Hypothese dat partners die huisdieren mishandelen ook meer en ernstigere vormen van controlerend gedrag gebruiken

<i>Methode van onderzoek</i>	Kwalitatief, retrospectief Mensen konden telefonisch reageren op advertenties en reclames	Kwantitatief, retrospectief Telefonisch interview met vragenlijst voor beide groepen	Kwantitatief, retrospectief Vragenlijsten: 1) meten DM met 5 vragen 2) meten controlerend gedrag met checklist (Lehmann, 1998) 3) Meten mishandeling bij vrouwen
<i>Uitkomst</i>	Alle 26 vrouwen geven aan dat hun huisdier fysiek of verbaal werd mishandeld door hun partner. 92% wilde dit niet aan een huisarts vertellen. De meeste vrouwen wisten niet dat er een optie was om de dieren naar een opvang te brengen, maar als ze dit wel hadden geweten hadden ze hun dieren waarschijnlijk niet weggebracht omdat ze aan het dier gehecht waren. In de meeste gevallen was de hond slachtoffer van DM	- Partner mishandelt dier 1: 52,9%, 2: 0% - Dreigen met dierenmishandeling 1: 45%, 2: 5,8% - Andere familieleden (geen kinderen) 1: 12,7%, 2: 3,9% - Kinderen getuige van mishandeling dier 1: 29%, 2: 0% - Kinderen die dieren mishandelen 1: 19%, 2: 1% - Kinderen die dreigen om DM te gebruiken 1: 5%, 2: 1%	25 procent (323) vrouwen gaven aan dat partner dieren mishandelde Individen die huisdieren-mishandelen, gebruiken meer vormen van agressief geweld en vertonen meer vormen van controlerend gedrag dan individuen die geen dieren mishandelen
<i>Conclusie</i>	HG heeft veel effect op dieren en slachtoffers van geweld hebben geen vertrouwen in dierenartsen of in het zoeken van een schuilplaats voor hun dieren	DM door de partner, dreiging tot DM door de partner en DM door andere familieleden is significant hoger in de HG-groep. In de HG-groep gaven meer moeders aan dat hun kinderen getuige waren van DM door de partner	Mannen die DM plegen, blijken gevaarlijker te zijn dan mannen die geen DM plegen. Mannen die DM plegen, plegen ook meer seksueel geweld, verkrachting binnen het huwelijk, emotioneel geweld en stalken vergeleken met mannen die geen DM plegen
<i>Generaliseerbaarheid / kwaliteit</i>	Limitaties: kleine steekproef, zelfselectie / Niet representatief	In navolging van vorige studie. 2e studie met controlegroep / Redelijk sterk	Grote populatie. Gebruik van checklists / Sterk

Jaar	2007	2005	2004
<i>Auteur(s)</i>	F.R. Ascione, C.V. Weber, T.M. Thompson, J. Heath, M. Maruyama en K. Hayashi	E.B. Strand & C.A. Faver	M.T. Loring, T.A. Bolden-Hines
<i>Bron van artikel</i>	<i>Violence Against Women</i>	<i>Journal of Family Social Work</i>	<i>Journal of Emotional Abuse</i>
<i>Land</i>	VS	VS	VS

<i>Definitie dierenmis-handeling</i>	Geen definitie, wel gradaties in dreiging/geweld in vragenlijst	Vanuit vraag uit vragenlijst: <i>Has your partner ever threatened to harm your pet(s), actually harmed your pet(s), or killed your pet(s)?</i>	<i>Socially unacceptable behavior that intentionally causes unnecessary pain, suffering, or distress to and/or death of an animal</i> (Ascione,1993)
<i>Definitie variabele verband</i>	<i>Intimate violence:</i> geen definitie	Geen definitie	<i>Coercion: pressure exerted on an abuse victim either in the form of (1) threats to harm the victim and/or her significant others, or (2) possible actual harm to the victim and/or her significant others: the context of this pressure exerted by the abuser includes symptoms of trauma in the victim and the victim's experience of being in captivity</i>
<i>N</i>	N= 221 101 mishandelde vrouwen en 120 niet-mishandelde vrouwen (controlegroep)	N = 51	N = 107
<i>Populatie</i>	101 mishandelde vrouwen met huisdieren die naar shelters gevlucht zijn (S-groep) en controlegroep 120 niet-mishandelde vrouwen met huisdieren (NS-groep)	Vrouwen die in een opvanghuis voor slachtoffers van HG zitten Er is in twee opvanghuizen onderzoek gedaan	Vrouwelijke slachtoffers van HG, die zelf ook een overtredding hebben begaan
<i>Leeftijd/ sekse/ overige kenmerken</i>	S-groep: range van 17 tot 51 jaar (m=31,7). NS-groep: range 19 tot 57 jaar (m=32,5)	Gemiddeld 38 jaar oud (22 tot 57), vrouwen	Tussen de 16-73 jaar oud, gemiddeld 31 jaar, vrouwen
<i>Vraagstelling/ verband</i>	Verskil tussen gerapporteerde DM bij mishandelde en niet-mishandelde vrouwen	In deze studie wordt onderzocht welke rol de zorgen om een huisdier spelen in de keuze om een mishandelende partner wel of niet te verlaten	In hoeverre speelt DM een rol als een dwangmiddel om vrouwen die slachtoffer zijn van HG te dwingen tot crimineel gedrag
<i>Methode van onderzoek</i>	Kwantitatief, retrospectief Vragenlijsten: HG: <i>Conflict Tactics Scale</i> DM: <i>Battered Partner Shelter Survey</i> Interviews kinderen en CBCL	Vragenlijst: <i>The Pet Abuse Survey (PAS)</i> bij de vrouwen en daarna (semi) gestructureerd interview met een hulpverlener	Kwalitatief, interviews

<i>Uitkomst</i>	S-groep: 52,5% van vrouwen rapporteert dierenmishandeling NS-groep: 12,5%	43 van 51 vrouwen hadden een dier. 32 van hen zeggen dat dier is bedreigd, 22 van hen zeggen dat dier pijn is gedaan en 6 van hen zeggen dat dier is gedood. In totaal 86% (37 personen) zegt dat dier is bedreigd, pijn gedaan of gedood. Vrouwen houden zorgen om het huisdier wanneer ze in een opvanghuis zitten	Alle 24 vrouwen die zich crimineel hebben gedragen, deden dit om hun huisdier mishandeling te besparen. Ze zeggen allen een gevoel van wanhoop te hebben ervaren dat ze hun eigen waarden en normen opzij hebben gezet en dat ze slachtoffer en dader zijn geworden
<i>Conclusie</i>	Mishandelde vrouwen rapporteerden elf keer zo vaak dat hun partner het huisdier had mishandeld of vermoord Verschillende vormen van psychisch geweld gepleegd door de mishandelaar waren een significante voorspeller voor DM	Vrouwen in een opvanghuis voor slachtoffers van HG maken zich nog veel zorgen om het huisdier. Hulpverleners dienen hier rekening mee te houden in hun werkzaamheden	Bij 75% van de vrouwen die mishandeld werden en die een huisdier hadden/hebben, werd het huisdier ook mishandeld
<i>Generaliseerbaarheid/kwaliteit</i>	Geen grote sample, wel controlegroep / Redelijk sterk		

Jaar	2004	2003
<i>Auteur(s)</i>	Carlisle, Frank & Nielsen	C.A.Faver & E.B. Strand
<i>Bron van artikel</i>	Anthrozoös	Journal of Interpersonal Violence
<i>Land</i>	VS	VS
<i>Definitie dierenmishandeling</i>		Geen
<i>Definitie variabele verband</i>		Geen
<i>N</i>	N = 52: N = 34 bezit huisdieren, N = 18 bezit geen huisdieren	N = 41
<i>Populatie</i>	Vrouwelijke slachtoffers van HG.	Mishandelde vrouwen (uit landelijke en stedelijke gebieden) die verblijven in <i>shelters</i> of meedoen aan groepsbehandeling maar wel nog thuis wonen

<i>Leeftijd/seks/overige kenmerken</i>		Landelijke gebieden: vrouwen tussen de 21 tot 54 jaar (gemiddeld 36,6 jaar). Stedelijke gebieden: vrouwen tussen de 19 tot 72 jaar (gemiddeld 35,8 jaar)
<i>Vraagstelling/verband</i>		In hoeverre heeft het bedreigen of pijnigen van huisdieren invloed op de keuze van mishandelde vrouwen om weg te gaan bij de mishandelaar
<i>Methode van onderzoek</i>	Vragenlijsten en interviews, kwalitatief/kwantitatief	Kwantitatief, retrospectief. Vragenlijst met drie vragen van Ascione's (2000) <i>Domestic Violence Pet Abuse Survey</i>
<i>Uitkomst</i>		20 van 41 vrouwen rapporteerden dat partner huisdieren had bedreigd, 19 van 41 gepijnigd en 11 dat bezorgdheid over huisdier invloed heeft gehad op keuze om weg te gaan bij partner. Bij bedreiging zijn vrouwen eerder (OR 7.1) geneigd om in te vullen dat bezorgdheid invloed heeft gehad op keuze om weg te gaan, bij pijnigen is dat (OR 7.9)
<i>Conclusie</i>	53% van de partners met huisdieren pleegt ook DM. Plegers HG en DM tonen minder affectie, straffen eerder en hebben irreële verwachtingen van dieren	Wanneer er huisdieren aanwezig zijn, hebben zij een significante invloed op de keuze van een vrouw die slachtoffer is van HG om wel of niet bij haar mishandelaar te blijven
<i>Generaliseerbaarheid/kwaliteit</i>		Sample van 41 vrouwen. Niet duidelijk of vrouwen in groepssessie zaten of in blijf-van-mijn-lijf huis

Categorie 2: Onderzoek naar kinderen met negatieve ervaringen en het zelf plegen van dierenmishandeling

Jaar	2012	2010	2009
<i>Auteur(s)</i>	C. Hensley, S.E. Tallichet & E.L. Dutkiewicz	M.G. Vaughn, Q. Fu, K.M. Beaver, M. Delisi, B.E. Perron & M.O. Howard	S. DeGue en D. DiLillo
<i>Bron van artikel</i>	International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology	Journal of Interpersonal Violence	Journal of Interpersonal Violence
<i>Land</i>	VS	VS	VS

<i>Definitie dierenmis-handeling</i>	<i>Ascione ('93): socially unacceptable behavior that intentionally causes unnecessary pain, suffering, or distress to and/or the death of, an animal</i>	<i>Animal cruelty: treatment of animals (also with less power) that results in unjustifiable injury, harm or suffering and death</i>	<i>Defined as including the neglect of denial of food, water, or medical treatment; excessive confinement; allowing the animal to live in filth) or intentional infliction of physical pain or injury (e.g., beating, shooting, drowning; making an animal fight; engaging in sexual acts with an animal) on any household pet or wild animal</i>
<i>Definitie variabele verband</i>	Geen definitie	<i>Childhood adversity: exposure to neglect and emotional, physical and sexual abuse</i>	Geen definitie
<i>N</i>	N = 180, response rate 10%	N = 43.093 (aantal dat DM heeft gepleegd N = 475)	N = 860
<i>Populatie</i>	Gedetineerden in twee medium en één maximum beveiligde gevangenissen	VS burgers boven de 18	Studenten
<i>Leeftijd/ sekse/ overige kenmerken</i>	Gemiddelde 33.5 / mannen	18 +	Studenten van 3 universiteiten. 650 vrouwen en 210 mannen en 20.1 jaar oud
<i>Vraagstelling/ verband</i>	Kan het plegen van DM worden aangeleerd door getuige te zijn van anderen die DM plegen?	Wat is het effect van tegenslagen in de kindertijd (<i>childhood adversities</i>) op pestgedrag en DM in de VS?	Kan DM gezien worden als een signaal van geweld binnen een familie?
<i>Methode van onderzoek</i>	Kwantitatief, retrospectief, vragenlijst met 26 items	Kwantitatief, retrospectief, vragenlijst: <i>National Epidemiologic Survey on Alcohol and Related Conditions</i>	Kwantitatief, retrospectief, zelfrapportage. <i>Animal Violence Inventory (AVI)</i>
<i>Uitkomst</i>	103/180 gevangenen zijn als kind wreed tegen dieren geweest. 'Sterke' correlatie tussen de leeftijd waarop respondenten getuige waren van DM en de leeftijd waarop zij het zelf gingen plegen (.46)	Hoe meer tegenslagen als kind, hoe meer het kind gaat pesten. Bij <i>animal cruelty</i> maakt het niet uit hoeveel tegenslagen iemand als kind had	Ongeveer 60% van de respondenten die getuige zijn geweest of zelf DM hebben gepleegd, geeft aan dat ze als kind te maken hebben gehad met mishandeling of HG

<i>Conclusie</i>	Degene die jonger waren toen ze getuige waren van DM, begonnen het ook eerder zelf te plegen	Tegenslagen in de kindertijd hebben meer invloed op pestgedrag dan op DM	Ongeveer 60% van de respondenten die getuige zijn geweest of zelf DM hebben gepleegd, geeft aan dat ze als kind te maken hebben gehad met mishandeling of HG
<i>Generaliseerbaarheid/kwaliteit</i>	*Lage <i>respons rate</i> (12,5%) **'Ongeletterde' gevangenen kunnen niet meedoen met het onderzoek Replicatie van een eerder onderzoek van Hensley en Tallichet uit 2004	<i>Respons rate</i> 70%, een grote N, maar weinig duidelijkheid over de ernst van het pesten en het wreed zijn tegen dieren. Het onderzoek is retrospectief en daarom moeten de respondenten ver terug denken.	Hoge N, alleen studenten

Jaar	2006	2006	2005
<i>Auteur(s)</i>	K.L. Thompson en E.Gullon	C.L. Currie	A.C. Baldry
<i>Bron van artikel</i>	Society & Animals	Child Abuse and Neglect	Criminal Behavior and Mental Health
<i>Land</i>	VS	Canada	UK, Italië
<i>Definitie dierenmishandeling</i>	<i>Intentional, malicious, or irresponsible infliction of unnecessary physiological, and/or psychological pain, suffering, distress, deprivation, and/or the death of an animal by a human (Ascione, 1993)</i>	Geen definitie	Geen definitie
<i>Definitie variabele verband</i>	<i>Associations between witnessing abuse and engaging in both positive and negative animal-directed behaviors</i>	Geen definitie	Geen definitie
<i>N</i>	N = 231	N = 184 kinderen	N = 533
<i>Populatie</i>	Scholieren	94 kinderen blootgesteld aan HG 90 kinderen niet blootgesteld aan HG	269 meisjes en 264 jongens
<i>Leeftijd/ sekse/ overige kenmerken</i>	113 jongens, 168 meisjes van 12 tot en met 18 jaar (m=14,83)	47 moeders met 2 kinderen tussen 5 en 17 jaar oud met geschiedenis van HG en matched sample van 45 moeders met 2 kinderen zonder HG	Tussen de 9 en 12 jaar oud

<i>Vraagstelling/ verband</i>	Is er een verband tussen het zien van DM en het plegen ervan?	Heeft HG invloed heeft op het plegen van DM door kinderen?	Hoe vaak plegen Italiaanse kinderen DM en wat is de relatie hiervan met mishandeling thuis, op school en tussen de leeftijdsgenoten?
<i>Methode van onderzoek</i>	Vragenlijst voor scholieren. <i>Children and animals inventory</i> . Is zelfrapportage versie van <i>children and animals assessment Instrument</i> van Ascione (1997)	Moeders vullen <i>Child Behavior Checklist</i> in (Achenbach, 1991)	Kwantitatief, retrospectief Vragenlijst over HG (<i>conflict tactic scale</i>), DM (<i>physical and emotional tormenting scale</i>) en pesten (<i>bullying</i>) (<i>Olweus bullying questionnaire</i>)
<i>Uitkomst</i>	De respondenten die aangeven dat ze vroeger getuige waren van DM, rapporteren vaker dat ze DM hebben gepleegd	Kinderen die zijn blootgesteld aan HG pleegden bijna drie keer zo vaak DM	Kinderen die zijn blootgesteld aan HG of getuige waren van DM hadden een drie zo een grote kans op het plegen van DM. Voor meisjes was het getuige zijn van geweld de belangrijkste variabele, voor jongens was dit het uiten van agressie
<i>Conclusie</i>	De bevindingen in dit onderzoek ondersteunen de link tussen getuige zijn van DM en het plegen van DM	Er is een verband tussen blootgesteld zijn aan HG en DM gepleegd door kinderen	DM door kinderen kan de mogelijkheid bieden voor vroege interventie tegen mogelijk toekomstig agressief gedrag
<i>Generaliseer- baarheid/ kwaliteit</i>		Vragenlijst ingevuld door moeders. Mogelijk sociaal wenselijk	

Jaar	2005	2004	2003
<i>Auteur(s)</i>	A. Duncan, J.C. Thomas & C. Miller	K.D. Becker, J. Stuewig, V.M. Herrera en L.A. McCloskey	A.C. Baldry
<i>Bron van artikel</i>	Journal of Family Violence	Journal American Academy of Child and Adolescent Psychiatry	Journal of Interpersonal Violence
<i>Land</i>	VS	VS	Italië
<i>Definitie dierenmis- handeling</i>	<i>Severe torture and/or killing an animal, moderate cruelty to an animal that did not result in significant injury and sexual inappropriateness with an animal</i>	Geen definitie	Een vraag uit de vragenlijst: <i>harming, tormenting, bothering, hitting and being cruel against the animal.</i> Pagina 265

<i>Definitie variabele verband</i>	<i>Children were assessed on histories of physical child abuse, sexual child abuse, paternal alcoholism, paternal unavailability and domestic violence</i>	Geen definitie	Geen definitie
<i>N</i>	N = 100 Onderzoeksgroep N = 50, controlegroep N = 50	N = 363 moeders en 363 kinderen	N = 1396
<i>Populatie</i>	Jongens met een gedragsstoornis die DM hebben gepleegd en jongens met een gedragsstoornis die geen DM hebben gepleegd	In 1990: 363 moeders en 1 kind van deze moeders tussen 6 en 12 jaar. 62 moeders uit blijf-van-mijn-lijfhuis. 102 moeders die in het laatste jaar waren mishandeld en 199 moeders die meedoen aan een familiestudie	1396 scholieren uit Rome
<i>Leeftijd/ sekse/ overige kenmerken</i>	Leeftijd tussen de 8 en 17 jaar, gemiddeld 13.8 jaar oud, allemaal jongens. Bij DM-groep was 92% blank en bij de niet-DM groep was 90% blank	363 vrouwen Kinderen: 184 jongens en 179 meisjes	9 tot 17 jaar (m=12.1) 45,9 vrouw 54,1 man. Moet 2 ouders hebben
<i>Vraagstelling/ verband</i>	Hypothese: kinderen uit de DM- groep hebben vaker te maken met risicofactoren binnen een familie zoals kindermishandeling, seksuele mishandeling, dronkenschap van de ouders, afwezigheid van de ouders en huiselijk geweld dan kinderen uit de N-DM groep	Wat is de relatie tussen risicofactoren binnen een familie en brandstichting, DM en jeugddelinquentie?	Verband tussen blootstelling aan geweld tussen ouders en plegen van DM
<i>Methode van onderzoek</i>	Kwantitatief en kwalitatief, dossieronderzoek	10 jaar prospectieve studie, interviews met 86% vd populatie in 1996, 1998 en in 2000 justitiegegevens mbt jeugddelinquentie	Kwantitatief, retrospectief. Dierenmishandeling: Vragenlijst <i>Physical and emotional tormenting against animals scale</i> (Baldry, 2002). Meet 2 dingen: zelf plegen en blootgesteld zijn aan DM HG: <i>Conflict tactic scale</i> (Straus, 1979)

<i>Uitkomst</i>	Kinderen uit de DM-groep hadden een rijkere geschiedenis wat betreft psychische en seksuele mishandeling en HG vergeleken met kinderen uit de N-DM groep	Een harde opvoeding kan geassocieerd worden met DM DM hangt samen met het plegen van gewelddadig criminaliteit Kinderen uit gewelddadige families hebben een twee zo een grote kans om DM te plegen dan kinderen uit niet-gewelddadige families	50,8 % van alle jongeren zegt vorm van mishandeling gepleegd te hebben (daarvan 66,5 man en 33,5 vrouw). 46,8 % van groep heeft blootgestaan aan mishandeling tussen ouders
<i>Conclusie</i>	Kinderen met een gedragsstoornis en die DM hebben gepleegd, hebben vaker te maken met HG	Risicofactoren binnen een familie verhogen de kans op brandstichting en DM en deze gedragingen zijn gerelateerd aan jeugddelinquentie	Bijna alle studenten die toegeven dat ze (een vorm van) DM hebben gepleegd, zijn vaker blootgesteld aan HG en DM, dit geldt vooral voor jongens
<i>Generaliseerbaarheid/kwaliteit</i>	Dossieronderzoek zorgt voor lagere betrouwbaarheid, omdat veel dossiers niet compleet zijn, interviews zouden misschien betrouwbaarder zijn, definiëring is zwak, alleen naar jongens gekeken niet naar meisjes	Prospectief	Weinig rekening houden met frequentie, vandaar mogelijk hoog percentage

Categorie 3: Overzicht van onderzoek naar dierenmishandeling als voorspeller van gewelddadig gedrag op latere leeftijd

Jaar	2011	2011	2010
<i>Auteur(s)</i>	B. Henderson, C. Hensley, & S. E. Tallichet	S. Lucia & M. Killias	C. Hensley, S. E. Tallichet & Dutkiewicz
<i>Bron van artikel</i>	Journal of Interpersonal Violence	Psychology of Violence	Journal of Interpersonal Violence
<i>Land</i>	VS	Zwitserland	VS
<i>Definitie dierenmishandeling</i>	<i>Ascione ('93): socially unacceptable behavior that intentionally causes unnecessary pain, suffering, or distress to and/or the death of, an animal</i>	<i>Animal cruelty</i> : vraag in vragenlijst: <i>have you hurt an animal?</i> Als er ja wordt geantwoord dan vroegen ze hoe vaak en op welke manier	Geen definitie

<i>Definitie variabele verband</i>	<i>Interpersonal violence: violence committed against humans</i>	<i>Empathy toward animals: vraag in vragenlijst: how do you feel about people hurting animals?</i>	<i>Interpersonal violence: geen definitie</i>
<i>N</i>	N = 180	N = 3648	N = 180 (N = 23; <i>childhood bestiality</i> N = 157; <i>no childhood bestiality</i>)
<i>Populatie</i>	Gedetineerden in twee medium en één maximum beveiligde gevangenissen	<i>School children from the 7th, 8th and 9th grade.</i>	Gedetineerden in twee medium en één maximum beveiligde gevangenissen
<i>Leeftijd/ sekse/ overige kenmerken</i>	Gemiddelde leeftijd 33.5 jaar / mannen	12-17 jaar / 50,1% mannen en 49,9% vrouwen	Gemiddelde leeftijd: 33.5 jaar / mannen
<i>Vraagstelling/ verband</i>	Is er een relatie tussen zelfgerapporteerde DM-methoden gebruikt in de kindertijd en het aantal keer dat intermenselijk geweld is gepleegd als volwassene?	Is er een verband tussen zelfgerapporteerde delinquentie en empathie en wreedheid tegenover dieren? Hierbij wordt rekening gehouden met persoonlijke achtergrond, karakter en sociale context	Verschillen gevangenen die als kind beestachtig omgingen met dieren van gevangenen die dit niet deden wat betreft ras, woonplaats, educatie, het plegen van intermenselijk geweld en het aantal delicten?
<i>Methode van onderzoek</i>	Kwantitatief, retrospectief, vragenlijst met 26 items	Vragenlijst / <i>Swiss National Self-Reported Delinquency Survey</i>	Kwantitatief, retrospectief, vragenlijst met 26 items
<i>Uitkomst</i>	57,7% betrokken bij DM, waarvan 82% dieren geslagen, 36% dieren geschopt, 33% op dieren geschoten, 22% seks met dieren, 17% dier verdrongen of gestikt, 15% dieren verbrand	In totaal was 12% van de tieners ooit wreed tegen dieren geweest. 2,4% antwoordde dat dieren het soms verdienen om wreed behandeld te worden of dat het leuk is om dieren pijn te doen. Jongens die dieren mishandelen, plegen vaker vandalisme en serieuze gewelddadige delicten	Respondenten die als kind beestachtig omgingen met dieren (<i>childhood bestiality</i>) hadden een twee keer zo een grote kans op het plegen van intermenselijke delicten vergeleken met respondenten die niet beestachtig met dieren zijn omgegaan
<i>Conclusie</i>	De leeftijd waarop iemand begon met DM en seksueel misbruik van dieren zijn sterke voorspellers van geweld.	DM gaat gepaard met een hoger risico op het plegen van verschillende delicten, waarbij delicten met een woedecomponent eruit springen. Deskundigen moeten zich bewust zijn dat DM een signaal is van serieuzere mishandeling	De onderzoeksresultaten bevestigen de theorie dat <i>childhood bestiality</i> een voorspeller kan zijn van intermenselijk geweld als volwassene

<i>Generaliseerbaarheid/kwaliteit</i>	Sterk: *Gevraagd of ze delict gepleegd hebben, niet of ze ook voor veroordeeld zijn Limitaties: *Lage respons rate (10%) *Ervan uitgegaan dat alle gevangene de vragenlijst snapten, maar er zaten lastige termen in. Replicatie van een eerder onderzoek van Hensley en Tallichet uit 2009	Er is sprake van een correlatie maar er kan niet gezegd worden dat er een causaal verband is	Sterk: *Relatief grote steekproef Limitaties: *Lage respons rate (10%) *'Ongeletterde' gevangenen kunnen niet meedoen met het onderzoek
---------------------------------------	---	--	--

Jaar	2009a	2009b	2009c
<i>Auteur(s)</i>	S. E. Tallichet & C. Hensley	C. Hensley, S.E. Tallichet & E.L. Dutkiewicz	C. Hensley & S. E. Tallichet
<i>Bron van artikel</i>	International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology	Criminal Justice Review	Journal of Interpersonal Violence
<i>Land</i>	VS	VS	VS
<i>Definitie dierenmishandeling</i>	<i>Ascione ('93): socially unacceptable behavior that intentionally causes unnecessary pain, suffering, or distress to and/or the death of, an animal.</i>	<i>Ascione ('93): socially unacceptable behavior that intentionally causes unnecessary pain, suffering, or distress to and/or the death of, an animal.</i>	Geen definitie
<i>Definitie variabele verband</i>	<i>Violent crimes: violent crimes against persons</i>	<i>Interpersonal violence: violence committed against humans</i>	<i>Later violence toward humans</i>
<i>N</i>	N = 261, waarvan 112 gevangenen dieren hebben mishandeld	N = 180	N = 261, waarvan 112 gevangenen hebben dieren mishandeld
<i>Populatie</i>	Gedetineerden in twee medium en één maximum beveiligde gevangenissen	Gedetineerden in twee medium en één maximum beveiligde gevangenissen	Gedetineerden in twee medium en één maximum beveiligde gevangenissen
<i>Leeftijd/ sekse / overige kenmerken</i>	Gemiddelde leeftijd 33.5 jaar / mannen	Gemiddelde leeftijd 33.5 jaar / mannen	Gemiddelde leeftijd 33.5 jaar / mannen

<i>Vraagstelling/ verband</i>	Hebben de sociale en emotionele context van een gevangene die DM heeft gepleegd als kind invloed op het aantal gewelddadige delicten waar hij voor veroordeeld is?	Hebben ras, educatie, woonplaats waar een gevangene is opgegroeid en DM impact op herhaaldelijke intermenselijke geweldplegingen?	Welke methoden gebruiken plegers van DM en staan deze methoden in relatie tot het later gepleegde geweld tegenover mensen?
<i>Methode van onderzoek</i>	Kwantitatief, retrospectief, vragenlijst met 39 items	Kwantitatief, retrospectief, vragenlijst met 26 items	Kwantitatief, retrospectief, vragenlijst met 39 items
<i>Uitkomst</i>	*Alleen te werk gaan of worden gestoord tijdens het misbruik van dieren was niet gerelateerd aan terugkerend intermenselijk geweld (in tegenstelling tot resultaten van andere studies) *Het verbergen van DM op jonge leeftijd is een voor-speller voor gewelddadig gedrag op latere leeftijd	Alleen de frequentie van het aantal keren dat DM werd gepleegd als kind bleek van invloed op het plegen van gewelddadige delicten als volwassene	16/112; dier verdrongen 50/112; dier geslagen of geschopt 72/112; dier beschoten 24/112; dier gestikt 17/112; dier verbrand 16/112; dier seksueel misbruikt
<i>Conclusie</i>	Hoe jonger de ouders begonnen met het plegen van DM, hoe groter de kans was dat ze doorgingen met het plegen van DM, wat suggereert dat het gewelddadige gedrag (op zijn minst tegenover dieren) in stand blijft of zelfs toeneemt	Sterke relatie tussen de frequentie van DM als kind en de gewelddadige delicten gepleegd tegenover mensen	Gevangenen die hun dier verdrongen of seksueel misbruikt hebben, vertonen vaker agressief gedrag
<i>Generaliseer- baarheid/ kwaliteit</i>	Sterk: *Relatief grote steekproef Limitaties: *Lage respons rate (12,5%) *'Ongeletterde' gevangenen kunnen niet meedoen met het onderzoek	Sterk: *Gevraagd of ze delict gepleegd hebben, niet of ze ook voor veroordeeld zijn Limitaties: * Lage respons rate (10%) * Ervan uitgegaan dat alle gevangenen de vragenlijst snapten, maar er zaten lastige termen in. * Geen ruimte voor uitleg in specifieke gevallen Replicatie van een eerder onderzoek van Hensley en Tallichet uit 2004	Limitaties: * Lage respons rate (12,5%) * 'Ongeletterde' gevangenen kunnen niet meedoen met het onderzoek Heranalyse van de data uit eerder onderzoek van Tallichet e.a. (2005)

Jaar	2007	2006	2004
Auteur(s)	K.E. O'Grady, T.W. Kinlock & T.E. Hanlon	C. Hensley, S. E. Tallichet & S.D. Singer	S.E. Tallichet & C. Hensley
Bron van artikel	The Prison Journal	Journal of Interpersonal Violence	Criminal Justice Review
Land	VS	VS	VS
Definitie dierenmis-handeling	Geen definitie, omdat het niet het hoofddoel van het onderzoek is	<i>Bestiality</i> valt onder <i>animal cruelty</i> . Er wordt uitgegaan van de definitie van Ascione (1999), maar deze definitie wordt niet gegeven in het artikel. Definitie van Beirne (1997) wordt wel genoemd: ' <i>bestiality is interspecies sexual assault</i> '	<i>'In addition, we neglected to use a more adequate definition of animal cruelty'</i>
Definitie variabele verband	Geen definitie	Geen definitie van ' <i>committed personal crimes</i> '	<i>Interpersonal violence: violence committed against humans</i>
N	N = 183	N = 261, waarvan 16 betrokken bij ' <i>bestiality</i> '	N = 261
Populatie	Gevangene die in het verleden drugs gebruikten, die verblijven in de 'prerelease units', verdeeld in 3 groepen: Groep 1: (n=38) geen verleden van gewelddadig gedrag Groep 2: (n=88) verleden van gewelddadig gedrag geen moord gepleegd Groep 3: (n=57) (poging tot) moord gepleegd	Gedetineerden in twee medium en één maximum beveiligde gevangenissen	Gedetineerden in twee medium en één maximum beveiligde gevangenissen
Leeftijd/ sekse/ overige kenmerken	Gemiddeld 32.71 / 130 mannen en 53 vrouwen / 90,7% is Afro-Amerikaans	Gemiddelde 33.5 / mannen	Gemiddelde 33.5 / mannen
Vraagstelling/ verband	Hebben de verschillende groepen gevangenen (geselecteerd op type delict) verschillende (gedrags) kenmerken?	Hebben het ras van de dader, zijn woonplaats, educatie, het plegen van criminaliteit en het aantal keer dat hij criminaliteit pleegde invloed op de DM tijdens de kindertijd/pubertijd?	In hoeverre hebben demografische kenmerken, andere kenmerken uit de kindertijd en herhaaldelijke daden van DM terugkerende handelingen van geweld tijdens de volwassenheid beïnvloed?
Methode van onderzoek	Kwantitatief, retrospectief, interview	Kwantitatief, retrospectief, vragenlijst met 39 items	Kwantitatief, retrospectief, vragenlijst met 26 items

<i>Uitkomst</i>	Ja, de drie groepen verschillen qua (gedrags) kenmerken. Het verschil is het grootst tussen groep 1 en groep 3 en groep 2 en groep 3. Groep 3 wijkt dus het meest af	Ras en woonplaats jeugd zijn geen voorspeller voor <i>bestiality</i> Laag geschoolden en gevangenen die veroordeeld waren voor ' <i>crimes against people</i> ' hebben het vaakst seks met dieren gehad	Gevangenen met een groter aantal broers en zussen en die vaker DM pleegden, hadden een grotere kans om betrokken te raken bij herhaaldelijke daden van intermenselijk geweld
<i>Conclusie</i>	Personen die als kind DM pleegden, hebben een grotere kans om in groep drie, de poging tot moord groep, te zitten	Mensen die geweld tegen personen hebben gebruikt, hebben vaker seks met dieren gehad	De enige variabele met een voorspellende waarde voor later intermenselijk geweld was de grootte van de familie. Wel kan DM gezien worden als voorspeller van later gewelddadig gedrag omdat DM al verschillende waarden overschrijdt
<i>Generaliseerbaarheid/kwaliteit</i>	Retrospectieve studie met drugsgebruikende gevangenen die waarschijnlijk een aangetast geheugen hebben	Limitaties: * Lage <i>respons rate</i> (12,5%) * 'Ongeletterde' gevangenen kunnen niet meedoen met het onderzoek	Limitaties: * Lage <i>respons rate</i> (10%) * <i>Self report</i>

Jaar	2004	2003	2003
<i>Auteur(s)</i>	B.C. Henry	J. Wright & C. Hensley	D. Salter, D. McMillan, M. Richards, T. Talbot, J. Hodges, A. Bentovim, R. Hastings, J. Stevenson, D. Skuse
<i>Bron van artikel</i>	Society & Animals	International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology	The Lancet
<i>Land</i>	VS	VS	UK
<i>Definitie dierenmis-handeling</i>	Geen definitie	Geen definitie	<i>Cruelty to animals</i> : geen definitie

<i>Definitie variabele verband</i>	Geen definitie	<i>Graduation hypothesis: children who are cruel to animals may graduate to aggressive behavior against humans</i>	<i>Individuals have committed sexually abusive acts if: 1) they had received a caution or conviction for rape or indecent assault on a adult or child or for unlawful sexual intercourse with a child, 2) aged 12-16 years, sexual contact had been documented with a child younger or who they had coerced, or both, 3) aged 6-11 years genital contact had been documented with a child at least 2 years younger</i>
<i>N</i>	N = 169	N = 342, waarvan 5 case-studies	N = 224, waarvan er uiteindelijk 26 werden meegenomen omdat zij seksuele mishandeling hebben gepleegd
<i>Populatie</i>	College studenten	Seriemoordenaars	Slachtoffers van seksueel misbruik als kind die als kind in een 'sexual abuse clinic' zijn geweest
<i>Leeftijd/ sekse/ overige kenmerken</i>	Gemiddelde leeftijd 23,9 jaar 92 vrouwen, 77 mannen	Geboortjaar varieert tussen 1936 en 1960 / mannen	Mannen
<i>Vraagstelling/ verband</i>	Bestaat er een relatie tussen het zien of plegen van DM en de houding tegenover dieren?	Bestaat er een link tussen DM gepleegd in de kindertijd en seriemoordenaars?	Hoe ontwikkelt het plegen van seksueel misbruik zich bij slachtoffers van seksueel misbruik?
<i>Methode van onderzoek</i>	Vragenlijsten, retrospectief - DM - <i>Selfreport delinquency</i> - <i>Treatment of animals</i>	Kwalitatief, casestudies	Longitudinale studie (respondenten tussen de 7 en 19 jaar gevolgd), interviews en historische gegevens
<i>Uitkomst</i>	Respondenten die getuige waren of zelf DM hebben gepleegd, scoorden hoger op zelfgerapporteerde delinquentie vergeleken met respondenten die geen getuige of pleger waren van DM	Elke seriemoordenaar lijkt frustratie die ze door hun ouders ervaren op zwakke dieren te projecteren. Dit gewelddadige gedrag tegenover dieren ging over op gewelddadig gedrag tegenover mensen	Bij 6 van de 21 respondenten die pleger en slachtoffer waren van seksuele mishandeling, was er ook sprake van DM

<i>Conclusie</i>	Respondenten die getuige waren of zelf DM hebben gepleegd, scoorden hoger op zelfgerapporteerde delinquentie vergeleken met respondenten die geen getuige of pleger waren van DM	21% van de seriemoordenaars is ook pleger van DM	Van alle slachtoffers is 26% zelf pleger van seksueel misbruik geworden, hiervan is 29% ook pleger van DM
<i>Generaliseerbaarheid/kwaliteit</i>	Studenten, retrospectief	Het is lastig om veel informatie over de serie moordenaars te krijgen, daarnaast is vaak onduidelijk of de informatie objectief is. De N is erg klein en daardoor niet te generaliseren	Er was geen controlegroep van mannen die vroeger niet seksueel misbruikt zijn. Er is niets bekend over de periode na de studie

Categorie 4: Overige onderzoeken naar de relatie tussen dierenmishandeling en intermenselijk geweld

Jaar	2010	2008	2007
<i>Auteur(s)</i>	W.J. Fielding	V.M. Williams, A.R. Dale, N. Clarke & N.K.G. Garrett	B.C. Henry & C.E. Sanders
<i>Bron van artikel</i>	Society & Animals	New Zealand Veterinary Journal	Society & Animals
<i>Land</i>	Bahamas	Nieuw Zeeland	VS
<i>Definitie dierenmishandeling</i>	<i>Future research needs to examine local perceptions of what constitutes "abuse" and "cruelty" and indeed "violence" in The Bahamian context to allow better comparison with the definitions of these words in the wider literature</i>	<i>Animal abuse/cruelty: a socially unacceptable behavior that intentionally causes unnecessary distress, suffering or pain, and/or death of an animal (Ascione, 1993)</i>	Geen definitie
<i>Definitie variabele verband</i>	Geen definitie	Geen definitie	Geen definitie
<i>N</i>	N = 477	N = 383	N = 185
<i>Populatie</i>	College-studenten	Dierenartsen	Studenten die zich hebben ingeschreven voor het vak <i>Introductory Psychology</i>
<i>Leeftijd/ sekse/ overige kenmerken</i>	Studenten van 18 jaar of ouder met een hond in huis	50% mannen, 48% vrouwen, 2% niet geregistreerd	Leeftijd 18-48, gemiddelde leeftijd 22.2 / mannen

<i>Vraagstelling/ verband</i>	Is de aanwezigheid van HG in een familie gerelateerd aan de hoeveelheid zorg die een hond krijgt en mate van negatieve interactie?	Wat is de kennis van dierenartsen over de relatie tussen DM en HG en hoe staan ze hier tegenover?	Hoe zit de relatie tussen pestgedrag, slachtofferschap en DM in elkaar?
<i>Methode van onderzoek</i>	Zelfrapportage, retrospectief, kwantitatief <i>HITS scale domestic violence. Shore's scale</i>	Survey, vragenlijst, kwalitatief. Vragenlijst gebaseerd op Green & Gullone (2005)	Vragenlijsten, retrospectief
<i>Uitkomst</i>	Bij de families zonder HG krijgt 58% van de honden 10 (van de 11) componenten van essentiële zorg. Bij families waarin HG een rol speelt is dit 43,7% De hond werd in 6,8% van de gevallen mishandeld wanneer er geen HG plaatsvond. Wanneer er in een familie wel HG plaatsvond, werd de hond in 13,6% van de gevallen mishandeld	63% van de dierenartsen had in de afgelopen 5 jaar te maken gehad met zaken waarin DM speelde (37% ongeveer 1x per jaar, 9% minstens 4x per jaar). Van de respondenten die met DM te maken hebben gehad, wist of vermoedde 16% dat er ook sprake was van HG 77% bevestigde de stelling dat mensen die hun dieren mishandelen, ook eerder hun kinderen mishandelen	130 respondenten hadden nog nooit DM gepleegd, 22 respondenten hadden een enkele keer DM gepleegd, 33 respondenten hadden meerdere keren DM gepleegd Respondenten die eenmalig DM hadden gepleegd, verschilden niet van de groep die geen DM hebben gepleegd Respondenten die meerdere malen DM hadden gepleegd, waren vaker slachtoffer en dader van fysiek en verbaal pestgedrag
<i>Conclusie</i>	In families waar HG een rol speelt, lopen zowel mensen als honden een hoger risico op mishandeling en verwaarlozing	De meerderheid van de dierenartsen had de laatste 5 jaar te maken gehad met DM, waarbij honden het meest mishandeld worden. Respondenten voelen een sterke plicht om DM-zaken op te lossen, maar ze voelen zich minder zeker over zaken waarin HG een rol speelt. De meeste respondenten waren zich zeer bewust van de link tussen HG en DM	Kinderen die meerdere keren DM pleegden, pestten meer en gebruikten meer fysiek geweld bij het pesten
<i>Generaliseer- baarheid/ kwaliteit</i>	Zelfrapportage, retrospectief en geen definitie van DM Populatie alleen studenten		Retrospectief en alleen mannen.

Jaar	2003	2002
Auteur(s)	Ascione, Friedrich, Heath & Hayashi	C.P. Flynn
Bron van artikel	Anthrozoös	Society & Animals
Land	VS	VS
Definitie dierenmis-handeling	<i>Ascione ('93): socially unacceptable behavior that intentionally causes unnecessary pain, suffering, or distress to and/or the death of, an animal</i>	<i>Killed a pet, killed a stray or wild animal, hurt or tortured a pet to tease or cause pain, hurt or tortured a wild or stray animal to tease or cause pain, touched an animal sexually or engaged in sex acts with an animal</i>
Definitie variabele verband	Geen definitie	<i>Risky behavior: had sex, got drunk, Antisocial behavior: stealing, damaging property, violence towards humans</i>
N	N = 1433 (verdeeld over drie groepen)	N = 236
Populatie	Kinderen waren verdeeld in de volgende groepen: 1) 'normale' kinderen (n=540), 2) seksueel misbruikte kinderen (n=481) en 3) kinderen met een psychiatrische stoornis die niet misbruikt zijn (n=412)	Studenten (undergraduate, bachelor)
Leeftijd/ sekse/ overige kenmerken	Kinderen	Mannen en vrouwen
Vraagstelling/ verband	Hoe vaak komt DM voor bij verschillende groepen kinderen?	Bestaat er een relatie tussen jagen op dieren en crimineel gedrag?
Methode van onderzoek	Vragenlijsten ingevuld door ouders, kwantitatief	Kwantitatief, vragenlijsten
Uitkomst	Groep 1: 3,1% DM gepleegd Groep 2: 17,9% DM gepleegd Groep 3: 15,6 % DM gepleegd	Jagers zijn twee keer zo gewelddadig als studenten die niet jagen. Jagers zijn twee keer zo gewelddadig tegenover dieren als studenten die niet jagen. Wat betreft geweld tegenover mensen is het bij jagers meer dan twee keer zo waarschijnlijk dat zij vandalisme hebben gepleegd, maar dit geldt niet voor gewelddadig gedrag

<i>Conclusie</i>	In alle groepen is gecontroleerd op andere vormen van gewelddadig gedrag. Hieruit bleek dat 6,1% van de kinderen in groep 1 slachtoffer en/of getuige was van fysiek geweld en/of huiselijk geweld, bij groep 2 was dit 52,6% en bij groep 3 was dit 24,9%. Van jongens die fysiek geweld en HG meemaakten en die in de misbruikgroep zaten, pleegde 36,8% DM. Wanneer jongens fysiek geweld en huiselijk geweld meemaakten en in de psychiatrische groep zaten, pleegde bijna 60% DM	Er bestaat een relatie tussen jagen en agressie/geweld tegen dieren, maar niet tussen jagen en intermenselijk geweld. Jagers zijn twee keer zo vaak betrokken bij gewelddadige delicten tegenover dieren dan personen die niet jagen
<i>Generaliseerbaarheid/kwaliteit</i>		Operationalisering van DM, kleine steekproef (geven auteurs zelf aan). In Schout Carolina (waar onderzoek gehouden is) is jagen erg populair dus het zou interessant zijn dit onderzoek uit te voeren in een andere regio

Categorie 5: Overige onderzoeken naar achtergronden/kenmerken van daders van dierenmishandeling

Jaar	2009	2008	2005a
<i>Auteur(s)</i>	D. Mellor, J. Yeow, N. Hapidzal, T. Yamamoto, A. Yokoyama, Y. Nobuzane	M. Gupta	C.Hensley & S.E. Tallichet
<i>Bron van artikel</i>	Child Psychiatry & Human Development	Society & Animals	Journal of Interpersonal Violence (animal cruelty motivations)
<i>Land</i>	Japan, Australië, Maleisië	VS	VS
<i>Definitie dierenmishandeling</i>	<i>Typical cruelty to animals includes behavior such as being rough with animals, harming pets, and harming animals alone. Malicious cruelty involves deliberately harming animals, harming animals in the present of others, taking pleasure in harming animals, and secretly harming animals</i>	Geen definitie	<i>Ascione ('93): socially unacceptable behavior that intentionally causes unnecessary pain, suffering, or distress to and/or the death of, an animal</i>
<i>Definitie variabele verband</i>	Geen definitie	Geen definitie	Geen definitie
<i>N</i>	N = 1358	N = 427	N = 261

<i>Populatie</i>	Ouders van kinderen tussen de 5 en 13 jaar	Studenten	Gedetineerden in twee medium en één maximum beveiligde gevangenissen
<i>Leeftijd/ sekse/ overige kenmerken</i>	Kinderen tussen 5 en 13 jaar	Gemiddelde leeftijd 19.74 jaar / 228 mannen en 199 vrouwen	Gemiddelde leeftijd 33.5 jaar / mannen
<i>Vraagstelling/ verband</i>	Het doel van deze studie was om mogelijke verschillen in DM door kinderen tussen verschillende landen te onderzoeken	Is het mogelijk om dadertypen te identificeren voor het plegen van DM en intermenselijk geweld gebaseerd op persoonskenmerken?	Waarom beginnen respondenten met het plegen van DM als kind of als puber?
<i>Methode van onderzoek</i>	Kwantitatief, retrospectief, vragenlijst <i>Children's Attitudes and Behaviours towards Animals questionnaire</i> (CABTA), 24 vragen	Verschillende vragenlijsten	Kwantitatief, retrospectief, vragenlijst met 39 items over motivaties voor plegen van DM
<i>Uitkomst</i>	Over het algemeen vertonen jongens eerder wreed gedrag tegenover dieren dan meisjes. Hoe jonger de kinderen zijn hoe meer 'cruelty to animals'	Bij mannen is gevoelloosheid een directe voorspeller voor intermenselijk geweld en DM Bij vrouwen is gevoeligheid voor afwijzing een voorspeller voor intermenselijk geweld	Ongeveer de helft van de respondenten die DM hebben gepleegd, deed dit uit woede Een derde van de respondenten pleegde DM voor de lol Respondenten die in een stedelijke omgeving zijn opgegroeid, hebben vier keer zo'n grote kans op het plegen van DM voor de lol
<i>Conclusie</i>	Geen verschil in de verschillende landen. Voor elk land geldt dat jongere jongens wreder zijn tegen dieren dan jongere meisjes	Intermenselijk geweld en DM staan in relatie tot elkaar. Er zijn verschillende paden te herkennen voor mannen en vrouwen	Ongeveer de helft van de respondenten die DM hebben gepleegd, deed dit uit woede Een derde van de respondenten pleegde DM voor de lol. Het werd meestal alleen gepleegd. Wanneer respondenten dieren pijn deden of doodden, deden ze dit vooral uit frustratie. Daarnaast werd DM gepleegd om anderen te imponeren of juist te intimideren

<i>Generaliseerbaarheid/kwaliteit</i>	Er zijn geen heel uitgebreide definities opgenomen, omdat de verschillende landen iets anders onder animal cruelty kunnen verstaan. Binnen de landen is er een verschil in wetgeving omtrent <i>animal cruelty</i> , dus er wordt verschillend tegenaan gekeken		Limitaties: * Lage <i>response rate</i> (12,5%) * Ervan uitgegaan dat alle gevangenen de vragenlijst snapten, maar er zaten lastige termen in
---------------------------------------	---	--	---

Jaar	2005b	2005c	2005d
<i>Auteur(s)</i>	S. E. Tallichet & C. Hensley	C. Hensley, S. E. Tallichet & S.D. Singer	C. Hensley & S. E. Tallichet (learning to be cruel)
<i>Bron van artikel</i>	International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology	Society & Animals	International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology
<i>Land</i>	VS	VS	VS
<i>Definitie dierenmishandeling</i>	<i>Ascione ('93): socially unacceptable behavior that intentionally causes unnecessary pain, suffering, or distress to and/or the death of, an animal</i>	<i>Ascione ('93): socially unacceptable behavior that intentionally causes unnecessary pain, suffering, or distress to and/or the death of, an animal</i>	<i>Ascione ('93): socially unacceptable behavior that intentionally causes unnecessary pain, suffering, or distress to and/or the death of, an animal</i>
<i>Definitie variabele verband</i>	Geen definitie	<i>Violence against humans</i> 'Methodes': overgenomen uit eerdere studies	<i>Demographic characteristics: race, educational level, residence where they grew up</i>
<i>N</i>	N = 261	N = 261, waarvan 112 gevangenen dieren hebben mishandeld	N = 261
<i>Populatie</i>	Gedetineerden in twee medium en één maximum beveiligde gevangenissen	Gedetineerden in twee medium en één maximum beveiligde gevangenissen	Gedetineerden in twee medium en één maximum beveiligde gevangenissen
<i>Leeftijd/ sekse/ overige kenmerken</i>	Gemiddelde leeftijd 33.5 jaar / mannen	Gemiddelde leeftijd 33.5 jaar / mannen	Gemiddelde leeftijd 33.5 jaar / mannen
<i>Vraagstelling/ verband</i>	In hoeverre hebben demografische kenmerken, blootstelling aan DM bij kinderen en pubers, en het soort dier effect op DM onder gevangenen?	Welke methoden gebruiken gevangenen bij het als kind of puber plegen van DM?	Hebben blootstelling aan DM en de leeftijd waarop iemand aan DM wordt blootgesteld effect op het plegen van DM?

<i>Methode van onderzoek</i>	Kwantitatief, retrospectief, vragenlijst met 39 items	Kwantitatief, retrospectief, vragenlijst met 39 items	Kwantitatief, retrospectief, vragenlijst met 39 items
<i>Uitkomst</i>	Respondenten die zijn opgegroeid in landelijke gebieden werden het meest beïnvloed door het zijn getuige zijn van familie die DM pleegde, terwijl respondenten die in stedelijke gebieden zijn opgegroeid vooral door vrienden werden beïnvloed Respondenten uit een landelijk gebied hadden vooral katten als slachtoffer van DM, terwijl respondenten uit stedelijke gebieden vaker honden, katten en wilde dieren als slachtoffer hadden	64,3% dier beschoten 44,6% dier geslagen of geschopt 21,4% dier gestikt 15,2% dier verbrandt 14,3% dier verdrinken 14,3% dier seksueel misbruikt	Respondenten die dieren herhaaldelijk hebben mishandeld of hebben vermoord, werden op een jongere leeftijd blootgesteld aan DM en ze hadden vrienden vaker DM zien plegen. Respondenten die jonger waren toen ze voor het eerst getuige waren van DM begonnen zelf ook eerder met het plegen van DM. Dit impliceert dat het plegen van DM beïnvloed wordt door de sociale omgeving
<i>Conclusie</i>	<i>These findings suggest important differences in the expression of violence toward animals based on rural and urban socialization differences</i>	De meeste gevangenen gebruikten meerdere methoden van DM. Gevangenen die seks met dieren hebben gehad, hielden dit liever verborgen	Respondenten die dieren herhaaldelijk hebben mishandeld of hebben vermoord, werden op een jongere leeftijd blootgesteld aan DM en ze hadden vrienden vaker DM zien plegen. Respondenten die jonger waren toen ze voor het eerst getuige waren van DM begonnen zelf ook eerder met het plegen van DM. Dit impliceert dat het plegen van DM beïnvloed wordt door de sociale omgeving
<i>Generaliseerbaarheid/kwaliteit</i>	Limitaties: * Lage response rate (12,5%) * Ervan uitgegaan dat alle gevangenen de vragenlijst snapt, maar er zaten lastige termen in * Er was geen ruimte voor uitleg in specifieke gevallen - retrospectief	Limitaties: * Lage response rate (12,5%) * Hoe weet je dat gevangenen die seks met dieren hebben gehad dit liever verborgen hielden? Niet op gefocust, wel naar gevraagd, maar blijkt geen verband tussen DM en agressief gedrag	Limitaties: * Lage response rate (12,5%) * 'Ongeletterde' gevangenen kunnen niet meedoen met het onderzoek * Minder valide omdat het zelfrapportage het is

Jaar	2002	2002
Auteur(s)	R. Gleyzer, A.R. Felthous & C.E. Holzer	G.S. Green
Bron van artikel	The Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law	Society & Animals
Land	VS	VS
Definitie dierenmis-handeling	<i>Substantial cruelty to animals: a pattern of deliberately, repeatedly, and unnecessarily hurting vertebrate animals in a manner likely to cause serious injury</i>	<i>Freeze killing</i> : specifieke vorm van hertenstropen, waarbij iemand met een <i>spotlight</i> schijnt zodat het hert stil gaat staan
Definitie variabele verband	APD: <i>antisocial personality disorder</i>	Geen definitie
N	N = 96 Onderzoeksgroep 48 Controlegroep N = 48	N = 580 Onderzoeksgroep N = 365 Controlegroep N = 215
Populatie	Veroordeelden voor DM	Veroordeelden voor <i>freeze killings</i> (stropers)
Leeftijd/ sekse/ overige kenmerken	leeftijd steekproef: 31.65, controlegroep: 31.75 / Mannen	90% is blank en man
Vraagstelling/ verband	Kan het plegen van DM in de kindertijd geassocieerd worden met een diagnose van een antisociale persoonlijkheidsstoornis in de DSM?	Hebben <i>freeze killers</i> een grotere kans om betrokken te raken bij ernstige criminele activiteiten?
Methode van onderzoek	Kwantitatief, systematische dossieranalyse	Kwantitatief / historische gegevens
Uitkomst	Een APD kwam significant meer voor bij veroordeelden uit de DM-groep	<i>Freeze killers</i> waren twee keer zo vaak betrokken bij geweldsdelicten
Conclusie	Er is een relatie tussen het plegen van DM en het hebben van APD	<i>Freeze killers</i> waren twee keer zo vaak betrokken bij geweldsdelicten
Generaliseerbaarheid/ kwaliteit	Alleen veroordeelden meegenomen die het plegen van DM bij intake hebben gemeld, dus niet degenen die het niet hebben gemeld	Hoge N en goed dat er een controlegroep gebruikt wordt

Bijlage 8 – Afdoening OM naar type en soort zaak

Andere feiten in zaak?		OM beslissing						
		1 Sepot	2 Politie transactie	3 OM trans- actie	4 Straf- be- schikking	5 Voeging	6 Dagvaar- ding	Totaal
Nee	Seks/porno met dieren	1 100,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	1 100,0%
	Aanhitsen/ onschadelijk houden dier	62 21,5%	0 ,0%	29 10,1%	0 ,0%	2 ,7%	195 67,7%	288 100,0%
	Dierenmishandeling	120 19,6%	0 ,0%	189 30,9%	0 ,0%	17 2,8%	286 46,7%	612 100,0%
	Dierenverwaarlozing	167 16,6%	21 2,1%	274 27,3%	0 ,0%	41 4,1%	502 50,0%	1005 100,0%
	Doden/vangen beschermd dier	27 16,1%	0 ,0%	89 53,0%	0 ,0%	2 1,2%	50 29,8%	168 100,0%
	Handel beschermd dier	103 3,7%	1488 53,4%	701 25,2%	0 ,0%	17 ,6%	478 17,2%	2787 100,0%
	Grootschalig vissen zonder akte	0 ,0%	450 62,5%	80 11,1%	85 11,8%	0 ,0%	105 14,6%	720 100,0%
	Vissen zonder toestemming rh	0 ,0%	2349 43,3%	215 4,0%	2418 44,6%	0 ,0%	443 8,2%	5425 100,0%
	Totaal	480 4,4%	4308 39,1%	1577 14,3%	2503 22,7%	79 7%	2059 18,7%	11006 100,0%

Andere feiten in zaak?		OM beslissing						
		1 Sepot	2 Politie transactie	3 OM trans- actie	4 Straf- be- schikking	5 Voeging	6 Dagvaar- ding	Totaal
Ja	Seks/porno met dieren	0 ,0%		1 20,0%		0 ,0%	4 80,0%	5 100,0%
	Aanhitsen/ onschadelijk houden dier	4 4,2%		1 1,0%		6 6,3%	85 88,5%	96 100,0%
	Dierenmishandeling	5 2,8%		17 9,6%		17 9,6%	139 78,1%	178 100,0%
	Dierenverwaarlozing	9 4,8%		22 11,6%		26 13,8%	132 69,8%	189 100,0%
	Doden/vangen beschermd dier	9 7,8%		23 19,8%		0 ,0%	84 72,4%	116 100,0%
	Handel beschermd dier	5 5,4%		20 21,5%		2 2,2%	66 71,0%	93 100,0%
	Grootschalig vissen zonder akte	0 ,0%		7 63,6%		0 ,0%	4 36,4%	11 100,0%
	Vissen zonder toestemming rh	0 ,0%		12 38,7%		0 ,0%	19 61,3%	31 100,0%
	Totaal	32 4,5%		103 14,3%		51 7,1%	533 74,1%	719 100,0%

Bijlage 9 – Afgedane zaken naar beslissing rechter

Beslissing rechter (hogere nummers kunnen in combinatie met andere voorkomen)										
	1 Vrijspraak	2 Techn.	3 Orv, geen straf	4 Anders	6 Boete	7 Vw vrij- heidsstraf	8 Taakstraf	9 Vw en taakstraf	10 Onv-vrij- heidsstraf	Totaal
Aanhitsen/onschadelijk houden dier	18 9,3%	3 1,5%	4 2,1%	6 3,1%	153 78,9%	5 2,6%	5 2,6%	0 ,0%	0 ,0%	194 100,0%
Dierenmishandeling	33 11,8%	1 ,4%	14 5,0%	2 ,7%	157 56,1%	19 6,8%	40 14,3%	9 3,2%	5 1,8%	280 100,0%
Dierenverwaarlozing	55 11,1%	7 1,4%	11 2,2%	6 1,2%	329 66,5%	25 5,1%	53 10,7%	9 1,8%	0 ,0%	495 100,0%
Doden/vangen beschermd dier	13 27,7%	0 ,0%	1 2,1%	0 ,0%	31 66,0%	0 ,0%	2 4,3%	0 ,0%	0 ,0%	47 100,0%
Handel beschermd dier	23 4,9%	1 ,2%	41 8,6%	10 2,1%	375 79,1%	8 1,7%	12 2,5%	3 ,6%	1 ,2%	474 100,0%
Grootchalig vissen zonder akte	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	0 ,0%	104 99,0%	0 ,0%	1 1,0%	0 ,0%	0 ,0%	105 100,0%
Vissen zonder toestem- ming rh	0 ,0%	0 ,0%	1 ,2%	0 ,0%	441 99,5%	0 ,0%	1 ,2%	0 ,0%	0 ,0%	443 100,0%
Totaal	142 7,0%	12 ,6%	72 3,5%	24 1,2%	1590 78,0%	57 2,8%	114 5,6%	21 1,0%	6 ,3%	2038 100,0%

Bijlage 10 – Overzicht van wetten en artikelen

Wet	Artikel 36 Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren
<i>Naam</i>	Dierenmishandeling
<i>Inwerkingtreding</i>	01-06-1993
<i>Inhoud wet</i>	1. Het is verboden om zonder redelijk doel of met overschrijding van hetgeen ter bereiking van zodanig doel toelaatbaar is, bij een dier pijn of letsel te veroorzaken dan wel de gezondheid of het welzijn van een dier te benadelen. 2. Tot de in het eerste lid verboden gedragingen worden in ieder geval gerekend: a. een dier arbeid doen verrichten, welke kennelijk zijn krachten te boven gaat of waartoe het uit hoofde van zijn toestand ongeschikt is; b. een koe met overvolle uier vervoeren of op een markt of openbare verkoping ten verkoop houden; c. bij de verlossing van een koe gebruik te maken van dierlijke trekkracht of van een niet door Onze Minister daarvoor toegelaten krachttoestel; d. een hond als trekkracht gebruiken. 3. Een ieder is verplicht hulpbehoevende dieren de nodige zorg te verlenen.

Wet	Artikel 37 Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren
<i>Naam</i>	Dierenverwaarlozing
<i>Inwerkingtreding</i>	01-09-1996
<i>Inhoud wet</i>	Het is de houder van een dier verboden aan een dier de nodige verzorging te onthouden.

Wet	Artikel 254 Wetboek van Strafrecht
<i>Naam</i>	Ontuchtige handelingen met een dier
<i>Inwerkingtreding</i>	01-07-2010
<i>Inhoud wet</i>	Hij die ontuchtige handelingen pleegt met een dier wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar en zes maanden of geldboete van de vierde categorie.

Wet	Artikel 254a Wetboek van Strafrecht
<i>Naam</i>	Porno tussen mens en dier
<i>Inwerkingtreding</i>	01-07-2010
<i>Inhoud wet</i>	1. Met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie wordt gestraft degene die een afbeelding – of een gegevensdrager, bevattende een afbeelding – van een ontuchtige handeling, waarbij een mens en een dier zijn betrokken of schijnbaar zijn betrokken, verspreidt, openlijk tentoonstelt, vervaardigt, invoert, doorvoert, uitvoert of in bezit heeft. 2. Met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie wordt gestraft degene die van het plegen van een van de misdrijven, omschreven in het eerste lid, een beroep of een gewoonte maakt.

Wet	Artikel 350 lid 2 Wetboek van Strafrecht
<i>Naam</i>	Doden of mishandelen van dieren van een ander
<i>Inwerkingtreding</i>	01-09-1886 (laatst gewijzigd op 01-10-2012)
<i>Inhoud wet</i>	2. Met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren of een geldboete van de vierde categorie wordt gestraft hij die opzettelijk en wederrechtelijk een dier dat geheel of ten dele aan een ander toebehoort, doodt, beschadigt, onbruikbaar maakt of wegmaakt.

Wet	Artikel 425 Wetboek van Strafrecht
<i>Naam</i>	Aanhitsen van een dier
<i>Inwerkingtreding</i>	01-09-1886 (laatst gewijzigd op 01-06-1993)
<i>Inhoud wet</i>	Met hechtenis van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie wordt gestraft: 1°. hij die een dier op een mens aanhitst of een onder zijn hoede staand dier, wanneer het een mens aanvalt, niet terughoudt; 2°. hij die geen voldoende zorg draagt voor het onschadelijk houden van een onder zijn hoede staand gevaarlijk dier.

Wet	Artikel 9 Flora- en Faunawet
<i>Naam</i>	Verbod op doden of vangen van dieren die behoren tot een beschermde inheemse diersoort
<i>Inwerkingtreding</i>	01-04-2002
<i>Inhoud wet</i>	Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Wet	Artikel 13 Flora- en Faunawet
<i>Naam</i>	Verbod op het gebruik van de nesten of de producten van deze dieren voor commerciële doeleinden
<i>Inwerkingtreding</i>	01-04-2002
<i>Inhoud wet</i>	1.Het is verboden: a. planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort, of b. [Dit onderdeel is nog niet in werking getreden.] te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben. 2.[Dit lid is nog niet in werking getreden.] 3.[Dit lid is nog niet in werking getreden.] 4.Met uitzondering van het verbod op het binnen of buiten het grondgebied van Nederland brengen, gelden de in het eerste lid bedoelde verboden noch ten aanzien van planten of producten van planten, noch ten aanzien van dieren of eieren, nesten of producten van dieren behorende tot een beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde uitheemse diersoort, die is aangewezen om redenen als bedoeld in artikel 5, eerste lid, onderdeel b, indien kan worden aangetoond dat zij: a. overeenkomstig het bij of krachtens deze wet bepaalde in Nederland zijn gebracht of b. overeenkomstig de Wet bedreigde uitheemse dier- en plantensoorten zijn verworven voor het tijdstip van inwerkingtreding van dit artikel.

Wet	Artikel 10 Visserijwet
<i>Naam</i>	Verbod op vissen in binnenwateren zonder akte
<i>Inwerkingtreding</i>	01-06-1994 (laatst gewijzigd op 01-01-2007)
<i>Inhoud wet</i>	1.Het is verboden de binnenvisserij uit te oefenen met vistuigen, anders dan een of meer hengels of een of meer peuren, zonder een geldige akte te kunnen tonen. 2.Op de voet van het bepaalde in de volgende leden wordt een akte verleend, die geldig is voor het vissen met de in het eerste lid bedoelde vistuigen voor zover het gebruik van deze vistuigen niet krachtens deze wet is verboden. 3.Geen akte wordt verleend aan diegene, die ingevolge artikel 57 de bevoegdheid om krachtens een akte te vissen is ontzegd, zolang de ontzegging duurt. 4.De akte wordt verleend door Onze Minister en is geldig voor de duur van drie kalenderjaren. 5.De akte wordt verleend tegen betaling van een geldsom waarvan de hoogte door Onze Minister wordt vastgesteld. Deze geldsom omvat een bijdrage ter verbetering van de binnenvisserij en een bijdrage verband houdende met de kosten van het verlenen van de akte. 6.Het verbod van het eerste lid geldt niet: a. voor degene, die bij ziekte van de houder van een akte deze houder vervangt, mits diegene de akte van de houder bij zich heeft; b. voor degene, die in dienst van de houder van een akte de visserij uitoefent in gezelschap van de houder of diens plaatsvervanger. 7.De in het zesde lid, onder a, bedoelde vrijstelling geldt niet voor diegene, die ingevolge artikel 57 de bevoegdheid om krachtens een akte het vissen is ontzegd, zolang de ontzegging duurt. 8.Het verbod van het eerste lid geldt niet voor het vissen in een binnen een afgesloten erf gelegen viswater, dat geen voor het doorlaten van vis geschikte verbinding met andere wateren bezit. 9.Onze Minister kan van het verbod van het eerste lid ontheffing verlenen voor het vissen in een viskwekerij en voor wetenschappelijke doeleinden. De ontheffing kan onder beperkingen worden verleend

Wet	Artikel 16 lid 1 Visserijwet
<i>Naam</i>	Verbod om in de maanden april en mei met bepaalde instrumenten te vissen
<i>Inwerkingtreding</i>	01-06-1964 (laatst gewijzigd op 21-08-1998)
<i>Inhoud wet</i>	1.Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen ten aanzien van het vissen in de wateren, bedoeld in artikel 1, vierde lid, onderdeel d, regelen worden gesteld: a. in het belang van de visserij in die wateren, de doelmatigheid daaronder begrepen, of b. ter voorkoming van schade voor de volksgezondheid bij consumptie van de in die wateren voorkomende vis als gevolg van het gebruik van bepaalde vang- of lokmethoden. 2.Bij het stellen van regelen als bedoeld in het eerste lid wordt mede rekening gehouden met: a. de belangen van de natuurbescherming, en b. de invloed van het gebruik van bepaalde vang- of lokmethoden op het welzijn van de in de in het eerste lid bedoelde wateren voorkomende vis. 3.Bij of krachtens een maatregel als bedoeld in het eerste lid kunnen mede voorschriften worden gegeven in het belang van de naleving van de aldaar bedoelde regelen.

Wet	Artikel 21 Visserijwet
<i>Naam</i>	Verboden te vissen zonder toestemming van visrechthebbende'
<i>Inwerkingtreding</i>	01-06-1964 (laatst gewijzigd op 01-01-2007)
<i>Inhoud wet</i>	1.Het is verboden in een water, als bedoeld in artikel 1, vierde lid, onder d , te vissen voor zover een ander rechthebbende is op het visrecht van dat water. 2.Het verbod in het eerste lid geldt niet: a. voor hem, die voorzien is van een schriftelijke toestemming van de rechthebbende, geldende voor de visserij, welke wordt uitgeoefend; b. voor hem die de rechthebbende op het visrecht of de houder van de schriftelijke toestemming behulpzaam is bij het vissen met een vistuig, dat niet door één persoon kan worden bediend; c. voor het vissen met een hengel door personen onder de veertien jaar die vissen onder begeleiding van een volwassene die voorzien is van de in onderdeel a bedoelde schriftelijke toestemming, of die vissen in het kader van een door de betreffende rechthebbende op het visrecht georganiseerd evenement; d. voor het vissen in een viswater, als bedoeld in artikel 10, achtste lid, dan wel in een viskwekerij, ten aanzien waarvan een ontheffing is verleend, als bedoeld in het negende lid van dat artikel.

Verschenen in de Bekereeks

2008

Ambtscriminaliteit aangegeven?

Een onderzoek naar het opvolgen van en kennis over de wettelijke verplichting tot aangifte van artikel 162 Sv misdrijven

Verborgten problemen

Een onderzoek naar (de aanpak van) criminaliteit onder Antillianen in Nederland

Bont en Blauw

Een onderzoek naar de strafrechtelijke behandeling van geweldszaken tegen politieambtenaren en de bejegening van slachtoffers daarvan door de politie en het openbaar ministerie

Uitstel van behandeling?

Een verkennend onderzoek naar TBS-gestelden met en zonder een combinatievonnissen en de mogelijke effecten van detentie

2009

Huwelijksdwang. Een verbintenis voor het leven?

Een verkenning van de aard en aanpak van gedwongen huwelijken in Nederland

Inpakken niet nodig

Een profiel van straatrovers en straatrovers in Almere

Back on Track?

Een evaluatieonderzoek naar de onthemende projecten van de Bijzondere Jeugdbijstand in Vlaanderen

CoVa volgens plan?

Een vooronderzoek naar de mogelijkheden en reikwijdte van een effectonderzoek van de cognitieve vaardigheidstraining

Achter de schermen

Een verkennend onderzoek naar downloaders van kinderporno

2010

Tot de dood ons scheidt

Een onderzoek naar de omvang en kenmerken van moord en doodslag in huiselijke kring

Kwetsbaar beroep

Een onderzoek naar de prostitutiebranche in Amsterdam

Cameratoezicht in beweging

Ervaringen met nieuwe vormen van cameratoezicht bij de Nederlandse politie

2011

Los van drank

Procesevaluatie Haltafdoening Alcohol

Lastige verhalen

Een exploratief onderzoek naar valse aangiften van zedenmisdrijven door meisjes van 12-18 jaar

Wapenfeiten

Een onderzoek naar overvallen en overvallers in Nijmegen

Snelle jongens

Een onderzoek naar drugsrunners en daaraan gerelateerde problematiek in Limburg-Zuid

2012

De schade hersteld?

Een onderzoek naar herstellbemiddeling bij jeugdige delinquenten in Vlaanderen

Onder Controle?

Een procesevaluatie van de gedragsinterventie 'Korte Leefstijltraining voor verslaafde justitiabelen'

Planmatig en flexibel

Procesevaluatie gedragsinterventie CoVa+

Oosterse Teelt

Vietnamezen in de hennepcultuur

De handhaving van de regelgeving op het gebied van dierenwelzijn heeft sinds 2011 extra aandacht gekregen. Eind 2011 is de dierenpolitie ingevoerd en is het centrale Meldpunt 144 'red een dier' voor het publiek opengesteld. In dezelfde periode is een strenger strafvorderingbeleid ten aanzien van verwaarlozing en mishandeling van dieren in werking getreden. De kernvraag bij de nieuwe maatregelen ten aanzien van dierenwelzijn is in hoeverre deze op termijn tot resultaat leiden. Alvorens daar antwoord op te kunnen geven, is het van belang zicht te hebben op de status quo van de aard en omvang van dierenmishandeling en -verwaarlozing en de handhaving van de regelgeving op dat gebied. Een half jaar nadat de eerste circa 130 dierenagenten actief zijn en het Meldpunt 144 is opengesteld, heeft Bureau Beke in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) van het ministerie van Veiligheid & Justitie deze stand van zaken in kaart gebracht. In dit boek wordt verslag gedaan van de resultaten van het onderzoek.

De dierenpolitie is een intensivering van de bestaande politietaak ten aanzien van dieren en de dierenagenten vormen een aanvulling op de organisaties die zich al lange tijd intensief bezighouden met dierenwelzijn, zoals de Dierenbescherming, de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit en de dierenambulances. Behalve dat in dit boek de afspraken tussen de verschillende instanties die actief zijn op het terrein van dierenwelzijn worden beschreven, is er uitgebreid aandacht voor de ervaringen met de samenwerking van de instanties een half jaar na de invoering van dierenpolitie en het Meldpunt 144. In het boek wordt tevens verslag gedaan van de ervaringen van de dierenagenten en wordt de praktijk van de dierenpolitie geschetst aan de hand van zaken die door dierenagenten in behandeling zijn genomen. Met betrekking tot dierenwelzijn in algemene zin bevat het boek tenslotte een hoofdstuk over de relatie tussen geweld tegen dieren en geweld tegen mensen. Op basis van een uitgebreid literatuuronderzoek wordt besproken in hoeverre gesteld kan worden dat een dergelijk verband bestaat.

ISBN 978-90-75116-82-3

9 789075 116823 >

www.beke.nl